בבא מציעא

תלמוד בבלי

תלמוד בבלי (ויקיטקסט), ברישיון CC BY-SA.
geulaquiz.com

דף ב עמוד א

מתני׳ **שנים** אוחזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה ויחלוקו

זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי האומר כולה שלי ישבע שאין לו בה פחות משלשה חלקים והאומר חציה שלי ישבע שאין לו בה פחות מרביע זה נוטל שלשה חלקים וזה נוטל רביע

היו שנים רוכבין על גבי בהמה או שהיה אחד רוכב ואחד מנהיג זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה ויחלוקו

בזמן שהם מודים או שיש להן עדים חולקין בלא שבועה:

גמ׳ למה לי למתנא זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי ליתני חדא חדא קתני זה אומר אני מצאתיה וכולה שלי וזה אומר אני מצאתיה וכולה שלי

וליתני אני מצאתיה ואנא ידענא דכולה שלי אי תנא אני מצאתיה הוה אמינא מאי מצאתיה ראיתיה אע״ג דלא אתאי לידיה בראיה בעלמא קני תנא כולה שלי דבראיה לא קני

ומי מצית אמרת מאי מצאתיה ראיתיה והא אמר רבנאי (דברים כב, ג) ומצאתה דאתאי לידיה משמע

אין ומצאתה דקרא דאתא לידיה משמע ומיהו תנא לישנא דעלמא נקט ומדחזי ליה אמר אנא אשכחית ואע״ג דלא אתאי לידיה בראיה בעלמא קני תני כולה שלי דבראיה בעלמא לא קני לה

וליתני כולה שלי ולא בעי אני מצאתיה אי תני כולה שלי הוה אמינא בעלמא דקתני מצאתיה בראיה בעלמא קני תנא אני מצאתיה והדר תנא כולה שלי דממשנה יתירה אשמעינן דראיה לא קני

ומי מצית אמרת חדא קתני והא זה וזה קתני זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה אומר כולה שלי וכו׳

אמר רב פפא ואיתימא רב שימי בר אשי ואמרי לה כדי רישא במציאה וסיפא במקח וממכר

וצריכא

דף ב עמוד ב

דאי תנא מציאה הוה אמינא מציאה הוא דרמו רבנן שבועה עליה משום דמורי ואמר חבראי לאו מידי חסר בה איזל אתפיס ואתפליג בהדיה אבל מקח וממכר דליכא למימר הכי אימא לא

ואי תנא מקח וממכר הוא דרמו רבנן שבועה עליה משום דמורי ואמר חבראי דמי קא יהיב ואנא דמי קא יהיבנא השתא דצריכא לדידי אשקליה אנא וחבראי ליזיל לטרח ליזבן אבל מציאה דליכא למימר הכי אימא לא צריכא

מקח וממכר ולחזי זוזי ממאן נקט לא צריכא דנקט מתרוייהו מחד מדעתיה ומחד בע״כ ולא ידענא מי הוא מדעתיה ומי הוא בעל כורחיה

לימא מתני׳ דלא כבן ננס דאי בן ננס האמר

כיצד אלו ואלו באין לידי שבועת שוא

אפילו תימא בן ננס התם ודאי איכא שבועת שוא הכא איכא למימר דליכא שבועת שוא אימור דתרוייהו בהדי הדדי אגבהוה

לימא מתני׳ דלא כסומכוס דאי כסומכוס האמר ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה

ואלא מאי רבנן הא אמרי המע״ה

האי מאי אא״ב רבנן התם דלא תפסי תרוייהו אמרו רבנן המוציא מחבירו עליו הראיה הכא דתרוייהו תפסי [פלגי] לה בשבועה

אלא אי אמרת סומכוס השתא ומה התם דלא תפסי תרוייהו חולקין בלא שבועה הכא דתרוייהו תפסי לה לא כ״ש

אפי׳ תימא סומכוס כי אמר סומכוס שמא ושמא אבל ברי וברי לא אמר

ולרבה בר רב הונא דאמר אמר סומכוס אפילו ברי וברי מאי איכא למימר

אפי׳ תימא סומכוס כי אמר סומכוס היכא דאיכא דררא דממונא אבל היכא דליכא דררא דממונא לא

ולאו קל וחומר הוא ומה התם דאיכא דררא דממונא למר ואיכא דררא דממונא למר

דף ג עמוד א

ואיכא למימר כולה למר ואיכא למימר כולה למר אמר סומכוס ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה הכא דליכא דררא דממונא דאיכא למימר דתרוייהו היא לא כ״ש

אפילו תימא סומכוס שבועה זו מדרבנן היא כדרבי יוחנן דאמר ר׳ יוחנן שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהא כל אחד ואחד הולך ותוקף בטליתו של חבירו ואומר שלי הוא

לימא מתניתין דלא כרבי יוסי דאי כרבי יוסי הא אמר א״כ מה הפסיד רמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו

אלא מאי רבנן כיון דאמרי רבנן השאר יהא מונח עד שיבא אליהו הא נמי כשאר דמי דספיקא היא

האי מאי אי אמרת בשלמא רבנן התם דודאי האי מנה דחד מינייהו הוא אמרי רבנן יהא מונח עד שיבא אליהו הכא דאיכא למימר דתרוייהו הוא אמרי רבנן פלגי בשבועה

אלא אי אמרת ר׳ יוסי היא השתא ומה התם דבודאי איכא מנה למר ואיכא מנה למר אמר ר׳ יוסי יהא מונח עד שיבא אליהו הכא דאיכא למימר דחד מינייהו הוא לא כ״ש

אפי׳ תימא ר׳ יוסי התם ודאי איכא רמאי הכא מי יימר דאיכא רמאי אימא תרוייהו בהדי הדדי אגבהוה

אי נמי התם קניס ליה רבי יוסי לרמאי כי היכי דלודי הכא מאי פסידא אית ליה דלודי

תינח מציאה מקח וממכר מאי איכא למימר אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא

בין לרבנן ובין לר׳ יוסי התם גבי חנוני על פנקסו דקתני זה נשבע ונוטל וזה נשבע ונוטל

מ״ש דלא אמרינן נפקיה לממונא מבעה״ב ויהא מונח עד שיבא אליהו דהא בודאי איכא רמאי

אמרי התם היינו טעמא דאמר ליה חנוני לבעה״ב אנא שליחותא דידך קא עבדינא מאי אית לי גבי שכיר אע״ג דקא משתבע לי לא מהימן לי בשבועה את האמנתיה דלא אמרת לי בסהדי הב ליה

ושכיר נמי א״ל לבעה״ב אנא עבדי עבידתא גבך מאי אית לי גבי חנוני אע״ג דמשתבע לי לא מהימן לי הלכך תרוייהו משתבעי ושקלי מבעל הבית:

תני רבי חייא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידים אותו שיש לו חמשים זוז נותן לו חמשים זוז וישבע על השאר

שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים מק״ו

ותנא תונא שנים אוחזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וכו׳ והא הכא כיון דתפיס אנן סהדי דמאי דתפיס האי דידיה הוא ומאי דתפיס האי דידיה הוא וקתני ישבע

מאי שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדי׳ מק״ו שלא תאמר הודאת פיו הוא דרמיא רחמנא שבועה עליה כדרבה

דאמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בע״ח והאי בכוליה בעי דנכפריה והא דלא כפריה משום דאין אדם מעיז פניו

דף ג עמוד ב

והאי בכוליה בעי דלודי ליה והאי דלא אודי אשתמוטי הוא דקא מישתמט מיניה סבר עד דהוו לי זוזי ופרענא ליה ואמר רחמנא רמי שבועה עליה כי היכי דלודי ליה בכוליה

אבל העדאת עדים דליכא למימר הכי אימא לא קמ״ל ק״ו

ומאי ק״ו ומה פיו שאין מחייבו ממון מחייבו שבועה עדים שמחייבין אותו ממון אינו דין שמחייבין אותו שבועה

ופיו אין מחייבו ממון והא הודאת בעל דין כמאה עדים דמי

מאי ממון קנס ומה פיו שאין מחייבו קנס מחייבו שבועה עדים שמחייבין אותו קנס אינו דין שמחייבין אותו שבועה

מה לפיו שכן מחייבו קרבן תאמר בעדים שאין מחייבין אותו קרבן

הא לא קשיא רבי חייא כרבי מאיר סבירא ליה דאמר עדים מחייבין אותו קרבן מק״ו

דתנן אמרו לו שנים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי רבי מאיר מחייב וחכמים פוטרים

אמר רבי מאיר אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל אמרו לו מה אם ירצה לומר מזיד הייתי יפטר

אלא מה לפיו שכן מחייבו אשם אשם היינו קרבן

אלא מה לפיו שכן מחייבו חומש הא לא קשיא רבי חייא כרבי מאיר סבירא ליה כי היכי דמחייב ליה קרבן מק״ו מחייב ליה חומש מקל וחומר

אלא מה לפיו שכן אינו בהכחשה ובהזמה תאמר בעדים שישנן בהכחשה ובהזמה

אלא אתיא מעד אחד ומה עד אחד שאין מחייבו ממון מחייבו שבועה עדים שמחייבין אותו ממון אינו דין שמחייבין אותו שבועה

מה לעד אחד שכן על מה שהוא מעיד הוא נשבע

דף ד עמוד א

תאמר בעדים שעל מה שכפר הוא נשבע

אלא אמר רב פפא אתי מגלגול שבועה דעד אחד

מה לגלגול שבועה דעד אחד שכן שבועה גוררת שבועה תאמר בעדים דממון קא מחייבי

פיו יוכיח מה לפיו שכן אינו בהכחשה עד אחד יוכיח שישנו בהכחשה ומחייבו שבועה

מה לעד אחד שכן על מה שמעיד הוא נשבע תאמר בעדים שעל מה שכפר הוא נשבע פיו יוכיח

וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שעל ידי טענה וכפירה הן באין ונשבע אף אני אביא עדים שעל ידי טענה וכפירה הם באין ונשבע

מה להצד השוה שבהן שכן לא הוחזק כפרן תאמר בעדים שכן הוחזק כפרן

ובעדים מי הוחזק כפרן והאמר רב אידי בר אבין אמר רב חסדא הכופר במלוה כשר לעדות בפקדון פסול לעדות

אלא פריך הכי מה להצד השוה שבהן שכן אינן בתורת הזמה תאמר בעדים שישנן בתורת הזמה

הא לא קשיא רבי חייא תורת הזמה לא פריך

אלא דקאמר ותנא תונא מי דמי התם למלוה אית ליה סהדי ללוה לית ליה סהדי דלא מסיק ליה ולא מידי דאי הוו ליה סהדי ללוה דלא מסיק ליה ולא מידי לא בעי רבי חייא לאשתבועי הכא כי היכי דאנן סהדי בהאי אנן סהדי בהאי ואפילו הכי משתבעי

אלא כי איתמר ותנא תונא באידך דרבי חייא איתמר דאמר ר׳ חייא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא נ׳ זוז והילך חייב

מאי טעמא הילך נמי כמודה מקצת הטענה דמי

ותנא תונא שנים אוחזין בטלית

והא הכא כיון דתפיס [אנן סהדי דמאי דתפיס] הילך הוא וקתני ישבע

ורב ששת אמר הילך פטור מ״ט כיון דאמר ליה הילך הני זוזי דקא מודי בגווייהו כמאן דנקיט להו מלוה דמי באינך חמשים הא לא מודי הלכך ליכא הודאת מקצת הטענה

ולרב ששת קשיא מתניתין אמר לך רב ששת מתניתין תקנת חכמים היא

ואידך אין תקנת חכמים היא ומיהו אי אמרת בשלמא מדאורייתא הילך חייב מתקני רבנן שבועה כעין דאורייתא אלא אי אמרת מדאורייתא הילך פטור מתקני רבנן שבועה דליתא דכוותה בדאורייתא

מיתיבי

דף ד עמוד ב

סלעים דינרין מלוה אומר חמש ולוה אומר שלש ר״ש בן אלעזר אומר הואיל והודה מקצת הטענה ישבע ר״ע אומר אינו אלא כמשיב אבידה ופטור

קתני מיהת רשב״א אומר הואיל והודה מקצת הטענה ישבע טעמא דאמר שלש הא שתים פטור והאי שטר דקמודי ביה הילך הוא וש״מ הילך פטור

לא לעולם אימא לך שתים חייב והאי דקתני שלש לאפוקי מדר׳ עקיבא דאמר משיב אבידה הוי ופטור קמ״ל דמודה מקצת הטענה הוי וחייב

אי הכי רשב״א אומר הואיל והודה מקצת הטענה ישבע אף זה ישבע מבעי ליה

אלא לעולם שתים פטור והילך חייב ושאני הכא דקא מסייע ליה שטרא

אי נמי משום דהוה ליה שטר שעבוד קרקעות ואין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות

איכא דמותיב מסיפא ר״ע אומר אינו אלא כמשיב אבידה ופטור טעמא דאמר שלש הא שתים חייב והא שטר (כיון) דקא מודי ביה כהילך דמי ש״מ הילך חייב

לא לעולם אימא לך שתים נמי פטור והאי דקתני שלש לאפוקי מדרשב״א דאמר מודה מקצת הטענה הוי וחייב קמ״ל דמשיב אבידה הוי ופטור

הכי נמי מסתברא דאי סלקא דעתך שתים חייב בשלש היכי פטר ליה ר״ע האי אערומי קא מערים סבר אי אמינא שתים בעינא אשתבועי אימא שלש דאהוי כמשיב אבידה ואיפטר אלא ש״מ שתים נמי פטור

אלא קשיא לרבי חייא שאני התם דקא מסייע ליה שטרא א״נ משום דהוה ליה שטר שעבוד קרקעות ואין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות

מתיב מר זוטרא בריה דרב נחמן טענו כלים וקרקעות הודה בכלים וכפר בקרקעות הודה בקרקעות וכפר בכלים פטור הודה מקצת קרקעות פטור מקצת כלים חייב

טעמא דכלים וקרקעות דקרקע לאו בת שבועה היא הא כלים וכלים דומיא דכלים וקרקעות חייב היכי דמי לאו דאמר ליה הילך וש״מ הילך חייב

לא לעולם אימא לך כלים וכלים נמי פטור והא דקתני כלים וקרקעות הא קמ״ל הודה במקצת כלים חייב אף על הקרקעות

מאי קמ״ל זוקקין תנינא זוקקין הנכסים שאין להן אחריות את הנכסים שיש להן אחריות לישבע עליהם

הכא עיקר התם אגב גררא נסבה

דף ה עמוד א

ולמאן דאמר הילך פטור אמאי איצטריך קרא למעוטי קרקע משבועה הא כל קרקע הילך הוא

אמר לך איצטריך קרא היכא דחפר בה בורות שיחין ומערות

א״נ היכא דטענו כלים וקרקעות והודה בכלים וכפר בקרקעות

ת״ש דתני רמי בר חמא ארבעה שומרין צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר

היכי דמי לאו דא״ל הילך

לא דאמר ליה ג׳ פרות מסרתי לך ומתו כולהו בפשיעה וא״ל איהו חדא לא היו דברים מעולם וחדא מתה באונס וחדא מתה בפשיעה דבעינא שלומי לך דלאו הילך הוא

ת״ש דתני אבוה דרבי אפטוריקי לדרבי חייא קמייתא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידים אותו שיש בידו חמשים זוז יכול ישבע על השאר

ת״ל (שמות כב, ח) על כל אבדה אשר יאמר כי הוא זה על הודאת פיו אתה מחייבו ואי אתה מחייבו על העדאת עדים

מתניתא קא רמית עליה דר׳ חייא ר׳ חייא תנא הוא ופליג

והא קרא קאמר ההוא למודה מקצת הטענה

ואבוה דר׳ אפטוריקי אמר לך כתיב הוא וכתיב זה חד למודה מקצת הטענה וחד להעדאת עדים דפטור

ואידך חד למודה מקצת הטענה וחד למודה ממין הטענה

ואידך מודה ממין הטענה לית ליה וסבר ליה כר״ג דתנן טענו חטין והודה לו בשעורין פטור ור״ג מחייב:

ההוא רעיא דהוו מסרי ליה כל יומא חיותא בסהדי יומא חד מסרו ליה בלא סהדי לסוף אמר להו לא היו דברים מעולם אתו סהדי אסהידו ביה דאכל תרתי מינייהו א״ר זירא אם איתא לדר׳ חייא קמייתא משתבע אשארא

אמר ליה אביי אם איתא משתבע והא גזלן הוא א״ל שכנגדו קאמינא

השתא נמי דליתא לדר׳ חייא נחייביה מדרב נחמן

דתנן מנה לי בידך אין לך בידי פטור ואמר רב נחמן משביעין אותו שבועת היסת

דרב נחמן תקנתא היא

דף ה עמוד ב

ותקנתא לתקנתא לא עבדינן

ותיפוק ליה דהוה ליה רועה ואמר רב יהודה סתם רועה פסול

לא קשיא הא דידיה הא דעלמא דאי לא תימא הכי אנן חיותא לרועה היכי מסרינן והא כתיב (ויקרא יט, יד) לפני עור לא תתן מכשול אלא חזקה אין אדם חוטא ולא לו:

זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה [וכו׳]: על דאית ליה משתבע או על דלית ליה משתבע אמר רב הונא דאמר שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה

ונימא שבועה שכולה שלי ומי יהבינן ליה כולה

ונימא שבועה שחציה שלי מרע ליה לדיבוריה

השתא נמי מרע ליה לדיבוריה דאמר כולה שלי ולדבריכם שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה

וכי מאחר שזה תפוס ועומד וזה תפוס ועומד שבועה זו למה אמר ר׳ יוחנן שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהא כל אחד ואחד הולך ותוקף בטליתו של חבירו ואומר שלי הוא

ונימא מיגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא

לא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא דאי לא תימא הכי האי דאמר רחמנא מודה מקצת הטענה ישבע נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא

התם אשתמוטי קא משתמיט ליה כדרבה

תדע דאמר רב אידי בר אבין אמר רב חסדא הכופר במלוה כשר לעדות בפקדון פסול לעדות

אלא הא דתני רמי בר חמא ארבעה שומרין צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא

התם נמי אשתמוטי קא משתמיט סבר משכחנא לגנב ותפיסנא ליה א״נ משכחנא ליה באגם ומייתינא ליה

אי הכי הכופר בפקדון אמאי פסול לעדות נימא אשתמוטי קא משתמיט סבר עד דבחשנא ומשכחנא ליה

כי אמרינן הכופר בפקדון פסול לעדות כגון דאתו סהדי ואסהידו ביה דההיא שעתא איתיה לפקדון בביתיה והוה ידע א״נ דהוה נקיט ליה בידיה

אלא הא דאמר רב הונא משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא

התם נמי מורה ואמר דמי קא יהבנא ליה

אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא והא קא עבר על לאו (שמות כ, יג) דלא תחמוד

לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו

דף ו עמוד א

ואלא הא דאמר רב נחמן משביעין אותו שבועת היסת נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא

ותו הא דתני רבי חייא שניהם נשבעין ונוטלין מבעה״ב נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא

ותו הא דאמר רב ששת שלש שבועות משביעין אותו שבועה שלא פשעתי בה שבועה שלא שלחתי בה יד שבועה שאינה ברשותי נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא

אלא לא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא

אביי אמר חיישינן שמא מלוה ישנה יש לו עליו

אי הכי נשקול בלא שבועה

אלא חיישינן שמא ספק מלוה ישנה יש לו עליו

ולאו אמרינן תפיס ממונא מספיקא משתבע נמי מספק

אמר רב ששת בריה דרב אידי פרשי אינשי מספק שבועה ולא פרשי מספק ממונא מאי טעמא ממון איתיה בחזרה שבועה ליתיה בחזרה:

בעי ר׳ זירא תקפה אחד בפנינו מהו

היכי דמי אי דשתיק אודויי אודי ליה ואי דקא צווח מאי הוה ליה למעבד

לא צריכא דשתיק מעיקרא והדר צווח מאי מדאשתיק אודויי אודי ליה או דלמא כיון דקא צווח השתא איגלאי מילתא דהאי דשתיק מעיקרא סבר הא קא חזו ליה רבנן

אמר רב נחמן ת״ש בד״א ששניהם אדוקין בה אבל היתה טלית יוצאת מתחת ידו של אחד מהן המוציא מחבירו עליו הראיה היכי דמי אי נימא כדקתני פשיטא אלא שתקפה אחד בפנינו

לא הכא במאי עסקינן כגון דאתו לקמן כדתפיסו לה תרוייהו ואמרינן להו זילו פלוגו ונפקו והדר אתו כי תפיס לה חד מינייהו האי אמר אודויי אודי לי והאי אמר בדמי אגרתי ניהליה דאמרינן ליה עד השתא חשדת ליה בגזלן והשתא מוגרת ליה בלא סהדי

ואיבעית אימא כדקתני דאתו לקמן כי תפיס לה חד מינייהו ואידך מסרך בה סרוכי ואפילו לסומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה מודה סומכוס דסרכא לאו כלום היא

אם תמצי לומר תקפה אחד בפנינו מוציאין אותה מידו הקדישה אינה מקודשת אם תמצי לומר תקפה אחד בפנינו אין מוציאין אותה מידו הקדישה בלא תקפה מהו

כיון דאמר מר אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט דמי כמאן דתקפה דמי

או דלמא השתא מיהא הא לא תקפה וכתיב (ויקרא כז, יד) ואיש כי יקדיש את ביתו קדש וגו׳ מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו לאפוקי האי דלא ברשותו

ת״ש דההיא

דף ו עמוד ב

מסותא דהוו מנצו עלה בי תרי האי אמר דידי הוא והאי אמר דידי הוא קם חד מינייהו אקדשה פרשי מינה רב חנניה ורב אושעיא וכולהו רבנן וא״ל רב אושעיא לרבה כי אזלת קמיה דרב חסדא לכפרי בעי מיניה

כי אתא לסורא א״ל רב המנונא מתני׳ היא ספק בכורות אחד בכור אדם ואחד בכור בהמה בין טהורים בין טמאים המוציא מחבירו עליו הראיה ותני עלה אסורים בגיזה ובעבודה

והא הכא דאמר תקפו כהן אין מוציאין אותו מידו דקתני המע״ה וכי לא תקפו אסורין בגיזה ובעבודה

אמר ליה רבה קדושת בכור קאמרת לעולם אימא לך תקפו כהן מוציאין אותו מידו ואפילו הכי אסורים בגיזה ובעבודה דקדושה הבאה מאליה שאני

אמר ליה רב חנניה לרבה תניא דמסייע לך הספיקות נכנסין לדיר להתעשר

ואי ס״ד תקפו כהן אין מוציאין אותו מידו אמאי נכנסין לדיר נמצא זה פוטר ממונו בממונו של כהן

אמר ליה אביי אי משום הא לא תסייעיה למר הכא במאי עסקינן כגון דלית ליה אלא תשעה והוא דמה נפשך אי בר חיובא הוא שפיר קא מעשר אי לאו בר חיובא הוא תשעה לאו בר עשורי נינהו

הדר אמר אביי לאו מילתא היא דאמרי דספיקא לאו בר עשורי היא דתנן קפץ אחד מן המנויין לתוכן כולן פטורין

ואי ס״ד ספיקא בעי עשורי לעשר ממה נפשך דאי בר חיובא הוא שפיר מעשר ואי לאו בר חיובא הוא נפטר במנין הראוי

דאמר רבא מנין הראוי פוטר

דף ז עמוד א

אלא מאי אית לך למימר עשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי ספק הכא נמי עשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי ספק

א״ל רב אחא מדפתי לרבינא מאי ספיקות אילימא ספק בכורות (ויקרא כז, ט) יהיה קדש אמר רחמנא ולא שכבר קדוש

אלא ספק פדיון פטר חמור וכדרב נחמן דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה ישראל שיש לו עשרה ספק פטרי חמור בתוך ביתו מפריש עליהן עשרה שיין ומעשרן והן שלו

מאי הוי עלה דמסותא ת״ש דא״ר חייא בר אבין הוה עובדא בי רב חסדא ורב חסדא בי רב הונא ופשטה מהא דאמר רב נחמן כל ממון שאין יכול להוציאו בדיינין הקדישו אינו קדוש

הא יכול להוציאו בדיינין הקדישו קדוש אע״ג דלא אפקיה והאמר ר׳ יוחנן גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולין להקדישו זה לפי שאינה שלו וזה לפי שאינה ברשותו

מי סברת במסותא מטלטלין עסקינן במסותא מקרקעי עסקינן דכי יכול להוציאה בדיינין ברשותיה קיימא

תני רב תחליפא בר מערבא קמיה דר׳ אבהו שנים אדוקים בטלית זה נוטל עד מקום שידו מגעת וזה נוטל עד מקום שידו מגעת והשאר חולקין בשוה מחוי ליה רבי אבהו ובשבועה

אלא מתניתין דקתני דפלגי בהדדי ולא קתני זה נוטל עד מקום שידו מגעת היכי משכחת לה אמר רב פפא דתפיסי בכרכשתא

אמר רב משרשיא ש״מ האי סודרא כיון דתפיס ביה שלש על שלש קרינן ביה (רות ד, ז) ונתן לרעהו

דכמאן דפסיק דמי וקני

ומאי שנא מדרב חסדא דאמר רב חסדא גט בידה ומשיחה בידו אם יכול לנתקו ולהביאו אצלו אינה מגורשת ואם לאו מגורשת

התם כריתות בעינן וליכא הכא נתינה בעינן והא איכא

אמר רבא אם היתה טלית מוזהבת חולקין פשיטא לא צריכא דקאי דהבא בי מצעי

הא נמי פשיטא לא צריכא דמיקרב לגבי דחד מהו דתימא דא״ל פלוג הכי קמ״ל דא״ל מאי חזית דפלגת הכי פלוג הכי:

ת״ר שנים אדוקין בשטר מלוה אומר שלי הוא ונפל ממני ומצאתיו ולוה אמר שלך הוא ופרעתיו לך יתקיים השטר בחותמיו דברי רבי

רשב״ג אומר יחלוקו

נפל ליד דיין לא יוציאו עולמית ר׳ יוסי אומר הרי הוא בחזקתו

אמר מר יתקיים השטר בחותמיו וגבי ליה מלוה כוליה ולית ליה מתני׳ שנים אוחזין כו׳

אמר רבא אמר רב נחמן במקום דברי הכל יחלוקו כי פליגי בשאינו מקוים

רבי סבר מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו ואי מקיים ליה פליג ואי לא מקיים ליה לא פליג

מאי טעמא חספא בעלמא הוא מאן קא משוי ליה להאי שטרא לוה הא קאמר דפריע

ורבי שמעון בן גמליאל סבר מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו ואע״ג דלא מקיים ליה יחלוקו

נפל ליד דיין לא יוציאו עולמית

דף ז עמוד ב

מאי שנא ליד דיין אמר רבא הכי קאמר ואחר שמצא שטר שנפל ליד דיין והיכי דמי דכתב ביה הנפק לא יוציאו עולמית

ולא מיבעיא לא כתב ביה הנפק דאיכא למימר כתב ללות ולא לוה אלא אפי׳ כתב ביה הנפק דמקוים לא יחזיר דחיישינן לפירעון

ורבי יוסי אומר הרי הוא בחזקתו ולא חיישינן לפירעון ולא חייש ר׳ יוסי לפירעון

והתניא מצא שטר כתובה בשוק בזמן שהבעל מודה יחזיר לאשה אין הבעל מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה

רבי יוסי אומר עודה תחת בעלה יחזיר לאשה נתארמלה או נתגרשה לא יחזיר לא לזה ולא לזה

איפוך נפל ליד דיין לא יוציאו עולמית דברי רבי יוסי וחכ״א הרי הוא בחזקתו

אי הכי קשיא דרבנן אדרבנן

שטר כתובה כולה רבי יוסי וחסורי מחסרא והכי קתני אין הבעל מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה בד״א שנתארמלה או שנתגרשה אבל עודה תחת בעלה יחזיר לאשה שר״י אומר עודה תחת בעלה יחזיר לאשה נתארמלה או שנתגרשה לא יחזיר לא לזה ולא לזה

רב פפא אמר לעולם לא תיפוך רבי יוסי לדבריהם דרבנן קאמר להו

לדידי אפילו נתארמלה או נתגרשה נמי לא חיישינן לפירעון לדידכו אודו לי מיהת בעודה תחת בעלה דיחזיר לאשה דלאו בת פירעון היא

ואמרו ליה רבנן אימור צררי אתפסה

רבינא אמר לעולם איפוך קמייתא וטעמא דרבנן הכא משום דחיישינן לשתי כתובות ורבי יוסי לשתי כתובות לא חייש

אמר רבי אלעזר מחלוקת בששניהם אדוקים בטופס ושניהם בתורף אבל אחד אדוק בטופס ואחד אדוק בתורף זה נוטל טופס וזה נוטל תורף ור׳ יוחנן אמר לעולם חולקין

ואפילו אחד אדוק בטופס ואחד אדוק בתורף והתניא זה נוטל עד מקום שידו מגעת לא צריכא דקאי תורף בי מצעי

אי הכי מאי למימרא לא צריכא דמקרב לגבי דחד מהו דתימא א״ל פלוג הכי קמ״ל דא״ל מאי חזית דפלגת הכי פלוג הכי

א״ל רב אחא מדפתי לרבינא לרבי אלעזר דאמר זה נוטל טופס וזה נוטל תורף למה ליה וכי לצור ע״פ צלוחיתו הוא צריך

א״ל לדמי

דאמר הכי שטרא דאית ביה זמן כמה שוי ודלית ביה זמן כמה שוי בשטרא דאית ביה זמן גבי ממשעבדי ואידך לא גבי ממשעבדי יהיב ליה היאך דביני ביני

ויחלוקו נמי דאמרן לדמי דאי לא תימא הכי שנים אוחזין בטלית הכי נמי דפלגי הא אפסדוה הא לא קשיא

דף ח עמוד א

דחזיא לקטנים

והא דאמר רבא אם היתה טלית מוזהבת חולקין ה״נ דפלגי לה הא אפסדוה הא לא קשיא דחזיא לבני מלכים

והא דתנן היו שנים רוכבין על גבי בהמה וכו׳ הכי נמי דפלגי לה הא אפסדוה בשלמא טהורה חזיא לבשר אלא טמאה הא אפסדוה אלא לדמי הכא נמי לדמי

אמר רמי בר חמא זאת אומרת המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו

דאי סלקא דעתך לא קנה חבירו תיעשה זו כמי שמונחת על גבי קרקע וזו כמי שמונחת על גבי קרקע ולא יקנה לא זה ולא זה אלא לאו ש״מ המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו

אמר רבא לעולם אימא לך המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו והכא היינו טעמא מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה

תדע שאילו אמר לשלוחו צא וגנוב לי וגנב פטור ושותפין שגנבו חייבין מאי טעמא לאו משום דאמרינן מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה ש״מ

אמר רבא השתא דאמרת אמרינן מגו חרש ופקח שהגביהו מציאה מתוך שקנה חרש קנה פקח

בשלמא חרש קנה דקא מגבה ליה בן דעת אלא פקח במאי קנה

אלא אימא חרש קנה פקח לא קנה ומאי מגו מגו דשני חרשין בעלמא קנו האי נמי קני

האי מאי אם תמצא לומר המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו הני מילי היכא דקא מגבה ליה אדעתא דחבריה האי אדעתא דידיה קא מגבה ליה איהו לא קני לאחריני מקני

אלא אימא מתוך שלא קנה פקח לא קנה חרש

וכי תימא מאי שנא משני חרשין דעלמא התם תקינו להו רבנן דלא אתי לאנצויי הכא מימר אמר פקח לא קני אנא אקני

אמר ליה רב אחא בריה דרב אדא לרב אשי דיוקיה דרמי בר חמא מהיכא אי נימא מרישא שנים אוחזין בטלית התם האי קאמר כולה שלי ואנא אגבהתה כולה והאי אמר כולה שלי ואנא אגבהתה כולה

אלא מהא דקתני זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי הא תו למה לי אלא ממשנה יתירה שמע מינה המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו

והא אוקימנא רישא במציאה וסיפא במקח וממכר

אלא מסיפא זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי הא תו למה לי אלא ממשנה יתירה שמע מינה המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו

וממאי דבמציאה דלמא במקח וממכר

וכי תימא אי במקח וממכר מאי למימרא איצטריך סלקא דעתך אמינא האי דקאמר חציה שלי להוי כמשיב אבידה וליפטר קמשמע לן דהאי איערומי קא מערים סבר אי אמינא כולה שלי בעינא אשתבועי אימא הכי דאהוי כמשיב אבידה ואיפטר

אלא מהא היו שנים רוכבין על גבי בהמה הא תו למה לי אלא ממשנה יתירה שמע מינה המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו

ודלמא הא קמשמע לן דרוכב נמי קני

אלא מסיפא בזמן שהן מודין או שיש להן עדים חולקין בלא שבועה במאי אי במקח וממכר צריכא למימר אלא לאו במציאה ושמע מינה המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו

ורבא אמר לך מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה:

היו שנים רוכבין: אמר רב יוסף אמר לי רב יהודה

דף ח עמוד ב

שמעית מיניה דמר שמואל תרתי רכוב ומנהיג חד קני וחד לא קני ולא ידענא הי מינייהו

היכי דמי אילימא רכוב לחודיה ומנהיג לחודיה מנהיג לחודיה מי איכא מאן דאמר לא קני אלא אי איכא למימר דלא קני רכוב הוא דאיכא למימר

אלא רכוב במקום מנהיג איבעיא ליה מאי רכוב עדיף דהא תפיס בה או דלמא מנהיג עדיף דאזלא מחמתיה

אמר רב יוסף אמר לי רב יהודה נחזי אנן דתנן המנהיג סופג את הארבעים והיושב בקרון סופג את הארבעים ר״מ פוטר את היושב בקרון

ומדאפיך שמואל ותני וחכמים פוטרין את היושב בקרון שמע מינה רכוב לחודיה לא קני וכל שכן רכוב במקום מנהיג

אמר ליה אביי לרב יוסף הא זמנין סגיאין אמרת לן נחזי אנן ולא אמרת לן משמיה דרב יהודה

א״ל אברא ודכרנן נמי דאמרי ליה היכי פשיט מר רכוב מיושב יושב לא תפיס במוסירה רכוב תפיס במוסירה ואמר לי רב ושמואל דאמרי תרוייהו מוסירה לא קני

איכא דאמרי א״ל אביי לרב יוסף היכי פשיט מר רכוב מיושב יושב לא תפיס במוסירה רכוב תפיס במוסירה א״ל הכי תנא אידי מוסירה לא קני

אתמר נמי אמר רבי חלבו אמר רב הונא מוסירה מחבירו קנה במציאה ובנכסי הגר לא קני

מאי לשון מוסירה אמר רבא אידי אסברא לי כאדם המוסר דבר לחבירו בשלמא מחבירו קני דקא מסר ליה חבריה אלא במציאה ובנכסי הגר מאן קא מסר ליה דליקני

מיתיבי היו שנים רוכבין על גבי בהמה וכו׳ מני אילימא רבי מאיר השתא יושב קני רכוב מיבעי אלא לאו רבנן ושמע מינה רכוב קני

הכא במאי עסקינן במנהיג ברגליו אי הכי היינו מנהיג תרי גווני מנהיג מהו דתימא רכוב עדיף דהא מנהיג ותפיס בה קמ״ל

ת״ש שנים שהיו מושכין בגמל ומנהיגין בחמור או שהיה אחד מושך ואחד מנהיג

דף ט עמוד א

במדה זאת קנו ר׳ יהודה אומר לעולם לא קנה עד שתהא משיכה בגמל והנהגה בחמור

קתני מיהת או שהיה אחד מושך ואחד מנהיג מושך ומנהיג אין אבל רכוב לא

הוא הדין דאפילו רכוב והא דקתני מושך ומנהיג לאפוקי מדר׳ יהודה דאמר עד שתהא משיכה בגמל והנהגה בחמור קמשמע לן דאפילו איפכא נמי קני

אי הכי ליערבינהו וליתנינהו שנים שהיו מושכין ומנהיגין בין בגמל בין בחמור

איכא חד צד דלא קני איכא דאמרי משיכה בחמור ואיכא דאמרי הנהגה בגמל

ואית דמותיב מסיפא במדה זו קנה במדה זו למעוטי מאי לאו למעוטי רכוב לא למעוטי איפכא

אי הכי היינו ר׳ יהודה איכא בינייהו צד אחד דלא קנה אית דאמרי משיכה בחמור ואיכא דאמרי הנהגה בגמל

ת״ש אחד רכוב חמור ואחד תפוס במוסירה זה קנה חמור וזה קנה מוסירה שמע מינה רכוב קני

הכא נמי במנהיג ברגליו אי הכי נקני נמי רכוב במוסירה אימא זה קנה חמור וחצי מוסירה וזה קנה חצי מוסירה

בשלמא רכוב קני דקמגבה ליה בן דעת אלא תפוס במוסירה במאי קני

אימא זה קנה חמור וכוליה מוסירה וזה קני מה שתפוס בידו

האי מאי אם תימצי לומר המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו הני מילי היכא דקא מגבה ליה אדעתא דחבריה האי אדעתא דידיה קא מגבה ליה איהו לא קני לאחריני מקני

אמר רב אשי זה קנה חמור ובית פגיה וזה קנה מה שתפוס בידו והשאר לא קנה לא זה ולא זה

רבי אבהו אמר לעולם כדקתני הואיל ויכול לנתקה ולהביאה אצלו

והא דר׳ אבהו ברותא היא דאי לא תימא הכי טלית שהיא מונחת חציה על גבי קרקע וחציה על גבי עמוד ובא אחד והגביה חציה מעל גבי קרקע ובא אחר והגביה חציה מעל גבי עמוד הכי נמי דקמא קני ובתרא לא קני הואיל ויכול לנתק ולהביא אצלו אלא הא דר׳ אבהו ברותא היא

ת״ש ר׳ אליעזר אומר רכוב בשדה ומנהיג בעיר קנה הכא נמי מנהיג ברגליו אי הכי היינו מנהיג תרי גווני מנהיג

אי הכי רכוב בעיר מאי טעמא לא קני אמר רב כהנא לפי שאין דרכן של בני אדם לרכוב בעיר

אמר ליה רב אשי לרב כהנא אלא מעתה הגביה ארנקי בשבת שאין דרכן של בני אדם להגביה ארנקי בשבת הכי נמי דלא קני אלא מאי דעבד עבד וקני הכא נמי מאי דעבד עבד וקני

אלא במקח וממכר עסקינן דאמר ליה קני כדרך שבני אדם קונין

דף ט עמוד ב

ואי רשות הרבים הוא קני ואי אדם חשוב הוא קני ואי אשה היא קניא ואי איניש זילא הוא קני

בעי ר׳ אלעזר האומר לחבירו משוך בהמה זו לקנות כלים שעליה מהו

לקנות מי אמר ליה קני אלא משוך בהמה זו וקני כלים שעליה מהו מי מהניא משיכה דבהמה לאקנויי כלים או לא

אמר רבא אי אמר ליה קני בהמה וקני כלים מי קני כלים חצר מהלכת היא וחצר מהלכת לא קנה

וכי תימא כשעמדה והא כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה

והלכתא בכפותה

אמרו ליה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע לרבא אלא מעתה היה מהלך בספינה וקפצו דגים ונפלו לתוך הספינה הכי נמי דחצר מהלכת היא ולא קני אמר ליה ספינה מינח נייחא ומיא הוא דקא ממטו לה

א״ל רבינא לרב אשי אלא מעתה היתה מהלכת ברשות הרבים וזרק לה גט לתוך חיקה או לתוך קלתה הכא נמי דלא מגרשה א״ל קלתה מינח נייחא ואיהי דקא מסגיא מתותה:

מתני׳ היה רוכב על גבי בהמה וראה את המציאה ואמר לחבירו תנה לי נטלה ואמר אני זכיתי בה זכה בה אם משנתנה לו אמר אני זכיתי בה תחלה לא אמר כלום:

גמ׳ תנן התם מי שליקט את הפאה ואמר הרי זו לפלוני עני ר׳ אליעזר אומר זכה לו וחכמים אומרים יתננה לעני הנמצא ראשון

אמר עולא אמר ר׳ יהושע בן לוי מחלוקת מעשיר לעני

דר׳ אליעזר סבר מגו דאי בעי מפקר נכסיה והוי עני וחזי ליה השתא נמי חזי ליה ומגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה ורבנן סברי חד מגו אמרינן תרי מגו לא אמרינן

אבל מעני לעני דברי הכל זכה לו דמגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה

אמר ליה רב נחמן לעולא ולימא מר מעני לעני מחלוקת דהא מציאה הכל עניים אצלה ותנן היה רוכב על גבי בהמה וראה את המציאה ואמר לחבירו תנה לי נטלה ואמר אני זכיתי בה זכה בה

אי אמרת בשלמא מעני לעני מחלוקת

דף י עמוד א

מתניתין מני רבנן היא אלא אי אמרת בעשיר ועני מחלוקת אבל מעני לעני דברי הכל זכה לו הא מני לא רבנן ולא ר׳ אליעזר

אמר ליה מתני׳ דאמר תחילה

הכי נמי מסתברא דקתני סיפא אם משנתנה לו אמר אני זכיתי בה תחילה לא אמר כלום תחילה בסיפא למה לי פשיטא אע״ג דלא אמר תחילה תחילה קאמר אלא לאו הא קמ״ל רישא דאמר תחילה

ואידך תנא סיפא לגלויי רישא סיפא דאמר תחילה רישא דלא אמר תחילה

רב נחמן ורב חסדא דאמרי תרוייהו המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו

מאי טעמא הוי תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים והתופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים לא קנה

איתיביה רבא לרב נחמן מציאת פועל לעצמו

במה דברים אמורים בזמן שאמר לו בעל הבית נכש עמי היום עדור עמי היום אבל אמר לו עשה עמי מלאכה היום מציאתו של בעל הבית הוא

א״ל שאני פועל דידו כיד בעל הבית הוא

והאמר רב פועל יכול לחזור בו אפי׳ בחצי היום

אמר ליה כל כמה דלא הדר ביה כיד בעל הבית הוא כי הדר ביה טעמא אחרינא הוא דכתיב (ויקרא כה, נה) כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם ולא עבדים לעבדים

אמר ר׳ חייא בר אבא אמר ר׳ יוחנן המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו ואם תאמר משנתינו דאמר תנה לי ולא אמר זכה לי:

מתני׳ ראה את המציאה ונפל עליה ובא אחר והחזיק בה זה שהחזיק בה זכה בה:

גמ׳ אמר ריש לקיש משום אבא כהן ברדלא ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום [מאי טעמא] תקינו רבנן דלא אתי לאנצויי אמר אביי מותיב ר׳ חייא בר יוסף פיאה אמר רבא מותיב ר׳ יעקב בר אידי נזיקין

אמר אביי מותיב ר׳ חייא בר יוסף פיאה נטל מקצת פיאה וזרק על השאר אין לו בה כלום נפל לו עליה פרס טליתו עליה מעבירין אותו הימנה וכן בעומר שכחה

ואי אמרת ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום נקנו ליה ארבע אמות דידיה

הכא במאי עסקינן דלא אמר אקני

ואי תקון רבנן כי לא אמר מאי הוי

כיון דנפל גלי דעתיה דבנפילה ניחא ליה דנקני בארבע אמות לא ניחא ליה דנקני

דף י עמוד ב

רב פפא אמר כי תקינו ליה רבנן ארבע אמות בעלמא בשדה דבעל הבית לא תקינו ליה רבנן ואע״ג דזכה ליה רחמנא בגוה כי זכה ליה רחמנא להלוכי בה ולנקוטי פיאה למיהוי חצירו לא זכה ליה רחמנא

אמר רבא מותיב ר׳ יעקב בר אידי נזיקין ראה את המציאה ונפל לו עליה ובא אחר והחזיק בה זה שהחזיק בה זכה בה ואי אמרת ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום נקנו ליה ארבע אמות דידיה

הכא במאי עסקינן דלא אמר אקני ואי תקון רבנן כי לא אמר מאי הוי כיון דנפל עליה גלי דעתיה דבנפילה ניחא ליה דנקני בארבע אמות לא ניחא ליה דנקני

רב ששת אמר כי תקינו רבנן בסמטא דלא דחקי רבים ברשות הרבים דקא דחקי רבים לא תקינו רבנן

והא בכל מקום קאמר

כל מקום לאתויי צידי רשות הרבים

ואמר ריש לקיש משום אבא כהן ברדלא קטנה אין לה חצר ואין לה ארבע אמות ור׳ יוחנן משום ר׳ ינאי אמר יש לה חצר ויש לה ארבע אמות

במאי קמיפלגי מר סבר חצר משום ידה איתרבאי כי היכי דאית לה יד חצר נמי אית לה ומר סבר חצר משום שליחות איתרבאי וכי היכי דשליחות לית לה חצר נמי לית לה

מי איכא מאן דאמר חצר משום שליחות איתרבאי והתניא (שמות כב, ג) בידו אין לי אלא ידו גגו חצירו וקרפיפו מנין ת״ל (שמות כב, ג) המצא תמצא מכל מקום

ואי סלקא דעתך חצר משום שליחות איתרבאי אם כן מצינו שליח לדבר עבירה וקיימא לן אין שליח לדבר עבירה

אמר רבינא היכא אמרינן דאין שליח לדבר עבירה היכא דשליח בר חיובא הוא אבל בחצר דלאו בר חיובא הוא מיחייב שולחו

אלא מעתה האומר לאשה ועבד צאו גנבו לי דלאו בני חיובא נינהו הכי נמי דמיחייב שולחן

אמרת אשה ועבד בני חיובא נינהו והשתא מיהא לית להו לשלומי דתנן נתגרשה האשה נשתחרר העבד חייבין לשלם

רב סמא אמר היכא אמרינן אין שליח לדבר עבירה היכא דאי בעי עביד ואי בעי לא עביד אבל חצר דבעל כרחיה מותיב בה מיחייב שולחו

מאי בינייהו איכא בינייהו כהן דאמר ליה לישראל צא וקדש לי אשה גרושה אי נמי איש דאמר לה לאשה אקפי לי קטן

להך לישנא דאמר כל היכא דאי בעי עביד אי בעי לא עביד לא מיחייב שולחו ה״נ אי בעי עביד אי בעי לא עביד לא מיחייב שולחן להך לישנא דאמרת כל היכא דשליח לאו בר חיובא מיחייב שולחו הני נמי כיון דלאו בני חיובא נינהו מיחייב שולחן

ומי איכא למ״ד חצר לאו משום ידה איתרבאי והתניא ידה אין לי אלא ידה גגה חצירה וקרפיפה מנין ת״ל ונתן מכל מקום

לענין גט כולי עלמא לא פליגי דחצר משום ידה איתרבאי כי פליגי לענין מציאה מ״ס

דף יא עמוד א

ילפינן מציאה מגט ומר סבר לא ילפינן מציאה מגט

ואיבעית אימא בקטנה כולי עלמא לא פליגי דילפינן מציאה מגט והכא בקטן קא מיפלגי

מר סבר ילפינן קטן מקטנה ומר סבר לא ילפינן קטן מקטנה

ואיבעית אימא מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי:

מתני׳ ראה אותן רצין אחר מציאה אחר צבי שבור אחר גוזלות שלא פרחו ואמר זכתה לי שדי זכתה לו היה צבי רץ כדרכו או שהיו גוזלות מפריחין ואמר זכתה לי שדי לא אמר כלום:

גמ׳ אמר רב יהודה אמר שמואל והוא שעומד בצד שדהו

ותקני ליה שדהו דאמר ר׳ יוסי בר׳ חנינא חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו

הני מילי בחצר המשתמרת אבל חצר שאינה משתמרת אי עומד בצד שדהו אין אי לא לא

ומנא תימרא דחצר שאינה משתמרת אי עומד בצד שדהו אין אי לא לא

דתניא היה עומד בעיר ואומר יודע אני שעומר שיש לי בשדה פועלים שכחוהו לא יהא שכחה יכול לא יהא שכחה תלמוד לומר (דברים כד, יט) ושכחת עומר בשדה בשדה ושכחת ולא בעיר

הא גופא קשיא אמרת יכול לא יהא שכחה אלמא הוי שכחה ונסיב לה גמרא בשדה ושכחת ולא בעיר אלמא לא הוי שכחה

אלא לאו הכי קאמר בשדה שכוח מעיקרו הוי שכחה זכור ולבסוף שכוח אין שכחה מאי טעמא דכיון דקאי גבה הויא ליה חצרו וזכתה ליה

אבל בעיר אפילו זכור ולבסוף שכוח הויא שכחה מאי טעמא דליתיה גביה דלזכי ליה

ממאי דלמא גזירת הכתוב היא דבשדה נהוי שכחה ובעיר לא נהוי שכחה

אמר קרא (דברים כד, יט) לא תשוב לקחתו לרבות שכחת העיר

האי מיבעי ליה ללאו

אם כן נימא קרא לא תקחנו מאי לא תשוב לרבות שכחת העיר

ואכתי מיבעי ליה לכדתנן שלפניו אין שכחה שלאחריו יש שכחה שהוא בבל תשוב

זה הכלל כל שהוא בבל תשוב שכחה כל שאינו בבל תשוב אינו שכחה

אמר רב אשי אמר קרא (דברים כד, יט) יהיה לרבות שכחת העיר

וכן אמר עולא והוא שעומד בצד שדהו וכן אמר רבה בר בר חנה והוא שעומד בצד שדהו

איתיביה רבי אבא לעולא מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו באים בספינה אמר רבן גמליאל עישור שאני עתיד למוד נתון ליהושע

דף יא עמוד ב

ומקומו מושכר לו ועישור אחר שאני עתיד למוד נתון לעקיבא בן יוסף כדי שיזכה בו לעניים ומקומו מושכר לו

וכי רבי יהושע ורבי עקיבא בצד שדהו של רבן גמליאל היו עומדין

אמר ליה דמי האי מרבנן כדלא גמרי אינשי שמעתא

כי אתא לסורא אמר להו הכי אמר עולא והכי אותביתיה אמר ליה ההוא מרבנן רבן גמליאל מטלטלי אגב מקרקעי הקנה להם רבי זירא קבלה רבי אבא לא קבלה

אמר רבא שפיר עביד דלא קבלה וכי לא היה להם סודר לקנות ממנו בחליפין אלא טובת הנאה אינה ממון לקנות ממנו בחליפין הכא נמי טובת הנאה אינה ממון לקנות על גבי קרקע

ולא היא מתנות כהונה נתינה כתיבא בהו חליפין דרך מקח וממכר הוא מטלטלין אגב מקרקע נתינה אלימתא היא

רב פפא אמר דעת אחרת מקנה אותן שאני

ומנא תימרא דתנן ראה אותן רצין אחר המציאה כו׳ ואמר רבי ירמיה אמר רבי יוחנן והוא שרץ אחריהן ומגיען ובעי רבי ירמיה במתנה היאך קבלה מיניה רבי אבא בר כהנא אע״פ שרץ אחריהן ואין מגיען מאי טעמא לאו משום דדעת אחרת מקנה אותן שאני

אמר ליה רב שימי לרב פפא הרי גט דדעת אחרת מקנה אותה ואמר עולא והוא שעומדת בצד ביתה או בצד חצרה שאני גט דאיתיה בעל כרחה

מתקיף לה רב ששת בריה דרב אידי ולאו קל וחומר הוא ומה גט דאיתיה בעל כרחה אי עומדת בצד ביתה ובצד חצרה אין אי לא לא מתנה דמדעתיה לא כל שכן

אלא אמר רב אשי

דף יב עמוד א

חצר איתרבאי משום יד ולא גרעה משליחות גבי גט דחוב הוא לה אין חבין לאדם אלא בפניו גבי מתנה דזכות הוא לו זכין לאדם שלא בפניו

גופא ראה אותן רצין אחר המציאה וכו׳ אמר רבי ירמיה אמר רבי יוחנן והוא שרץ אחריהן ומגיען בעי רבי ירמיה במתנה היאך קבלה מיניה ר׳ אבא בר כהנא אע״פ שרץ אחריהן ואין מגיען

בעי רבא זרק ארנקי בפתח זה ויצא בפתח אחר מהו אויר שאין סופו לנוח כמונח דמי או לא

אמר ליה רב פפא לרבא ואמרי לה רב אדא בר מתנה לרבא ואמרי לה רבינא לרבא לאו היינו מתניתין ראה אותן רצין אחר המציאה ואמר רבי ירמיה אמר רבי יוחנן והוא שרץ אחריהן ומגיען ובעי רבי ירמיה במתנה היאך וקבלה מיניה רבי אבא בר כהנא במתנה אף על פי שרץ אחריהן ואין מגיען

אמר ליה מתגלגל קאמרת שאני מתגלגל דכמונח דמי:

מתני׳ מציאת בנו ובתו הקטנים מציאת עבדו ושפחתו הכנענים מציאת אשתו הרי אלו שלו מציאת בנו ובתו הגדולים מציאת עבדו ושפחתו העברים מציאת אשתו שגירשה אע״פ שלא נתן כתובה הרי אלו שלהן:

גמ׳ אמר שמואל מפני מה אמרו מציאת קטן לאביו שבשעה שמוצאה מריצה אצל אביו ואינו מאחר בידו

למימרא דסבר שמואל קטן לית ליה זכייה לנפשיה מדאורייתא והתניא השוכר את הפועל ילקט בנו אחריו למחצה לשליש ולרביע לא ילקט בנו אחריו רבי יוסי אומר בין כך ובין כך ילקט בנו ואשתו אחריו ואמר שמואל הלכה כרבי יוסי

אי אמרת בשלמא קטן אית ליה זכייה לנפשיה כי קא מלקט לנפשיה קא מלקט ואבוה מיניה קא זכי אלא אי אמרת קטן לית ליה זכייה לנפשיה כי קא מלקט לאביו קא מלקט אבוה עשיר הוא אמאי אשתו ובנו מלקט אחריו

שמואל טעמא דתנא דידן קאמר וליה לא סבירא ליה

וסבר רבי יוסי קטן אית ליה זכייה מדאורייתא והתנן מציאת חרש שוטה וקטן יש בהן משום גזל מפני דרכי שלום רבי יוסי אומר גזל גמור

ואמר רב חסדא גזל גמור מדבריהן נפקא מינה להוציאה בדיינין

אלא אמר אביי עשאוה כמי שהלכו בה נמושות דעניים גופייהו מסחי דעתייהו סברי בריה דהיאך מלקטי ליה

א״ל רב אדא בר מתנה לאביי וכי מותר לאדם להרבין ארי בתוך שדהו כדי שיראו עניים ויברחו

אלא אמר רבא

דף יב עמוד ב

עשו שאינו זוכה כזוכה מ״ט עניים גופייהו ניחא להו כי היכי דכי אגרו לדידהו נלקוט בנייהו בתרייהו

ופליגא דר׳ חייא בר אבא דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן לא גדול גדול ממש ולא קטן קטן ממש אלא גדול וסמוך על שלחן אביו זהו קטן קטן ואינו סמוך על שלחן אביו זהו גדול:

מציאת עבדו ושפחתו העברים הרי הוא של עצמן: אמאי לא יהא אלא פועל ותניא מציאת פועל לעצמו במה דברים אמורים בזמן שאמר לו נכש עמי היום עדור עמי היום

אבל אמר לו עשה עמי מלאכה היום מציאתו לבעל הבית

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן הכא בעבד נוקב מרגליות עסקינן שאין רבו רוצה לשנותו למלאכה אחרת

רבא אמר במגביה מציאה עם מלאכתו עסקינן

רב פפא אמר כגון ששכרו ללקט מציאות והיכי דמי דאקפי אגמא בכוורי:

האי שפחה היכי דמי אי דאייתי שתי שערות מאי בעיא גביה

ואי דלא אייתי שתי שערות אי איתיה לאב דאבוה הויא ואי דליתיה לאב תיפוק במיתת האב

דאמר ריש לקיש אמה העבריה קנה עצמה במיתת האב מרשות האדון מקל וחומר ולאו איתותב ריש לקיש

נימא מהאי נמי תיהוי תיובתא

לא לעולם דאיתיה לאב ומאי הרי הן שלהן לאפוקי דרבה:

מציאת אשתו: גירשה פשיטא

הכא במאי עסקינן במגורשת ואינה מגורשת דאמר רבי זירא אמר שמואל כל מקום שאמרו חכמים מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה

טעמא מאי אמור רבנן מציאת אשה לבעלה כי היכי דלא תיהוי לה איבה הכא אית לה איבה ואיבה:

מתני׳ מצא שטרי חוב אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר שבית דין נפרעין מהן אין בהן אחריות נכסים יחזיר שאין בית דין נפרעין מהן דברי רבי מאיר

וחכמים אומרים בין כך ובין כך לא יחזיר מפני שבית דין נפרעין מהן:

גמ׳ במאי עסקינן אילימא כשחייב מודה כי יש בהן אחריות נכסים אמאי לא יחזיר הא מודה ואי כשאין חייב מודה כי אין בהן אחריות נכסים אמאי יחזיר נהי דלא גבי ממשעבדי מבני חרי מגבא גבי

לעולם כשחייב מודה והכא היינו טעמא דחיישינן שמא כתב ללות בניסן ולא לוה עד תשרי ואתי למטרף לקוחות שלא כדין

אי הכי כל שטרי דאתו לקמן ניחוש להו הכי

כל שטרי לא ריעי הני ריעי

אלא הא דתנן כותבין שטר ללוה אף על פי שאין מלוה עמו לכתחילה היכי כתבינהו ניחוש שמא כתב ללות בניסן ולא לוה עד תשרי ואתי למטרף לקוחות שלא כדין

אמר רב אסי

דף יג עמוד א

בשטרי הקנאה דהא שעביד נפשיה

אי הכי מתניתין דקתני אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר ואוקימנא כשחייב מודה ומשום שמא כתב ללות בניסן ולא לוה עד תשרי ואתי למטרף לקוחות שלא כדין אמאי לא יחזיר

נחזי אי בשטר הקנאה הא שעביד ליה נפשיה אי בשטר דלא הקנאה ליכא למיחש דהא אמרת כי ליכא מלוה בהדיה לא כתבינן

א״ל רב אסי אע״ג דשטרי דלאו הקנאה כי ליכא מלוה בהדיה לא כתבינן מתניתין כיון דנפל אתרע ליה וחיישינן דלמא אקרי וכתוב

אביי אמר עדיו בחתומיו זכין לו ואפילו שטרי דלאו הקנאה

משום דקשיא ליה כיון דאמרת בשטרי דלאו הקנאה כי ליתיה למלוה בהדיה לא כתבינן ליכא למיחש דאקרי וכתוב

אלא הא דתנן מצא גיטי נשים ושחרורי עבדים דייתיקי מתנה ושוברים הרי זה לא יחזיר שמא כתובים היו ונמלך עליהם שלא ליתנם וכי נמלך עליהם מאי הוי והא אמרת עדיו בחתומיו זכין לו

הני מילי היכא דקא מטו לידיה אבל היכא דלא מטו לידיה לא אמרינן

אלא מתניתין דקתני מצא שטרי חוב אם יש בהם אחריות נכסים לא יחזיר ואוקימנא כשחייב מודה ומשום שמא כתב ללות בניסן ולא לוה עד תשרי

בשלמא לרב אסי דאמר בשטרי אקנייתא מוקי לה בשטרי דלאו אקנייתא וכדאמרינן אלא לאביי דאמר עדיו בחתומיו זכין לו מאי איכא למימר

אמר לך אביי מתני׳ היינו טעמא דחייש לפרעון ולקנוניא

ולשמואל דאמר לא חיישינן לפרעון ולקנוניא מאי איכא למימר הניחא אי סבר לה כרב אסי דאמר בשטרי הקנאה מוקי מתניתין בשטרי דלאו הקנאה אלא אי סבר כאביי דאמר עדיו בחתומיו זכין לו מאי איכא למימר

שמואל מוקי למתניתין כשאין חייב מודה

אי הכי כי אין בהן אחריות נכסים אמאי יחזיר נהי דלא גבי מן משעבדי מבני חרי מגבי גבי

שמואל לטעמיה דאמר שמואל אומר היה רבי מאיר שטר חוב שאין בו אחריות נכסים אין גובה לא ממשעבדי ולא מבני חרי

וכי מאחר שאינו גובה אמאי יחזיר אמר רבי נתן בר אושעיא לצור על פי צלוחיתו של מלוה

ונהדריה להו ללוה לצור על פי צלוחיתו של לוה לוה הוא

דף יג עמוד ב

דאמר לא היו דברים מעולם

אמר רבי אלעזר מחלוקת בשאין חייב מודה דרבי מאיר סבר שטר שאין בו אחריות נכסים אינו גובה לא ממשעבדי ולא מבני חרי ורבנן סברי (ממשעבדי הוא דלא גבי מבני חרי) מגבא גבי אבל כשחייב מודה דברי הכל יחזיר ולא חיישינן לפרעון ולקנוניא

ורבי יוחנן אמר מחלוקת כשחייב מודה דרבי מאיר סבר שטר שאין בו אחריות נכסים ממשעבדי הוא דלא גבי אבל מבני חרי מגבא גבי ורבנן סברי ממשעבדי נמי גבי אבל כשאין חייב מודה דברי הכל לא יחזיר דחיישינן לפרעון

תניא כוותיה דרבי יוחנן ותיובתא דרבי אלעזר בחדא ותיובתא דשמואל בתרתי

מצא שטרי חוב ויש בהם אחריות נכסים אף על פי ששניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא לזה אין בהן אחריות נכסים בזמן שהלוה מודה יחזיר למלוה אין הלוה מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה דברי רבי מאיר

שהיה רבי מאיר אומר שטרי שיש בהם אחריות נכסים גובה מנכסים משועבדים ושאין בהם אחריות נכסים גובה מנכסים בני חורין וחכמים אומרים אחד זה ואחד זה גובה מנכסים משועבדים

תיובתא דרבי אלעזר בחדא דאמר לרבי מאיר שטר שאין בו אחריות נכסים אינו גובה מנכסים משועבדים ולא מנכסים בני חורין וקאמר בין לר׳ מאיר בין לרבנן לא חיישינן לקנוניא

ובריייתא קתני שטר שאין בו אחריות נכסים ממשעבדי הוא דלא גבי הא מבני חורין מגבא גבי וקתני בין לר״מ בין לרבנן חיישינן לקנוניא דקתני אע״פ ששניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא לזה אלמא חיישינן לקנוניא

והא הני תרתי הוא

דף יד עמוד א

חדא הוא דחד טעם הוא דמשום דקאמר רבי אלעזר מחלוקת בשאין חייב מודה הוא מתרץ הכי

תיובתא דשמואל בתרתי חדא כרבי אלעזר דהא מוקי מתניתין בשאין חייב מודה

וחדא דאמר שמואל מצא שטר הקנאה בשוק יחזיר לבעלים ולא חיישינן לפרעון

תיובתא דקתני הכא אע״פ ששניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא לזה אלמא חיישינן לפרעון וכל שכן הכא דלא מודה לוה דחיישינן לפרעון

אמר שמואל מ״ט דרבנן סברי אחריות טעות סופר הוא

א״ל רבא בר איתי לרב אידי בר אבין ומי אמר שמואל הכי והאמר שמואל שבח שפר ושעבוד צריך לימלך

לימא מאן דאמר הא לא אמר הא

לא קשיא כאן בשטר הלואה דלא יהיב אינש זוזי בכדי כאן במקח וממכר דעביד אינש דזבין ארעא ליומיה

כי ההיא דאבוה בר איהי זבין עליתא מאחתיה אתא בעל חוב טרפא מיניה אתא לקמיה דמר שמואל אמר ליה כתבה לך אחריות אמר ליה לא אמר ליה אם כן זיל לשלמא א״ל והא מר הוא דאמר אחריות טעות סופר הוא א״ל הני מילי בשטרי הלואה אבל בשטרי מקח וממכר לא דעביד אינש דזבין ארעא ליומיה

אמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות ובא בעל חוב דראובן וקא טריף ליה מיניה דינא הוא דאזיל ראובן ומשתעי דינא בהדיה ולא מצי א״ל לאו בעל דברים דידי את דא״ל דמפקת מיניה עלי דידי הדר

איכא דאמרי אפי׳ שלא באחריות נמי דא״ל לא ניחא לי דליהוי לשמעון תרעומת עלי

ואמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות ויצאו עליה עסיקין עד שלא החזיק בה

דף יד עמוד ב

יכול לחזור בו משהחזיק בה אינו יכול לחזור בו דא״ל חייתא דקטרי סברת וקבלת מאימתי הויא חזקה מכי דייש אמצרי

ואיכא דאמרי אפילו באחריות נמי דאמר ליה אחוי טרפך ואשלם לך

איתמר המוכר שדה לחבירו ונמצאת שאינה שלו רב אמר יש לו מעות ויש לו שבח ושמואל אמר מעות יש לו שבח אין לו

בעו מיניה מרב הונא פירש לו את השבח מהו טעמא דשמואל משום דלא פירש שבחא והכא הא פירש לה או דלמא טעמיה דשמואל כיון דלית ליה קרקע מחזי כרבית א״ל אין ולאו ורפיא בידיה

איתמר אמר רב נחמן אמר שמואל מעות יש לו שבח אין לו אע״פ שפירש לו את השבח מאי טעמא כיון דקרקע אין לו שכר מעותיו עומד ונוטל

איתיביה רבא לרב נחמן אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם

ממשעבדי הוא דלא מפקינן הא מבני חורין מפקינן וקתני מיהא לשבח קרקעות מאי לאו בלוקח מגזלן

לא בבעל חוב

אי בבעל חוב אימא רישא אין מוציאין לאכילת פירות ואי בבעל חוב בעל חוב מי אית ליה פירי והאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח שבח אין אבל פירות לא

אלא פשיטא בגוזל ונגזל ומדרישא בגוזל ונגזל סיפא נמי בגוזל ונגזל

מידי אריא הא כדאיתא והא כדאיתא

והא לא תני הכי לשבח קרקעות כיצד הרי שגזל שדה מחבירו והרי היא יוצאה מתחת ידו כשהוא גובה גובה את הקרן מנכסים משועבדים ושבח גובה מנכסים בני חורין

היכי דמי אילימא כדקתני גזלן ממאן גבי אלא לאו כגון שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה

א״ל לאו תרוצי קא מתרצת תריץ נמי בבעל חוב

ת״ש לאכילת פירות כיצד הרי שגזל שדה מחבירו והרי היא יוצאה מתחת ידו כשהוא גובה גובה את הקרן מנכסים משועבדים ופירות גובה מנכסים בני חורין

היכי דמי אילימא כדקתני גזלן ממאן גבי אלא לאו כגון שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה

אמר רבא הכא במאי עסקינן כגון שגזל שדה מחבירו [מלאה פירות ואכל את הפירות וחפר בה בורות שיחין ומערות בא נגזל לגבות קרן גובה מנכסים משועבדים בא נגזל לגבות פירות גובה מנכסים בני חורין

רבה בר רב הונא אמר כגון

דף טו עמוד א

שנטלוה מסיקין בא נגזל לגבות קרן גובה מנכסים משועבדים בא נגזל לגבות פירות גובה מנכסים בני חורין

רבא לא אמר כרבה בר רב הונא הרי היא יוצאה מתחת ידו בדינא משמע ורבה בר רב הונא לא אמר כרבא הרי היא יוצאה מתחת ידו בעינא משמע

רב אשי אמר לצדדין קתני כגון שגזל שדה מחבירו מלאה פירות ואכל את הפירות ומכר את השדה בא לוקח לגבות קרן גובה מנכסים משועבדים בא נגזל לגבות פירות גובה מנכסים בני חורין

בין לרבא בין לרבה בר רב הונא מלוה על פה הוא ומלוה על פה אינו גובה מנכסים משועבדים

הכא במאי עסקינן כשעמד בדין והדר זבין

אי הכי פירות נמי כשעמד בדין על הקרן ולא עמד בדין על הפירות ומאי פסקא סתמא דמילתא כי תבע איניש קרנא תבע ברישא

וסבר שמואל לוקח מגזלן לית ליה שבחא

והא א״ל שמואל לרב חיננא בר שילת אמליך וכתוב שופרא שבחא ופירי

במאי אי בבעל חוב מי אית ליה פירי והאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח שבח אין אבל פירות לא אלא לאו בלוקח מגזלן

אמר רב יוסף הכא במאי עסקינן כגון שיש לו קרקע

א״ל אביי וכי מותר ללות סאה בסאה במקום שיש לו קרקע

א״ל התם הלואה הכא זביני

איכא דאמרי אמר רב יוסף הכא במאי עסקינן כגון שקנו מידו

א״ל אביי וכי מותר ללות סאה בסאה במקום שקנו מידו

א״ל התם הלואה והכא זביני:

גופא אמר שמואל בעל חוב גובה את השבח אמר רבא תדע שכך כותב לו מוכר ללוקח אנא איקום ואשפי ואדכי ואמריק זביני אילין אינון ועמליהון ושבחיהון ואיקום קדמך וצבי זבינא דנן וקביל עלוהי

א״ל רב חייא בר אבין לרבא אלא מעתה מתנה דלא כתיב ליה הכי ה״נ דלא טריף שבחא א״ל אין

וכי יפה כח מתנה ממכר א״ל אין יפה ויפה

אמר רב נחמן הא מתניתא מסייע ליה למר שמואל והונא חברין מוקים לה במילי אחריני דתניא המוכר שדה לחבירו והרי היא יוצאה מתחת ידו כשהוא גובה גובה את הקרן מנכסים משועבדים ושבח גובה מנכסים בני חורין

והונא חברין מוקים לה במילי אחריני בלוקח מגזלן

תניא אידך המוכר שדה לחבירו והשביחה ובא בעל חוב וטרפה כשהוא גובה אם השבח יותר על היציאה נוטל את השבח מבעל הקרקע והיציאה מבעל חוב ואם היציאה יתירה על השבח אין לו אלא הוצאה שיעור שבח מבעל חוב

והא שמואל במאי מוקים לה אי בלוקח מגזלן קשיא רישא דאמר שמואל לוקח מגזלן לית ליה שבחא אי בבעל חוב קשיא רישא וסיפא דאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח

איבעית אימא בלוקח מגזלן כגון שיש לו קרקע אי נמי בשקנו מידו

איבעית אימא בבעל חוב ולא קשיא כאן בשבח

דף טו עמוד ב

המגיע לכתפים כאן בשבח שאינו מגיע לכתפים

והא מעשים בכל יום וקא מגבי שמואל אפי׳ בשבח המגיע לכתפים

לא קשיא הא דמסיק ביה כשיעור ארעא ושבחא הא דלא מסיק ביה אלא כשיעור ארעא דיהיב ליה שבחיה ומסליק ליה

הניחא למ״ד אי אית ליה זוזי ללוקח לא מצי מסליק ליה לבעל חוב שפיר אלא למאן דאמר כי אית ליה זוזי ללוקח מצי מסליק ליה לבעל חוב נימא ליה אילו הוה לי זוזי הוה מסלקינך מכולה ארעא השתא דלית לי זוזי הב לי גרבא דארעא בארעא שיעור שבחאי

הכא במאי עסקינן כגון שעשאו אפותיקי דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזו:

הכיר בה שאינה שלו ולקחה אמר רב מעות יש לו שבח אין לו ושמואל אמר אפי׳ מעות אין לו

במאי קמיפלגי רב סבר אדם יודע שקרקע אין לו וגמר ונתן לשום פקדון ונימא ליה לשום פקדון סבר לא מקבל

ושמואל סבר אדם יודע שקרקע אין לו וגמר ונתן לשום מתנה ונימא ליה לשום מתנה כסיפא ליה מילתא

והא פליגי ביה חדא זימנא דאיתמר המקדש את אחותו רב אמר מעות חוזרין ושמואל אמר מעות מתנה רב אמר מעות חוזרין אדם יודע שאין קידושין תופסין באחותו וגמר ונתן לשום פקדון ונימא לה לשום פקדון סבר לא מקבלה מיניה

ושמואל אמר מעות מתנה אדם יודע שאין קידושין תופסין באחותו וגמר ונתן לשום מתנה ונימא לה לשום מתנה כסיפא לה מילתא

צריכא דאי איתמר בהא קאמר רב דלא עבדי אינשי דיהבי מתנות לנוכראה אבל גבי אחותו אימא מודה ליה לשמואל

ואי איתמר בהך קאמר שמואל אבל בהא אימא מודה ליה לרב צריכא

בין לרב דאמר פקדון בין לשמואל דאמר מתנה האי לארעא במאי קא נחית ופירות היכי אכיל

סבר אנא איחות לארעא ואיעביד ואיכול בגויה כי היכי דהוה קא עביד איהו לכי אתי מריה דארעא זוזאי נהוו לרב דאמר פקדון פקדון לשמואל דאמר מתנה מתנה

אמר רבא הלכתא יש לו מעות ויש לו שבח ואע״פ שלא פירש לו את השבח הכיר בה שאינה שלו ולקחה מעות יש לו שבח אין לו

אחריות טעות סופר הוא בין בשטרי הלואה בין בשטרי מקח וממכר

בעא מיניה שמואל מרב חזר ולקחה מבעלים הראשונים מהו אמר ליה מה מכר לו ראשון לשני כל זכות שתבא לידו

מאי טעמא מר זוטרא אמר ניחא ליה דלא נקרייה גזלנא רב אשי אמר ניחא ליה דליקו בהמנותיה

מאי בינייהו איכא בינייהו דמית לוקח מאן דאמר ניחא ליה דלא לקרייה גזלנא

דף טז עמוד א

הא מית ליה ומאן דאמר ניחא ליה דליקום בהמנותיה בהדי בני נמי ניחא ליה דליקום בהמנותיה

סוף סוף קרו ליה בני לוקח גזלנא

אלא איכא בינייהו דמית גזלן מאן דאמר ניחא ליה לאיניש דלא לקריוהו גזלן הא מית ליה למ״ד ניחא ליה דליקום בהמנותיה ה״נ אע״ג דמית ניחא ליה דליקום בהמנותיה

סוף סוף קרו לבניה בני גזלנא

אלא איכא בינייהו דיהבה במתנה מאן דאמר ניחא ליה דליקום בהמנותיה מתנה נמי ניחא ליה דליקום בהמנותיה מאן דאמר ניחא ליה דלא נקריוהו גזלנא א״ל מאי גזלינא מינך:

פשיטא זבנה אורתה ויהבה במתנה לאו לאוקמה קמי לוקח קא בעי

נפלה ליה בירושה ירושה ממילא היא ולאו איהו קא טרח אבתרה

גבי איהו בחובו חזינא אי אית ליה ארעא אחריתי ואמר האי בעינא לאוקמה קמיה לוקח קא בעי

ואי לא זוזי הוא דבעי אפרועי

יהבה נהליה במתנה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר מתנה כירושה דהא ממילא וחד אמר מתנה כמכר דאי לאו דטרח וארצי קמיה לא הוי יהיב ליה מתנה להכי טרח וארצי קמיה כי היכי דליקום בהמנותיה

ועד אימת ניחא ליה דליקום בהמנותיה אמר רב הונא עד שעת העמדה בדין

חייא בר רב אמר עד דמטא אדרכתא לידיה רב פפא אמר עד דמתחלן יומי אכרזתא

מתקיף לה רמי בר חמא מכדי האי לוקח במאי קני להאי ארעא בהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא הוא

א״ל רבא תהא במאמינו בההוא הנאה דלא קאמר ליה מידי וקא סמיך עליה טרח ומייתי ליה גמר ומקני ליה

מתיב רב ששת מה שאירש מאבא מכור לך מה שתעלה מצודתי מכור לך לא אמר כלום מה שאירש מן אבא היום מכור לך מה שתעלה מצודתי היום מכור לך דבריו קיימין

אמר רמי בר חמא הא גברא והא תיובתא

אמר רבא גברא קא חזינא ותיובתא לא קא חזינא הכא סמכא דעתיה והכא לא סמכא דעתיה הכא סמכא דעתיה דאזיל טרח ומייתי ליה כי היכי דלא נקרייה גזלנא הכא לא סמכא דעתיה

שלחוה לקמיה דרבי אבא בר זבדא אמר להו זו אינה צריכה לפנים אמר רבא זו צריכה לפנים ולפני לפנים הכא סמכא דעתיה והכא לא סמכא דעתיה

הוה עובדא בפומבדיתא ואותביה אמר להו רב יוסף זו אינה צריכה לפנים ואמר ליה אביי צריכה לפנים ולפני לפנים הכא סמכא דעתיה הכא לא סמכא דעתיה

ומאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רבי יוחנן סיפא מה שאירש מאבא היום משום כבוד אביו מה שתעלה מצודתי היום

דף טז עמוד ב

משום כדי חייו

אמר רב הונא אמר רב האומר לחברו שדה שאני לוקח לכשאקחנה קנויה לך מעכשיו קנה

אמר רבא מסתברא מלתא דרב בשדה סתם אבל בשדה זו לא מי יימר דמזבין לה ניהליה

והאלהים אמר רב אפי׳ בשדה זו מכדי רב כמאן אמרה לשמעתי׳ כר״מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם

דתניא האומר לאשה התקדשי לי לאחר שאתגייר לאחר שתתגיירי (קידושין סו ב) לאחר שאשתחרר לאחר שתשתחררי לאחר שימות בעליך לאחר שיחלוץ לך יבמיך (דברים כה, ה) לאחר שתמות אחותיך (ויקרא יח, יח) אינה מקודשת

ר״מ אומר מקודשת

והא אשה כשדה זו דמיא וא״ר מאיר מקודשת:

אמר שמואל המוצא שטר הקנאה בשוק יחזירו לבעלים דאי משום דכתב ללות ולא לוה הא שעבד נפשיה ואי משום פרעון לא חיישינן לפרעון דאם איתא דפרעיה מקרע הוה קרע ליה

אמר רב נחמן אבא מן ספרי דייני דמר שמואל הוה והוינא כבר שיתא כבר שבע ודכרנא דהוו מכרזי ואמרי הני שטרי אקנייתא דמשתכחי בשוקא נהדרינהו למרייהו

אמר רב עמרם אף אנן תנינא כל מעשה בית דין הרי זה יחזיר אלמא לא חיישינן לפירעון א״ל רבי זירא מתניתין בשטרי חלטאתא ואדרכתא דלאו בני פרעון נינהו

אמר רבא והני לאו בני פרעון נינהו והא אמרי נהרדעי שומא הדר עד תריסר ירחי שתא ואמר אמימר אנא מנהרדעא אנא וסבירא לי דשומא הדר לעולם

אלא אמר רבא התם היינו טעמא דאמרי איהו הוא דאפסיד אנפשיה דבעידנא דפרעיה אבעי ליה למקרעיה לשטריה א״נ למכתב שטרא אחרינא עילויה

דמדינא ארעא לא בעיא למיהדר ומשום (דברים ו, יח) ועשית הישר והטוב בעיני ה׳ הוא דאמור רבנן תהדר הלכך מרישא הוא דקא זבין איבעי ליה למכתב שטר זביני

גבי שטר חוב מאי איכא למימר אם איתא דפרעיה איבעי ליה למיקרעיה לשטריה אימור אשתמוטי קא משתמיט ליה דא״ל למחר יהבנא לך דהשתא ליתיה גבאי אי נמי אפשיטי דספרא זייר ליה:

א״ר אבהו א״ר יוחנן המוצא שטר חוב בשוק אע״פ שכתוב בו הנפק לא יחזירו לבעלים

לא מיבעיא היכא דלא כתוב בו הנפק דאיכא למימר כתב ללות ולא לוה אלא אפי׳ כתוב בו הנפק ומאי ניהו דמקוים לא יחזיר דחיישינן לפרעון

איתיביה רבי ירמיה לר׳ אבהו כל מעשה ב״ד הרי זה יחזיר א״ל ירמיה ברי לא כל מעשה ב״ד שוים אלא כגון שהוחזק כפרן

אמר רבא ומשום דהוחזק כפרן חדא זמנא תו לא פרע כלל אלא אמר רבא מתניתין בשטר חלטאתא ואדרכתא וכדרבי זירא

וכפרן הואיל ואתא לידן נימא ביה מלתא דאמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אמרו לו צא תן לו

דף יז עמוד א

ואמר פרעתי נאמן בא מלוה לכתוב אין כותבין ונותנין לו

חייב אתה ליתן לו ואמר פרעתי אינו נאמן בא מלוה לכתוב כותבין ונותנין לו

רב זביד משמיה דר״נ אמר בין צא תן לו בין חייב אתה ליתן לו ואמר פרעתי נאמן בא מלוה לכתוב אין כותבין ונותנין לו

אלא אי איכא לפלוגי הכי הוא דאיכא לפלוגי אמרו לו צא תן לו ואמר פרעתי והעדים מעידין אותו שלא פרעו (וחזר ואמר פרעתי) הוחזק כפרן לאותו ממון

חייב אתה ליתן לו ואמר פרעתי והעדים מעידין אותו שלא פרע וחזר ואמר פרעתי לא הוחזק כפרן לאותו ממון

מ״ט אשתמוטי הוא קא משתמיט מיניה סבר עד דמעיינו בי רבנן בדיני

אמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידים אותו שיש לו וחזר ואמר פרעתי הוחזק כפרן לאותו ממון

כי הא דשבתאי בריה דרבי מרינוס כתב לה לכלתיה איצטלא דמילתא בכתובתה וקבלה עליה אירכס כתובתה אמר (להו) לא היו דברים מעולם אתו סהדי ואמרי אין כתב לה לסוף אמר להו פרעתיה אתא לקמיה דרבי חייא א״ל הוחזקת כפרן לאותה איצטלא:

א״ר אבין א״ר אלעא א״ר יוחנן היה חייב לחבירו שבועה ואמר נשבעתי והעדים מעידין אותו שלא נשבע (וחזר ואמר נשבעתי) הוחזק כפרן לאותה שבועה

אמרוה קמיה דר׳ אבהו אמר להו מסתברא מלתא דרבי אבין שנתחייב שבועה בב״ד אבל חייב עצמו שבועה [נאמן] עביד איניש דמקרי ואמר אהדרוה קמיה דר׳ אבין אמר להו אנא נמי בב״ד אמרי

איתמר נמי א״ר אבין א״ר אלעא א״ר יוחנן היה חייב לחבירו שבועה בב״ד ואמר נשבעתי והעדים מעידין אותו שלא נשבע (וחזר ואמר נשבעתי) הוחזק כפרן לאותה שבועה

א״ר אסי א״ר יוחנן המוצא שטר חוב בשוק וכתוב בו הנפק וכתוב בו זמנו בו ביום יחזירו לבעלים

אי משום כתב ללות ולא לוה הא כתוב בו הנפק אי משום פרעון לפריעה בת יומא לא חיישינן

א״ל ר׳ זירא לר׳ אסי מי א״ר יוחנן הכי הא את הוא דאמרת משמיה דר׳ יוחנן שטר שלוה בו ופרעו אינו חוזר ולוה בו שכבר נמחל שיעבודו

אימת אילימא למחר וליומא חרא מאי אריא שכבר נמחל שעבודו תיפוק ליה דהוה ליה מוקדם ותנן שטרי חוב המוקדמין פסולין

אלא לאו ביומיה אלמא פרעי אינשי ביומיה

א״ל מי קא אמינא דלא פרעי כלל דלא שכיחי אינשי דפרעי ביומיה קא אמינא

רב כהנא אמר כשחייב מודה אי הכי מאי למימרא

מהו דתימא האי מפרע פריעה והאי דקא אמר לא פרעתיה משום דקבעי מהדר למזפא ביה זמנא אחריתי ולפשיטי דספרא חייש קמ״ל דאם כן מלוה גופיה לא שבק סבר שמעי בי רבנן ומפסדי לי

מאי שנא מהא דתנן מצא שטרי חוב אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר

ואוקימנא כשחייב מודה ומשום שמא כתב ללות בניסן ולא לוה עד תשרי ואתי למטרף לקוחות מניסן ועד תשרי שלא כדין

ולא אמרינן דא״כ מלוה גופיה לא שביק דא״ל כתוב שטרא אחרינא בתשרי דדלמא שמעי רבנן ומפסדי לי

אמרי התם משום דאית ליה רווחא דקא טריף לקוחות מניסן ועד תשרי מינח ניחא ליה ולא אמר ולא מידי הכא כיון דלית ליה רווחא דסוף סוף שטרא האידנא כתיב מאי איכא דקטריף לקוחות בשטר שנמחל שיעבודו לא שביק:

אמר רבי חייא בר אבא א״ר יוחנן הטוען אחר מעשה ב״ד

דף יז עמוד ב

לא אמר כלום מאי טעמא כל מעשה בית דין כמאן דנקיט שטרא בידיה דמי

א״ל רבי חייא בר אבא לרבי יוחנן ולא משנתינו היא זו (כתובות פח ב) הוציאה גט ואין עמו כתובה גובה כתובתה

א״ל אי לאו דדלאי לך חספא לא משכחת מרגניתא תותה

אמר אביי מאי מרגניתא דלמא במקום שאין כותבין כתובה עסקינן דגט היינו כתובתה אבל במקום שכותבין כתובה אי נקיטא כתובה גביא אי לא לא גביא

הדר אמר אביי לאו מלתא היא דאמרי דאי סלקא דעתך במקום שאין כותבין כתובה עסקינן אבל במקום שכותבין כתובה אי נקיטא כתובה גביא אי לא לא גביא אלמנה מן האירוסין במאי גביא

בעדי מיתת בעל לטעון ולימא פרעתיה וכי תימא הכי נמי אם כן מה הועילו חכמים בתקנתן

א״ל מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי ואלמנה מן האירוסין דאית לה כתובה מנא לן

אילימא מהא דתנן נתארמלה או נתגרשה בין מן האירוסין ובין מן הנישואין גובה את הכל דלמא היכא דכתב לה

וכי תימא מאי למימרא לאפוקי מדרבי אלעזר בן עזריה דאמר שלא כתב לה אלא על מנת לכונסה אצטריכא ליה

דיקא נמי דקתני גובה את הכל אי אמרת בשלמא דכתב לה היינו דקא תני גובה את הכל אלא אי אמרת דלא כתב לה

דף יח עמוד א

מאי גובה את הכל מנה ומאתים הוא דאית לה

ואלא מדתני רב חייא בר אמי אשתו ארוסה לא אונן ולא מטמא לה (יבמות עג א, זבחים ק ב) וכן היא לא אוננת ולא מטמאה לו מתה אינו יורשה מת הוא גובה כתובתה

דלמא דכתב לה וכי תימא דכתב לה מאי למימרא מתה אינו יורשה איצטריכא ליה

אלא אביי מגופה דמתני׳ קא הדר ביה דאי ס״ד במקום שאין כותבין כתובה עסקינן דגט היינו כתובתה אטו גט מנה מאתים כתיב ביה

וכי תימא כיון דתקינו רבנן למגבא לה כמאן דכתיב ביה דמי לטעון ולימא פרעתי

וכי תימא דאמרינן ליה אי פרעתה איבעי לך למיקרעיה אמר לן לא שבקתן אמרה בעינא לאנסובי ביה

וכי תימא אמרינן ליה איבעי לך למיקרעיה ומכתב אגביה גיטא דנן דקרענוהו לא משום דגיטא פסולה הוא אלא כי היכי דלא תגבי ביה זמנא אחריתי אטו כל דמגבי בבי דינא מגבי:

מתני׳ מצא גיטי נשים ושחרורי עבדים (קידושין כב ב) דייתיקי מתנה ושוברין הרי זה לא יחזיר שאני אומר כתובין היו ונמלך עליהן שלא לתנן:

גמ׳ טעמא דנמלך שלא לתנן הא אמר תנו נותנין ואפילו לזמן מרובה

ורמינהו (גיטין כז א) המביא גט ואבד הימנו מצאו לאלתר כשר אם לאו פסול

אמר רבה לא קשיא כאן במקום שהשיירות מצויות כאן במקום שאין השיירות מצויות

ואפי׳ במקום שהשיירות מצויות והוא שהוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת

דאי לא תימא הכי קשיא דרבה אדרבה דההוא גיטא דאשתכח בי דינא דרב הונא דהוה כתוב ביה בשוירי מתא דעל רכיס נהרא אמר רב הונא

דף יח עמוד ב

חיישינן לשני שוירי וא״ל רב חסדא לרבה פוק עיין בה דלאורתא בעי מינך רב הונא נפק דק ואשכח דתנן כל מעשה ב״ד הרי זה יחזיר

והא בי דינא דרב הונא דכי מקום שהשיירות מצויות דמי וקא פשיט רבה דיחזיר אלמא אי הוחזקו שני יוסף בן שמעון אין אי לא לא

עבד רבה עובדא (בההוא גיטא דאשתכח) בי כיתנא דפומבדיתא כשמעתיה

איכא דאמרי היכא דמזבני כיתנא והוא שלא הוחזקו אע״ג דשכיחין שיירתא

ואיכא דאמרי היכא דתרו כיתנא ואע״ג דהוחזקו דלא שכיחא שיירות

רבי זירא רמי מתניתין אברייתא ומשני תנן המביא גט ואבד הימנו מצאו לאלתר כשר ואם לאו פסול ורמינהי מצא גט אשה בשוק בזמן שהבעל מודה יחזיר לאשה אין הבעל מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה

קתני מיהת בזמן שהבעל מודה יחזיר לאשה ואפילו לזמן מרובה

ומשני כאן במקום שהשיירות מצויות וכאן במקום שאין השיירות מצויות

איכא דאמרי והוא שהוחזקו דלא נהדר והיינו דרבה איכא דאמרי אע״ג דלא הוחזקו לא נהדר ופליגא דרבה

בשלמא רבה לא אמר כר׳ זירא מתניתין אלימא ליה לאקשויי אלא רבי זירא מ״ט לא אמר כרבה

אמר לך מי קא תני הא אמר תנו נותנין ואפי׳ לזמן מרובה דלמא הא אמר תנו נותנין ולעולם כדקיימא לן לאלתר

למ״ד לר׳ זירא במקום שהשיירות מצויות ואע״ג שלא הוחזקו שני יוסף בן שמעון ופליגא דרבה במאי קא מיפלגי

רבה סבר דקתני כל מעשה ב״ד הרי זה יחזיר דאשתכח בב״ד עסקינן וב״ד כמקום שהשיירות מצויות והוא שהוחזקו לא יחזיר לא הוחזקו יחזיר

ורבי זירא אמר לך מי קתני כל מעשה ב״ד שנמצאו בב״ד כל מעשה ב״ד יחזיר קתני ולעולם דאשתכח אבראי

ר׳ ירמיה אמר כגון דקא אמרי עדים מעולם לא חתמנו אלא על גט אחד של יוסף בן שמעון

אי הכי מאי למימרא מהו דתימא ליחוש דלמא אתרמי שמא כשמא ועדים כעדים קא משמע לן

רב אשי אמר כגון דקא אמר נקב יש בו בצד אות פלונית

ודוקא בצד אות פלונית אבל נקב בעלמא לא

רב אשי מספקא ליה סימנים אי דאורייתא אי דרבנן

רבה בר בר חנה

דף יט עמוד א

אירכס ליה גיטא בי מדרשא אמר אי סימנא אית לי בגויה אי טביעות עינא אית לי בגויה אהדרוה ניהליה אמר לא ידענא אי משום סימנא אהדרוה ניהלי וקא סברי סימנין דאורייתא אי משום טביעות עינא אהדרוה ניהלי ודוקא צורבא מדרבנן אבל איניש דעלמא לא

גופא מצא גט אשה בשוק בזמן שהבעל מודה יחזיר לאשה אין הבעל מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה

בזמן שהבעל מודה מיהא יחזיר לאשה וליחוש שמא כתב ליתן בניסן ולא נתן לה עד תשרי (מתני׳ בבא בתרא קסז א) ואזל בעל זבין פירי מניסן ועד תשרי ומפקא לגיטא דכתב בניסן ואתיא למטרף לקוחות שלא כדין

הניחא למ״ד כיון שנתן עיניו לגרשה שוב אין לבעל פירות שפיר אלא למ״ד יש לבעל פירות עד שעת נתינה מאי איכא למימר

כי אתיא למטרף אמרינן לה אייתי ראיה אימת מטא גיטא לידך

ומאי שנא משטרי חוב דתנן מצא שטרי חוב אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר ואוקימנא כשחייב מודה ומשום שמא כתב ללוות בניסן ולא לוה עד תשרי וקא טריף לקוחות שלא כדין

התם נמי ליהדר וכי אתי למטרף נימא ליה אייתי ראיה אימת מטא שטר חוב לידך

אמרי הכא גבי גט אשה אתי לוקח ותבעה אמר האי דהדרוה ניהלה רבנן לגיטא משום דלא תעגין ותיתיב השתא דקא אתיא למטרף תיזל ותיתי ראיה אימת מטא גיטא לידה

הכא גבי שטר חוב לא אתי לוקח ותבע מדאהדרוה ניהליה רבנן לשטר חוב פשיטא למאי הלכתא אהדרוה ניהליה למטרף הוא שמע מינה קמו רבנן במילתא ומקמי דידי מטא שטרא לידיה:

שחרורי עבדים וכו׳: ת״ר מצא שטר שחרור בשוק בזמן שהרב מודה יחזיר לעבד אין הרב מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה

בזמן שהרב מודה מיהא יחזיר לעבד ואמאי ניחוש שמא כתב ליתן לו בניסן ולא נתן לו עד תשרי ואזל עבדא וקנה נכסין מניסן ועד תשרי ואזיל הרב וזבנינהו ומפיק ליה לשחרור דכתב בניסן וקא טריף לקוחות שלא כדין

הניחא למ״ד זכות הוא לעבד שיוצא מתחת רבו לחירות וכאביי דאמר עדיו בחתומיו זכין ליה שפיר אלא למ״ד חוב הוא לעבד שיוצא מתחת יד רבו לחירות מאי איכא למימר

דכי אתי למטרף אמרינן ליה אייתי ראיה אימת מטא שחרור לידך:

דייתיקי מתנה וכו׳: ת״ר איזו היא דייתיקי דא תהא למיקם ולהיות שאם מת נכסיו לפלוני מתנה כל שכתוב בו מהיום ולאחר מיתה

אלמא אי כתיבא מהיום ולאחר מיתה הוא דקני ואי לא לא קני

אמר אביי הכי קאמר איזו היא מתנת בריא שהיא כמתנת שכיב מרע דלא קני אלא לאחר מיתה כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה

טעמא דלא אמר תנו הא אמר תנו נותנין

ורמינהו מצא דייתקאות אפותיקאות ומתנות אע״פ ששניהם מודין לא יחזיר לא לזה ולא לזה

אמר רבי אבא בר ממל לא קשיא

דף יט עמוד ב

הא בבריא והא בשכיב מרע

מתניתין דקתני הא אמר תנו נותנין בשכיב מרע דבר מהדר הוא

דאמרינן מאי איכא למימר דלמא כתבה מעיקרא להאי ואמליך ולא יהבה ניהליה והדר כתבה לאיניש אחרינא ויהביה ניהליה השתא קא הדר ביה מההוא דיהבה ניהליה

אי במתנת בריא יהבה ליה לית ליה פסידא דכי נפקא תרתי בתרייתא זכי דהא הדר ביה מקמייתא

אי במתנת שכיב מרע נמי יהבה ניהליה לית בה פסידא דבתרייתא זכי דקא הדר ביה מקמייתא

כי קתני בברייתא אע״פ ששניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא לזה בבריא דלאו בר מהדר הוא

דאמרינן דלמא כתבה להאי מעיקרא ואמליך ולא יהבה ליה והדר כתבה לאיניש אחרינא ויהבה ליה השתא קא הדר ביה מההוא דיהבה ליה וסבר מהדר לא מצינא הדרנא בי אימר להו דאנא להאי יהבתא וניהדרו ניהליה כתבא כי היכי דכי מפיק האי כתבא דקדים זכה ביה הוא

אלא אמרינן ליה אנן האי כתבא לא יהבינן ליה להאי דלמא מכתב כתבת מיהב לא יהבת ניהליה ויהבתה לאיניש אחרינא וקא הדרת ביה אי לא יהבתה לאיניש אחרינא וקא בעית דתתבה להאי כתיב ליה השתא כתבא אחרינא ויהביה ניהליה דאי יהבת לאיניש אחרינא לית בה פסידא דקדים זכי

מתקיף לה רב זביד והא אידי ואידי דייתקאות קא תני אלא אמר רב זביד הא והא בשכיב מרע ולא קשיא הא ביה והא בבריה

מתניתין דקא אמר תנו נותנין בדידיה דבר מהדר הוא דאמרינן א״נ יהבה לאיניש אחרינא לית בה פסידא דקמא ובתרא בתרא זכי דהא הדר ביה מקמא

כי קא תני בברייתא אע״פ ששניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא לזה בבריה

דאמרינן דלמא כתב אבוה להאי ואמלך ולא יהביה ניהליה ובתר אבוה כתב איהו לאיניש אחרינא ויהבה ליה והשתא קא הדר ביה מההוא סבר מהדר לא מצינא הדרנא בי אימר להו דאבא יהבה ליה להאי ונתבו ליה כתביה וניזיל ונפיק מיניה דהוא זכי ונפלוג בהדיה

הלכך אמרינן ליה אנן האי כתבא לא יהבינן ליה להאי דדלמא מכתב כתביה אבוה מיהב לא יהבה ליה ויהבתיה את לאיניש אחרינא וקא הדרת ביה

אלא אי קושטא קא אמרת דיהב ליה אבוך זיל את השתא כתיב ליה שטרא אחרינא דאי נמי לא יהבה ליה אבוה וכתבתיה את לאיניש אחרינא לית בה פסידא דקמא ובתרא קמא זכי:

ת״ר מצא שובר בזמן שהאשה מודה יחזיר לבעל אין האשה מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה

בזמן שהאשה מודה מיהת יחזיר לבעל וליחוש דלמא כתבה ליתן בניסן ולא נתנה עד תשרי ואזלה זבנתה לכתובה בטובת הנאה מניסן עד תשרי

ומפיק ליה לשובר דכתיב בניסן ואתא למטרף לקוחות שלא כדין

אמר רבא

דף כ עמוד א

שמע מינה איתא לדשמואל דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי׳ יורש מוחל

אביי אמר אפילו תימא ליתיה לדשמואל הכא במאי עסקינן בששטר כתובה יוצא מתחת ידה ורבא אמר אי משום שטר כתובה חיישינן לשתי כתובות

ואביי אמר חדא לשתי כתובות לא חיישינן ועוד שובר בזמנו טריף אביי לטעמיה דאמר עדיו בחתומיו זכין לו:

מתני׳ מצא איגרות שום ואיגרות מזון שטרי חליצה ומיאונין (מתני׳ יבמות קז ב) ושטרי בירורין וכל מעשה ב״ד הרי זה יחזיר

מצא בחפיסה או בדלוסקמא תכריך של שטרות או אגודה של שטרות הרי זה יחזיר וכמה אגודה של שטרות שלשה קשורין זה בזה רשב״ג אומר אחד הלוה משלשה יחזיר ללוה שלשה הלוין מן האחד יחזיר למלוה

מצא שטר בין שטרותיו ואינו יודע מה טיבו יהא מונח עד שיבא אליהו אם יש עמהן סמפונות יעשה מה שבסמפונות:

גמ׳ מאי שטרי ברורין הכא תרגמו שטרי טענתא רבי ירמיה אמר זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד:

וכל מעשה ב״ד הרי זה יחזיר: ההוא גיטא דאשתכח בי דינא דרב הונא דהוה כתיב ביה בשוירי מתא דעל רכיס נהרא אמר רב הונא

דף כ עמוד ב

חיישינן לשני שוירי א״ל רב חסדא לרבה פוק עיין דלאורתא בעי לה רב הונא מינך נפק דק ואשכח דתנן כל מעשה ב״ד הרי זה יחזיר

א״ל רב עמרם לרבה היכי פשיט מר איסורא מממונא א״ל תרדא שטרי חליצה ומיאונין תנן

פקע ארזא דבי רב מר אמר משום לתאי דידי פקע ומר אמר משום לתאי דידי פקע:

מצא בחפיסה או בדלוסקמא: מאי חפיסה אמר רבה בר בר חנה חמת קטנה מאי דלוסקמא אמר רבה בר שמואל טליקא דסבי:

תכריך של שטרות או אגודה של שטרות וכו': ת"ר כמה הוא תכריך של שטרות שלשה כרוכין זה בזה וכמה היא אגודה של שטרות שלשה קשורין זה בזה

שמעת מינה קשר סימן

הא תני רבי חייא שלשה כרוכין זה בזה

אי הכי היינו תכריך תכריך כל חד וחד בראשה דחבריה אגודה דרמו אהדדי וכרוכות

מאי מכריז מנין

מאי אריא תלתא אפילו תרין נמי

אלא כדאמר רבינא טבעא מכריז הכא נמי שטרי מכריז:

רשב"ג אומר אחד הלוה משלשה יחזיר ללוה וכו': דאי ס"ד דמלוין נינהו מאי בעו גבי הדדי

דלמא לקיומינהו אזלי דמקיימי

דלמא מידא דספרא נפיל לא משהי איניש קיומיה בידא דספרא:

שלשה שלוו מאחד יחזיר למלוה וכו': דאי ס"ד דלוין נינהו מאי בעו גבי הדדי

דלמא למכתבנהו אזלי דכתיבי בתלת ידי ספרי

ודלמא לקיומינהו אזלי מלוה מקיים שטריה לוה לא מקיים שטריה:

אם יש עמהן סמפונות יעשה מה שבסמפונות: אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב סמפון היוצא מתחת ידי מלוה אע"פ שכתוב בכתב ידו אינו אלא כמשחק ופסול

לא מבעיא כתוב בכתב יד סופר דאיכא למימר ספרא אתרמי ליה וכתב אלא אפילו כתוב בכתב ידו פסול סבר דלמא מתרמי ואתי בין השמשות וקא פרע לי דאי לא יהיבנא ליה לא יהיב לי זוזי אכתוב אנא דכי אייתי לי זוזי אתן ליה

תנן אם יש עמהן סמפונות יעשה מה שבסמפונות

כדאמר רב ספרא שנמצא בין שטרות קרועין הכא נמי שמצאו בין שטרות קרועין

ת"ש נמצא לאחד בין שטרותיו שטרו של יוסף בן שמעון פרוע שטרות שניהם פרועין

כדאמר רב ספרא שנמצא בין שטרות קרועין הכא נמי שנמצא בין שטרות קרועין

ת"ש שבועה שלא פקדנו אבא ושלא אמר לנו אבא ושלא מצאנו בין שטרותיו של אבא ששטר זה פרוע

אמר רב ספרא שנמצא בין שטרות קרועין

ת"ש סמפון שיש עליו עדים יתקיים בחותמיו אימא יתקיים מחותמיו

דף כא עמוד א

דשיילינן להו לסהדי אי פרוע אי לא פרוע

ת"ש סמפון שיש עליו עדים כשר מאי עדים עדי קיום

הכי נמי מסתברא מדקתני סיפא ושאין עליו עדים פסול מאי אין עליו עדים אילימא דליכא עלויה עדים כלל צריכא למימר דפסול אלא לאו עדי קיום

גופא סמפון שיש עליו עדי׳ יתקיים בחותמיו אין עליו עדים ויוצא מתחת ידי שליש או שיוצא לאחר חיתום שטרות כשר

יוצא מתחת ידי שליש דהא הימניה מלוה לשליש יוצא לאחר חיתום שטרות נמי דאי לאו דפריע לא הוה מרע ליה לשטריה:

הדרן עלך שנים אוחזין

מתני׳ **אלו** מציאות שלו ואלו חייב להכריז

אלו מציאות שלו מצא פירות מפוזרין מעות מפוזרות כריכות ברשות הרבים ועגולי דבילה ככרות של נחתום מחרוזות של דגים וחתיכות של בשר וגיזי צמר הלקוחין ממדינתן ואניצי פשתן ולשונות של ארגמן הרי אלו שלו דברי רבי מאיר

ר׳ יהודה אומר כל שיש בו שינוי חייב להכריז כיצד מצא עגול ובתוכו חרס ככר ובתוכו מעות

רבי שמעון בן אלעזר אומר כל כלי אנפוריא אין חייב להכריז:

גמ׳ מצא פירות מפוזרין וכמה א״ר יצחק קב בארבע אמות

היכי דמי אי דרך נפילה אפילו טובא נמי ואי דרך הינוח אפילו בציר מהכי נמי לא

א״ר עוקבא בר חמא במכנשתא דבי דרי עסקינן קב בארבע אמות דנפיש טרחייהו לא טרח איניש ולא הדר אתי ושקיל להו אפקורי מפקר להו בציר מהכי טרח והדר אתי ושקיל להו ולא מפקר להו

בעי רבי ירמיה חצי קב בשתי אמות מהו קב בארבע אמות טעמא מאי משום דנפיש טרחייהו חצי קב בשתי אמות כיון דלא נפיש טרחייהו לא מפקר להו או דלמא משום דלא חשיבי וחצי קב בשתי אמות כיון דלא חשיבי מפקר להו

קביים בשמונה אמות מהו קב בארבע אמות טעמא מאי משום דנפיש טרחייהו וכ״ש קביים בשמונה אמות כיון דנפישא טרחייהו טפי מפקר להו או דלמא משום דלא חשיבי וקביים בשמונה אמות כיון דחשיבי לא מפקר להו

קב שומשמין בארבע אמות מהו קב בארבע אמות טעמא מאי משום דלא חשיבי ושומשמין כיון דחשיבי לא מפקר להו או דלמא משום דנפיש טרחייהו וכ״ש שומשמין כיון דנפיש טרחייהו טפי מפקר להו

קב תמרי בארבע אמות קב רמוני בארבע אמות מהו קב בארבע אמות טעמא מאי משום דלא חשיבי קב תמרי בארבע אמות קב רמוני בארבע אמות נמי כיון דלא חשיבי מפקר להו

או דלמא משום דנפישא טרחייהו וקב תמרי בארבע אמות וקב רמוני בארבע אמות כיון דלא נפיש טרחייהו לא מפקר להו מאי תיקו

איתמר

דף כא עמוד ב

יאוש שלא מדעת אביי אמר לא הוי יאוש ורבא אמר הוי יאוש

בדבר שיש בו סימן כולי עלמא לא פליגי דלא הוי יאוש ואף על גב דשמעיניה דמיאש לסוף לא הוי יאוש דכי אתא לידיה באיסורא הוא דאתא לידיה דלכי ידע דנפל מיניה לא מיאש מימר אמר סימנא אית לי בגויה יהבנא סימנא ושקילנא ליה

בזוטו של ים ובשלוליתו של נהר אע״ג דאית ביה סימן רחמנא שרייה כדבעינן למימר לקמן

כי פליגי בדבר שאין בו סימן אביי אמר לא הוי יאוש דהא לא ידע דנפל מיניה רבא אמר הוי יאוש דלכי ידע דנפל מיניה מיאש מימר אמר סימנא לית לי בגויה מהשתא הוא דמיאש

(סימן פמג״ש ממקגט״י ככסע״ז)

תא שמע פירות מפוזרין הא לא ידע דנפל מיניה הא אמר רב עוקבא בר חמא הכא במכנשתא דביזרי עסקינן דאבידה מדעת היא

ת״ש מעות מפוזרות הרי אלו שלו אמאי הא לא ידע דנפל מיניה התם נמי כדרבי יצחק דאמר אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה הכא נמי אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה

ת״ש עיגולי דבילה וככרות של נחתום הרי אלו שלו אמאי והא לא ידע דנפל מיניה התם נמי אגב דיקירי מידע ידע בהו

ת״ש ולשונות של ארגמן הרי אלו שלו ואמאי הא לא ידע דנפל מיניה התם נמי אגב דחשיבי משמושי ממשמש בהו וכדרבי יצחק

ת״ש המוצא מעות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובכל מקום שהרבים מצויין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתיאשין מהן והא לא ידע דנפל מיניה אמר רבי יצחק אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה

ת״ש מאימתי כל אדם מותרים בלקט משילכו בה הנמושות ואמרינן מאי נמושות וא״ר יוחנן סבי דאזלי אתיגרא ריש לקיש אמר לקוטי בתר לקוטי

ואמאי נהי דעניים דהכא מיאשי איכא עניים בדוכתא אחריתא דלא מיאשי אמרי כיון דאיכא עניים הכא הנך מעיקרא איאושי מיאש ואמרי עניים דהתם מלקטי ליה

ת״ש קציעות בדרך ואפילו בצד שדה קציעות וכן תאנה הנוטה לדרך ומצא תאנים תחתיה מותרות משום גזל ופטורות מן המעשר בזיתים ובחרובים אסור

בשלמא רישא לאביי לא קשיא אגב דחשיבי ממשמש בהו תאנה נמי מידע ידיע דנתרא

אלא סיפא לרבא קשיא דקתני בזיתים ובחרובים אסור אמר רבי אבהו שאני זית הואיל וחזותו מוכיח עליו ואע״ג דנתרין זיתי מידע ידיע דוכתא דאיניש איניש הוא

אי הכי אפילו רישא נמי אמר רב פפא תאנה עם נפילתה נמאסת

תא שמע הגנב שנטל מזה ונתן לזה וכן גזלן שנטל מזה ונתן לזה

דף כב עמוד א

וכן ירדן שנטל מזה ונתן לזה מה שנטל נטל ומה שנתן נתן

בשלמא גזלן וירדן דקא חזי להו ומיאש אלא גנב מי קא חזי ליה דמיאש תרגמה רב פפא בלסטים מזוין אי הכי היינו גזלן תרי גווני גזלן

ת״ש שטף נהר קוריו עציו ואבניו ונתנו בתוך שדה חבירו הרי אלו שלו מפני שנתיאשו הבעלים טעמא דנתיאשו הבעלים הא סתמא לא הכא במאי עסקינן כשיכול להציל

אי הכי אימא סיפא אם היו הבעלים מרדפין אחריהם חייב להחזיר אי ביכולין להציל מאי אריא מרדפין אפילו אין מרדפין נמי הכא במאי עסקינן ביכולין להציל על ידי הדחק מרדפין לא אייאוש אין מרדפין אייאושי מיאש

ת״ש כיצד אמרו התורם שלא מדעת תרומתו תרומה הרי שירד לתוך שדה חבירו וליקט ותרם שלא ברשות אם חושש משום גזל אין תרומתו תרומה ואם לאו תרומתו תרומה

ומנין הוא יודע אם חושש משום גזל ואם לאו הרי שבא בעל הבית ומצאו ואמר לו כלך אצל יפות אם נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה ואם לאו אין תרומתו תרומה ליקטו הבעלים והוסיפו עליהן בין כך ובין כך תרומתו תרומה

וכי נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה אמאי בעידנא דתרם הא לא הוה ידע תרגמה רבא אליבא דאביי דשויה שליח

ה״נ מסתברא דאי ס״ד דלא שוויה שליח מי הויא תרומתו תרומה והא אתם (במדבר יח, כח) גם אתם אמר רחמנא לרבות שלוחכם מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם

אלא הכא במאי עסקינן כגון דשויה שליח וא״ל זיל תרום ולא א״ל תרום מהני וסתמיה דבעל הבית כי תרום מבינונית הוא תרום ואזל איהו ותרם מיפות ובא בעל הבית ומצאו וא״ל כלך אצל יפות אם נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה ואם לאו אין תרומתו תרומה

אמימר ומר זוטרא ורב אשי אקלעו לבוסתנא דמרי בר איסק אייתי אריסיה תמרי ורימוני ושדא קמייהו אמימר ורב אשי אכלי מר זוטרא לא אכיל אדהכי אתא מרי בר איסק אשכחינהו וא״ל לאריסיה אמאי לא אייתית להו לרבנן מהנך שפירתא

אמרו ליה אמימר ורב אשי למר זוטרא השתא אמאי לא אכיל מר והתניא אם נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה אמר להו הכי אמר רבא לא אמרו כלך אצל יפות אלא לענין תרומה בלבד משום דמצוה הוא וניחא ליה אבל הכא משום כסיפותא הוא דאמר הכי

תא שמע עודהו הטל עליהן ושמח הרי זה (ויקרא יא, לח) בכי יותן נגבו אף על פי ששמח

דף כב עמוד ב

אינן בכי יותן

טעמא מאי לאו משום דלא אמרינן כיון דאיגלאי מילתא דהשתא ניחא ליה מעיקרא נמי ניחא ליה שאני התם דכתיב כי יתן עד שיתן

אי הכי רישא נמי התם כדרב פפא דרב פפא רמי כתיב כי יתן וקרינן כי יותן הא כיצד

בעינן כי יותן דומיא דכי יתן מה יתן לדעת אף כי יותן נמי לדעת

ת״ש דא״ר יוחנן משום רבי ישמעאל בן יהוצדק מנין לאבידה ששטפה נהר שהיא מותרת דכתיב (דברים כב, ג) וכן תעשה לחמורו וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבידת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה מי שאבודה הימנו ומצויה אצל כל אדם יצאתה זו שאבודה ממנו ואינה מצויה אצל כל אדם

ואיסורא דומיא דהיתירא מה היתירא בין דאית בה סימן ובין דלית בה סימן שרא אף איסורא בין דאית בה סימן ובין דלית בה סימן אסורה תיובתא דרבא תיובתא

והלכתא כוותיה דאביי ביע״ל קג״ם

א״ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי וכי מאחר דאיתותב רבא הני תמרי דזיקא היכי אכלינן להו אמר ליה כיון דאיכא שקצים ורמשים דקא אכלי להו מעיקרא יאושי מיאש מנייהו

יתמי דלאו בני מחילה נינהו מאי אמר ליה באגא בארעא דיתמי לא מחזקינן

מוחזק ועומד מאי כרכתא מאי אמר ליה אסירן:

כריכות ברה״ר הרי אלו שלו: אמר רבה ואפילו בדבר שיש בו סימן אלמא קסבר רבה סימן העשוי לידרס לא הוי סימן רבא אמר לא שנו אלא בדבר שאין בו סימן אבל בדבר שיש בו סימן חייב להכריז אלמא קסבר רבא סימן העשוי לידרס הוי סימן

ואיכא דמתני להא שמעתא באנפי נפשה סימן העשוי לידרס רבה אמר לא הוי סימן ורבא אמר הוי סימן

תנן כריכות ברה״ר הרי אלו שלו ברה״י נוטל ומכריז ה״ד אי דלית בהו סימן ברה״י מאי מכריז אלא לאו דאית בהו סימן וקתני ברה״ר הרי אלו שלו אלמא סימן העשוי לידרס לא הוי סימן תיובתא דרבא

אמר לך רבא לעולם דלית בהו סימן ודקא אמרת ברה״י מאי מכריז מכריז מקום ורבה אמר מקום לא הוי סימן דאיתמר מקום רבה אמר לא הוי סימן ורבא אמר הוי סימן

ת״ש כריכות ברה״ר הרי אלו שלו ברה״י נוטל ומכריז והאלומות בין ברה״ר ובין ברה״י נוטל ומכריז רבה היכי מתרץ לה ורבא היכי מתרץ לה רבה מתרץ לטעמיה בסימן ורבא מתרץ לטעמיה במקום

רבה מתרץ לטעמיה בסימן כריכות ברשות הרבים הרי אלו שלו משום

דף כג עמוד א

דמדרסא ברשות היחיד נוטל ומכריז דלא מדרסא והאלומות בין ברשות הרבים ובין ברה״י נוטל ומכריז כיון דגביהן לא מדרסא

ורבא מתרץ לטעמיה במקום כריכות ברה״ר הרי אלו שלו דמינשתפא ברה״י חייב להכריז דלא מינשתפא והאלומות בין ברה״ר ובין ברה״י נוטל ומכריז כיון דיקירי לא מינשתפא

ת״ש ככרות של נחתום הרי אלו שלו הא של בעל הבית חייב להכריז של בעל הבית מאי טעמא כיון דאית בהו סימן דמידע ידיע רפתא דאיניש איניש הוא ולא שנא רשות הרבים ולא שנא רשות היחיד נוטל ומכריז אלמא סימן העשוי לידרס הוי סימן תיובתא דרבה

אמר לך רבה התם היינו טעמא משום דאין מעבירין על האוכלין והא איכא נכרים נכרים חיישי לכשפים והאיכא בהמה וכלבים באתרא דלא שכיחי בהמה וכלבים

לימא כתנאי ר״י אומר כל דבר שיש בו שינוי חייב להכריז כיצד מצא עיגול ובתוכו חרס ככר ובתוכו מעות מכלל דתנא קמא סבר הרי אלו שלו

סברוה דכולי עלמא סימן הבא מאיליו הוי סימן ומעבירין על האוכלין מאי לאו בסימן העשוי לידרס קא מיפלגי מר סבר לא הוי סימן ומר סבר הוי סימן

אמר רב זביד משמיה דרבא אי ס״ד דקא סבר תנא קמא סימן העשוי לידרס לא הוי סימן ומעבירין על האוכלין ככרות של בעל הבית ברה״ר אמאי מכריז

אלא אמר רב זביד משמיה דרבא דכולי עלמא סברי סימן העשוי לידרס הוי סימן ומעבירין על האוכלין והכא בסימן הבא מאיליו קא מיפלגי דתנא קמא סבר סימן הבא מאיליו לא הוי סימן ור״י סבר הוי סימן

ורבה אמר לך דכ״ע סימן העשוי לידרס לא הוי סימן ואין מעבירין על האוכלין והכא בסימן הבא מאיליו קמיפלגי ת״ק סבר לא הוי סימן ור״י סבר הוי סימן

איכא דאמרי סברוה דכ״ע סימן הבא מאיליו הוי סימן וסימן העשוי לידרס לא הוי סימן מאי לאו במעבירין על האוכלין קא מיפלגי דמר סבר מעבירין ומר סבר אין מעבירין

אמר רב זביד משמיה דרבא אי ס״ד סבר ת״ק סימן העשוי לידרס לא הוי סימן ומעבירין על האוכלין ככרות של בעל הבית ברה״ר אמאי מכריז

אלא אמר רב זביד משמיה דרבא דכולי עלמא סברי סימן העשוי לידרס הוי סימן ומעבירין על האוכלין והכא בסימן הבא מאיליו קא מיפלגי דתנא קמא סבר סימן הבא מאיליו לא הוי סימן ור״י סבר הוי סימן

ורבה אמר לך דכולי עלמא סימן העשוי לידרס לא הוי סימן ואין מעבירין על האוכלין והכא בסימן הבא מאיליו קא מיפלגי תנא קמא סבר סימן הבא מאיליו לא הוי סימן ור״י סבר הוי סימן

אמר רב זביד משמיה דרבא כללא דאבידתא כיון דאמר ווי לה לחסרון כיס מיאש ליה מינה

ואמר רב זביד משמיה דרבא הלכתא כריכות ברשות הרבים הרי אלו שלו ברשות היחיד אי דרך נפילה הרי אלו שלו אי דרך הנחה נוטל ומכריז וזה וזה בדבר שאין בו סימן אבל בדבר שיש בו סימן לא שנא ברה״ר ולא שנא ברשות היחיד בין דרך נפילה ובין דרך הנחה חייב להכריז

דף כג עמוד ב

ומחרוזות של דגים: אמאי להוי קשר סימן בקטרא דציידא דכולי עלמא הכי מקטרי ולהוי מנין סימן במנינא דשוין

בעו מיניה מרב ששת [מנין] הוי סימן או לא הוי סימן אמר להו רב ששת תניתוה מצא [כלי כסף וכלי נחושת גסטרון של אבר וכל כלי מתכות הרי זה לא יחזיר עד שיתן אות או עד שיכוין משקלותיו ומדמשקל הוי סימן מדה ומנין נמי הוי סימן:

וחתיכות של בשר וכו׳: אמאי להוי משקלא סימן במשקלא דשוין ותהוי חתיכה גופה סימן או דדפקא או דאטמא מי לא תניא מצא חתיכות דגים ודג נשוך חייב להכריז חביות של יין ושל שמן ושל תבואה ושל גרוגרות ושל זיתים הרי אלו שלו

הכא במאי עסקינן בדאיכא סימנא בפסקא כי הא דרבה בר רב הונא מחתיך ליה אתלתא קרנתא דיקא נמי דקתני דומיא דדג נשוך שמע מינה

אמר מר חביות של יין ושל שמן ושל תבואה ושל גרוגרות ושל זיתים הרי אלו שלו והא תנן כדי יין וכדי שמן חייב להכריז א״ר זירא אמר רב מתניתין ברשום מכלל דברייתא בפתוח אי בפתוח אבידה מדעת היא אמר רב הושעיא במציף

אביי אמר אפילו תימא אידי ואידי ברשום ולא קשיא כאן קודם שנפתחו האוצרות כאן לאחר שנפתחו האוצרות כי הא דרב יעקב בר אבא אשכח חביתא דחמרא לאחר שנפתחו האוצרות אתא לקמיה דאביי א״ל זיל שקול לנפשך

בעא מיניה רב ביבי מרב נחמן מקום הוי סימן או לא הוי סימן אמר ליה תניתוה מצא חביות של יין ושל שמן ושל תבואה ושל גרוגרות ושל זיתים הרי אלו שלו ואי ס״ד דמקום הוי סימן לכרוז מקום אמר רב זביד הכא במאי עסקינן ברקתא דנהרא

אמר רב מרי מאי טעמא אמרו רבנן רקתא דנהרא לא הוי סימן דאמרינן ליה כי היכי דאתרמי לדידך אתרמי נמי לחברך איכא דאמרי אמר רב מרי מאי טעמא אמרו רבנן מקום לא הוי סימן דאמרינן ליה כי היכי דאתרמי לדידך האי מקום אתרמי נמי לחברך האי מקום

ההוא גברא דאשכח כופרא בי מעצרתא אתא לקמיה דרב א״ל זיל שקול לנפשך חזייה דהוה קא מחסם א״ל זיל פלוג ליה לחייא ברי מיניה לימא קא סבר רב מקום לא הוי סימן א״ר אבא משום יאוש בעלים נגעו בה דחזא דקדחי ביה חלפי׳

ר״ש בן אלעזר אומר וכו׳: מאי אנפוריא א״ר יהודה אמר שמואל כלים חדשים שלא שבעתן העין היכי דמי אי אית בהו סימן כי לא שבעתן העין מאי הוי אי דלית בהו סימן כי שבעתן העין מאי הוי

לעולם דלית בהו סימן נפקא מינה לאהדורי לצורבא מרבנן בטביעות עינא שבעתן העין קים ליה בגווייהו ומהדרינן ליה כי לא שבעתן העין לא קים ליה בגווייהו ולא מהדרינן ליה דאמר רב יהודה אמר שמואל בהני תלת מילי עבידי רבנן דמשנו במלייהו במסכת ובפוריא

דף כד עמוד א

ובאושפיזא מאי נפקא מינה אמר מר זוטרא לאהדורי ליה אבידתא בטביעות עינא אי ידעינן ביה דלא משני אלא בהני תלת מהדרינן ליה ואי משני במילי אחריני לא מהדרינן ליה

מר זוטרא חסידא אגניב ליה כסא דכספא מאושפיזא חזיא להוא בר בי רב דמשי ידיה ונגיב בגלימא דחבריה אמר היינו האי דלא איכפת ליה אממונא דחבריה כפתיה ואודי

תניא מודה ר״ש בן אלעזר בכלים חדשים ששבעתן העין שחייב להכריז ואלו הן כלים חדשים שלא שבעתן העין שאינו חייב להכריז כגון בדי מחטין וצינוריות ומחרוזות של קרדומות כל אלו שאמרו אימתי מותרים בזמן שמצאן אחד אחד אבל מצאן שנים שנים חייב להכריז

מאי בדי שוכי ואמאי קרו ליה בדי דבר דתלו ביה מידי בד קרו ליה כי ההוא דתנן התם עלה אחד בבד אחד

וכן היה ר״ש בן אלעזר אומר המציל מן הארי ומן הדוב ומן הנמר ומן הברדלס ומן זוטו של ים ומשלוליתו של נהר המוצא בסרטיא ופלטיא גדולה ובכל מקום שהרבים מצויין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתיאשין מהן

איבעיא להו כי קאמר ר״ש בן אלעזר ברוב כנענים אבל ברוב ישראל לא או דלמא אפי׳ ברוב ישראל נמי אמר

אם תמצא לומר אפילו ברוב ישראל נמי אמר פליגי רבנן עליה או לא פליגי

ואם תמצא לומר פליגי ברוב ישראל ודאי פליגי ברוב כנענים פליגי או לא פליגי

ואם תמצא לומר פליגי אפי׳ ברוב כנענים הלכה כמותו או אין הלכה כמותו

אם תמצא לומר הלכה כמותו דוקא ברוב כנענים או אפילו ברוב ישראל

ת״ש המוצא מעות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובכל מקום שהרבים מצויין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתיאשין מהן מאן שמעת ליה דאזיל בתר רובא ר״ש בן אלעזר שמעת מינה אפילו ברוב ישראל נמי

הב״ע במפוזרין אי במפוזרין מאי אריא מקום שהרבים מצויין שם אפילו אין הרבים מצויין שם

אלא לעולם בצרורין והכא במאי עסקינן בבתי כנסיות של כנענים בתי מדרשות מאי איכא למימר בתי מדרשות דידן דיתבי בהו כנענים השתא דאתית להכי בתי כנסיות נמי דידן דיתבי בהו כנענים

ת״ש מצא בה אבידה אם רוב ישראל חייב להכריז אם רוב כנענים אינו חייב להכריז מאן שמעת ליה דאמר אזלינן בתר רובא רשב״א שמעת מינה כי קאמר רשב״א ברוב כנענים אבל ברוב ישראל לא

הא מני רבנן היא תפשוט מינה דמודו ליה רבנן לרשב״א ברוב כנענים

אלא לעולם רשב״א היא ואפי׳ ברוב ישראל נמי והכא במאי עסקי׳ בטמון אי בטמון מאי עבידתיה גביה והתנן מצא כלי באשפה מכוסה לא יגע בו מגולה נוטל ומכריז

כדאמר רב פפא באשפה שאינה עשויה לפנות ונמלך עליה לפנותה הכא נמי באשפה שאינה עשויה לפנות ונמלך עליה לפנותה

דף כד עמוד ב

ואיבעית אימא לעולם רבנן מי קתני הן שלו אינו חייב להכריז קתני ויניח וייתי ישראל ויהיב ביה סימנא ושקיל

ת״ש דאמר רב אסי מצא חבית יין בעיר שרובה כנענים מותרת משום מציאה ואסורה בהנאה בא ישראל ונתן בה סימן מותרת בשתיה למוצאה

כמאן כר״ש בן אלעזר שמע מינה כי קאמר ר״ש בן אלעזר ברוב כנענים אבל ברוב ישראל לא לעולם אימא לך ר״ש בן אלעזר אפי׳ ברוב ישראל נמי קאמר ורב אסי סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא

וכי מאחר דאסירא בהנאה מותרת משום מציאה למאי הלכתא אמר רב אשי לקנקנה:

ההוא גברא דאשכח ארבעה זוזי דציירי בסדינא ושדו בנהר בירן אתא לקמיה דרב יהודה א״ל זיל אכריז והא זוטו של ים הוא שאני נהר בירן כיון דמתקיל לא מיאש והא רובא כנענים נינהו ש״מ אין הלכה כר״ש בן אלעזר אפי׳ ברוב כנענים שאני נהר בירן דישראל סכרו ליה וישראל כרו ליה כיון דישראל סכרו ליה אימור מישראל נפל וכיון דישראל כרו ליה לא מיאש

רב יהודה הוה שקיל ואזיל בתריה דמר שמואל בשוקא דבי דיסא א״ל מצא כאן ארנקי מהו אמר ליה הרי אלו שלו בא ישראל ונתן בה סימן מהו א״ל חייב להחזיר תרתי אמר ליה לפנים משורת הדין כי הא דאבוה דשמואל אשכח הנך חמרי במדברא ואהדרינהו למרייהו לבתר תריסר ירחי שתא לפנים משורת הדין

רבא הוה שקיל ואזיל בתריה דר״נ בשוקא דגלדאי ואמרי לה בשוקא דרבנן א״ל מצא כאן ארנקי מהו א״ל הרי אלו שלו בא ישראל ונתן בה סימן מהו אמר ליה הרי אלו שלו והלא עומד וצווח נעשה כצווח על ביתו שנפל ועל ספינתו שטבעה בים

ההוא דיו דשקיל בשרא בשוקא ושדיה בצנייתא דבי בר מריון אתא לקמיה דאביי א״ל זיל שקול לנפשך והא רובא דישראל נינהו שמעת מינה הלכה כרבי שמעון בן אלעזר אפי׳ ברוב ישראל שאני דיו דכזוטו של ים דמי והא אמר רב בשר שנתעלם מן העין אסור בעומד ורואהו:

ר׳ חנינא מצא גדי שחוט בין טבריא לציפורי והתירוהו לו אמר רבי אמי התירוהו לו משום מציאה כר״ש בן אלעזר משום שחיטה כרבי חנניא בנו של רבי יוסי הגלילי דתניא הרי שאבדו לו גדייו ותרנגוליו והלך ומצאן שחוטין ר׳ יהודה אוסר ורבי חנניא בנו של רבי יוסי הגלילי מתיר

אמר רבי נראין דברי רבי יהודה כשמצאן באשפה ודברי רבי חנניא בנו של רבי יוסי הגלילי כשמצאן בבית מדהתירוהו לו משום שחיטה רובא ישראל נינהו שמעת מינה הלכה כר״ש בן אלעזר אפי׳ ברוב ישראל אמר רבא רוב כנענים ורוב טבחי ישראל

רבי אמי אשכח פרגיות שחוטות בין טבריא לציפורי אתא לקמיה דר׳ אסי ואמרי לה לקמיה דר׳ יוחנן ואמרי לה בי מדרשא ואמרו ליה זיל שקול לנפשך רבי יצחק נפחא אשכח קיבורא דאזלי ביה אזלויי אתא לקמיה דר׳ יוחנן ואמרי לה בבי מדרשא ואמרו ליה זיל שקול לנפשך:

מתני׳ ואלו חייב להכריז מצא פירות בכלי או כלי כמות שהוא מעות בכיס או כיס כמות שהוא צבורי פירות צבורי מעות

דף כה עמוד א

שלשה מטבעות זה על גב זה כריכות ברה״י וככרות של בעה״ב וגיזי צמר הלקוחין מבית האומן כדי יין וכדי שמן הרי אלו חייב להכריז:

גמ׳ טעמא דמצא פירות בכלי ומעות בכיס הא כלי ולפניו פירות כיס ולפניו מעות הרי אלו שלו תנינא להא דתנו רבנן מצא כלי ולפניו פירות כיס ולפניו מעות הרי אלו שלו מקצתן בכלי ומקצתן על גבי קרקע מקצתן בכיס ומקצתן על גבי קרקע חייב להכריז

ורמינהו מצא דבר שאין בו סימן בצד דבר שיש בו סימן חייב להכריז בא בעל סימן ונטל את שלו זכה הלה בדבר שאין בו סימן

אמר רב זביד לא קשיא הא בכובא וכיתנא הא בצנא ופירי

רב פפא אמר הא והא בצנא ופירי ולא קשיא הא דאשתייר בה מידי הא דלא אשתייר בה מידי

ואיבעית אימא הא והא דלא אשתייר בה מידי ולא קשיא הא דמהדרי אפיה לגבי פירי הא דלא מהדרי אפיה לגבי פירי

ואיבעית אימא הא והא דמהדרי אפיה לגבי פירי ולא קשיא הא דאית לה אוגנין לצנא הא דלית לה אוגנין לצנא:

צבורי פירות וצבורי מעות: שמעת מינה מנין הוי סימן תני צבור פירות שמעת מינה מקום הוי סימן תני צבורי פירות:

שלשה מטבעות זה על גב זה: אמר רבי יצחק מגדלאה והוא שעשויין כמגדלין תניא נמי הכי מצא מעות מפוזרות הרי אלו שלו עשויין כמגדלים חייב להכריז ואלו הן עשויין כמגדלים שלשה מטבעין זה על גב זה

הא גופא קשיא אמרת מצא מעות מפוזרות הרי אלו שלו הא משלחפי שלחופי חייב להכריז אימא סיפא עשויין כמגדלין חייב להכריז הא משלחפי שלחופי הרי אלו שלו תנא כל שאין עשויין כמגדלין מפוזרות קרי להו

א״ר חנינא לא שנו אלא של שלשה מלכים אבל של מלך אחד אינו חייב להכריז היכי דמי אי דעשויין כמגדלין אפילו של מלך אחד נמי ואי דאין עשויין כמגדלין אפילו של שלשה מלכים נמי לא

אלא אי אתמר הכי אתמר לא שנו אלא של מלך אחד כעין שלשה מלכים (אבל של מלך אחד אינו חייב להכריז) והיכי דמי דעשויין כמגדלים רויחא תתאה ומציעא עילויה וזוטא עילויה מציעא דאמרינן אנוחי אנחינהו אבל של מלך אחד דכולהו כי הדדי נינהו אע״ג דמנחי אהדדי הרי אלו שלו אימר אתרמויי אתרמי ובהדי הדדי נפול

ורבי יוחנן אמר אפילו של מלך אחד נמי מכריז מאי מכריז מנין מאי איריא תלתא אפי׳ תרין נמי אמר רבינא טבעא מכריז

בעי ר׳ ירמיה כשיר מהו כשורה מהו כחצובה מהו כסולם מהו

פשוט מהא דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה כל שאילו מכניס לה קיסם ביניהן ונוטלם בבת אחת חייב להכריז

בעי רב אשי

דף כה עמוד ב

כאבני בית קוליס מהו

ת״ש דתניא מצא מעות מפוזרות הרי אלו שלו כאבני בית קוליס חייב להכריז ואלו הן אבני בית קוליס אחת מכאן ואחת מכאן ואחת על גביהן

תנו רבנן המוצא סלע בשוק ומצאו חבירו ואמר לו שלי היא חדשה היא נירונית היא של מלך פלוני היא לא אמר כלום ולא עוד אלא אפילו שמו כתוב עליה לא אמר כלום לפי שאין סימן למטבע דאמר דלמא אפוקי אפקה ומאיניש אחרינא נפל:

מתני׳ מצא אחר הגפה או אחר הגדר גוזלות מקושרים או בשבילין שבשדות הרי זה לא יגע בהן מצא כלי באשפה אם מכוסה לא יגע בו אם מגולה נוטל ומכריז:

גמ׳ מאי טעמא דאמרינן הני אינש אצנעינהו ואי שקיל להו לית להו למרייהו סימנא בגווייהו הלכך לשבקינהו עד דאתי מרייהו ושקיל להו

ואמאי ליהוי קשר סימנא אמר רבי אבא בר זבדא אמר רב במקושרין בכנפיהן דכולי עלמא הכי מקטרי להו

ולהוי מקום סימן אמר רב עוקבא בר חמא במדדין אי במדדין מעלמא אתו ומותרין

איכא למימר מעלמא אתו ואיכא למימר אינש אצנעינהו והוה ליה ספק הינוח ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב כל ספק הינוח לכתחילה לא יטול ואם נטל לא יחזיר:

מצא כלי באשפה מכוסה לא יגע בו מגולה נוטל ומכריז: ורמינהו מצא כלי טמון באשפה נוטל ומכריז שכן דרך אשפה לפנות

אמר רב זביד לא קשיא הא בכובי וכסי הא בסכיני והמניק בכובי וכסי לא יגע בסכיני והמניק נוטל ומכריז

רב פפא אמר הא והא בכובי וכסי ולא קשיא כאן באשפה העשויה לפנות כאן באשפה שאינה עשויה לפנות

אשפה העשויה לפנות אבידה מדעת היא אלא באשפה שאינה עשויה לפנות ונמלך עליה לפנותה

בשלמא לרב פפא היינו דקתני שכן דרך אשפה לפנות אלא לרב זביד מאי שכן דרך אשפה לפנות שכן דרך אשפה לפנות לה כלים קטנים:

מתני׳ מצא בגל ובכותל ישן הרי אלו שלו מצא בכותל חדש מחציו ולחוץ שלו מחציו ולפנים של בעל הבית אם היה משכירו לאחרים אפילו בתוך הבית הרי אלו שלו:

גמ׳ תנא מפני שיכול לומר לו של אמוריים הן אטו אמוריים מצנעי ישראל לא מצנעי לא צריכא

דף כו עמוד א

דשתיך טפי:

בכותל חדש מחציו ולחוץ שלו מחציו ולפנים של בעל הבית:

אמר רב אשי סכינא בתר קתא וכיסא בתר שנציה

ואלא מתני׳ דקתני מחציו ולחוץ שלו מחציו ולפנים של בעל הבית ולחזי אי קתא לגאו אי קתא לבר אי שנציה לגאו אי שנציה לבר מתני׳ באודרא ונסכא

תנא אם היה כותל ממולא מהן חולקין פשיטא לא צריכא דמשפע בחד גיסא מהו דתימא אשתפוכי אישתפוך קמ״ל:

אם היה משכירו לאחרים אפילו (מצא) בתוך הבית הרי אלו שלו: ואמאי ליזיל בתר בתרא

מי לא תנן מעות שנמצאו לפני סוחרי בהמה לעולם מעשר בהר הבית חולין

ובירושלים בשאר ימות השנה חולין בשעת הרגל הכל מעשר

ואמר ר׳ שמעיה בר זעירא מאי טעמא הואיל ושוקי ירושלים עשוין להתכבד בכל יום אלמא אמרינן קמאי קמאי אזלו והני אחריני נינהו הכא נמי קמא קמא אזל והני דבתרא הוא

אמר ריש לקיש משום בר קפרא כגון שעשאו פונדק לשלשה ישראל

שמע מינה הלכה כר״ש בן אלעזר אפי׳ ברוב ישראל

אלא אמר רב מנשיא בר יעקב כגון שעשאו פונדק לשלשה עובדי כוכבים

רב נחמן אמר רבה בר אבוה אפי׳ תימא לשלשה ישראל מאי טעמא ההוא דנפל מיניה מיאש מימר אמר מכדי איניש אחרינא לא הוה בהדי אלא הני אמרי קמייהו כמה זמני ליהדרו לי ולא הדרו לי והשתא ליהדרו אי דעתייהו לאהדורה אהדרוה ניהלי והאי דלא אהדרוה לי בדעתייהו למיגזלה

ואזדא רב נחמן לטעמיה דאמר רב נחמן ראה סלע

דף כו עמוד ב

שנפל משנים חייב להחזיר מאי טעמא ההוא דנפל מיניה לא מיאש מימר אמר מכדי איניש אחרינא לא הוה בהדאי אלא האי נקיטנא ליה ואמינא ליה אנת הוא דשקלתיה

בשלשה אינו חייב להחזיר מאי טעמא ההוא דנפל מיניה ודאי מיאש מימר אמר מכדי תרי הוו בהדאי אי נקיטנא להאי אמר לא שקלתיה ואי נקיטנא להאי אמר לא שקלתיה

אמר רבא האי דאמרת בשלשה אינו חייב להחזיר לא אמרן אלא דלית ביה שוה פרוטה לכל חד וחד אבל אית ביה שוה פרוטה לכל חד וחד חייב להחזיר מאי טעמא אימור שותפי נינהו ולא מיאשו

איכא דאמרי אמר רבא אע״ג דלית ביה אלא שוה שתי פרוטות חייב להחזיר מאי טעמא אימור שותפי נינהו וחד מנייהו אחולי אחליה למנתיה גבי חבריה

ואמר רבא ראה סלע שנפלה נטלה לפני יאוש על מנת לגוזלה עובר בכולן משום (ויקרא יט, יג) לא תגזול ומשום (דברים כב, א) השב תשיבם ומשום (דברים כב, ג) לא תוכל להתעלם ואע״ג דחזרה לאחר יאוש מתנה הוא דיהיב ליה ואיסורא דעבד עבד

נטלה לפני יאוש על מנת להחזירה ולאחר יאוש נתכוין לגוזלה עובר משום השב תשיבם

המתין לה עד שנתיאשו הבעלים ונטלה אינו עובר אלא משום לא תוכל להתעלם בלבד

אמר רבא האי מאן דחזי דנפל זוזי מחבריה בי חלתא ואשכחיה ושקליה לא מיחייב לאהדורי ליה מאי טעמא ההוא דנפל מיניה מיאש הוא אע״ג דחזייה דאייתי ארבלא וקא מרבל מימר אמר כי היכי דנפול מינאי דידי הכי נפול מאיניש אחרינא ומשכחנא מידי:

מתני׳ מצא בחנות הרי אלו שלו בין התיבה ולחנוני של חנוני לפני שולחני הרי אלו שלו בין הכסא ולשולחני הרי אלו של שולחני

הלוקח פירות מחבירו או ששילח לו חבירו פירות ומצא בהן מעות הרי אלו שלו אם היו צרורין נוטל ומכריז:

גמ׳ אמר רבי אלעזר אפילו מונחין על גבי שולחן

תנן לפני שולחני הרי אלו שלו הא על גבי שולחן דשולחני אימא סיפא בין הכסא ולשולחני של שולחני הא על גבי שולחן שלו אלא מהא ליכא למשמע מינה

ורבי אלעזר הא מנא ליה אמר רבא מתניתין קשיתיה מאי אריא דתני בין הכסא לשולחני של שולחני ליתני על שולחן אי נמי מצא בשולחנות כדקתני רישא מצא בחנות שלו אלא ש״מ אפי׳ מונחין על גבי שולחן הרי אלו שלו:

הלוקח פירות מחבירו וכו׳: אמר ריש לקיש משום רבי ינאי לא שנו אלא

דף כז עמוד א

בלוקח מן התגר אבל בלוקח מבעל הבית חייב להחזיר וכן תני תנא קמיה דרב נחמן ל״ש אלא בלוקח מן התגר אבל בלוקח מבעל הבית חייב להחזיר

א״ל רב נחמן וכי בעל הבית בעצמו דשן א״ל איסמיה א״ל לא תתרגם מתני׳ כגון שדשן ע״י עבדו ושפחתו הכנענים:

מתני׳ אף השמלה היתה בכלל כל אלו ולמה יצאת להקיש אליה לומר לך מה שמלה מיוחדת שיש בה סימנין ויש לה תובעין אף כל דבר שיש בו סימנין ויש לו תובעים חייב להכריז:

גמ׳ מאי בכלל כל אלו אמר רבא בכלל (דברים כב, ג) כל אבדת אחיך

אמר רבא למה לי דכתב רחמנא שור חמור שה ושמלה

צריכי דאי כתב רחמנא שמלה הוה אמינא ה״מ בעדים דגופה וסימנין דגופה אבל חמור בעדים דאוכף וסימנין דאוכף אימא לא מהדרינן ליה כתב רחמנא חמור דאפילו חמור בסימני האוכף

שור ושה דכתב רחמנא ל״ל שור דאפילו לגיזת זנבו ושה לגיזותיו ולכתוב רחמנא שור דאפילו לגיזת זנבו וכ״ש שה לגיזותיו

אלא אמר רבא חמור דבור לרבי יהודה ושה דאבידה לדברי הכל קשיא

ואימא לגללים הוא דאתא גללים אפקורי מפקר להו ודילמא לסימנין הוא דאתא דאיבעיא לן סימנין דאורייתא או דרבנן כתב רחמנא שה דאפילו בסימנין מהדרינן וסימנין דאורייתא

אמרי מדקתני להו תנא לסימנין גבי שמלה דקתני מה שמלה מיוחדת שיש בה סימנין ויש לה תובעין חייב להכריז אף כל דבר שיש בו סימנין ויש לו תובעין חייב להכריז ש״מ דשה לאו לסימנין הוא דאתא:

תנו רבנן (דברים כב, ג) אשר תאבד פרט לאבידה שאין בה שוה פרוטה רבי יהודה אומר ומצאתה פרט לאבידה שאין בה שוה פרוטה

מאי בינייהו אמר אביי משמעות דורשין איכא בינייהו מר נפקא ליה מאשר תאבד ומר נפקא ליה מומצאתה

ולמאן דנפקא ליה מאשר תאבד האי ומצאתה מאי עביד ליה

ההוא מיבעי ליה לכדרבנאי דאמר רבנאי ומצאתה דאתאי לידיה משמע

ולמאן דנפקא ליה מומצאתה האי אשר תאבד מאי עביד ליה

מבעי ליה לכדרבי יוחנן דאמר רבי יוחנן משום ר״ש בן יוחאי מניין לאבידה ששטפה נהר שהיא מותרת שנאמר כן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה מי שאבודה הימנו ומצויה אצל כל אדם יצתה זו שאבודה הימנו ואינה מצויה אצל כל אדם

ואידך הא דרבנאי מנא ליה נפקא ליה מומצאתה

ואידך הא דרבי יוחנן מנא ליה נפקא ליה ממנו ואידך ממנו לא משמע ליה

רבא אמר פרוטה שהוזלה איכא בינייהו מ״ד מאשר תאבד איכא ומ״ד מומצאתה ליכא

ולמ״ד אשר תאבד הא בעינן ומצאתה וליכא

אלא פרוטה שהוקרה איכא בינייהו מאן דאמר ומצאתה איכא ומאן דאמר אשר תאבד ליכא

ולמאן דאמר ומצאתה הא בעינן אשר תאבד וליכא

אלא פרוטה שהוקרה והוזלה וחזרה והוקרה איכא בינייהו מאן דאמר אשר תאבד איכא ומאן דאמר ומצאתה בעינן דאית בה שיעור מציאה משעת אבידה ועד שעת מציאה:

איבעיא להו סימנין דאורייתא או דרבנן מאי נפקא מינה

דף כז עמוד ב

לאהדורי גט אשה בסימנים אי אמרת דאוריית׳ מהדרינן ואי אמרת דרבנן כי עבוד רבנן תקנתא בממונא אבל באיסורא לא עבוד רבנן תקנתא

ת״ש אף השמלה היתה בכלל כל אלו ולמה יצאת להקיש אליה ולומר לך מה שמלה מיוחדת שיש לה סימנין ויש לה תובעין חייב להכריז אף כל דבר שיש לו סימנין ויש לו תובעין חייב להכריז תנא תובעין אצטריכא ליה סימנין כדי נסבא

ת״ש חמור בסימני אוכף אימא בעדי אוכף

ת״ש (דברים כב, ב) והיה עמך עד דרוש אחיך אותו וכי תעלה על דעתך שיתננו לו קודם שידרשנו אלא דרשהו אם רמאי הוא או אינו רמאי

מאי לאו בסימנין לא בעדים

ת״ש אין מעידין אלא על פרצוף הפנים עם החוטם אע״פ שיש סימנין בגופו ובכליו

שמע מינה סימנין לאו דאורייתא אמרי גופו דארוך וגוץ כליו דחיישינן לשאלה

אי חיישינן לשאלה חמור בסימני אוכף היכי מהדרינן אמרי אוכף לא שאולי אינשי אוכפא משום דמסקב ליה לחמרא

איבעית אימא כליו בחיורי ובסומקי

אלא הא דתניא מצאו קשור בכיס או בארנקי ובטבעת או שמצאו בין כליו אפילו לזמן מרובה כשר ואי ס״ד חיישינן לשאלה כי מצאו קשור בכיס אמאי כשר ניחוש לשאלה

אמרי כיס וארנקי וטבעת לא משאלי אינשי כיס וארנקי משום דמסמני וטבעת משום דמזייף

לימא כתנאי אין מעידין על השומא ואלעזר בן מהבאי אומר מעידין על השומא מאי לאו בהא קמיפלגי דת״ק סבר סימנין דרבנן ואלעזר בן מהבאי סבר סימנין דאורייתא

אמר רבא דכ״ע סימנין דאורייתא והכא בשומא מצויה בבן גילו קמיפלגי מר סבר שומא מצויה בבן גילו ומ״ס שומא אינה מצויה בבן גילו

איבעית אימא דכ״ע שומא אינה מצויה בבן גילו והכא בסימנין העשוין להשתנות לאחר מיתה קמיפלגי מר סבר סימנין עשוים להשתנות לאחר מיתה ומר סבר סימנין אין עשוים להשתנות לאחר מיתה

אב״א דכ״ע שומא אינה עשויה להשתנות לאחר מיתה וסימנין דרבנן והכא בשומא סימן מובהק הוא קמיפלגי מ״ס שומא סימן מובהק הוא ומ״ס שומא לאו סימן מובהק הוא

אמר רבא את״ל סימנין לאו דאורייתא היכי מהדרינן אבידתא בסימנין דניחא ליה למוצא אבידה דנהדר בסימנין כי היכי דכי אבדה ליה לדידיה נמי נהדרו ליה בסימנין

אמר ליה רב ספרא לרבא וכי אדם עושה טובה לעצמו בממון שאינו שלו

אלא ניחא ליה לבעל אבידה למיהב סימנין ולמשקליה מידע ידע דעדים לית ליה ומימר אמר כולי עלמא לא ידעי סימנין מובהקים דידה ואנא יהיבנא סימנין מובהקים דידה ושקלנא לה

אלא הא דתנן רבן שמעון בן גמליאל אומר אחד הלוה משלשה יחזיר ללוה שלשה שלוו מן האחד יחזיר למלוה ניחא ליה ללוה לאהדורי ליה למלוה

אמר ליה התם סברא הוא אחד הלוה משלשה יחזיר ללוה דגבי לוה שכיחי גבי מלוה לא שכיחי ש״מ מלוה נפול שלשה שלוו מאחד יחזור למלוה דגבי מלוה שכיחי גבי לוה לא שכיחי

דף כח עמוד א

אלא הא דתנן מצא תכריך של שטרות או אגודה של שטרות ה״ז יחזיר הכי נמי דניחא ליה ללוה לאהדורי ליה למלוה

אלא אמר רבא סימנין דאורייתא דכתיב (דברים כב, ב) והיה עמך עד דרוש אחיך אותו וכי תעלה על דעתך שיתננו קודם שידרשנו אלא דרשהו אם רמאי הוא או אינו רמאי לאו בסימנין שמע מינה

אמר רבא אם תמצי לומר סימנין דאורייתא אם תמצי לומר הא פשיט ליה סימנין דאורייתא משום דאיכא למימר כדשנינן

סימנין וסימנין יניח סימנין ועדים ינתן לבעל העדים סימנין וסימנין ועד אחד עד אחד כמאן דליתיה דמי ויניח

עדי אריגה ועדי נפילה תנתן לעדי נפילה דאמרינן זבוני זבנה ומאיניש אחרינא נפל

מדת ארכו ומדת רחבו תנתן למדת ארכו דמדת רחבו שעורי קא משער לה כד מכסי לה מרה וקאי ומדת ארכו לא משתער לה

מדת ארכו ומדת רחבו ומדת גמיו ינתן למדת ארכו ורחבו

מדת ארכו ומדת רחבו ומדת משקלותיו ינתן למדת משקלותיו

הוא אומר סימני הגט והיא אומרת סימני הגט ינתן לה במאי אילימא במדת ארכו ורחבו דלמא בהדי דנקיט ליה חזיתיה אלא נקב יש בו בצד אות פלוני

הוא אומר סימני החוט והיא אומרת סימני החוט ינתן לה במאי אילימא בחיורא ובסומקא ודלמא בהדי דנקיט ליה חזיתיה אלא במדת ארכו

הוא אומר בחפיסה והיא אומרת בחפיסה ינתן לו מ״ט מידע ידעה דכל מה דאית ליה בחפיסה הוא דמנח ליה:

מתני׳ ועד מתי חייב להכריז עד כדי שידעו בו שכניו דברי ר״מ ר׳ יהודה אומר שלש רגלים ואחר הרגל האחרון שבעה ימים כדי שילך לביתו שלשה ויחזור שלשה ויכריז יום אחד:

גמ׳ תנא שכני אבידה מאי שכני אבידה אילימא שכינים דבעל אבידה אי ידע ליה ליזול ולהדריה נהליה אלא שכני מקום שנמצאת בו אבידה:

רבי יהודה אומר כו׳:

ורמינהו בשלשה במרחשון שואלין את הגשמים ר״ג אומר בז׳ בו (שהוא) ט״ו יום אחר החג כדי שיגיע אחרון שבא״י לנהר פרת

אמר רב יוסף לא קשיא כאן במקדש ראשון כאן במקדש שני

במקדש ראשון דנפישי ישראל טובא דכתיב בהו (מלכים א ד, כ) יהודה וישראל רבים כחול אשר על הים לרוב בעינן כולי האי במקדש שני דלא נפישי ישראל טובא דכתיב בהו (עזרא ב, סד) כל הקהל כאחד ארבע רבוא אלפים שלש מאות וששים לא בעינן כולי האי

אמר ליה אביי והא כתיב (נחמיה ז, עב) וישבו הכהנים והלוים וגו׳ (עזרא ב, ע) והמשוררים והשוערים וכל ישראל בעריהם

וכיון דהכי הוא אפכא מסתברא מקדש ראשון דנפישי ישראל טובא דמצוות עלמא ומשתכחי שיירתא דאזלי בין ביממא ובין בליליא לא בעינן כולי האי וסגי בתלתא יומא מקדש שני דלא נפישי ישראל טובא ולא מצוות עלמא ולא משתכחי שיירתא דאזלי בין ביממא ובין בליליא בעינן כולי האי

רבא אמר לא שנא במקדש ראשון ולא שנא במקדש שני לא הטריחו רבנן באבדה יותר מדאי

אמר רבינא שמע מינה כי מכריז גלימא מכריז דאי סלקא דעתך אבידתא מכריז בעינן למטפי ליה חד יומא לעיוני במאניה אלא שמע מינה גלימא מכריז שמע מינה

רבא אמר אפילו תימא אבידתא מכריז לא הטריחו רבנן באבידה יותר מדאי

ת״ר רגל ראשון אומר רגל ראשון רגל שני אומר רגל שני רגל שלישי אומר סתם

ואמאי לימא רגל שלישי דלא אתי לאחלופי בשני שני נמי

דף כח עמוד ב

אתיא לאחלופי בראשון הא קא אתי רגל שלישי

ת״ר בראשונה כל מי שמצא אבידה היה מכריז עליה שלשה רגלים ואחר רגל אחרון שבעת ימים כדי שילך שלשה ויחזור שלשה ויכריז יום אחד משחרב בית המקדש שיבנה במהרה בימינו התקינו שיהו מכריזים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ומשרבו האנסים התקינו שיהו מודיעין לשכיניו ולמיודעיו ודיו

מאי משרבו האנסין דאמרי אבידתא למלכא רבי אמי אשכח אודייא דדינרי חזייה ההוא בר נש דקא מירתת א״ל זיל שקול לנפשך דלאו פרסאי אנן דאמרי אבידתא למלכא

ת״ר אבן טוען היתה בירושלים כל מי שאבדה לו אבידה נפנה לשם וכל מי שמוצא אבידה נפנה לשם זה עומד ומכריז וזה עומד ונותן סימנין ונוטלה וזו היא ששנינו צאו וראו אם נמחת אבן הטוען:

מתני׳ אמר את האבידה ולא אמר סימניה לא יתן לו והרמאי אע״פ שאמר סימניה לא יתן לו שנאמר (דברים כב, ב) עד דרוש אחיך אותו עד שתדרוש את אחיך אם רמאי הוא אם אינו רמאי:

גמ׳ אתמר רב יהודה אמר אבידתא מכריז ור״נ אמר גלימא מכריז

רב יהודה אמר אבידתא מכריז דאי אמרת גלימא מכריז חיישינן לרמאי

ר״נ אמר גלימא מכריז לרמאי לא חיישינן דא״כ אין לדבר סוף

תנן אמר את האבידה ולא אמר את סימניה ה״ז לא יתן לו אי אמרת בשלמא אבידתא מכריז הא קמ״ל אע״ג דאמר גלימא כי לא אמר סימנין לא מהדרינן ליה אלא אי אמרת גלימא מכריז אמר איהו גלימא ואמר איהו גלימא צריכא למימר כי לא אמר סימנין לא מהדרינן ליה

אמר רב ספרא לעולם גלימא מכריז אמר איהו גלימא ואמר איהו סימנין ומאי לא אמר את סימניה לא אמר סימנין מובהקין דידה:

והרמאי אע״פ שאמר את סימניה ה״ז לא יתן לו: ת״ר בראשונה כל מי שאבדה לו אבידה היה נותן סימנין ונוטלה משרבו הרמאין התקינו שיהו אומרים לו צא והבא עדים דלאו רמאי את וטול

כי הא דאבוה דרב פפא אירכס ליה חמרא ואשכחוה אתא לקמיה דרבה בר רב הונא אמר ליה זיל אייתי סהדי דלאו רמאי את וטול אזל אייתי סהדי אמר להו ידעיתון ביה דרמאי הוא אמרו ליה אין אמר להו אנא רמאה אנא אמרו ליה אנן לאו רמאי את קאמרינן אמר רבה בר רב הונא מסתברא לא מייתי איניש חובתא לנפשיה:

מתני׳ כל דבר שעושה ואוכל יעשה ויאכל ודבר שאין עושה ואוכל ימכר שנאמר (דברים כב, ב) והשבותו לו ראה היאך תשיבנו לו

מה יהא בדמים ר״ט אומר ישתמש בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותן ר״ע אומר לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אין חייב באחריותן:

גמ׳ ולעולם אמר רב נחמן אמר שמואל עד י״ב חדש תניא נמי הכי כל דבר שעושה ואוכל כגון פרה וחמור מטפל בהן עד י״ב חדש מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן

עגלים וסייחין מטפל בהן שלשה חדשים מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן אווזין ותרנגולין מטפל בהם שלשים יום מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן

אמר רב נחמן בר יצחק תרנגולת כבהמה גסה תניא נמי הכי תרנגולת ובהמה גסה מטפל בהן שנים עשר חודש מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן עגלים וסייחין מטפל בהן ל׳ יום מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן אווזין ותרנגולין וכל דבר שטיפולו מרובה משכרו מטפל בהן שלשה ימים מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן

קשיא עגלים וסייחין אעגלים וסייחין אווזין ותרנגולין אאווזין ותרנגולין

עגלים וסייחין אעגלים וסייחין לא קשיא הא דרעיא והא דפטומא

אווזין ותרנגולין אאווזין ותרנגולין נמי לא קשיא הא ברברבי הא בזוטרי:

ושאינו עושה ואוכל: תנו רבנן והשבותו לו ראה היאך תשיבנו לו שלא יאכיל עגל לעגלים וסיח לסייחין אווזא לאווזין ותרנגול לתרנגולין:

מה יהא בדמים רבי טרפון אומר ישתמש וכו׳: עד כאן לא פליגי

דף כט עמוד א

אלא כשנשתמש בהן אבל לא נשתמש בהן אם אבדו פטור

לימא תיהוי תיובתא דרב יוסף דאתמר שומר אבידה רבה אמר כש״ח רב יוסף אמר כש״ש

אמר לך רב יוסף בגניבה ואבידה דכ״ע לא פליגי דחייב כי פליגי באונסין דשואל ר״ט סבר שרו ליה רבנן לאשתמושי בגווייהו והוה ליה שואל עלייהו ור״ע סבר לא שרו ליה רבנן לאשתמושי בגווייהו הלכך לא הוי שואל עלייהו

א״ה לפיכך דאמר ר״ע למה לי א״א בשלמא בגניבה ואבידה הוא דפליגי היינו דקתני ר״ע אומר לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן ס״ד אמינא שומר שכר הוי כדרב יוסף ובגניבה ואבידה מחייב קא משמע לן לפיכך השתא דאמרת לא ישתמש בהן שומר שכר לא הוי ולא מחייב בגניבה ואבידה

אלא אי אמרת בגניבה ואבידה דכולי עלמא לא פליגי דחייב כי פליגי באונסין דשואל מאי לפיכך דרבי עקיבא הכי מבעי ליה למתנא ר״ע אומר לא ישתמש בהן ואנא ידענא דכיון דלא ישתמש בהן לאו שואל הוי ואינו חייב באחריותן לפיכך דרבי עקיבא למה לי

משום לפיכך דרבי טרפון

ולפיכך דרבי טרפון למה לי הכי קאמר כיון דשרו ליה רבנן לאשתמושי בגווייהו כמאן דאישתמש בגווייהו דמי וחייב באחריותן

והא אבדו קתני

דף כט עמוד ב

כדרבה דאמר רבה נגנבו בלסטים מזויין אבדו שטבעה ספינתו בים

אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר׳ טרפון ביד רחבה הוה ליה הנהו זוזי דיתמי אתא לקמיה דרב יוסף אמר ליה מהו לאשתמושי בגווייהו א״ל הכי אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר׳ טרפון

א״ל אביי ולאו אתמר עלה א״ר חלבו אמר רב הונא לא שנו אלא בדמי אבידה הואיל וטרח בה אבל מעות אבידה דלא טרח בהו לא והני כמעות אבידה דמו א״ל זיל לא שבקו לי דאשרי לך:

מתני׳ מצא ספרים קורא בהן אחד לשלשים יום ואם אינו יודע לקרות גוללן אבל לא ילמוד בהן בתחלה ולא יקרא אחר עמו

מצא כסות מנערה אחד לשלשים יום ושוטחה לצרכה אבל לא לכבודו

כלי כסף וכלי נחושת משתמש בהן לצרכן אבל לא לשחקן כלי זהב וכלי זכוכית לא יגע בהן עד שיבא אליהו

מצא שק או קופה וכל דבר שאין דרכו ליטול הרי זה לא יטול:

גמ׳ אמר שמואל המוצא תפילין בשוק שם דמיהן ומניחן לאלתר

מתיב רבינא מצא ספרים קורא בהן אחד לשלשים יום ואם אינו יודע לקרות גוללן גוללן אין שם דמיהן ומניחן לא אמר אביי תפילין בי בר חבו משכח שכיחי ספרים לא שכיחי

ת״ר השואל ספר תורה מחבירו הרי זה לא ישאילנו לאחר פותחו וקורא בו ובלבד שלא ילמוד בו בתחלה ולא יקרא אחר עמו

וכן המפקיד ס״ת אצל חבירו גוללו כל שנים עשר חדש פותחו וקורא בו אם בשבילו פתחו אסור סומכוס אומר בחדש שלשים יום בישן שנים עשר חדש ר״א בן יעקב אומר אחד זה ואחד זה שנים עשר חדש:

אמר מר השואל ספר תורה מחבירו הרי זה לא ישאילנו לאחר מאי אריא ס״ת אפי׳ כל מילי נמי דאמר ר״ש בן לקיש כאן שנה רבי אין השואל רשאי להשאיל ואין השוכר רשאי להשכיר

ס״ת איצטריכא ליה מהו דתימא ניחא ליה לאיניש דתיעביד מצוה בממוניה קמ״ל

פותחו וקורא בו פשיטא ואלא למאי שייליה מיניה סיפא איצטריכא ליה ובלבד שלא ילמוד בו בתחלה

וכן המפקיד ס״ת אצל חבירו גוללו כל שנים עשר חדש פותחו וקורא בו מאי עבידתיה גביה ותו אם בשבילו פתחו אסור הא אמרת פותחו וקורא בו הכי קאמר אם כשהוא גוללו פותחו וקורא בו מותר אם בשבילו פתחו אסור

סומכוס אומר בחדש שלשים יום בישן שנים עשר חדש ר״א בן יעקב אומר אחד זה ואחד זה שנים עשר חדש ר״א בן יעקב היינו תנא קמא אלא אימא ר׳ אליעזר בן יעקב אומר אחד זה ואחד זה שלשים יום:

אבל לא ילמוד בו בתחלה ולא יקרא אחר עמו: ורמינהו לא יקרא פרשה וישנה ולא יקרא בו פרשה ויתרגם ולא יפתח בו יותר מג׳ דפין ולא יקראו בו שלשה בני אדם בכרך אחד הא שנים קורין

אמר אביי לא קשיא כאן בענין אחד כאן בשני ענינים:

מצא כסות מנערה אחד לשלשים יום: למימרא דניעור מעלי לה והאמר רבי יוחנן מי שיש לו גרדי אומן בתוך ביתו ינער כסותו בכל יום אמרי בכל יום קשי לה אחד לשלשים יום מעלי לה

איבעית אימא לא קשיא הא בחד והא בתרי

איבעית אימא לא קשיא הא בידא והא בחוטרא

איבעית אימא לא קשיא הא בדעמרא הא בדכיתנא

א״ר יוחנן כסא דחרשין ולא כסא דפושרין ולא אמרן אלא בכלי מתכות אבל בכלי חרש לית לן בה ובכלי מתכות נמי לא אמרן אלא דלא צויץ אבל דצויץ לית לן בה ולא אמרן אלא דלא שדא ביה ציביא אבל שדא ביה ציביא לית לן בה:

וא״ר יוחנן מי שהניח לו אביו מעות הרבה ורוצה לאבדן ילבש בגדי פשתן וישתמש בכלי זכוכית וישכור פועלים ואל ישב עמהן ילבש בכלי פשתן בכתנא רומיתא וישתמש בכלי זכוכית בזוגיתא חיורתא וישכור פועלים ואל ישב עמהן תרגומא

דף ל עמוד א

בתורי דנפיש פסידייהו:

שוטחה לצורכה אבל לא לכבודו וכו׳: איבעיא להו לצורכו ולצורכה מאי

ת״ש שוטחה לצורכה אין הא לצורכו ולצורכה לא אימא סיפא אבל לא לכבודו לכבודו הוא דלא הא לצורכה ולצורכו שפיר דמי אלא מהא ליכא למשמע מינה

ת״ש לא ישטחנה לא על גבי מטה ולא על גבי מגוד לצרכו אבל ישטחנה על גבי מטה ועל גבי מגוד לצרכה נזדמנו לו אורחים לא ישטחנה לא על גבי מטה ולא על גבי מגוד בין לצורכו בין לצורכה

שאני התם דמקלא קלי לה אי משום עינא אי משום גנבי

תא שמע הכניסה לרבקה ודשה כשירה בשביל שתינק ותדוש פסולה והא הכא דלצורכו ולצורכה הוא וקתני פסולה

שאני התם דאמר קרא (דברים כא, ג) אשר לא עובד בה מ״מ

אי הכי אפילו רישא נמי

הא לא דמיא אלא להא דתנן שכן עליה עוף כשירה עלה עליה זכר פסולה מאי טעמא

כדרב פפא דאמר רב פפא אי כתיב עובד וקרינן עובד הוה אמינא אפילו ממילא ואי כתיב עבד וקרינן עבד הוה אמינא עד דעבד בה איהו

השתא דכתיב עבד וקרינן עובד בעינן עובד דומיא דעבד מה עבד דניחא ליה אף עובד דניחא ליה:

כלי כסף וכלי נחושת משתמש בהן וכו׳: ת״ר המוצא כלי עץ משתמש בהן בשביל שלא ירקבו כלי נחושת משתמש בהן בחמין אבל לא על ידי האור מפני שמשחיקן כלי כסף משתמש בהן בצונן אבל לא בחמין מפני שמשחירן מגריפות וקרדומות משתמש בהן ברך אבל לא בקשה מפני שמפחיתן כלי זהב וכלי זכוכית לא יגע בהן עד שיבא אליהו

כדרך שאמרו באבידה כך אמרו בפקדון פקדון מאי עבידתיה גביה אמר רב אדא בר חמא אמר רב ששת בפקדון שהלכו בעליהן למדינת הים:

מצא שק או קופה [וכל דבר] שאין דרכו ליטול הרי זה לא יטול: מנהני מילי דת״ר (דברים כב, א) והתעלמת פעמים שאתה מתעלם ופעמים שאי אתה מתעלם

הא כיצד היה כהן והיא בבית הקברות או שהיה זקן ואינה לפי כבודו או שהיתה מלאכה שלו מרובה משל חבירו לכך נאמר והתעלמת מהם

למאי איצטריך קרא אילימא לכהן והיא בבית הקברות פשיטא האי עשה והאי לא תעשה ועשה ולא אתי עשה ודחי את לא תעשה ועשה ותו לא דחינן איסורא מקמי ממונא

אלא לשלו מרובה משל חבירו מדרב יהודה אמר רב נפקא דאמר רב יהודה אמר רב (דברים טו, ד) אפס כי

דף ל עמוד ב

לא יהיה בך אביון שלך קודם לשל כל אדם

אלא לזקן ואינו לפי כבודו

אמר רבה הכישה חייב בה אביי הוה יתיב קמיה דרבה חזא להנך עיזי דקיימו שקל קלא ושדא בהו א״ל איחייבת בהו קום אהדרינהו

איבעיא להו דרכו להחזיר בשדה ואין דרכו להחזיר בעיר מהו מי אמרינן השבה מעליא בעינן וכיון דלאו דרכיה להחזיר בעיר לא לחייב או דלמא בשדה מיהת הוא דאיחייב ליה וכיון דאיחייב ליה בשדה איחייב ליה בעיר תיקו

אמר רבא כל שבשלו מחזיר בשל חבירו נמי מחזיר וכל שבשלו פורק וטוען בשל חבירו נמי פורק וטוען

רבי ישמעאל ברבי יוסי הוה קאזיל באורחא פגע ביה ההוא גברא הוה דרי פתכא דאופי אותבינהו וקא מיתפח א״ל דלי לי אמר ליה כמה שוין א״ל פלגא דזוזא יהיב ליה פלגא דזוזא ואפקרה

הדר זכה בהו הדר יהיב ליה פלגא דזוזא ואפקרה חזייה דהוה קא בעי למיהדר למזכיה בהו א״ל לכולי עלמא אפקרנהו ולך לא אפקרנהו

ומי הוי הפקר כי האי גוונא והתנן בש״א הפקר לעניים הפקר וב״ה אומרים אינו הפקר עד שיהא הפקר לעניים ולעשירים כשמיטה

אלא רבי ישמעאל ברבי יוסי לכולי עלמא אפקרינהו ובמלתא בעלמא הוא דאוקמיה

והא רבי ישמעאל ברבי יוסי זקן ואינו לפי כבודו הוה ר׳ ישמעאל ברבי יוסי לפנים משורת הדין הוא דעבד

דתני רב יוסף (שמות יח, כ) והודעת להם זה בית חייהם את הדרך זו גמילות חסדים [(אשר) ילכו זה ביקור חולים בה זו קבורה ואת המעשה זה הדין אשר יעשון זו לפנים משורת הדין:

אמר מר (אשר) ילכו זה ביקור חולים היינו גמילות חסדים לא נצרכה אלא לבן גילו דאמר מר בן גילו נוטל אחד מששים בחליו ואפי׳ הכי מבעי ליה למיזל לגביה

בה זו קבורה היינו גמילות חסדים לא נצרכה אלא לזקן ואינו לפי כבודו

אשר יעשון זו לפנים משורת הדין דאמר ר׳ יוחנן לא חרבה ירושלים אלא על שדנו בה דין תורה אלא דיני דמגיזתא לדיינו אלא אימא שהעמידו דיניהם על דין תורה ולא עבדו לפנים משורת הדין:

מתני׳ אי זו היא אבידה מצא חמור או פרה רועין בדרך אין זו אבידה חמור וכליו הפוכין פרה רצה בין הכרמים הרי זו אבידה החזירה וברחה החזירה וברחה אפי׳ ארבעה וחמשה פעמים חייב להחזירה שנאמר (דברים כב, א) השב תשיבם

היה בטל מסלע לא יאמר לו תן לי סלע אלא נותן לו שכרו כפועל אם יש שם בית דין מתנה בפני ב״ד אם אין שם ב״ד בפני מי יתנה שלו קודם:

גמ׳ אטו כל הני דאמרינן לאו אבידה הוו אמר רב יהודה הכי קאמר אי זו היא כלל אבידה שהוא חייב בה מצא חמור ופרה רועין בדרך אין זו אבידה ולא מיחייב בה חמור וכליו הפוכים פרה ורצה בין הכרמים הרי זו אבידה ומיחייב בה

ולעולם אמר רב יהודה אמר רב עד שלשה ימים היכי דמי אי בלילותא אפי׳ חדא שעתא נמי אי ביממא אפי׳ טובא נמי לא

לא צריכא דהוה חזי לה בקדמתא ובחשכתא תלתא יומי אמרינן איתרמויי אתרמי לה ונפקא טפי ודאי אבידה היא

תניא נמי הכי מצא טלית וקרדום

דף לא עמוד א

באסרטיא ופרה רצה בין הכרמים הרי זו אבידה טלית בצד גדר קרדום בצד גדר ופרה רועה בין הכרמים אין זו אבידה ג׳ ימים זה אחר זה הרי זו אבידה ראה מים ששוטפין ובאין הרי זה גודר בפניהם

אמר רבא (דברים כב, ג) לכל אבידת אחיך לרבות אבידת קרקע א״ל רב חנניה לרבא תניא דמסייע לך ראה מים ששוטפין ובאין הרי זה גודר בפניהם

א״ל אי משום הא לא תסייעי הכא במאי עסקינן בדאיכא עומרין אי דאיכא עומרין מאי למימרא לא צריכא דאית בה עומרין דצריכי לארעא מהו דתימא כיון דצריכי לארעא כי גופה דארעא דמיין קמ״ל:

מצא חמור ופרה [וכו׳]: הא גופה קשיא אמרת מצא חמור ופרה רועין בדרך אין זו אבידה רועין בדרך הוא דלא הוו אבידה הא רצה בדרך ורועה בין הכרמים הויא אבידה אימא סיפא חמור וכליו הפוכים ופרה רצה בין הכרמים הרי זו אבידה רצה בין הכרמים הוא דהויא אבידה הא רצה בדרך ורועה בין הכרמים אין זו אבידה

אמר אביי (איוב לו, לג) יגיד עליו ריעו תנא רועה בדרך דלא הויא אבידה והוא הדין לרועה בין הכרמים תנא רצה בין הכרמים דהויא אבידה והוא הדין לרצה בדרך

א״ל רבא אי יגיד עליו ריעו ליתני קילתא וכ״ש חמירתא ליתני רצה בדרך דהויא אבידה וכ״ש רצה בין הכרמים ולתני רועה בין הכרמים דלא הויא אבידה וכ״ש רועה בדרך

אלא אמר רבא רצה ארצה לא קשיא הא דאפה לגבי דברא הא דאפה לגבי מתא

רועה ארועה נמי לא קשיא כאן באבידת גופה כאן באבידת קרקע

כי קתני רועה בדרך לא הויא אבידה הא רועה בין הכרמים הויא אבידה באבידת קרקע וכי קתני רצה בין הכרמים הויא אבידה הא רועה בין הכרמים לא הויא אבידה באבידת גופה דרצה בין הכרמים מסקבא ורועה בין הכרמים לא מסקבא

ורועה בין הכרמים נהי דלא מסקבא תיפוק ליה משום אבידת קרקע בדכותי

ותיפוק ליה משום אבידת גופה דדלמא קטלו לה באתרא דמתרו והדר קטלי ודלמא אתרו בה אי אתרו בה ולא אזדהרו בה ודאי אבידה מדעת היא:

החזירה וברחה החזירה וברחה [וכו׳]: א״ל ההוא מדרבנן לרבא אימא השב חדא זמנא תשיבם תרי זמני

א״ל השב אפי׳ ק׳ פעמים משמע תשיבם אין לי אלא לביתו לגינתו ולחורבתו מנין ת״ל תשיבם מ״מ ה״ד אי דמינטרא פשיטא אי דלא מינטרא אמאי לעולם דמינטרא והא קמ״ל דלא בעינן דעת בעלים וכדר׳ אלעזר דאמר הכל צריכין דעת בעלים חוץ מהשבת אבידה שהתורה ריבתה השבות הרבה

(דברים כב, ז) שלח תשלח אימא שלח חדא זימנא תשלח תרי זמני

א״ל שלח אפי׳ מאה פעמים משמע תשלח אין לי אלא לדבר הרשות לדבר מצוה מנין ת״ל תשלח מ״מ

א״ל ההוא מדרבנן לרבא ואימא (ויקרא יט, יז) הוכח חדא זימנא תוכיח תרי זמני

א״ל הוכח אפי׳ ק׳ פעמים משמע תוכיח אין לי אלא הרב לתלמיד תלמיד לרב מנין ת״ל הוכח תוכיח מ״מ

(שמות כג, ה) עזב תעזוב עמו אין לי אלא בעליו עמו שאין בעליו עמו מנין ת״ל עזב תעזוב מ״מ

(דברים כב, ד) הקם תקים עמו אין לי אלא בעליו עמו שאין בעליו עמו מנין ת״ל הקם תקים מ״מ

ולמה ליה למכתב פריקה ולמה ליה למיכתב טעינה צריכי דאי כתב רחמנא פריקה הוה אמינא משום דאיכא צער בעלי חיים ואיכא חסרון כיס אבל טעינה דלאו צער בעלי חיים איכא ולא חסרון כיס איכא אימא לא

ואי אשמעינן טעינה משום דבשכר אבל פריקה דבחנם אימא לא צריכא

ולר״ש דאמר אף טעינה בחנם מאי איכא למימר לר״ש לא מסיימי קראי

למה לי למכתב הני תרתי ולמה לי למכתב ׳ אבידה צריכי דאי כתב רחמנא הני תרתי משום דצערא דמרה איתא צערא דידה איתא אבל אבידה דצערא דמרה איתא וצערא דידה ליתא אימא לא ואי אשמעינן אבידה משום דליתא למרה בהדה

דף לא עמוד ב

אבל הני תרתי דאיתא למרה בהדה אימא לא צריכא

(במדבר לה, כא) מות יומת המכה אין לי אלא במיתה הכתובה בו מנין שאם אי אתה יכול להמיתו במיתה הכתובה בו שאתה רשאי להמיתו בכל מיתה שאתה יכול להמיתו ת״ל מות יומת מ״מ

(דברים יג, טז) הכה תכה אין לי אלא בהכאה הכתובה בהן מנין שאם אי אתה יכול להמיתן בהכאה הכתובה בהן שאתה רשאי להכותן בכל הכאה שאתה יכול ת״ל הכה תכה מ״מ

(דברים כד, יג) השב תשיב אין לי אלא שמשכנו ברשות ב״ד משכנו שלא ברשות ב״ד מנין ת״ל השב תשיב מ״מ

(שמות כב, כה) חבל תחבול אין לי אלא שמשכנו ברשות משכנו שלא ברשות מנין ת״ל חבל תחבול מ״מ

והני תרי קראי למה לי חד לכסות יום וחד לכסות לילה

(דברים טו, ח) פתח תפתח אין לי אלא לעניי עירך לעניי עיר אחרת מנין ת״ל פתח תפתח מכל מקום

(דברים טו, י) נתן תתן אין לי אלא מתנה מרובה מתנה מועטת מנין ת״ל נתן תתן מ״מ

(דברים טו, יד) הענק תעניק אין לי אלא שנתברך הבית בגללו מעניקים לא נתברך הבית בגללו מנין ת״ל הענק תעניק מ״מ

ולר׳ אלעזר בן עזריה דאמר נתברך הבית בגללו מעניקין לו לא נתברך הבית בגללו אין מעניקין תעניק למה לי דברה תורה כלשון בני אדם

(דברים טו, ח) העבט תעביטנו אין לי אלא שאין לו ואינו רוצה להתפרנס אמר רחמנא תן לו דרך הלואה יש לו ואינו רוצה להתפרנס מנין ת״ל תעביטנו מ״מ

ולר״ש דאמר יש לו ואינו רוצה להתפרנס אין נזקקין לו תעביטנו למה לי דברה תורה כלשון בני אדם:

היה בטל מן הסלע לא יאמר לו תן לי סלע אלא נותן לו שכרו כפועל (בטל): (תנן) נותן לו שכרו כפועל בטל

מאי כפועל בטל אמר אביי כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל מינה:

אם יש שם ב״ד מתנה בפניהם: איסור ורב ספרא עביד עיסקא בהדי הדדי אזל רב ספרא פלג ליה בלא דעתיה דאיסור באפי בי תרי אתא לקמי׳ דרבה בר רב הונא א״ל זיל אייתי תלתא דפלגת קמייהו אי נמי

דף לב עמוד א

תרי מגו תלתא ואי נמי תרי סהדי דפלגת באפי בי תלתא

א״ל מנא לך הא א״ל דתנן אם יש שם ב״ד מתנה בפניהם אין שם ב״ד בפני מי יתנה שלו קודם

א״ל מי דמי התם דמפיק ממונא מהאי ומותיב להאי בעינן ב״ד אבל הכא דידיה שקלי גילוי מילתא בעלמא הוא בתרי סגי ליה תדע דתנן אלמנה מוכרת שלא בפני ב״ד

אמר ליה אביי ולאו מי אתמר עלה אמר רב יוסף בר מניומי אמר ר״נ אלמנה אינה צריכה ב״ד של מומחין אבל צריכה בית דין של הדיוטות:

מתני׳ מצאה ברפת אין חייב בה ברה״ר חייב בה ואם היתה בבית הקברות לא יטמא לה אם אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחזיר לא ישמע לו

פרק וטען פרק וטען אפילו ארבעה וחמשה פעמים חייב שנאמר (שמות כג, ה) עזב תעזב

הלך וישב לו ואמר הואיל ועליך מצוה אם רצונך לפרוק פרוק פטור שנאמר עמו אם היה זקן או חולה חייב

מצוה מן התורה לפרוק אבל לא לטעון ר״ש אומר אף לטעון

רבי יוסי הגלילי אומר אם היה עליו יתר על משאו אין זקוק לו שנאמר תחת משאו משאוי שיכול לעמוד בו:

גמ׳ אמר רבא רפת שאמרו אינה מתעה ואינה משמרת אינה מתעה מדקתני אינו חייב בה ואינה משמרת מדאיצטריך למיתני אינו חייב בה

דאי סלקא דעתך משמרת השתא משכח לה אבראי מעייל לה לגואי משכח לה מגואי מבעיא אלא שמע מינה אינה משמרת שמע מינה:

מצאה ברפת אינו חייב: א״ר יצחק והוא שעומדת תוך לתחום מכלל דברשות הרבים ואפילו בתוך התחום נמי חייב

איכא דמתני לה אסיפא ברה״ר חייב בה אמר רבי יצחק והוא שעומדת חוץ לתחום מכלל דברפת אפילו עומדת חוץ לתחום נמי אינו חייב בה:

בבית הקברות לא יטמא לה: ת״ר מנין שאם אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחזיר שלא ישמע לו שנאמר (ויקרא יט, ג) איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו אני ה׳ כולכם חייבין בכבודי

טעמא דכתב רחמנא את שבתותי תשמרו הא לאו הכי הוה אמינא צייתא ליה ואמאי האי עשה והאי לא תעשה ועשה ולא אתי עשה ודחי את לא תעשה ועשה

איצטריך ס״ד אמינא הואיל והוקש כיבוד אב ואם לכבודו של מקום שנאמר כאן (שמות כ, יא) כבד את אביך ואת אמך ונאמר להלן (משלי ג, ט) כבד את ה׳ מהונך הלכך לציית ליה קמ״ל דלא לשמע ליה:

מצוה מן התורה לפרוק אבל לא לטעון: מאי אבל לא לטעון אילימא אבל לא לטעון כלל מאי שנא פריקה דכתיב עזב תעזב עמו טעינה נמי הכתיב (דברים כב, ד) הקם תקים עמו

אלא מצוה מן התורה לפרוק בחנם ולא לטעון בחנם אלא בשכר ר״ש אומר אף לטעון בחנם תנינא להא דת״ר פריקה בחנם טעינה בשכר ר״ש אומר זו וזו בחנם

מאי טעמייהו דרבנן דאי ס״ד כר״ש לכתוב רחמנא טעינה ולא בעי פריקה ואנא אמינא ומה טעינה דלית בה צער בעלי חיים וליכא חסרון כיס חייב פריקה דאית בה צער בעלי חיים וחסרון כיס לא כל שכן אלא למאי הלכתא כתביה רחמנא לומר לך פריקה בחנם טעינה בשכר

ורבי שמעון מאי טעמא משום דלא מסיימי קראי

ורבנן אמאי לא מסיימי קראי הכא כתיב רובץ תחת משאו התם כתיב נופלין בדרך דרמו אינהו וטעונייהו באורחא משמע ורבי שמעון נופלין בדרך אינהו וטעונייהו עלוייהו משמע

אמר רבא

דף לב עמוד ב

מדברי שניהם נלמד צער בעלי חיים דאורייתא ואפי׳ ר״ש לא קאמר אלא משום דלא מסיימי קראי אבל מסיימי קראי דרשי׳ ק״ו משום מאי לאו משום צער בעלי חיים דרשינן

דלמא משום דאיכא חסרון כיס וה״ק ומה טעינה דלית בה חסרון כיס חייב פריקה דאית בה חסרון כיס לא כ״ש

וטעינה אין בה חסרון כיס מי לא עסקינן דאדהכי והכי בטיל משוקיה אי נמי אתו גנבי ושקלי כל מה דאיכא בהדיה

תדע דצער בעלי חיים דאורייתא דקתני סיפא ר׳ יוסי הגלילי אומר אם היה עליו יתר [על] משאו אין זקוק לו שנאמר (שמות כג, ה) תחת משאו משאוי שיכול לעמוד בו לאו מכלל דת״ק סבר זקוק לו מאי טעמא לאו משום דצער בעלי חיים דאורייתא

דלמא בתחת משאו פליגי דרבי יוסי סבר דרשינן תחת משאו משאוי שיכול לעמוד בו ורבנן סברי לא דרשינן תחת משאו

תדע דצער בעלי חיים לאו דאורייתא דקתני רישא הלך וישב לו ואמר לו הואיל ועליך מצוה לפרוק פרוק פטור שנאמר עמו ואי סלקא דעתך צער בעלי חיים דאורייתא מה לי איתיה למריה בהדיה ומה לי כי ליתיה למריה בהדיה

לעולם צער בעלי חיים דאורייתא מי סברת פטור פטור לגמרי ודלמא פטור בחנם וחייב בשכר וה״ק רחמנא כי איתיה למריה בהדיה עבד גביה בחנם וכי ליתיה למריה בהדיה עבד גביה בשכר ולעולם צער בעלי חיים דאורייתא

(סימ״ן בהמ״ת בהמ״ת אוה״ב שונ״א רבצ״ן)

לימא מסייע ליה בהמת עובד כוכבים מטפל בה כבהמת ישראל אי אמרת בשלמא צער בעלי חיים דאורייתא משום הכי מטפל בה כבהמת ישראל אלא אי אמרת צער בעלי חיים לאו דאורייתא אמאי מטפל בה כבהמת ישראל התם משום איבה

הכי נמי מסתברא דקתני אם היתה טעונה יין אסור אין זקוק לה אי אמרת בשלמא לאו דאורייתא משום הכי אין זקוק לה אלא אי אמרת דאורייתא אמאי אין זקוק לה ה״ק ולהטעינה יין אסור אין זקוק לה

תא שמע בהמת עובד כוכבים ומשאוי ישראל וחדלת ואי אמרת צער בעלי חיים דאורייתא אמאי וחדלת עזב תעזב מבעי ליה לעולם צער בעלי חיים דאורייתא התם בטעינה

אי הכי אימא סיפא בהמת ישראל ומשאוי עובד כוכבים עזב תעזב ואי בטעינה אמאי עזב תעזב משום צערא דישראל

אי הכי אפילו רישא נמי רישא בחמר עובד כוכבים סיפא בחמר ישראל מאי פסקת סתמא דמלתא איניש בתר חמריה אזיל

והא וחדלת ועזב תעזב בפריקה הוא דכתיבי

א״ל הא מני רבי יוסי הגלילי היא דאמר צער בעלי חיים לאו דאורייתא

ת״ש אוהב לפרוק ושונא לטעון מצוה בשונא כדי לכוף את יצרו ואי סלקא דעתך צער בעלי חיים דאורייתא הא עדיף ליה אפ״ה כדי לכוף את יצרו עדיף

ת״ש שונא שאמרו שונא ישראל ולא שונא עובד כוכבים אי אמרת צער בעלי חיים דאורייתא מה לי שונא ישראל ומה לי שונא עובד כוכבים

מי סברת אשונא דקרא קאי אשונא דמתניתין קאי

תא שמע

דף לג עמוד א

(שמות כג, ה) רובץ ולא רבצן רובץ ולא עומד תחת משאו ולא מפורק תחת משאו משאוי שיכול לעמוד בו ואי אמרת צער בעלי חיים דאורייתא מה לי רובץ ומה לי רבצן ומה לי עומד

הא מני ר׳ יוסי הגלילי היא דאמר צער בעלי חיים דרבנן

ה״נ מסתברא דקתני תחת משאו משאוי שיכול לעמוד בו מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא רבי יוסי הגלילי ש״מ

ומי מצית מוקמת לה כרבי יוסי הגלילי והא קתני סיפא תחת משאו ולא מפורק מאי לא מפורק אילימא לא מפורק כלל הא כתיב (דברים כב, ד) הקם תקים עמו אלא פשיטא לא מפורק בחנם אלא בשכר מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא רבנן לעולם ר׳ יוסי הגלילי היא ובטעינה סבר לה כרבנן

ת״ר (שמות כג, ה) כי תראה יכול אפי׳ מרחוק ת״ל כי תפגע אי כי תפגע יכול פגיעה ממש ת״ל כי תראה ואיזו היא ראייה שיש בה פגיעה שיערו חכמים אחד משבע ומחצה במיל וזה הוא ריס

תנא ומדדה עמו עד פרסה אמר רבה בר בר חנה ונוטל שכר:

מתני׳ אבדתו ואבדת אביו אבדתו קודמת אבדתו ואבדת רבו שלו קודם

אבדת אביו ואבדת רבו של רבו קודמת שאביו הביאו לעולם הזה ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא ואם אביו חכם של אביו קודמת

היה אביו ורבו נושאין משאוי מניח את של רבו ואחר כך מניח את של אביו היה אביו ורבו בבית השבי פודה את רבו ואחר כך פודה את אביו ואם אביו חכם פודה את אביו ואח״כ פודה את רבו:

גמ׳ מנא הני מילי אמר רב יהודה אמר רב אמר קרא (דברים טו, ד) אפס כי לא יהיה בך אביון שלך קודם לשל כל אדם

ואמר רב יהודה אמר רב כל המקיים בעצמו כך סוף בא לידי כך:

היה אביו ורבו נושאין משאוי וכו׳: תנו רבנן רבו שאמרו רבו שלמדו חכמה ולא רבו שלמדו מקרא ומשנה דברי ר״מ רבי יהודה אומר כל שרוב חכמתו הימנו רבי יוסי אומר אפילו לא האיר עיניו אלא במשנה אחת זה הוא רבו

אמר רבא כגון רב סחורה דאסברן זוהמא ליסטרון שמואל קרע מאניה עליה ההוא מרבנן דאסבריה אחד יורד לאמת השחי ואחד פותח כיון

אמר עולא תלמידי חכמים שבבבל עומדין זה מפני זה וקורעין זה על זה ולענין אבדה במקום אביו אינן חוזרין אלא לרבו מובהק

קבעי מיניה רב חסדא מרב הונא תלמיד וצריך לו רבו מאי אמר ליה חסדא חסדא לא צריכנא לך את צריכת לי עד ארבעין שנין איקפדי אהדדי ולא עיילי לגבי הדדי יתיב רב חסדא ארבעין תעניתא משום דחלש דעתיה דרב הונא יתיב רב הונא ארבעין תעניתא משום דחשדיה לרב חסדא

איתמר רב יצחק בר יוסף אמר ר׳ יוחנן הלכה כרבי יהודה רב אחא בר רב הונא אמר רב ששת הלכה כרבי יוסי

ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן רבו שלמדו חכמה מאי חכמה רוב חכמתו

ת״ר העוסקין במקרא מדה ואינה מדה במשנה מדה ונוטלין עליה שכר גמרא אין לך מדה גדולה מזו ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן גמרא

הא גופא קשיא אמרת בגמרא אין לך מדה גדולה מזו והדר אמרת ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן הגמרא אמר רבי יוחנן

דף לג עמוד ב

בימי רבי נשנית משנה זו שבקו כולא עלמא מתניתין ואזלו בתר גמרא הדר דרש להו ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן הגמרא

מאי דרוש כדדריש רבי יהודה ברבי אלעאי מאי דכתיב (ישעיהו נח, א) הגד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם

הגד לעמי פשעם אלו תלמידי חכמים ששגגות נעשות להם כזדונות ולבית יעקב חטאתם אלו עמי הארץ שזדונות נעשות להם כשגגות והיינו דתנן ר׳ יהודה אומר הוי זהיר בתלמוד ששגגת תלמוד עולה זדון

דרש ר׳ יהודה בר׳ אלעאי מאי דכתיב (ישעיהו סו, ה) שמעו דבר ה׳ החרדים אל דברו אלו תלמידי חכמים [אמרו] אחיכם אלו בעלי מקרא שנאיכם אלו בעלי משנה מנדיכם אלו עמי הארץ

שמא תאמר פסק סברם ובטל סיכוים ת״ל ונראה בשמחתכם שמא תאמר ישראל יבושו תלמוד לומר והם יבושו עובדי כוכבים יבושו וישראל ישמחו:

הדרן עלך אלו מציאות

מתני׳ **המפקיד** אצל חבירו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו שילם ולא רצה לישבע שהרי אמרו שומר חנם נשבע ויוצא

נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי משלם למי שהפקדון אצלו

נשבע ולא רצה לשלם נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי משלם לבעל הפקדון׃

גמ׳ למה ליה למתני בהמה ולמה ליה למתני כלים

צריכי דאי תנא בהמה הוה אמינא בהמה הוא דמקני ליה כפילא משום דנפיש טירחה לעיולה ולאפוקה אבל כלים דלא נפיש טירחייהו אימא לא מקני ליה כפילא

ואי תנא כלים הוה אמינא כלים הוא דקמקני ליה כפילא משום דלא נפיש כפלייהו אבל בהמה דכי טבח ומכר משלם תשלומי ד׳ וה׳ אימא לא מקני ליה כפילא צריכא

מתקיף לה רמי בר חמא והא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואפילו לר״מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ה״מ כגון פירות דקל דעבידי דאתו

אבל הכא

דף לד עמוד א

מי יימר דמגנבא ואם תימצי לומר דמגנבא מי יימר דמשתכח גנב ואי משתכח גנב מי יימר דמשלם דלמא מודי ומפטר אמר רבא נעשה כאומר לו לכשתגנב ותרצה ותשלמני הרי פרתי קנויה לך מעכשיו

מתקיף לה ר׳ זירא אי הכי אפי׳ גיזותיה וולדותיה נמי אלמה תניא חוץ מגיזותיה וולדותיה אלא אמר ר׳ זירא נעשה כאומר לו חוץ מגיזותיה וולדותיה

ומאי פסקא סתמא דמלתא שבחא דאתא מעלמא עביד איניש דמקני שבחא דמגופה לא עביד איניש דמקני

איכא דאמרי אמר רבא נעשה כאומר לו לכשתגנב ותרצה ותשלמני סמוך לגניבתה קנויה לך מאי בינייהו

איכא בינייהו קושיא דרבי זירא אי נמי דקיימא באגם׃

שילם ולא רצה לישבע [וכו׳]׃ א״ר חייא בר אבא א״ר יוחנן לא שילם שילם ממש אלא כיון שאמר הריני משלם אע״פ שלא שילם

תנן שילם ולא רצה לישבע שילם אין לא שילם לא אימא סיפא נשבע ולא רצה לשלם טעמא דלא רצה הא רצה אע״פ שלא שילם אלא מהא ליכא למשמע מינה

תניא כותיה דר׳ יוחנן השוכר פרה מחבירו ונגנבה ואמר הלה הריני משלם ואיני נשבע ואח״כ נמצא הגנב משלם תשלומי כפל לשוכר

אמר רב פפא שומר חנם כיון שאמר פשעתי מקנה ליה כפילא דאי בעי פטר נפשיה בגניבה שומר שכר כיון שאמר נגנבה מקנה ליה כפילא דאי בעי פטר נפשיה בשבורה ומתה

שואל שאומר הריני משלם לא מקני ליה כפילא במאי הוה ליה למפטר נפשיה במתה מחמת מלאכה מתה מחמת מלאכה לא שכיח

איכא דאמרי אמר רב פפא שואל נמי כיון שאמר הריני משלם מקני ליה כפילא דאי בעי פטר נפשיה במתה מחמת מלאכה אמר ליה רב זביד הכי אמר אביי שואל עד שישלם מאי טעמא הואיל וכל הנאה שלו בדיבורא לא מקני ליה כפילא

תניא כוותיה דרב זביד השואל פרה מחבירו ונגנבה וקידם השואל ושילם ואח״כ נמצא הגנב משלם תשלומי כפל לשואל

ללישנא קמא דרב פפא ודאי לא הויא תיובתא ללישנא בתרא לימא תיהוי תיובתיה

אמר לך רב פפא מי אלימא ממתניתין דקתני שילם ואוקימנא באמר הכא נמי באמר

מי דמי התם לא קתני קידם הכא קתני קידם מאי קידם קידם ואמר

הא מדקתני גבי שוכר ואמר וגבי שואל קידם ש״מ דוקא קתני מידי גבי הדדי תניא

שיילינהו לתנאי דבי רבי חייא ודבי ר׳ אושעיא ואמרי גבי הדדי תניין

פשיטא אמר איני משלם וחזר ואמר הריני משלם הא קאמר הריני משלם אלא אמר הריני משלם

דף לד עמוד ב

וחזר ואמר איני משלם מאי מי אמרינן מהדר קא הדר ביה או דלמא במלתיה קאי ודחויי הוא דקא מדחי ליה

אמר הריני משלם ומת ואמרו בניו אין אנו משלמין מאי מי אמרינן מהדר קא הדרי בהו או דלמא במלתא דאבוהון קיימי ודחויי הוא דקא מדחו ליה

שלמו בנים מאי מצי אמר להו כי אקנאי כפילא לאבוכון דעבד לי נייח נפשאי לדידכו לא או דלמא לא שנא

שילם לבנים מאי מצו אמרי ליה כי אקני לך אבונא כפילא דעבדת ליה נייח נפשיה אבל אנן לדידן לא או דלמא לא שנא שלמו בנים לבנים מאי

שילם מחצה מאי שאל שתי פרות ושילם אחת מהן מאי שאל מן השותפין ושילם לאחד מהן מאי שותפין ששאלו ושילם אחד מהן מאי שאל מן האשה ושילם לבעלה מאי אשה ששאלה ושילם בעלה מאי תיקו

אמר רב הונא משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו מאי טעמא חיישינן שמא עיניו נתן בה

מיתיבי המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון ואמר לו סלע הלויתיך עליו שקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו סלע היה שוה פטור

סלע הלויתיך עליו שקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו שלשה דינרים היה שוה חייב

סלע הלויתני עליו ב׳ היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו סלע היה שוה פטור

סלע הלויתני עליו שנים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו ה׳ דינרים היה שוה חייב

מי נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון

אהייא אילימא אסיפא ותיפוק ליה דשבועה גבי מלוה היא דהא קא מודי מקצת הטענה אלא אמר שמואל אריישא

מאי אריישא אסיפא דרישא סלע הלויתיך עליו שקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו שלשה דינרין היה שוה חייב דשבועה גבי לוה הוא ואמור רבנן לשתבע מלוה שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון

ואם

דף לה עמוד א

איתא לדרב הונא כיון דמשתבע מלוה שאינה ברשותו היכי מצי מפיק לה אמר רבא שיש עדים שנשרפה

אי הכי מהיכא מייתי לה אלא אמר רב יוסף שיש עדים שנגנבה סוף סוף מהיכא מייתי לה דטרח ומייתי לה

אי הכי כי משתבע מלוה נמי לטרח לוה וליתי בשלמא מלוה ידע מאן קא עייל ונפק בביתיה ואזיל וטרח ומייתי לה אלא לוה מי ידע מאן עייל ונפיק בביתיה דמלוה

אביי אומר גזירה שמא יטעון ויאמר לו אחר שבועה מצאתיה רב אשי אמר זה נשבע וזה נשבע זה נשבע שאינה ברשותו וזה נשבע כמה היה שוה והכי קאמר מי נשבע תחילה מלוה נשבע תחילה שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון

רב הונא בר תחליפא משמיה דרבא אמר רישא דסיפא תיובתא לרב הונא סלע הלויתני עליו שתים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו סלע היה שוה פטור ואם איתא לדרב הונא מגו דמשתבע מלוה שאינה ברשותו לישתבע נמי אגילגול שבועה כמה היה שוה

אמר רב אשי אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא ואמר לי תהא במאמינו ונהמניה לוה למלוה נמי בהא כמה הוה שוה לא קים ליה בגויה ונהמניה מלוה ללוה דקים ליה בגויה לא מהימן ליה

ומאי שנא לוה דמהימן ליה למלוה ומאי שנא מלוה דלא מהימן ליה ללוה לוה מקיים ביה במלוה (משלי יא, ג) תומת ישרים תנחם מלוה מקיים ביה בלוה (משלי יא, ג) וסלף בוגדים ישדם:

ההוא גברא דאפקיד כיפי גביה חבריה אמר ליה הב לי כיפי אמר ליה לא ידענא היכא אותבינהו אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה כל לא ידענא פשיעותא היא זיל שלים לא שילם אזל רב נחמן אגביה לאפדניה מיניה לסוף אישתכח כיפי ואיקור אמר רב נחמן הדרי כיפי למרייהו והדרא אפדנא למרה

אמר רבא הוה יתיבנא קמיה דרב נחמן ופרקין המפקיד הוה ואמרי ליה שילם ולא רצה לישבע ולא אהדר לי

ושפיר עבד דלא אהדר לי מאי טעמא התם לא אטרחיה לבי דינא הכא אטרחיה לבי דינא

למימרא דסבר רב נחמן דשומא הדר שאני התם דשומא בטעות הוה דקא הוה כיפי מעיקרא

אמרי נהרדעי שומא הדר עד תריסר ירחי שתא ואמר אמימר אנא מנהרדעא אנא וסבירא לי שומא הדר לעולם והלכתא שומא הדר לעולם משום שנאמר (דברים ו, יח) ועשית הישר והטוב

פשיטא שמו ליה לבעל חוב ואזל איהו ושמה לבעל חוב דידיה אמרינן ליה לא עדיף את מגברא דאתית מיניה זבנה אורתא ויהבה במתנה ודאי הני מעיקרא אדעתא דארעא נחות ולאו אדעתא דזוזי נחות

שמו לה לאשה ואינסיבא או שמו מינה דאשה ואינסיבא ומתה בעל בנכסי אשתו לוקח הוי לא מיהדר ולא מהדרינן ליה

דאמר רבי יוסי בר חנינא באושא התקינו האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות

דף לה עמוד ב

אגביה איהו בחובו פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר הדרה וחד אמר לא הדרה

מאן דאמר לא הדרה סבר האי זביני מעליא היא דהא מדעתא דנפשיה אגביה ומאן דאמר הדרה סבר לא זביני מעליא הוא והאי דאגביה מדעתיה ולא אתא לדינא מחמת כיסופא הוא דאגביה

ומאימת אכיל פירי רבה אמר מכי מטיא אדרכתא לידיה אביי אמר עדיו בחתומיו זכין לו

רבא אמר מכי שלימו ימי אכרזתא:

מתני׳ השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר ומתה כדרכה ישבע השוכר שמתה כדרכה והשואל ישלם לשוכר א״ר יוסי כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו אלא תחזור פרה לבעלים:

גמ׳ א״ל רב אידי בר אבין לאביי מכדי שוכר במאי קני להאי פרה בשבועה

ונימא ליה משכיר לשוכר דל אנת ודל שבועתך ואנא משתעינא דינא בהדי שואל א״ל מי סברת שוכר בשבועה הוא דקא קני לה משעת מיתה הוא דקני ושבועה כדי להפיס דעתו של בעל הבית

א״ר זירא פעמים שהבעלים משלמין כמה פרות לשוכר היכי דמי אגרה מיניה מאה יומי והדר שיילה מיניה תשעין יומי הדר אגרה מיניה תמנן יומי והדר שיילה מיניה שבעין יומי ומתה בתוך ימי שאלתה דאכל שאלה ושאלה מיחייב חדא פרה

א״ל רב אחא מדיפתי לרבינא מכדי חדא פרה היא עיילה ואפקה אפקה משכירות ועיילה לשאילה אפקה משאילה ועיילה לשכירות א״ל ומי איתא לפרה בעינא דנימא ליה הכי

מר בר רב אשי אמר אין לו עליהן אלא שתי פרות חדא דשאלה וחדא דשכירות שום שאלה אחת היא ושום שכירות אחת היא דשאלה קני לגמרי דשכירות עבד בה ימי שכירותיה ומיהדר ליה למרה

אמר ר׳ ירמיה פעמים ששניהם בחטאת

דף לו עמוד א

פעמים ששניהם באשם פעמים שהשוכר בחטאת והשואל באשם פעמים שהשוכר באשם והשואל בחטאת

הא כיצד כפירת ממון אשם ביטוי שפתים חטאת

פעמים ששניהם בחטאת כגון שמתה כדרכה ואמרו נאנסה שוכר דבין כך ובין כך מיפטר פטור בחטאת שואל דבין כך ובין כך חיובי מיחייב בחטאת

פעמים ששניהם באשם כגון שנגנבה ואמרו מתה מחמת מלאכה דתרוייהו קא כפרי ממונא דהא מיחייבי וקא פטרי נפשייהו

שוכר בחטאת ושואל באשם כגון שמתה כדרכה ואמרו מתה מחמת מלאכה שוכר דבין כך ובין כך מיפטר פטור חייב בחטאת שואל דמיחייב במתה כדרכה וקא פטר נפשיה במתה מחמת מלאכה באשם

שוכר באשם ושואל בחטאת כגון שנגנבה ואמרו מתה כדרכה שוכר הוא דמיחייב בגניבה ואבידה וקא פטר נפשיה במתה כדרכה באשם שואל דבין כך ובין כך חיובי מיחייב בחטאת

מאי קמ"ל לאפוקי מדרבי אמי דאמר כל שבועה שהדיינים משביעים אותה אין חייבין עליה משום שבועת ביטוי שנאמר (ויקרא ה, ד) או נפש כי תשבע לבטא בשפתים כי תשבע מעצמה קמ"ל דלא כר' אמי

אתמר שומר שמסר לשומר רב אמר פטור ור' יוחנן אמר חייב

אמר אביי לטעמיה דרב לא מבעיא שומר חנם שמסר לשומר שכר דעלויי עלייה לשמירתו אלא אפילו שומר שכר שמסר לשומר חנם דגרועי גרעה לשמירתו פטור מאי טעמא דהא מסרה לבן דעת

ולטעמיה דר' יוחנן לא מיבעיא שומר שכר שמסר לשומר חנם דגרועי גרעה לשמירתו אלא אפי' ש"ח שמסר לשומר שכר דעלויי עלייה לשמירתו חייב דא"ל אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר

אמר רב חסדא הא דרב לאו בפירוש אתמר אלא מכללא דהנהו גינאי דכל יומא הוו מפקדי מרייהו גבה דההיא סבתא יומא חד אפקדינהו לגבי חד מינייהו שמע קלא בי הלולא נפק אזל אפקדינהו לגבה דההיא סבתא אדאזל ואתא אגנוב מרייהו

אתא לקמיה דרב ופטריה מאן דחזא סבר משום שומר שמסר לשומר פטור ולא היא שאני התם דכל יומא נמי אינהו גופייהו גבה דההיא סבתא הוו מפקדי להו

יתיב ר' אמי וקאמר לה להא שמעתא איתיביה ר' אבא בר ממל לר' אמי השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר ומתה כדרכה ישבע השוכר שמתה כדרכה והשואל משלם לשוכר ואם איתא לימא ליה אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר א"ל הכא במאי עסקינן בשנתנו לו (רשות הבעלים) להשאיל

אי הכי לבעלים בעי לשלומי דאמרו ליה לדעתך

מתיב רמי בר חמא המפקיד מעות אצל חבירו צררן והפשילן לאחוריו מסרן לבנו ובתו הקטנים ונעל בפניהם שלא כראוי חייב שלא שמר כדרך השומרים

טעמא דקטנים הא גדולים פטור אמאי נימא ליה אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר

אמר רבא כל המפקיד

דף לו עמוד ב

על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד

אמרי נהרדעי דיקא נמי דקתני או שמסרן לבנו ובתו הקטנים חייב הא לבנו ולבתו הגדולים פטור מכלל דלאחרים לא שנא גדולים ולא שנא קטנים חייב דאם כן ליתני קטנים סתמא שמע מינה

אמר רבא הלכתא שומר שמסר לשומר חייב לא מבעיא שומר שכר שמסר לשומר חנם דגרועי גרעה לשמירתו אלא אפילו שומר חנם שמסר לשומר שכר חייב מאי טעמא דאמר ליה את מהימנת לי בשבועה האיך לא מהימן לי בשבועה:

אתמר פשע בה ויצאת לאגם ומתה כדרכה אביי משמיה דרבה אמר חייב רבא משמיה דרבה אמר פטור

אביי משמיה דרבה אמר חייב כל דיינא דלא דאין כי האי דינא לאו דיינא הוא לא מבעיא למ״ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב דחייב אלא אפילו למ״ד פטור הכא חייב מ״ט דאמרינן הבלא דאגמא קטלה

רבא משמיה דרבה אמר פטור כל דיינא דלא דאין כי האי דינא לאו דיינא הוא לא מיבעיא למ״ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור דפטור אלא אפילו למ״ד חייב הכא פטור מאי טעמא דאמרינן מלאך המות מה לי הכא ומה לי התם

ומודי אביי דאי הדרא לבי מרה ומתה דפטור מ״ט דהא הדרא לה וליכא למימר הבלא דאגמא קטלה ומודי רבא כל היכא דאיגנבה גנב באגם ומתה כדרכה בי גנב דחייב מאי טעמא דאי שבקה מלאך המות בביתיה דגנבא הוה קיימא

אמר ליה אביי לרבא לדידך דאמרת מלאך המות מה לי הכא ומה לי התם האי דאותביה ר׳ אבא בר ממל לרבי אמי ושני ליה בשנתנו לו בעלים רשות להשאיל ולימא ליה מלאך המות מה לי הכא ומה לי התם

א״ל לדידכו דמתניתו אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר איכא לאותבה להיא לדידי דאמינא אנת מהימנת לי בשבועה והאיך לא מהימן לי בשבועה ליכא לאותבה כלל

מתיב רמי בר חמא העלה לראשי צוקין ונפלה אין זה אונס וחייב הא מתה כדרכה הרי זה אונס ופטור ואמאי לימא ליה אוירא דהר קטלה אי נמי אובצנא דהר קטלה

הכא במאי עסקינן שהעלה למרעה שמן וטוב אי הכי נפלה נמי שהיה לו לתוקפה ולא תקפה

אי הכי אימא רישא עלתה לראשי צוקין ונפלה הרי זה אונס איבעי ליה למיתקפה לא צריכא שתקפתו ועלתה תקפתו וירדה:

אמר רבי יוסי כיצד הלה עושה סחורה בפרתו כו׳: אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי אמר ליה רב שמואל בר יהודה לרב יהודה אמרת לן משמיה דשמואל חלוק היה רבי יוסי

דף לז עמוד א

אף בראשונה הלכה כמותו או אין הלכה כמותו אמר ליה חלוק היה ר׳ יוסי אף בראשונה והלכה כמותו אף בראשונה

אתמר נמי אמר ר׳ אלעזר חלוק היה ר׳ יוסי אף בראשונה והלכה כמותו אף בראשונה ור׳ יוחנן אמר מודה היה ר׳ יוסי בראשונה שכבר שילם

שילם אין לא שילם לא והאמר ר׳ חייא בר אבא א״ר יוחנן לא שילם שילם ממש אלא כיון שאמר הריני משלם אע״פ שלא שילם אימא מודה היה ר׳ יוסי בראשונה שכבר אמר הריני משלם:

מתני׳ אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם או אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואיני יודע איזה הוא נותן לזה מנה ולזה מנה שהודה מפי עצמו

שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר שלי מאתים וזה אומר שלי מאתים נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו

א״ר יוסי א״כ מה הפסיד הרמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו

וכן שני כלים אחד יפה מנה ואחד יפה אלף זוז זה אומר יפה שלי וזה אומר יפה שלי נותן את הקטן לאחד מהן ומתוך הגדול נותן דמי קטן לשני והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו א״ר יוסי א״כ מה הפסיד הרמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו:

גמ׳ אלמא מספיקא מפקינן ממונא ולא אמרינן אוקי ממונא בחזקת מריה

ורמינהי שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר שלי מאתים וזה אומר שלי מאתים נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו

א״ל פקדון אגזל קא רמי גזל דעבד איסורא קנסוהו רבנן פקדון דלא עבד איסורא לא קנסוהו רבנן

ורמי פקדון אפקדון ורמי גזל אגזל פקדון אפקדון דקתני רישא או אביו של אחד מכם הפקיד אצלי מנה ואיני יודע איזה הוא נותן לזה מנה ולזה מנה ורמינהי שנים שהפקידו וכו׳

אמר רבא רישא נעשה כמי שהפקידו לו בשני כריכות דהוה ליה למידק סיפא נעשה כמי שהפקידו לו בכרך אחד דלא הוה ליה למידק כגון דאפקידו תרוייהו בהדי הדדי בחד זימנא דאמר להו אנת גופייכו לא קפדיתו אהדדי אנא קפידנא

ורמי גזל אגזל קתני הכא אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם או אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואיני יודע איזהו נותן לזה מנה ולזה מנה

ורמינהי גזל אחד מחמשה ואינו יודע איזה מהן גזל זה אומר אותי גזל וזה אומר אותי גזל מניח גזילה ביניהם ומסתלק דברי ר״ט אלמא מספיקא לא מפקינן ממונא ואמרינן אוקים ממונא בחזקת מריה

וממאי דמתני׳ דהכא ר״ט היא דקתני עלה דההיא מודה ר״ט באומר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם שנותן לזה מנה ולזה מנה

התם דקא תבעי ליה הכא בבא לצאת ידי שמים דיקא נמי דקתני שהודה מפי עצמו שמע מינה

אמר מר התם דקא תבעי ליה והלה מה טוען רב יהודה אמר רב הלה שותק רב מתנה אמר רב הלה

דף לז עמוד ב

צווח מ״ד הלה צווח אבל שתיקה כהודאה ומ״ד הלה שותק שתיקה דהכא לאו כהודאה הוא מצי אמר ליה האי דשתיקי לכל חד וחד דאמינא דלמא האי הוא

אמר מר מניח גזילה ביניהם ומסתלק ושקלי לה כולהו ואזלי והאמר רבי אבא בר זבדא אמר רב כל ספק הינוח לכתחלה לא יטול ואם נטל לא יחזיר אמר רב ספרא ויניח

א״ל אביי לרבא מי א״ר עקיבא לא זו הדרך מוציאתו מידי עבירה עד שישלם גזילה לכל חד וחד אלמא מספיקא מפקינן ממונא ולא אמרי׳ אוקים ממונא בחזקת מריה

ורמינהי נפל הבית עליו ועל אמו יורשי הבן אומרים האם מתה ראשונה ויורשי האם אומרים הבן מת ראשון אלו ואלו מודים שיחלוקו ואמר ר״ע מודה אני בזו שהנכסים בחזקתן

אמר ליה התם שמא ושמא גזל אחד מחמשה ברי ושמא והא מתני׳ דהכא אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה דשמא ושמא הוא וקתני נותן לזה מנה ולזה מנה

וממאי דר״ע היא דקתני עלה דההיא מודה ר׳ טרפון באומר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם כו׳ למאן מודה (לאו) לר״ע בר פלוגתיה

וממאי דשמא ושמא הוא חדא דלא קתני תובעין אותו ועוד הא תני ר׳ חייא זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע

הא אוקימנא לה בבא לצאת ידי שמים

אמר ליה רבינא לרב אשי ומי אמר רבא כל בשתי כריכות הוה ליה למידק והאמר רבא ואי תימא רב פפא הכל מודים בשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ביניהן ומסתלק א״ל התם כשהפקידו בעדרו של רועה שלא מדעתו:

וכן שני כלים אחד יפה מנה ואחד יפה אלף זוז כו׳: וצריכא

דאי אשמועינן הך קמייתא בההיא קאמרי רבנן משום דליכא פסידא אבל בהא דאיכא פסידא דגדול אימא מודו ליה לר׳ יוסי ואי אתמר בהא קאמר ר׳ יוסי אבל בהך אימא מודי להו לרבנן צריכא

דף לח עמוד א

והא טעמא דרבי יוסי משום הפסד הרמאי הוא אלא תרוייהו לרבנן איצטריך ולא זו אף זו קתני:

מתני׳ המפקיד פירות אצל חבירו אפילו הן אבודין לא יגע בהן רשב״ג אומר מוכרן בפני ב״ד מפני שהוא כמשיב אבידה לבעלים:

גמ׳ מאי טעמא אמר רב כהנא אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבים של חבירו ורב נחמן בר יצחק אמר חיישינן שמא עשאן המפקיד תרומה ומעשר על מקום אחר

מיתיבי המפקיד פירות אצל חבירו הרי זה לא יגע בהן לפיכך בעל הבית עושה אותן תרומה ומעשר על מקום אחר בשלמא לרב כהנא היינו דקתני לפיכך

אלא לרב נחמן בר יצחק מאי לפיכך הכי קאמר השתא דאמור רבנן לא נזבין דחיישינן לפיכך בעל הבית עושה אותן תרומה ומעשר על מקום אחר

אמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן מחלוקת בכדי חסרונן אבל יותר מכדי חסרונן דברי הכל מוכרן בב״ד

אדרב נחמן בר יצחק ודאי פליגא אדרב כהנא מי לימא פליגא כי קאמר רב כהנא בכדי חסרונן קאמר

והא רוצה בקב שלו מתשעה קבין של חבירו קאמר גוזמא בעלמא

מיתיבי לפיכך בעה״ב עושה אותן תרומה ומעשר על מקום אחר וליחוש דלמא הוו להו יותר מכדי חסרונן וזבנינהו וקא אכיל טבלים יותר מכדי חסרונן לא שכיח

ואי משתכחי מאי מזבנינן להו וליחוש שמא עשאן בעל הבית תרומה ומעשר על מקום אחר כי מזבנינן נמי לכהנים בדמי תרומה מזבנינן להו

ולרב נחמן בר יצחק נמי נזבנינהו לכהנים בדמי תרומה בהא פליגי דרבה בר בר חנה סבר יותר מכדי חסרונן לא שכיח מידי וכי משתכח לקמיה הוא דהויא יתר מכדי חסרונן אי עביד להו בעה״ב תרומה ומעשר על מקום אחר מקמיה דהוו להו יותר מכדי חסרונן עביד להו הלכך כי הוו להו יותר מכדי חסרונן נזבנינהו לכהנים בדמי תרומה

ורב נחמן בר יצחק סבר יתר מכדי חסרונן משכח שכיח וכי הוו להו לאלתר הוא דהוו להו ואי אמרת נזבנינהו זימנין דקדים ומזבין להו וכי עביד להו בעל הבית תרומה ומעשר על מקום אחר לא ידע דזבנא וקא אכיל טבלים

מיתיבי המפקיד פירות אצל חבירו והרקיבו יין והחמיץ שמן והבאיש דבש והדביש הרי זה לא יגע בהן דברי ר״מ וחכמים אומרים עושה להם תקנה ומוכרן בבית דין וכשהוא מוכרן מוכרן לאחרים ואינו מוכרן לעצמו

כיוצא בו גבאי צדקה בזמן שאין להם עניים לחלק פורטין לאחרים ואין פורטין לעצמן גבאי תמחוי בזמן שאין להם עניים לחלק מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן

קתני מיהת פירות והרקיבו מאי לאו אפילו יתר מכדי חסרונן לא בכדי חסרונן והא יין והחמיץ שמן והבאיש דבש והדביש דיתר מכדי חסרונן נינהו שאני הני כיון דקם קם

שמן והבאיש דבש והדביש

דף לח עמוד ב

למאי חזו שמן חזי לגלדאי דבש לכתישא דגמלי

וחכ״א עושה להם תקנה ומוכרן בב״ד מאי תקנתא עביד להו אמר רב אשי לקנקנים

במאי קא מיפלגי דמר סבר להפסד מרובה חששו להפסד מועט לא חששו ומר סבר אפילו להפסד מועט נמי חששו:

רשב״ג אומר ימכרם בבית דין מפני שהוא כמשיב אבידה לבעלים: אתמר רבי אבא ברבי יעקב א״ר יוחנן הלכה כר״ש ב״ג ורבא אמר רב נחמן הלכה כדברי חכמים

והא אמרה ר׳ יוחנן חדא זמנא דאמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן כל מקום ששנה רבן שמעון בן גמליאל במשנתינו הלכה כמותו חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה

אמוראי נינהו ואליבא דר׳ יוחנן

מדרבן שמעון בן גמליאל נשמע דמורידין קרוב לנכסי שבוי מדרבנן נשמע דאין מורידין קרוב לנכסי שבוי

וממאי דלמא עד כאן לא קאמר רבן שמעון בן גמליאל הכא אלא משום דקא כליא קרנא אבל התם הכי נמי דאין מורידין ועד כאן לא קאמרי רבנן הכא אלא אי כרב כהנא אי כרב נחמן בר יצחק אבל התם הכי נמי דמורידין

למימרא דתרי טעמי נינהו והאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן שמעון ב״ג ואמר שמואל מורידין קרוב לנכסי שבוי לאו משום דחד טעמא הוא לא תרי טעמי נינהו

הכי נמי מסתברא דאמר רבא אמר רב נחמן הלכה כדברי חכמים ואמר רב נחמן מורידין קרוב לנכסי שבוי אלא ש״מ תרי טעמי נינהו שמע מינה

אתמר שבוי שנשבה רב אמר אין מורידין קרוב לנכסיו שמואל אמר מורידין קרוב לנכסיו

בששמעו בו שמת כ״ע לא פליגי דמורידין

כי פליגי בשלא שמעו בו שמת רב אמר אין מורידין דלמא מפסיד להו ושמואל אמר מורידין כיון דאמר מר שיימינן להו כאריס לא מפסיד להו

מיתיבי ר״א אומר ממשמע שנאמר (שמות כב, כג) וחרה אפי והרגתי אתכם יודע אני שנשותיהם אלמנות ובניהם יתומים אלא מה ת״ל והיו נשיכם וגו׳

מלמד שנשותיהם מבקשות לינשא ואין מניחין אותן ובניהן רוצים לירד לנכסי אביהן ואין מניחין אותן אמר רבא לירד ולמכור תנן

הוה עובדא בנהרדעא ופשטה רב ששת מהא מתני׳ א״ל רב עמרם דלמא לירד ולמכור תנן א״ל דלמא מפומבדיתא את דמעיילין פילא בקופא דמחטא והא דומיא דנשותיהם [ובניהם] קתני מה התם כלל לא אף הכא נמי כלל לא

ומורידין קרוב לנכסי שבוי תנאי היא דתניא היורד לנכסי שבוי אין מוציאין אותו מידו ולא עוד אלא אפי׳ שמע שממשמשין ובאין וקדם ותלש ואכל הרי זה זריז ונשכר ואלו הן נכסי שבויין הרי שהיה אביו או אחיו או אחד מן המורישין הלכו להם למדינת הים ושמעו בהן שמת

היורד לנכסי נטושים מוציאין אותו מידו ואלו הן נכסי נטושים הרי שהיה אביו או אחיו או אחד מן המורישין הלכו להם למדינת הים ולא שמעו בהם שמת ואמר רבן שמעון בן גמליאל שמעתי שהנטושים כשבויין

היורד לנכסי רטושים מוציאין אותו מידו ואלו הן נכסי רטושים הרי שהיה אביו או אחיו או אחד מן המורישין כאן ואינו יודע להיכן הלכו

מאי שנא הנך דקרו להו נטושים ומאי שנא הני דקרו להו רטושים

דף לט עמוד א

נטושים דבע״כ דכתיב (שמות כג, יא) והשביעית תשמטנה ונטשתה אפקעתא דמלכא רטושים דמדעתן דכתיב (הושע י, יד) אם על בנים רוטשה

תנא וכולם שמין להם כאריס אהייא אילימא אשבויין השתא זריז ונשכר הוה מאי דאשבח מיבעיא אלא ארטושים והא מוציאין אותן מידו קתני

אלא אנטושים למאן אילימא לרבנן הא אמרי מוציאין אותו מידו אי רבן שמעון בן גמליאל הא אמר שמעתי שהנטושים כשבויין

כשבויין ולא שבויין כשבויין דאין מוציאין אותן מידו ולא שבויין דאילו התם זריז ונשכר ואילו הכא שיימינן ליה כאריס

ומאי שנא מהא דתנן המוציא הוצאות על נכסי אשתו הוציא הרבה ואכל קימעא קימעא ואכל הרבה מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל

הא לא דמיא אלא להא (דתנן) המוציא הוצאות על נכסי אשתו קטנה כמוציא על נכסי אחר דמי אלמא כיון דלא סמכא דעתיה תקינו ליה רבנן כי היכי דלא לפסדינהו הכא נמי תקינו ליה רבנן כי היכי דלא לפסדינהו

וכולן שמין להם כאריס וכולן לאיתויי מאי

לאיתויי הא דאמר רב נחמן אמר שמואל שבוי שנשבה מורידין קרוב לנכסיו יצא לדעת אין מורידין קרוב לנכסיו ורב נחמן דידיה אמר בורח הרי הוא כשבוי בורח מחמת מאי אילימא מחמת כרגא היינו לדעת אלא בורח מחמת מרדין

אמר רב יהודה אמר שמואל שבוי שנשבה והניח קמה לקצור ענבים לבצור תמרים לגדור זיתים למסוק בית דין יורדין לנכסיו ומעמידין אפוטרופוס וקוצר ובוצר וגודר ומוסק ואח"כ מורידין קרוב לנכסיו ולוקים אפוטרופא לעולם אפוטרופא לדיקנני לא מוקמינן:

אמר רב הונא אין מורידין קטן לנכסי שבוי ולא קרוב לנכסי קטן ולא קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן

אין מורידין קטן לנכסי שבוי דלמא מפסיד להו ולא קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן באחי מאימא [ולא קרוב לנכסי קטן] כיון דלא מחי אתי לאחזוקי ביה

אמר רבא שמע מיניה מדרב הונא אין מחזיקין בנכסי קטן

דף לט עמוד ב

ואפילו הגדיל

ולא אמרן אלא באחי דאבא אבל באחי דאמא לית לן בה ואחי דאבא נמי לא אמרן אלא בארעתא אבל בבתי לית לן בה ובארעתא נמי לא אמרן אלא דלא עביד עיטדא אבל עביד עיטדא קלא אית לה

ולא היא לא שנא אחי דאבא ולא שנא אחי דאמא לא שנא ארעתא ולא שנא בתי ולא שנא עביד עיטדא לא שנא לא עביד עיטדא לא מחתינן

ההיא סבתא דהויא לה תלת בנתא אישתבאי איהי וחדא ברתא אידך תרתי בנתא שכיבא חדא מינייהו ושבקה ינוקא אמר אביי היכי נעביד לוקמינהו לנכסי בידא דאחתא דלמא שכיבא סבתא ואין מורידין קרוב לנכסי קטן נוקמינהו לנכסיה בידא דינוקא דלמא לא שכיבא סבתא ואין מורידין קטן לנכסי שבוי

אמר אביי הלכך פלגא יהבינא לה לאחתא ואידך פלגא מוקמינן ליה אפוטרופא לינוקא רבא אמר מגו דמוקמינן אפוטרופא לפלגא מוקמינן ליה אפוטרופא לאידך פלגא

לסוף שמעו דשכיבא סבתא אמר אביי תילתא יהבינן לה לאחתא ותילתא יהבינן ליה לינוקא ואידך תילתא יהבינן דנקא לאחתא ואידך דנקא מוקמינן ליה אפוטרופא לינוקא רבא אמר מגו דמוקים אפוטרופא לדנקא מוקמינן נמי אפוטרופא לאידך דנקא

מרי בר איסק אתא ליה אחא מבי חוזאי א"ל פלוג לי אמר ליה לא ידענא לך

אתא לקמיה דרב חסדא א"ל שפיר קאמר לך שנאמר (בראשית מב, ח) ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו מלמד שיצא בלא חתימת זקן ובא בחתימת זקן א"ל זיל אייתי סהדי דאחוה את אמר ליה אית לי סהדי ודחלי מיניה דגברא אלימא הוא א"ל לדידיה זיל אנת אייתי סהדי דלאו אחוך הוא

א"ל דינא הכי המוציא מחבירו עליו הראיה א"ל הכי דיינינא לך ולכל אלימי דחברך אמר ליה סוף סוף אתו סהדי ולא מסהדי א"ל תרתי לא עבדי

לסוף אתו סהדי דאחוה הוא א"ל לפלוג לי נמי מפרדיסי ובוסתני דשתל אמר ליה שפיר קאמר לך דתנן הניח בנים גדולים וקטנים והשביחו גדולים את הנכסים השביחו לאמצע

דף מ עמוד א

וכן אמר רבה השביחו לאמצע א"ל אביי מי דמי התם גדולים גבי קטנים ידעי וקא מחלי הכא מי ידע דליחיל

אגלגל מלתא ומטא לקמיה דרבי אמי אמר להו גדולה מזו אמרו שמין להם כאריס השתא דידיה לא יהבינן ליה

אהדרוה הא לקמיה דרב חסדא אמר להו מי דמי התם ברשות נחית הכא לאו ברשות נחית ועוד קטן הוא ואין מורידין קרוב לנכסי קטן

אהדרוה לקמיה דרבי אמי אמר להו לא סיימוה קמי דקטן הוא:

מתני׳ המפקיד פירות אצל חבירו הרי זה יוציא לו חסרונות לחטים ולאורז תשעה חצאי קבין לכור לשעורין ולדוחן תשעה קבין לכור לכוסמין ולזרע פשתן שלש סאין לכור הכל לפי המדה והכל לפי הזמן

א״ר יוחנן בן נורי וכי מה אכפת להן לעכברין והלא אוכלות בין מהרבה ובין מקמעא אלא אינו יוציא לו חסרונות אלא לכור אחד בלבד רבי יהודה אומר אם היתה מדה מרובה אינו מוציא לו חסרונות מפני שמותירות:

גמ׳ אורז טובא חסר אמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן באורז קלוף שנו: לכוסמין ולזרע פשתן ג׳ סאין לכור (וכו׳): א״ר יוחנן א״ר חייא זרע פשתן בגבעולין שנו תניא נמי הכי לכוסמין ולזרע פשתן בגבעולין ולאורז שאינו קלוף שלשה סאין לכור:

הכל לפי המדה וכו׳: תנא כן לכל כור וכור וכן לכל שנה ושנה:

א״ר יוחנן בן נורי וכו׳: תניא אמרו לו לרבי יוחנן הרבה אובדות מהן הרבה מתפזרות מהן

תנא בד״א שעירבן עם פירותיו אבל יחד לו קרן זוית אומר לו הרי שלך לפניך

וכי עירבן עם פירותיו מאי הוי ליחזי לדידיה כמה הויין במסתפק מהם

וליחזי כמה אסתפק דלא ידעי כמה אסתפק:

ר״י אומר אם היתה וכו׳: כמה מדה מרובה אמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן עשרה כורין תניא נמי הכי כמה מדה מרובה עשרה כורין

תני תנא קמיה דרב נחמן בד״א שמדד לו מתוך גורנו והחזיר לו מתוך גורנו אבל מדד לו מתוך גורנו והחזיר לו מתוך ביתו אינו יוציא לו חסרונות מפני שמותירות

א״ל וכי בשופטני עסקינן דיהבי בכיילא רבא ושקלי בכיילא זוטא דלמא בימות הגורן קאמרת בד״א שמדד לו בימות הגורן והחזיר לו בימות הגורן אבל מדד לו בימות הגורן והחזיר לו בימות הגשמים אינו יוציא לו חסרון מפני שמותירות

א״ל רב פפא לאביי א״כ לפקע כדא הוה עובדא ופקע כדא אבע״א משום איצצא:

מתני׳ יוציא לו שתות ליין ר״י אומר חומש יוציא לו שלשה לוגין שמן למאה לוג ומחצה שמרים לוג ומחצה בלע אם היה שמן מזוקק אינו יוציא לו שמרים אם היו קנקנים ישנים אינו יוציא לו בלע ר״י אומר אף המוכר שמן מזוקק לחבירו כל ימות השנה הרי זה מקבל עליו לוג ומחצה שמרים למאה:

גמ׳ ולא פליגי מר כי אתריה ומר כי אתריה באתריה דמר חפו בקירא ולא מיין טפי באתריה דמר חפו בכופרא ומיין טפי איבעית אימא משום גרגישתא הא מייצא טפי והא לא מייצא טפי

באתריה דרב יהודה רמו ארבעים ותמני כוזי בדנא אזיל דנא בשיתא זוזי פריס רב יהודה שיתא שיתא בזוזא

דף מ עמוד ב

דל תלתין ושיתא בשיתא פשו ליה תריסר דל תמניא שתותי פשו להו ארבעה

והאמר שמואל המשתכר אל ישתכר יותר על שתות

איכא גולפי ושמריא אי הכי נפיש ליה טפי משתות איכא טרחיה ודמי ברזנייתא:

אם היה שמן מזוקק אינו יוציא לו שמרים [וכו׳]: והא אי אפשר דלא בלע אמר רב נחמן במזופפין שנו אביי אמר אפילו תימא שלא במזופפין כיון דטעון טעון

ר״י אומר אף המוכר שמן מזוקק לחבירו כל ימות השנה הרי זה מקבל עליו לוג ומחצה שמרים למאה: אמר אביי כשתמצא לומר לדברי ר״י מותר לערב שמרים לדברי חכמים אסור לערב שמרים

לדברי רבי יהודה מותר לערב שמרים והיינו טעמא דמקבל דאמר ליה אי בעי לערובי לך מי לא ערבי לך השתא נמי קביל

ולימא ליה אי ערבת ליה הוה מזדבן לי השתא מאי אעביד ליה לחודיה לא מזדבן לי בבעל הבית עסקינן דניחא ליה בצילא ולימא ליה מדלא ערבית לי אחולי אחלת לי

רבי יהודה לטעמיה דלית ליה מחילה דתנן מכר לו את הצמד לא מכר לו את הבקר מכר לו את הבקר לא מכר לו את הצמד

ר״י אומר הדמים מודיעין כיצד אמר לו מכור לי צמדך במאתים זוז הדבר ידוע שאין הצמד במאתים זוז וחכ״א אין הדמים ראיה

לדברי חכמים אסור לערב שמרים והיינו טעמא דלא מקבל דא״ל אי בעית לערובי מי הוה שרי לך השתא נמי לא מקבילנא

א״ל רב פפא לאביי אדרבה איפכא מסתברא לדברי חכמים מותר לערב שמרים והיינו טעמא דלא מקבל דא״ל מדלא ערבת לי אחולי אחלית לי לדברי רבי יהודה אסור לערב שמרים והיינו טעמא דמקבל דאמר ליה אי בעי לערובי לא שרי לי לערובי לך קבולי לא מקבלת זבון וזבין תגרא איקרי

תנא אחד הלוקח ואחד המפקיד לפקטים מאי לפקטים אילימא כי היכי דלוקח לא מקבל פקטים מפקיד נמי לא מקבל פקטים ולימא ליה פקטך מאי איעביד להו

אלא כי היכי דמפקיד מקבל פקטים לוקח נמי מקבל פקטים ומי מקבל לוקח פקטים והתניא ר״י אומר לא אמרו שמן עכור אלא למוכר בלבד שהרי לוקח מקבל עליו לוג ומחצה שמרים בלא פקטים

לא קשיא הא דיהיב ליה זוזי בתשרי וקא שקיל מיניה בניסן כי מדה דתשרי הא דיהיב ליה זוזי בניסן וקא שקיל מיניה בניסן כי מדה דניסן:

מתני׳ המפקיד חבית אצל חבירו ולא יחדו לה בעלים מקום וטלטלה ונשתברה אם מתוך ידו נשברה לצורכו חייב לצורכה פטור אם משהניחה נשברה בין לצורכו בין לצורכה פטור יחדו לה הבעלים מקום וטלטלה ונשברה בין מתוך ידו ובין משהניחה לצורכו חייב לצורכה פטור:

גמ׳ הא מני רבי ישמעאל היא דאמר לא בעינן דעת בעלים דתניא הגונב טלה מן העדר וסלע מן הכיס למקום שגנב יחזיר דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר

דף מא עמוד א

צריך דעת בעלים

אי רבי ישמעאל מאי איריא לא יחדו אפילו יחדו נמי

לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא יחדו דמקומה הוא אלא אפילו לא יחדו דלאו מקומה הוא לא בעינן דעת בעלים

אימא סיפא יחדו לה הבעלים מקום וטלטלה ונשברה בין מתוך ידו בין משהניחה לצרכו חייב לצרכה פטור אתאן לר״ע דאמר בעינן דעת בעלים

אי ר״ע מאי איריא יחדו אפילו לא יחדו נמי

לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא לא יחדו דלאו מקומה הוא אלא אפילו יחדו נמי דמקומה הוא בעינן דעת בעלים

רישא רבי ישמעאל וסיפא ר״ע אין דא״ר יוחנן מאן דמתרגם לי חבית אליבא דחד תנא מובלנא מאניה בתריה לבי מסותא

תרגמה רבי יעקב בר אבא קמיה דרב שנטלה על מנת לגוזלה

תרגמה ר׳ נתן בר אבא קמיה דרב שנטלה ע״מ לשלוח בה יד

במאי קמיפלגי בשליחות יד צריכה חסרון מאן דאמר לגוזלה קסבר שליחות יד צריכה חסרון ומ״ד לשלוח בה יד קסבר שליחות יד אינה צריכה חסרון

מתקיף לה רב ששת מידי נטלה קתני טלטלה קתני אלא אמר רב ששת הכא במאי עסקינן כגון שטלטלה להביא עליה גוזלות וקא סבר שואל שלא מדעת גזלן הוי וכולה רבי ישמעאל היא וסיפא שהניחה במקום שאינה מקומה

ור׳ יוחנן הניחה במקומה משמע

איתמר רב ולוי חד אמר שליחות יד צריכה חסרון וחד אמר שליחות יד אינה צריכה חסרון תסתיים דרב הוא דאמר שליחות יד אינה צריכה חסרון דתניא רועה שהיה רועה עדרו והניח עדרו ובא לעיר ובא זאב וטרף ובא ארי ודרס פטור הניח מקלו ותרמילו עליה חייב

והוינן בה משום דהניח מקלו ותרמילו עליה חייב הא שקלינהו

אמר ר״נ אמר רבה בר אבוה אמר רב בעודן עליה וכי עודן עליה מאי הוי הא לא משכה

ואמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב שהכישה במקל ורצתה לפניו והא לא חסרה אלא לאו ש״מ קסבר שליחות יד אינה צריכה חסרון

אימא שהכחישה במקל דיקא נמי דקתני שהכישה במקל ש״מ

ומדרב סבר שליחות יד צריכה חסרון לוי סבר שליחות יד אינה צריכה חסרון מאי טעמא דלוי א״ר יוחנן משום ר׳ יוסי בן נהוראי משונה שליחות יד האמורה בשומר שכר משליחות יד האמורה בשומר חנם

דף מא עמוד ב

ואני אומר אינה משונה

ומאי משונה לא תאמר שליחות יד בשומר שכר ותיתי משומר חנם ומה שומר חנם שפטור בגנבה ואבדה שלח בה יד חייב שומר שכר שחייב בגנבה ואבידה לא כל שכן למאי הלכתא כתבינהו רחמנא לומר לך שליחות יד אינה צריכה חסרון

ואני אומר אינה משונה כר׳ אלעזר דאמר דא ודא אחת היא מאי דא ודא אחת משום דאיכא למפרך מה לשומר חנם שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת גנב

ומאן דלא פריך סבר קרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה

רבא אמר לא תאמר שליחות יד לא בשומר חנם ולא בשומר שכר ותיתי משואל ומה שואל דלדעת בעלים קא עביד שלח בה יד חייב שומר חנם ושומר שכר לא כל שכן

למה נאמר חדא לומר לך שליחות יד אין צריכה חסרון ואידך שלא תאמר דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה שואל בבעלים פטור אף שומר חנם ושומר שכר בבעלים פטור

ולמאן דאמר שליחות יד צריכה חסרון הני תרתי שליחות יד למה לי חדא שלא תאמר דיו לבא מן הדין להיות כנדון

ואידך לכדתניא (שמות כב, ז) ונקרב בעל הבית אל האלהים לשבועה אתה אומר לשבועה או אינו אלא לדין נאמרה שליחות יד למטה ונאמרה שליחות יד למעלה מה להלן לשבועה אף כאן לשבועה

דף מב עמוד א

מתני׳ המפקיד מעות אצל חברו צרור והפשילן לאחוריו או שמסרם לבנו ולבתו הקטנים ונעל בפניהם שלא כראוי חייב שלא שימר כדרך השומרים ואם שימר כדרך השומרים פטור:

גמ׳ בשלמא כולהו שלא שימר כדרך השומרים אלא צרור והפשילן לאחוריו מאי הוה ליה למיעבד אמר רבא א״ר יצחק אמר קרא (דברים יד, כה) וצרת הכסף בידך אע״פ שצרורין יהיו בידך

וא״ר יצחק לעולם יהא כספו של אדם מצוי בידו שנאמר וצרת הכסף בידך וא״ר יצחק לעולם ישליש אדם את מעותיו שליש בקרקע ושליש בפרקמטיא ושליש תחת ידו

וא״ר יצחק אין הברכה מצוייה אלא בדבר הסמוי מן העין שנאמר (דברים כח, ח) יצו ה׳ אתך את הברכה באסמיך תנא דבי רבי ישמעאל אין הברכה מצויה אלא בדבר שאין העין שולטת בו שנאמר יצו ה׳ אתך את הברכה באסמיך

ת״ר ההולך למוד את גורנו אומר יהי רצון מלפניך ה׳ אלהינו שתשלח ברכה במעשה ידינו התחיל למוד אומר ברוך השולח ברכה בכרי הזה מדד ואח״כ בירך הרי זה תפילת שוא לפי שאין הברכה מצוייה לא בדבר השקול ולא בדבר המדוד ולא בדבר המנוי אלא בדבר הסמוי מן העין שנאמר יצו ה׳ אתך את הברכה באסמיך

אמר שמואל כספים אין להם שמירה אלא בקרקע אמר רבא ומודי שמואל בערב שבת בין השמשות דלא אטרחוהו רבנן ואי שהא למוצאי שבת שיעור למקברינהו ולא קברינהו מחייב ואי צורבא מרבנן הוא סבר דלמא מיבעי ליה זוזי לאבדלתא

והאידנא דשכיחי גשושאי אין להן שמירה אלא בשמי קורה והאידנא דשכיחי פרומאי אין להם שמירה אלא ביני אורבי אמר רבא ומודה שמואל בכותל (אי נמי בין הקרנות) והאידנא דשכיחי טפוחאי אין להן. שמירה אלא בטפח הסמוך לקרקע או בטפח הסמוך לשמי קורה

א״ל רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי התם תנן חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער רשב״ג אומר כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו ותנא כמה חפישת הכלב ג׳ טפחים הכא מאי מי בעינן שלשה טפחים או לא

אמר ליה התם משום ריחא בעינן ג׳ טפחים הכא משום איכסויי מעינא לא בעינן ג׳ טפחים וכמה אמר רפרם מסיכרא טפח

ההוא גברא דאפקיד זוזי גבי חבריה אותבינהו בצריפא דאורבני איגנוב אמר רב יוסף אע״ג דלענין גנבי נטירותא היא לענין נורא פשיעותא היא הוה תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב ואיכא דאמרי אע״ג דלענין נורא פשיעותא היא לענין גנבי נטירותא היא ותחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור והילכתא תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב

ההוא גברא דאפקיד זוזי גבי חבריה א״ל הב לי זוזאי א״ל לא ידענא היכא אותבינהו אתא לקמיה דרבא א״ל כל לא ידענא פשיעותא היא זיל שלים

ההוא גברא דאפקיד זוזי גבי חבריה אשלמינהו לאימיה ואותבינהו בקרטליתא ואיגנוב אמר רבא היכי נדיינו דייני להאי דינא

נימא ליה לדידיה זיל שלים אמר

דף מב עמוד ב

כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד

נימא לה לאימיה זילי שלימי אמרה לא אמר לי דלאו דידיה נינהו דאקברינהו

נימא ליה אמאי לא אמרת לה אמר כ״ש דכי אמינא לה דדידי נינהו טפי מזדהרא בהו

אלא אמר רבא משתבע איהו דהנהו זוזי אשלמינהו לאימיה ומשתבעא אימיה דהנהו זוזי אותבינהו בקרטליתא ואיגנוב ופטור

ההוא אפוטרופא דיתמי דזבן להו תורא ליתמי ומסריה לבקרא לא הוו ליה ככי ושיני למיכל ומית אמר רמי בר חמא היכי נדיינו דייני להאי דינא

נימא ליה לאפוטרופא זיל שלים אמר אנא לבקרא מסרתיה

נימא ליה לבקרא זיל שלים אמר אנא בהדי תורי אוקימתיה אוכלא שדאי ליה לא הוה ידעינן דלא אכל

מכדי בקרא שומר שכר דיתמי הוא איבעי ליה לעיוני אי איכא פסידא דיתמי הכי נמי והכא במאי עסקינן דליכא פסידא דיתמי דאשכחוהו למריה דתורא ושקול יתמי זוזי מיניה

אלא מאן קא טעין מריה דתורא קטעין איבעי ליה לאודועי מאי מודעינן ליה מידע ידע דמקח טעות הוי בספסירא דזבן מהכא ומזבין להכא הלכך מישתבע איהו דלא הוה ידע ומשלם בקרא דמי בשר בזול

ההוא גברא דאפקיד כשותא גבי חבריה הוה ליה לדידיה נמי כריא דכשותא א״ל לסרסיה מהאי רמי אזל רמא מאידך אמר רב עמרם היכי נדיינו דייני להאי דינא

נימא ליה לדידיה זיל שלים אמר אנא אמרי ליה מהאי רמי

נימא ליה לסרסיה זיל שלים אמר לא א״ל מהאי רמי ומהאי לא תירמי

ואי דשהא שיעור לאיתויי ליה ולא אייתי ליה גלי אדעתיה דניחא ליה בדלא שהא

סוף סוף מאי פסידא איכא והא קא משתרשי ליה א״ר סמא בריה דרבא דהוה שיכרא חלא רב אשי אמר בכיסי

דף מג עמוד א

ומשלם ליה דמי כיסי:

מתני׳ המפקיד מעות אצל שולחני אם צרורין לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן מותרין ישתמש בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותן אצל בעל הבית בין צרורין ובין מותרין לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן חנוני כבעל הבית דברי ר״מ ר׳ יהודה אומר חנוני כשולחני:

גמ׳ משום דצרורין לא ישתמש בהן אמר רב אסי אמר רב יהודה בצרורין וחתומין שנו רב מרי אמר בקשר משונה איכא דאמרי בעי רב מרי קשר משונה מאי תיקו:

מותרין ישתמש בהן כו׳: אמר רב הונא ואפילו נאנסו והא אבדו קתני כדרבה דאמר רבה נגנבו בלסטין מזויין אבדו שטבעה ספינתו בים

ורב נחמן אמר נאנסו לא אמר ליה רבא לר״נ לדידך דאמרת נאנסו לא אלמא לא הוי שואל עלייהו אי שואל לא הוי שומר שכר נמי לא הוי א״ל בהא מודינא לך דהואיל ונהנה מהנה בההוא הנאה דאי מיתרמי ליה זבינא דאית בה רווחא זבן בהו הוי עלייהו שומר שכר

איתיביה רב נחמן לרב הונא המפקיד מעות אצל שולחני אם צרורין לא ישתמש בהן לפיכך אם הוציא לא מעל הגזבר ואם מותרין ישתמש בהן לפיכך אם הוציא מעל הגזבר

ואי אמרת אפילו נאנסו מאי איריא הוציא אפילו לא הוציא נמי

אמר ליה הוא הדין אע״ג דלא הוציא ואיידי דתנא רישא הוציא תנא סיפא נמי הוציא:

מתני׳ השולח יד בפקדון בית שמאי אומרים ילקה בחסר וביתר ובית הלל אומרים כשעת הוצאה ר״ע אומר כשעת התביעה:

גמ׳ אמר רבה האי מאן דגזל חביתא דחמרא מחבריה מעיקרא שויא זוזא השתא שויא ארבעה תברה או שתייה משלם ארבעה איתבר ממילא משלם זוזא

מאי טעמא כיון דאי איתה הדרא למרה בעינא ההיא שעתא דקא שתי ליה או דקא תבר לה קא גזל מיניה ותנן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה איתבר ממילא משלם זוזא מ״ט השתא לא עביד לה ולא מידי אמאי קא מחייבת ליה אההיא שעתא דגזלה ההיא שעתא זוזא הוא דשויא

תנן בית הלל אומרים כשעת הוצאה מאי כשעת הוצאה אילימא כשעת הוצאה מן העולם

ובמאי אי בחסר מי איכא למ״ד והא תנן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה ואי ביתר היינו ב״ש

דף מג עמוד ב

אלא פשיטא כשעת הוצאה מבית בעלים לימא רבה דאמר כבית שמאי אמר לך רבה ביתר כולי עלמא לא פליגי כי פליגי בחסר

ב״ש סברי שליחות יד אינה צריכה חסרון וכי חסר ברשותא דידיה חסר וב״ה סברי שליחות יד צריכה חסרון וכי חסר ברשותא דמריה חסר

אלא הא דאמר רבא שליחות יד אינה צריכה חסרון לימא רבא דאמר כב״ש אלא הכא במאי עסקינן כגון שטלטלה להביא עליה גוזלות ובשואל שלא מדעת קא מיפלגי

ב״ש סברי שואל שלא מדעת גזלן הוי וכי חסר ברשותא דידיה חסר וב״ה סברי שואל שלא מדעת שואל הוי וכי חסר ברשותא דמרה חסר

אלא הא דאמר רבא שואל שלא מדעת לרבנן גזלן הוי לימא רבא דאמר כב״ש אלא הכא בשבח של גזילה קמיפלגי ב״ש סברי שבח גזילה דנגזל הוי ובית הלל סברי שבח גזילה דגזלן הוי

ובפלוגתא דהני תנאי דתניא הגוזל את הרחל גזזה וילדה משלם אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה דברי ר״מ ר׳ יהודה אומר גזילה חוזרת בעיניה

דיקא נמי דקתני ב״ש אומרים ילקה בחסר וביתר וב״ה אומרים כשעת הוצאה ש״מ:

ר״ע אומר כשעת התביעה: אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר׳ עקיבא ומודה ר״ע במקום שיש עדים מ״ט דאמר קרא (ויקרא ה, כד) לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו וכיון דאיכא עדים מההוא שעתא הוא דאיחייב ליה אשמה

א״ל ר׳ אושעיא לרב יהודה ר׳ אתה אומר כן הכי א״ר אסי אמר ר׳ יוחנן חלוק היה ר״ע אפי׳ במקום שיש עדים מ״ט דאמר קרא לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו ובי דינא הוא דקא מחייבי ליה אשמה

א״ל ר׳ זירא לר׳ אבא בר פפא כי אזלת להתם אקיף אסולמא דצור ועול לגביה דר׳ יעקב בר אידי ובעי מיניה אי שמיעא ליה לר׳ יוחנן הלכה כר״ע או אין הלכה כר״ע א״ל הכי אמר ר׳ יוחנן הלכה כרבי עקיבא לעולם

מאי לעולם אמר רב אשי שלא תאמר הני מילי היכא דליכא עדים אבל היכא דאיכא עדים לא

ואי נמי דאהדרה לדוכתה ואיתברא לאפוקי מדרבי ישמעאל דאמר לא בעינן דעת בעלים קא משמע לן דבעינן דעת בעלים ורבא אמר הלכה כבית הלל:

מתני׳ החושב לשלוח יד בפקדון בית שמאי אומרים חייב ובית הלל אומרים אינו חייב עד שישלח בו יד שנאמר (שמות כב, ז) אם לא שלח ידו במלאכת רעהו הטה את החבית ונטל הימנה רביעית ונשברה אינו משלם אלא רביעית הגביהה ונטל הימנה רביעית ונשברה משלם דמי כולה

דף מד עמוד א

גמ׳ מנהני מילי דתנו רבנן (שמות כב, ח) על כל דבר פשע בית שמאי אומרים מלמד שחייב על המחשבה כמעשה ובית הלל אומרים אינו חייב עד שישלח בו יד שנאמר (שמות כב, ז) אם לא שלח ידו במלאכת רעהו אמרו להן ב״ש לב״ה והלא כבר נאמר על כל דבר פשע אמרו להן ב״ה לב״ש והלא כבר נאמר אם לא שלח ידו במלאכת רעהו

א״כ מה תלמוד לומר על כל דבר פשע שיכול אין לי אלא הוא אמר לעבדו ולשלוחו מנין תלמוד לומר על כל דבר פשע:

הטה את החבית כו׳: אמר רבה לא שנו אלא נשברה אבל החמיצה משלם את כולה מאי טעמא גירי דידיה הוא דאהנו לה:

הגביהה ונטל הימנה כו׳: אמר שמואל לא נטל נטל ממש אלא כיון שהגביהה ליטול אע״פ שלא נטל

לימא קא סבר שמואל שליחות יד אינה צריכה חסרון אמרי לא שאני הכא דניחא ליה דתיהוי הא חבית כולה בסיס להא רביעית

בעי רב אשי הגביה ארנקי ליטול הימנה דינר מהו חמרא הוא דלא מינטר אלא אגב חמרא אבל זוזא מינטר או דלמא שאני נטירותא דארנקי מנטירותא דדינר תיקו:

הדרן עלך המפקיד

מתני׳ **הזהב** קונה את הכסף הכסף אינו קונה את הזהב

הנחשת קונה את הכסף והכסף אינו קונה את הנחשת מעות הרעות קונות את היפות והיפות אינן קונות את הרעות

אסימון קונה את המטבע והמטבע אינו קונה את אסימון מטלטלין קונין את המטבע מטבע אינו קונה את המטלטלין

(זה הכלל) כל המטלטלים קונין זה את זה כיצד משך הימנו פירות ולא נתן לו מעות אינו יכול לחזור בו נתן לו מעות ולא משך הימנו פירות יכול לחזור בו

אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה הוא עתיד להפרע ממי שאינו עומד בדבורו

רבי שמעון אומר כל שהכסף בידו ידו על העליונה:

גמ׳ מתני ליה רבי לרבי שמעון בריה הזהב קונה את הכסף א״ל רבי שנית לנו בילדותיך הכסף קונה את הזהב ותחזור ותשנה לנו בזקנותיך הזהב קונה את הכסף

בילדותיה מאי סבר ובזקנותיה מאי סבר בילדותיה סבר דהבא דחשיב הוי טבעא כספא דלא חשיב הוי פירא וקני ליה פירא לטבעא בזקנותיה סבר כספא

דף מד עמוד ב

דחריף הוי טבעא דהבא דלא חריף הוי פירא וקני ליה פירא לטבעא

אמר רב אשי כילדותיה מסתברא מדקתני הנחשת קונה את הכסף

אי אמרת בשלמא כספא לגבי דהבא פירא הוי היינו דקא תני הנחשת קונה את הכסף דאע״פ דלגבי דהבא פירא הויא לגבי נחשת טבעא הוי אלא אי אמרת כספא לגבי דהבא טבעא הוי השתא לגבי דהבא דחשיב מיניה אמרת טבעא הוי לגבי נחשת דאיהו חשיב ואיהו חריף מבעיא

איצטריך סלקא דעתך אמינא הני פריטי באתרא דסגיי אינהו חריפי טפי מכספא אימא טבעא הוי קמ״ל כיון דאיכא דוכתא דלא סגי ביה פירא הוי

ואף ר׳ חייא סבר דהבא טבעא הוי דרב אוזיף דינרי מברתיה דר׳ חייא לסוף אייקור דינרי אתא לקמיה דרבי חייא א״ל זיל שלים לה טבין ותקילין אי אמרת בשלמא דהבא טבעא הוי שפיר אלא אי אמרת פירא הוי הוה ליה סאה בסאה ואסור

רב דינרי הוו ליה וכיון דהוו ליה דינרי נעשה כאומר לה הלויני עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח

אמר רבא האי תנא סבר דהבא טבעא הוי דתניא פרוטה שאמרו אחד משמונה באיסר האיטלקי למאי נפקא מינה לקדושי אשה איסר אחד מעשרים וארבעה בדינר של כסף למאי נפקא מינה למקח וממכר

דינר של כסף אחד מעשרים וחמשה בדינר של זהב למאי נפקא מינה לפדיון הבן

אי אמרת בשלמא טבעא הוי משער תנא במידי דקיץ אלא אי אמרת פירא הוי משער תנא במידי דאוקיר וזיל זימנין דמהדר ליה כהנא וזימנין דמוסיף ליה איהו לכהנא אלא שמע מינה טבעא הוי ש״מ

תנן התם בית שמאי אומרים לא יעשה אדם סלעין דינרי זהב ובית הלל מתירין ר׳ יוחנן וריש לקיש חד אמר מחלוקת בסלעים על דינרין דב״ש סברי כספא טבעא ודהבא פירא וטבעא אפירא לא מחללינן וב״ה סברי כספא פירא ודהבא טבעא ופירא אטבעא מחללינן אבל פירות על דינרין דברי הכל מחללינן

מ״ט מידי דהוה אכסף לב״ה כסף לב״ה אע״ג דכספא לגבי דהבא פירא הוי לגבי פירא טבעא הוי זהב נמי לב״ש אע״ג דדהבא לגבי כספא פירא הוי לגבי פירא טבעא הוי וחד אמר אף בפירות על דינרין מחלוקת

ולמ״ד אף בפירות על דינרין מחלוקת אדמיפלגי בסלעין על דינרין לפלוג בפירות על דינרין אי איפלוג בפירות על דינרין הוה אמינא ה״מ בפירות על דינרין אבל בסלעין על דינרין מודו להן בית הלל לבית שמאי דדהבא לגבי כספא פירא הוי ולא מחללינן קמ״ל

תסתיים דרבי יוחנן הוא דאמר אין מחללין דאמר רבי יוחנן

דף מה עמוד א

אסור ללוות דינר בדינר

דינר דמאי אילימא דינר של כסף בדינר של כסף לגבי נפשיה מי איכא למ״ד לאו טבעא הוי אלא פשיטא דינר של זהב בדינר של זהב ולמאן אי לב״ה הא אמרי טבעא הוי אלא לאו לב״ש וש״מ ר׳ יוחנן הוא דאמר אין מחללינן

לא לעולם אימא לך ר׳ יוחנן הוא דאמר מחללינן ושאני הלואה כיון דלענין מקח וממכר שויוהו רבנן כי פירא דאמרינן איהו ניהו דאוקיר וזיל לגבי הלואה נמי פירא הוי

ה״נ מסתברא דכי אתא רבין א״ר יוחנן אע״פ שאמרו אסור ללוות דינר בדינר אבל מחללין מעשר שני עליו ש״מ

ת״ש הפורט סלע ממעות מעשר שני ב״ש אומרים בכל הסלע מעות וב״ה אומרים בשקל כסף בשקל מעות השתא לב״ש לגבי פריטי מחללינן לגבי דהבא מיבעיא שאני פריטי באתרא דסגיין חריפי

לישנא אחרינא אמרי לה רבי יוחנן וריש לקיש חד אמר מחלוקת בסלעין על דינרים דב״ש סברי הכסף כסף ראשון ולא כסף שני

וב״ה סברי הכסף כסף ריבה ואפילו כסף שני אבל פירות על דינרין דברי הכל מחללינן דאכתי כסף ראשון הוא

וחד אמר אף בפירות על דינרין נמי מחלוקת

ולמ״ד סלעין על דינרין מחלוקת אדמיפלגי בסלעין על דינרין לפלגי בסלעין על סלעין

אי אפלגי בסלעין על סלעין הוה אמינא ה״מ בסלעין על סלעין אבל בסלעין על דינרין מודו להו ב״ה לב״ש דדהבא לגבי כספא פירא הוי ולא מחללינן קמ״ל

ת״ש הפורט סלע של מעשר שני בירושלים ב״ש אומרים בכל הסלע מעות וב״ה אומרים בשקל כסף בשקל מעות השתא כספא לגבי פריטי מחללינן ולא אמרינן כסף ראשון ולא כסף שני לגבי דהבא דחשיב מיניה מי אמרינן כסף ראשון ולא כסף שני

אמר רבא ירושלים קמותבת שאני ירושלים דכתיב ביה (דברים יד, כו) ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן

תא שמע הפורט סלע ממעות מעשר שני בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות וב״ה אומרים בשקל כסף בשקל מעות

אלא דכולי עלמא הכסף כסף ריבה ואפילו כסף שני אלא אי איתמר דרבי יוחנן ור׳ שמעון בן לקיש הכי איתמר חד אמר מחלוקת בסלעין על דינרין דב״ש סברי גזרינן

דף מה עמוד ב

שמא ישהה עליותיו דזימנין דלא מלו זוזי בדינרא ולא מסיק ובית הלל סברי לא גזרינן שמא ישהה עליותיו דכי לא מלו נמי בדינרא אסוקי מסיק להו אבל בפירות על דינרין דברי הכל מחללינן דכיון דמרקבי לא משהי להו

וחד אמר אפילו בפירות על דינרין נמי מחלוקת

בשלמא להך לישנא דאמרת דמדאורייתא משרא שרי ורבנן הוא דגזרו ביה היינו דקתני יעשה ולא יעשה אלא להך לישנא דאמרת דמדאורייתא פליגי מחללינן ולא מחללינן מבעי ליה קשיא

איתמר רב ולוי חד אמר מטבע נעשה חליפין וחד אמר אין מטבע נעשה חליפין אמר רב פפא מ״ט דמ״ד אין מטבע נעשה חליפין משום דדעתיה אצורתא וצורתא עבידא דבטלא

תנן הזהב קונה את הכסף מאי לאו בחליפין וש״מ מטבע נעשה חליפין לא בדמים אי הכי הזהב קונה [את] הכסף מחייב מבעי ליה תני הזהב מחייב

הכי נמי מסתברא מדקתני סיפא הכסף אינו קונה את הזהב אי אמרת בשלמא בדמים היינו דאמרינן דהבא פירא וכספא טבעא וטבעא פירא לא קני אלא אי אמרת בחליפין תרוייהו לקנו אהדדי

ועוד תניא הכסף אינו קונה את הזהב כיצד מכר לו עשרים וחמשה דינר של כסף בדינר של זהב אע״פ שמשך את הכסף לא קנה עד שימשוך את הזהב אי אמרת בשלמא בדמים משום הכי לא קני אלא אי אמרת בחליפין נקני

אלא מאי בדמים אי הכי אימא רישא הזהב קונה את הכסף כיצד מכר לו דינר של זהב בעשרים וחמשה דינר של כסף כיון שמשך את הזהב נקנה כסף בכל מקום שהוא

אי אמרת בשלמא בחליפין היינו דקתני נקנה כסף בכל מקום שהוא אלא אי אמרת בדמים האי נקנה כסף בכל מקום שהוא נתחייב גברא מיבעי ליה

אמר רב אשי לעולם בדמים ומאי בכל מקום שהוא כמות שהוא כדאמר ליה אי אמר ליה מארנקי חדשה יהבינא לך לא מצי יהיב ליה מארנקי ישנה אע״ג דעדיפי מינייהו מ״ט דאמר ליה לישנן קא בעינא להו

אמר רב פפא אפילו למ״ד אין מטבע נעשה חליפין מיעבד הוא דלא עביד חליפין אקנויי מיקנו בחליפין מידי דהוה אפירא לרב נחמן פירא לרב נחמן לאו אע״ג דאינהו לא עבדי חליפין אקנויי מקנו בחליפין טבעא נמי לא שנא

מיתיבי היה עומד בגורן ואין בידו מעות אומר לחבירו הרי פירות הללו נתונים לך במתנה

דף מו עמוד א

וחוזר ואומר הרי הן מחוללין על מעות שיש לי בבית טעמא דאין בידו מעות הא אם יש בידו מעות ליקני להו לאידך במשיכה ופריק דהכי עדיף דהוה ליה נכרי

ואי אמרת מטבע נקנה בחליפין ניקנו ליה מעות להיאך אגב סודר ולפרוק דלית ליה סודר ונקנינהו נהליה אגב קרקע דלית ליה קרקע

והא עומד בגורן קתני בגורן שאינו שלו ואיכפל תנא לאשמועינן גברא ערטילאי דלית ליה ולא כלום אלא לאו שמע מינה אין מטבע נקנה בחליפין שמע מינה

ואף רב פפא הדר ביה כי הא דרב פפא הוו ליה תריסר אלפי דינרי בי חוזאי אקנינהו לרב שמואל בר אחא אגב אסיפא דביתיה כי אתא נפק לאפיה עד תווך

וכן אמר עולא אין מטבע נעשה חליפין וכן אמר רבי אסי אין מטבע נעשה חליפין וכן אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן אין מטבע נעשה חליפין

איתיביה רבי אבא לעולא הרי שהיו חמריו ופועליו תובעין אותו בשוק ואמר לשולחני תן לי בדינר מעות ואפרנסם ואני אעלה לך יפה דינר וטריסית ממעות שיש לי בביתי אם יש לו מעות מותר ואם לאו אסור ואי סלקא דעתך אין מטבע נעשה חליפין הויא ליה הלואה ואסור אשתיק

א״ל דלמא אידי ואידי בפרוטטות שנו דליכא עלייהו טבעא ואידי ואידי פירא הוו ומש״ה נקנו בחליפין א״ל אין דיקא נמי דקתני יפה דינר וטריסי׳ ולא קתני דינר יפה וטריסי׳ ש״מ

רב אשי אמר לעולם בדמים ובפרוטטות כיון דאית ליה נעשה כאומר הלויני עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח

ת״ש כל הנעשה דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין כל הנעשה דמים באחר מאי ניהו מטבע ושמע מינה מטבע נעשה חליפין

אמר רב יהודה ה״ק

דף מו עמוד ב

כל הנישום דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין

ה״נ מסתברא מדקתני סיפא כיצד החליף שור בפרה או חמור בשור שמע מינה

ולמאי דסליק אדעתיה מעיקרא מטבע מאי כיצד הכי קאמר ופירי נמי עבדי חליפין כיצד החליף שור בפרה או חמור בשור

הניחא לרב ששת דאמר פירי עבדי חליפין אלא לר״נ דאמר כלי אין אבל פירי לא עבדי חליפין מאי כיצד

הכי קאמר יש דמים שהן כחליפין כיצד החליף דמי שור בפרה או דמי חמור בשור

מאי טעמיה דרב נחמן סבר לה כרבי יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה

ומלתא דשכיחא גזרו ביה רבנן מלתא דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן

ולריש לקיש דאמר משיכה מפורשת מן התורה הניחא אי סבר לה כרב ששת מתרץ לה כרב ששת

אלא אי סבר לה כרב נחמן דאמר פירי לא עבדי חליפין ומטבע לא קני היכי מתרץ לה על כרחך כרב ששת מתרץ לה

תנן כל המטלטלין קונין זה את זה ואמר ריש לקיש ואפילו כיס מלא מעות בכיס מלא מעות תרגמא רב אחא בדינר אנקא ואניגרא אחד שפסלתו מלכות ואחד שפסלתו מדינה

וצריכא דאי אשמועינן פסלתו מלכות משום דלא סגי כלל אבל פסלתו מדינה דסגי ליה במדינה אחריתי אימא אכתי מטבע הוא ואין מטבע נקנה בחליפין

ואי אשמועינן פסלתו מדינה משום דלא סגי ליה לא בצנעא ולא בפרהסיא אבל פסלתו מלכות דסגי ליה בצנעא אימא אכתי מטבע הוא ואין מטבע נקנה בחליפין צריכא

אמר רבה אמר רב הונא מכור לי באלו קנה

דף מז עמוד א

ויש לו עליו אונאה

קנה אף על גב דלא משך דכיון דלא קפיד קנה דכי חליפין דמי ויש לו עליו אונאה דמכור לי באלו קאמר ליה רב אבא אמר רב הונא מכור לי באלו קנה ואין לו עליו אונאה

פשיטא דמים ואין מקפיד עליהן הא קאמרינן דקני דכחליפין דמו חליפין ומקפיד עליהן מאי

אמר רב אדא בר אהבה תא שמע הרי שהיה תופש פרתו ועומד ובא חבירו ואמר לו פרתך למה לחמור אני צריך יש לי חמור שאני נותן לך פרתך בכמה בכך וכך חמורך בכמה בכך וכך

משך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת החמור לא קנה בעל החמור את הפרה

שמע מינה חליפין ומקפיד עליהן לא קנה

אמר רבא אטו חליפין בשופטני עסקינן דלא קפדי אלא כל חליפין מיקפד קפדי וקנה והכא במאי עסקינן דאמר ליה חמור בפרה וטלה ומשך את הפרה ועדיין לא משך את הטלה דלא הוה ליה משיכה מעליא

אמר מר מכור לי באלו קנה ויש לו עליו אונאה לימא סבר רב הונא מטבע נעשה חליפין

לא רב הונא סבר לה כרבי יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה מלתא דשכיחא גזרו בה רבנן ומלתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן אמר ליה מר הונא בריה דרב נחמן לרב אשי אתון הכי מתניתו לה אנן הכי מתנינן לה וכן אמר רב הונא אין מטבע נעשה חליפין

במה קונין

רב אמר בכליו של קונה דניחא ליה לקונה דלהוי מקנה קונה כי היכי דלגמר ולקני ליה ולוי אמר בכליו של מקנה כדבעינן למימר לקמן

אמר ליה רב הונא מדסקרתא לרבא וללוי דאמר בכליו של מקנה הא קא קני ארעא אגב גלימא אם כן הוו ליה נכסים שיש להן אחריות ונקנין עם נכסים שאין להן אחריות ואנן איפכא תנן נכסים שאין להן אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות

אמר ליה אי הוה לוי הכא הוה מפיק לאפך פולסי דנורא מי סברת גלימא מקנה ליה בההיא הנאה דקא מקבל מיניה גמר ואקני ליה

כתנאי (רות ד, ז) וזאת לפנים בישראל על הגאולה ועל התמורה לקיים כל דבר שלף איש נעלו ונתן לרעהו גאולה זו מכירה וכן הוא אומר (ויקרא כז, כ) לא יגאל תמורה זו חליפין וכן הוא אומר (ויקרא כז, י) לא יחליפנו ולא ימיר אותו

לקיים כל דבר שלף איש נעלו ונתן לרעהו מי נתן למי בועז נתן לגואל רבי יהודה אומר גואל נתן לבועז

תנא קונין בכלי אע״פ שאין בו שוה פרוטה אמר רב נחמן לא שנו אלא בכלי אבל בפירי לא רב ששת אמר אפילו בפירות מאי טעמא דרב נחמן אמר קרא נעלו נעל אין מידי אחרינא לא

מאי טעמיה דרב ששת אמר קרא לקיים כל דבר לרב נחמן נמי הכתיב לקיים כל דבר ההוא לקיים כל דבר דנקנין במנעל ורב ששת נמי הכתיב נעלו אמר לך רב ששת מה נעלו דבר המסויים אף כל דבר המסויים לאפוקי חצי רמון וחצי אגוז דלא

אמר רב ששת בריה דרב אידי כמאן כתבינן האידנא במנא דכשר למקניא ביה במנא לאפוקי מדרב ששת דאמר קונין בפירות דכשר לאפוקי מדשמואל דאמר קונין

דף מז עמוד ב

במרוקא למקניא לאפוקי מדלוי דאמר בכליו של מקנה קמ״ל למקניא ולא לקנויי ביה רב פפא אמר למעוטי מטבע ורב זביד ואיתימא רב אשי אמר למעוטי איסורי הנאה

איכא דאמרי ביה אמר רב פפא למעוטי מטבע דכשר אמר רב זביד ואיתימא רב אשי למעוטי איסורי הנאה אבל מוריקא לא אצטריך:

אסימון קונה את המטבע וכו׳: מאי אסימון אמר רב מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ

מיתיבי אין מחללין מעשר שני על אסימון ולא על מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ מכלל דאסימון לאו מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ וכי תימא פרושי קמפרש והא לא תנא הכי מחללין מעשר שני על אסימון דברי רבי דוסא וחכמים אומרים אין מחללין ושוין שאין מחללין על מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ

אלא אמר רבי יוחנן מאי אסימון פולסא ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר ר׳ יוחנן רבי דוסא ורבי ישמעאל אמרו דבר אחד רבי דוסא הא דאמרן רבי ישמעאל מאי היא דתניא (דברים יד, כה) וצרת הכסף בידך לרבות כל דבר הנצרר ביד דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר לרבות כל דבר שיש עליו צורה:

כיצד משך הימנו פירות ולא נתן לו מעות אינו יכול לחזור בו וכו׳: אמר ר׳ יוחנן דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה

סוף סוף מאן דשדא דליקה בעי שלומי אלא גזירה שמא תפול דליקה באונס אי מוקמת להו ברשותיה מסר נפשיה טרח ומציל ואי לא לא מסר נפשיה טרח ומציל

ריש לקיש אמר משיכה מפורשת מן התורה מאי טעמא דריש לקיש אמר קרא (ויקרא כה, יד) וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד

ורבי יוחנן אמר מיד למעוטי קרקע דלית ביה אונאה

וריש לקיש א״כ לכתוב קרא וכי תמכרו ממכר מיד עמיתך אל תונו או קנה למה לי שמע מינה למשיכה

ור׳ יוחנן או קנה מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא וכי תמכרו ממכר אל תונו אין לי אלא שנתאנה לוקח נתאנה מוכר מנין תלמוד לומר או קנה אל תונו

וריש לקיש תרתי גמר מיניה

תנן ר״ש אומר כל שהכסף בידו ידו על העליונה מוכר הוא דמצי הדר ביה לוקח לא מצי הדר ביה אי אמרת בשלמא מעות קונות משום הכי מוכר מצי הדר ביה לוקח לא מצי הדר ביה אלא אי אמרת מעות אינן קונות לוקח נמי ליהדר ביה

אמר לך ריש לקיש אליבא דרבי שמעון לא קאמינא כי קאמינא אליבא דרבנן

בשלמא לריש לקיש היינו דאיכא בין ר׳ שמעון לרבנן אלא לרבי יוחנן מאי איכא בין ר״ש לרבנן איכא בינייהו דרב חסדא דאמר רב חסדא כדרך שתקנו משיכה במוכרין כך תקנו משיכה בלקוחות ר״ש לית ליה דרב חסדא רבנן אית להו דרב חסדא

תנן אבל אמרו מי שפרע מדור המבול הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו אי אמרת בשלמא מעות קונות משום הכי קאי באבל אלא אי אמרת מעות אינן קונות אמאי קאי באבל משום דברים

ובדברים מי קאי באבל והתניא

דף מח עמוד א

רבי שמעון אומר אף על פי שאמרו טלית קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה טלית מכל מקום כך הלכה אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה וממצרים בים הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו

והנושא ונותן בדברים לא קנה והחוזר בו אין רוח חכמים נוחה הימנו

ואמר רבא אנו אין לנו אלא אין רוח חכמים נוחה הימנו דברים ואיכא בהדייהו מעות קאי באבל דברים וליכא בהדייהו מעות לא קאי באבל

אמר רבא קרא ומתניתא מסייע ליה לריש לקיש קרא דכתיב (ויקרא ה, כא) וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו תשומת יד אמר רב חסדא כגון שיחד לו כלי להלואתו עשק א״ר חסדא כגון שיחד לו כלי לעשקו

וכי אהדריה קרא כתיב (ויקרא ה, כג) והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה אשר גזל או את העושק אשר עשק או את הפקדון אשר הפקד אתו ואילו תשומת יד לא אהדריה מאי טעמא לאו משום דמחסרא משיכה

אמר ליה רב פפא לרבא אימא מעושק הוא דהדר קרא הכא במאי עסקינן כגון שנטלו ממנו וחזרו והפקידו אצלו

היינו פקדון תרי גוני פקדון

אי הכי תשומת יד נמי ליהדריה ולוקמיה כגון שנטלו הימנו וחזר והפקידו אצלו אי אהדריה קרא לא תיובתא ולא סייעתא השתא דלא אהדריה קרא מסייע ליה

ותשומת יד לא אהדריה קרא והתניא אמר ר׳ שמעון מנין ליתן את האמור למעלה למטה דכתיב (ויקרא ה, כד) או מכל אשר ישבע עליו לשקר ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב לרבות תשומת יד להישבון בהדיא מיהא לא אהדריה קרא

מתניתא מנלן דתניא נתנה לבלן מעל ואמר רב דוקא בלן הוא דלא מחסרא משיכה אבל מידי אחריתא דמחסרא משיכה לא מעל עד דמשיך

והתניא נתנה לספר מעל וספר הא בעי למשך תספורת הכא במאי עסקינן בספר נכרי דלאו בר משיכה הוא

תניא נמי הכי נתנה לספר או לספן או לכל בעלי אומנות לא מעל עד דמשך קשיין אהדדי אלא לאו ש״מ כאן בספר נכרי כאן בספר ישראל ש״מ

וכן אמר רב נחמן דבר תורה מעות קונות ובדקה לוי במתניתיה ואשכח נתנה לסיטון מעל

דף מח עמוד ב

אלא קשיא לריש לקיש אמר לך ריש לקיש הא מני ר׳ שמעון היא:

אבל אמרו מי שפרע כו׳: איתמר אביי אמר אודועי מודעינן ליה רבא אמר מילט לייטינן ליה

אביי אמר אודועי מודעינן ליה דכתיב (שמות כב, כז) ונשיא בעמך לא תאור רבא אמר מילט לייטינן ליה דכתיב בעמך בעושה מעשה עמך

אמר רבא מנא אמינא לה דר׳ חייא בר יוסף יהבו ליה זוזי אמלחא לסוף אייקר מלחא אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה זיל הב להו ואי לא קביל עליך מי שפרע ואי אמרת אודועי מודעינן ליה רבי חייא בר יוסף בר אודועי הוא ואלא מאי מילט לייטינן ליה רבי חייא בר יוסף אתי לקבולי עליה לטותא דרבנן

אלא רבי חייא בר יוסף ערבון הוא דיהבי ליה הוא סבר כנגדו הוא קונה ואמר ליה ר׳ יוחנן כנגד כולו הוא קונה

אתמר ערבון רב אומר כנגדו הוא קונה ורבי יוחנן אמר כנגד כולו הוא קונה

מיתיבי הנותן ערבון לחבירו ואמר לו אם אני חוזר בי ערבוני מחול לך והלה אמר לו אם אני אחזור בי אכפול לך ערבונך נתקיימו התנאים דברי רבי יוסי רבי יוסי לטעמיה דאמר אסמכתא קניא

ר׳ יהודה אומר דיו שיקנה כנגד ערבונו אמר ר׳ שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים בזמן שאמר לו ערבוני יקון אבל מכר לו בית או שדה באלף זוז ופרע לו מהם חמש מאות זוז קנה ומחזיר לו את השאר אפילו לאחר כמה שנים מאי לאו הוא הדין למטלטלין בדסתמא קני להו לכולהו

לא מטלטלין בדסתמא לא קני ומאי שנא קרקע דבכספא קני ליה ממש קני ליה לכולה מטלטלי דלא קני אלא לקבולי מי שפרע לא קני ליה כוליה

לימא כתנאי המלוה את חבירו על המשכון ונכנסה השמיטה אע״פ שאינו שוה אלא פלג אינו משמט דברי רבן שמעון בן גמליאל ר׳ יהודה הנשיא אומר אם היה משכון כנגד הלואתו אינו משמט ואם לאו משמט

מאי אינו משמט דקאמר רשב״ג אילימא כנגדו מכלל דר׳ יהודה הנשיא סבר להך פלגא נמי משמט

דף מט עמוד א

אלא משכון דנקיט למה ליה אלא לאו שמע מיניה מאי אינו משמט דקאמר רבן שמעון בן גמליאל אינו משמט בכולו ומאי משמט דקאמר רבי יהודה הנשיא להך פלגא דלא נקיט עליה משכון

ובהא קמיפלגי דרבן שמעון בן גמליאל סבר כנגד כולו הוא קונה ורבי יהודה הנשיא סבר כנגדו הוא קונה

לא מאי אינו משמט דקאמר רבן שמעון בן גמליאל להך פלגא דנקיט עליה משכון מכלל דרבי יהודה הנשיא סבר להך פלגא דנקיט עליה משכון נמי משמט אלא משכון דנקיט למה ליה לזכרון דברים בעלמא

רב כהנא יהבו ליה זוזי אכיתנא לסוף אייקר כיתנא אתא לקמיה דרב אמר ליה במאי דנקיטת זוזי הב להו ואידך דברים נינהו ודברים אין בהן משום מחוסרי אמנה

דאיתמר דברים רב אמר אין בהן משום מחוסרי אמנה ורבי יוחנן אמר יש בהם משום מחוסרי אמנה

מיתיבי רבי יוסי ברבי יהודה אומר מה תלמוד לומר (ויקרא יט, לו) הין צדק והלא הין בכלל איפה היה אלא לומר לך שיהא הן שלך צדק ולאו שלך צדק אמר אביי ההוא שלא ידבר אחד בפה ואחד בלב

מיתיבי ר׳ שמעון אומר אף על פי שאמרו טלית קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה טלית מכל מקום כך הלכה אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו

תנאי היא דתנן מעשה ברבי יוחנן בן מתיא שאמר לבנו צא ושכור לנו פועלים הלך ופסק להם מזונות וכשבא אצל אביו אמר לו בני אפילו אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהם שהן בני אברהם יצחק ויעקב אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד

ואי ס״ד דברים יש בהן משום מחוסרי אמנה היכי אמר ליה זיל הדר בך שאני התם דפועלים גופייהו לא סמכא דעתייהו מאי טעמא מידע ידעי דעל אבוה סמך

אי הכי אפילו התחילו במלאכה נמי התחילו במלאכה ודאי סמכי דעתייהו אמרו מימר אמר קמיה דאבוה וניחא ליה

ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן האומר לחבירו מתנה אני נותן לך יכול לחזור בו יכול פשיטא אלא מותר לחזור בו אמר רב פפא ומודה רבי יוחנן במתנה מועטת דסמכא דעתייהו

הכי נמי מסתברא דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן ישראל שאמר לבן לוי כור מעשר יש לך בידי בן לוי רשאי לעשותו תרומת מעשר על מקום אחר אי אמרת בשלמא לא מצי למיהדר ביה משום הכי רשאי אלא אי אמרת מצי למיהדר ביה אמאי רשאי אישתכח דקא אכיל טבלים

הכא במאי עסקינן כגון שנטלו ממנו וחזר והפקידו אצלו

אי הכי אימא סיפא נתנו לבן לוי אחר אין לו עליו אלא תרעומת ואי סלקא דעתך כגון שנטלו ממנו וחזר והפקידו אצלו אמאי אין לו עליו אלא תרעומת כיון דמשכיה ממונא אית ליה גביה אלא לאו שמע מינה בדלא נטלו שמע מינה

ההוא גברא דיהיב זוזי אשומשמי לסוף אייקר שומשמי הדרו בהו ואמרו ליה לית לן שומשמי שקול זוזך לא שקיל זוזיה איגנוב אתו לקמיה דרבא אמר ליה כיון דאמרי לך שקול זוזך ולא שקלית לא מבעיא שומר שכר דלא הוי אלא אפילו שומר חנם נמי לא הוי אמרו ליה רבנן לרבא והא בעי לקבולי עליה מי שפרע אמר להו הכי נמי

אמר רב פפי אמר לי רבינא לדידי אמר לי ההוא מרבנן ורב טבות שמיה ואמרי לה רב שמואל בר זוטרא שמיה דאי הוו יהבי ליה כל חללא דעלמא לא הוי קא משני בדבוריה בדידי הוה עובדא ההוא יומא אפניא דמעלי שבתא הוה והוה יתיבנא ואתא ההוא גברא וקאי אבבא אמר לי אית לך שומשמי לזבוני

דף מט עמוד ב

אמרי ליה לא אמר לי ליהוו הנך זוזי בפקדון גבך דהא חשכה לי אמרי ליה הא ביתא קמך אותבינהו בביתא ואיגנוב אתא לקמיה דרבא אמר ליה כל הא ביתא קמך לא מיבעיא שומר שכר דלא הוי אלא אפילו שומר חנם נמי לא הוי אמרי ליה והא אמרו [ליה] רבנן לרבא איבעי ליה לקבולי עליה מי שפרע ואמר לי לא היו דברים מעולם:

רבי שמעון אומר כל שהכסף בידו ידו על העליונה וכו': תניא אמר ר"ש אימתי בזמן שהכסף והפירות ביד מוכר אבל כסף ביד מוכר ופירות ביד לוקח אינו יכול לחזור בו מפני שכספו בידו ביד מוכר הוא אלא מפני שדמי כספו בידו

פשיטא אמר רבא הכא במאי עסקינן כגון שהיתה עלייה של לוקח מושכרת ביד מוכר טעמא מאי תקינו רבנן משיכה גזירה שמא יאמר לו נשרפו חיטיך בעלייה הכא ברשותיה דלוקח נינהו אי נפלה דליקה באונס איהו טרח ומייתי לה

ההוא גברא דיהיב זוזי אחמרא לסוף שמע דקא בעי למנסביה דבי פרזק רופילא אמר ליה הב לי זוזי לא בעינא חמרא אתא לקמיה דרב חסדא אמר ליה כדרך שתיקנו משיכה במוכרין כך תיקנו משיכה בלקוחות:

מתני' האונאה ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע שתות למקח עד מתי מותר להחזיר עד כדי שיראה לתגר או לקרובו

הורה רבי טרפון בלוד האונאה שמונה כסף מעשרים וארבע כסף לסלע שליש למקח ושמחו תגרי לוד אמר להם כל היום מותר לחזור אמרו לו יניח לנו רבי טרפון במקומינו וחזרו לדברי חכמים:

גמ' אתמר רב אמר שתות מקח שנינו ושמואל אמר שתות מעות נמי שנינו שוי שיתא בחמשא שוי שיתא בשבעה כולי עלמא לא פליגי דבתר מקח אזלינן ואונאה הויא כי פליגי שוי חמשא בשיתא ושוי שבעה בשיתא

לשמואל דאמר בתר מעות אזלינן אידי ואידי אונאה הוי לרב דאמר בתר מקח אזלינן שוי חמשא בשיתא ביטול מקח הויא שוי שבעה בשיתא מחילה הויא

ושמואל אמר כי אמרינן מחילה וביטול מקח היכא דליכא שתות משני צדדים אבל היכא דאיכא שתות מצד אחד אונאה הויא

תנן האונאה ד' כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע שתות למקח מאי לאו דזבין שוי עשרים בעשרין וארבעה ושמע מינה שתות מעות נמי שנינו לא דזבין שוי עשרים וארבעה בעשרים

מי נתאנה מוכר אימא סיפא עד מתי מותר להחזיר בכדי שיראה לתגר או לקרובו ואמר רב נחמן לא שנו אלא לוקח אבל מוכר לעולם חוזר

אלא דזבין שוי עשרים וארבעה בעשרין ותמניא תנן הורה רבי טרפון בלוד האונאה שמונה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע שליש למקח מאי לאו דזבין שוי שיתסרי בעשרים וארבעה וש״מ שליש מעות נמי שנינו

לא דזבין שוי עשרים וארבעה בשיתסר מי נתאנה מוכר אימא סיפא אמר להם כל היום מותר לחזור וא״ר נחמן לא שנו אלא לוקח אבל מוכר לעולם חוזר אלא דזבין שוי כ״ד בתלתין ותרין

תניא כוותיה דשמואל מי שהוטל עליו ידו על העליונה כיצד מכר לו שוה ה׳ בו׳ מי נתאנה לוקח יד לוקח על העליונה רצה אומר תן לי מעותי או תן לי מה שאוניתני מכר לו

דף נ עמוד א

שוה שש בחמש מי נתאנה מוכר יד מוכר על העליונה רצה אומר לו תן לי מקחי או תן לי מה שאוניתני

איבעיא להו פחות משתות לרבנן לאלתר הויא מחילה או בכדי שיראה לתגר או לקרובו ואם תמצי לומר בכדי שיראה לתגר או לקרובו מאי איכא בין שתות לפחות משתות

איכא דאילו שתות ידו על העליונה רצה חוזר רצה קונה ומחזיר אונאה ואילו פחות משתות קנה ומחזיר אונאה

מאי תא שמע חזרו לדברי חכמים

סברוה פחות משליש לר׳ טרפון כפחות משתות לרבנן דמי אי אמרת בשלמא פחות משתות לרבנן בכדי שיראה לתגר או לקרובו ולרבי טרפון כל היום משום הכי חזרו אלא אי אמרת פחות משתות לרבנן לאלתר הויא מחילה

דף נ עמוד ב

ולרבי טרפון נמי לאלתר הויא מחילה אמאי חזרו בדר׳ טרפון ניחא להו טפי דמאי דרבנן קא משוו להו אונאה לר׳ טרפון הויא מחילה

מי סברת פחות משליש לרבי טרפון כפחות משתות לרבנן דמי לא משתות ועד שליש לרבי טרפון כשתות עצמה לרבנן דמי אי הכי במאי שמחו מעיקרא

תפשוט דבטול מקח לרבנן לעולם חוזר דכיון דאמר להו רבי טרפון הויא אונאה שמחו כי אמר להו כל היום חזרו

דאי סלקא דעתך דבטול מקח לרבנן בכדי שיראה לתגר או לקרובו במאי שמחו שמחו בשתות עצמה דלרבי טרפון מחילה ולרבנן אונאה

איבעיא להו בטול מקח לרבנן לעולם חוזר או דלמא בכדי שיראה לתגר או לקרובו ואם תמצא לומר בכדי שיראה לתגר או לקרובו מה איכא בין שתות ליתר על שתות איכא דאילו שתות מי שנתאנה חוזר ואילו יתר על שתות שניהם חוזרין

מאי ת״ש חזרו לדברי חכמים אי אמרת בשלמא בטול מקח לרבנן בכדי שיראה לתגר או לקרובו ולר׳ טרפון כל היום משום הכי חזרו אלא אי אמרת בטול מקח לרבנן לעולם חוזר אמאי חזרו בדרבי טרפון ניחא להו טפי דקא משוי להו אונאה כל היום ותו לא

בטול מקח לא שכיח

אמר רבא הלכתא פחות משתות נקנה מקח יותר על שתות בטול מקח שתות קנה ומחזיר אונאה וזה וזה בכדי שיראה לתגר או לקרובו

תניא כותיה דרבא אונאה פחות משתות נקנה מקח יתר על שתות בטל מקח שתות קנה ומחזיר אונאה דברי רבי נתן רבי יהודה הנשיא אומר יד מוכר על העליונה רוצה אומר לו תן לי מקחי או תן לי מה שאניתני וזה וזה בכדי שיראה לתגר או לקרובו:

עד מתי מותר להחזיר כו׳: אמר רב נחמן לא שנו אלא לוקח אבל מוכר לעולם חוזר נימא מסייע ליה חזרו לדברי חכמים אי אמרת בשלמא מוכר לעולם חוזר

דף נא עמוד א

משום הכי חזרו

אלא אי אמרת מוכר נמי כלוקח דמי מאי נפקא להו מינה כי היכי דעבדי ליה רבנן תקנתא ללוקח הכי נמי עבדי ליה רבנן תקנתא למוכר

תגרי לוד לא שכיח דטעו

אושפזיכניה דרמי בר חמא זבין חמרא וטעה אשכחיה דהוה עציב א״ל אמאי עציבת א״ל זביני חמרא וטעאי א״ל זיל הדר בך אמר ליה הא שהאי לי יותר מכדי שאראה לתגר או לקרובי שדריה לקמיה דרב נחמן א״ל לא שנו אלא לוקח אבל מוכר לעולם חוזר

מאי טעמא לוקח מקחו בידו כל היכא דאזיל מחוי ליה ואמרי ליה אי טעה אי לא טעה מוכר דלא נקט מקחיה בידיה עד דמיתרמי ליה זבינתא כזבינתיה וידע אי טעה ואי לא טעה

ההוא גברא דהוה נקט ורשכי לזבוני קרי שיתא ושויא חמשא ואי הוו יהבי ליה חמשא ופלגא הוה שקיל אתא ההוא גברא ואמר אי יהיבנא ליה חמשא ופלגא הויא מחילה אתן ליה שיתא ואתבעיה לדינא אתא לקמיה דרבא א״ל לא שנו אלא בלוקח מן התגר אבל בלוקח מבעל הבית אין לו עליו אונאה

ההוא גברא דהוה נקיט כיפי לזבוני קרי שתין ושוי חמשין ואי הוו יהבי ליה חמשין וחמשא הוה שקיל אתא ההוא גברא ואמר אי יהיבנא ליה חמשין וחמשא הויא מחילה אתן ליה שיתין ואתבעיה לדינא אתא לקמיה דרב חסדא א״ל לא שנו אלא בלוקח מן התגר אבל בלוקח מן בעל הבית אין לו עליו אונאה

א״ל רב דימי ישר וכן אמר רבי אלעזר ישר והא אנן תנן כשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר מאן הדיוט לאו בעל הבית אמר רב חסדא בצדרייתא אבל מאני תשמישתיה דיקירי עליה לא מזבין להו אי לאו בדמי יתירי:

מתני׳ אחד הלוקח ואחד המוכר יש להן אונאה כשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר ורבי יהודה אומר אין אונאה לתגר מי שהוטל עליו ידו על העליונה רצה אומר לו תן לי מעותי או תן לי מה שאניתני:

גמ׳ מנהני מילי דת״ר (ויקרא כה, יד) וכי תמכרו ממכר לעמיתך אל תונו אין לי אלא שנתאנה לוקח נתאנה מוכר מנין תלמוד לומר (ויקרא כה, יד) או קנה אל תונו

ואיצטריך למכתב לוקח ואיצטריך למכתב מוכר דאי כתב רחמנא מוכר משום דקים ליה בזבינתיה אבל לוקח דלא קים ליה בזבינתיה אימא לא אזהריה רחמנא בלא תונו

ואי כתב רחמנא לוקח משום דקא קני דאמרי אינשי זבנית קנית אבל מוכר דאבודי קא מוביד דאמרי אינשי זבין אוביד אימא לא אזהריה רחמנא בלא תונו צריכא:

רבי יהודה אומר אין אונאה לתגר: משום שהוא תגר אין לו אונאה

אמר רב נחמן אמר רב בתגר ספסר שנו מאי טעמא מידע ידע זבינתיה כמה שויא ואחולי אחיל גביה והאי דזבנא הכי משום דאתרמיא ליה זבינתא אחריתי

והשתא מיהא קא הדר ביה רב אשי אמר מאי אין לתגר אונאה אינו בתורת אונאה שאפילו פחות מכדי אונאה חוזר תניא כוותיה דרב נחמן רבי יהודה אומר תגר אין לו אונאה מפני שהוא בקי:

מי שהוטל עליו ידו על העליונה וכו׳: מני מתניתין לא רבי נתן ולא רבי יהודה הנשיא

אי רבי נתן מתניתין קתני רצה ובררייתא לא קתני רצה אי רבי יהודה הנשיא מתניתין קתני לוקח בררייתא קתני מוכר

(סימן ז״ב ר״ש)

אמר רבי אלעזר אונאה זו איני יודע מי שנאה רבה אמר לעולם רבי נתן היא ותני נמי בברייתא רצה רבא אמר לעולם ר׳ יהודה הנשיא היא ומאי דשייר במתניתין קא מפרש בברייתא אמר רב אשי דיקא נמי דקתני אחד הלוקח ואחד המוכר ומפרש ליה ללוקח שמע מינה שיוריה שייריה למוכר שמע מינה

איתמר האומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה רב אמר יש לו עליו אונאה ושמואל אמר אין לו עליו אונאה לימא רב דאמר כרבי מאיר ושמואל דאמר כרבי יהודה

דתניא האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה הרי זו מקודשת ותנאו בטל דברי ר״מ רבי יהודה אומר בדבר שבממון תנאו קיים

אמר לך רב אנא דאמרי אפי׳ לר׳ יהודה עד כאן לא קאמר ר׳ יהודה התם אלא דידעה וקא מחלה

דף נא עמוד ב

אבל הכא מי ידע דמחיל

ושמואל אמר אנא דאמרי אפילו לר״מ עד כאן לא קאמר ר״מ התם אלא דודאי קא עקר אבל הכא מי יימר דקא עקר מידי

אמר רב ענן לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמואל האומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה ע״מ שאין בו אונאה הרי יש בו אונאה

מיתיבי הנושא והנותן באמנה והאומר לחבירו ע״מ שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה לרב דאמר אנא דאמרי אפילו לר׳ יהודה הא מני

אמר אביי מחוורתא רב אמר כר״מ ושמואל דאמר כר׳ יהודה

רבא אמר לא קשיא כאן בסתם כאן במפרש

דתניא במה דברים אמורים בסתם אבל במפרש מוכר שאמר ללוקח חפץ זה שאני מוכר לך במאתים יודע אני בו שאינו שוה אלא מנה על מנת שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה וכן לוקח שאמר למוכר חפץ זה שאני לוקח ממך במנה יודע אני בו ששוה מאתים ע״מ שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה

ת״ר הנושא והנותן באמנה הרי זה לא יחשב את הרע באמנה ואת היפה בשוה אלא או זה וזה באמנה או זה וזה בשוה

ונותן לו שכר כתף שכר גמל שכר פונדק שכר עצמו אינו נוטל שכבר נתן לו שכרו משלם

שכרו משלם מהיכא קא יהיב ליה אמר רב פפא בצדדויי דיהבי ארבע למאה:

מתני׳ כמה תהא הסלע חסירה ולא יהא בה אונאה ר״מ אומר ארבע איסרות איסר לדינר ור׳ יהודה אומר ארבע פונדיונות פונדיון לדינר ור״ש אומר

דף נב עמוד א

שמונה פונדיונות שני פונדיונים לדינר

עד מתי מותר להחזיר בכרכים עד כדי שיראה לשולחני בכפרים עד ערבי שבתות אם היה מכירה אפי׳ לאחר שנים עשר חדש מקבלה הימנו ואין לו עליו אלא תרעומת

ונותנה למעשר שני ואינו חושש שאינו אלא נפש רעה:

גמ׳ ורמינהי עד כמה תהא הסלע חסירה ויהיה בה אונאה

אמר רב פפא לא קשיא תנא דידן קא חשיב ממטה למעלה תנא ברא קא חשיב מלמעלה למטה

מאי שנא בסלע דפליגי ומאי שנא בטלית דלא פליגי

אמר רבא מאן תנא טלית ר״ש היא אביי אמר טלית עד שתות מחיל איניש דאמרי אינשי עשיק לגביך ושוי לכרסיך סלע כיון דלא סגי ליה לא מחיל

גופא עד כמה תהא הסלע חסירה ויהא בה אונאה ר״מ אומר ארבעה איסרות איסר לדינר ר׳ יהודה אומר ד׳ פונדיונות פונדיון לדינר ר״ש אומר שמונה פונדיונות שני פונדיון לדינר יתר על כן מוכרה בשויה

עד כמה תיפחת ויהא רשאי לקיימה בסלע עד שקל בדינר עד רובע פחות מכן איסר אסור (להוציאה) הרי זה לא ימכרנה לא לתגר ולא לחרם ולא להרג מפני שמרמין בה את אחרים אלא יקבנה ויתלנה בצואר בנו או בצואר בתו

אמר מר בסלע עד שקל בדינר עד רובע מאי שנא בסלע עד שקל ומאי שנא בדינר עד רובע

אמר אביי מאי רובע דקתני נמי רובע שקל אמר רבא דיקא נמי דקא תני רובע ולא קתני רביע ש״מ

למה ליה למתלייה לדינר בשקל מלתא אגב אורחיה קמ״ל דאיכא דינר דאתי משקל

מסייע ליה לר׳ אמי דא״ר אמי דינר הבא משקל מותר לקיימו דינר הבא מסלע אסור לקיימו:

פחות מכן איסר אסור (להוציא׳): מאי קאמר אמר אביי הכי קאמר פחתה סלע יותר מכדי אונאה איסר אסור אמר ליה רבא אי הכי אפילו משהו נמי אלא אמר רבא פחתה סלע איסר לדינר אסור וסתמא כר״מ

תנן התם סלע שנפסלה והתקינה שיהא שוקל בה משקלות טמאה עד כמה תיפחת ויהא רשאי לקיימה לסלע שני דינרים פחות מכן יקוץ

יתר על כן מאי אמר רב הונא פחות מכן יקוץ יתר על כן יקוץ רבי אמי אמר פחות מכן יקוץ יתר על כן יקיים

מיתיבי

דף נב עמוד ב

יתר על כן מוכרה בשויה מאי לאו שפחתה יותר מכדי אונאתה לא יתירה דאכתי לא פחתה בכדי אונאתה מוכרה בשויה

מיתיבי עד כמה תיפחת ויהא רשאי לקיימה בסלע עד שקל מאי לאו דפחית פורתא פורתא לא דנפיל לנורא ואפחות בחדא זימנא

אמר מר יקבנה ויתלנה בצואר בנו או בצואר בתו ורמינהי לא יעשנה משקל בין משקלותיו ולא יזרקנה בין גרוטותיו ולא יקבנה ויתלנה בצואר בנו ובצואר בתו אלא או ישחוק או יתוך או יקוץ או יוליך לים המלח

אמר ר׳ אלעזר ואמרי לה רב הונא אמר ר׳ אלעזר לא קשיא כאן באמצע כאן מן הצד:

עד מתי מותר להחזיר בכרכים עד שיראה לשולחני בכפרים עד ערבי שבתות: מאי שנא בסלע דמפליג ומאי שנא בטלית דלא מפליג

אמר אביי כי תנן נמי מתני׳ בטלית בכרכין תנן רבא אמר טלית כל איניש קים ליה בגוה סלע כיון דלאו כל איניש קים ליה בגוה אלא שולחני הלכך בכרכים דאיכא שולחני עד שיראה לשולחני בכפרים דליכא שולחני עד ערבי שבתות דסלקין לשוקא:

ואם היה מכירה אפי׳ לאחר שנים עשר חדש כו׳: היכא אי בכרכין הא אמרת עד שיראה לשולחני אי בכפרים הא אמרת עד ערבי שבתות

אמר רב חסדא מידת חסידות שנו כאן אי הכי אימא סיפא אין לו עליו אלא תרעומת למאן אי לחסיד לא קבולי ליקבלה מיניה ולא תרעומת תיהוי ליה ואלא להאיך דקבלה מיניה ולבתר דמקבלה מיניה תרעומת תיהוי ליה

ה״ק הא אחר אע״פ שאין מקבלה הימנו אין לו עליו אלא תרעומת:

ונותנה למעשר שני ואינו חושש שאינו אלא נפש רעה: אמר רב פפא ש״מ האי מאן דמוקים אזוזי מיקרי נפש רעה והני מילי הוא דסגי להו

מסייע ליה לחזקיה דאמר חזקיה בא לפורטה פורטה בשויה בא לחללה מחללה ביפה

מאי קאמר הכי קאמר אע״פ כשבא לפורטה פורטה בשויה כשהוא מחללה מחללה ביפה

למימרא דסבר חזקיה דמזלזלינן במעשר שני והאמר חזקיה מעשר שני שאין בו שוה פרוטה אומר הוא וחומשו מחולל על מעות הראשונות לפי שאי אפשר לו לאדם לצמצם מעותיו

מאי ביפה בתורת יפה דתרי זילי לא מזלזלינן ביה

גופא אמר חזקיה מעשר שני שאין בו שוה פרוטה אומר הוא וחומשו מחולל על מעות הראשונות לפי שאי אפשר לו לאדם לצמצם מעותיו

מיתיבי התרומה והביכורים חייבין עליהן מיתה וחומש

דף נג עמוד א

ואסורים לזרים והן נכסי כהן ועולים באחד ומאה וטעונין רחיצת ידים והערב שמש הרי אלו בתרומה ובכורים מה שאין כן במעשר

מאי מה שאין כן במעשר לאו מכלל דמעשר בטיל ברובא ואם איתא דחזקיה הוה ליה דבר שיש לו מתירין וכל דבר שיש לו מתירין אפי׳ באלף לא בטיל

וממאי דמה שאין כן במעשר דבטיל ברובא דלמא לא בטיל כלל לא מצית אמרת הכי דלגבי תרומה חומרי דתרומה קתני קולי דתרומה לא קתני והא קא תני והן נכסי כהן

לא סלקא דעתך דתניא בהדיא מעשר שני בטיל ברובא ובאיזה מעשר שני אמרו במעשר שאין בו שוה פרוטה ושנכנס לירושלים ויצא ואם איתא לדחזקיה ליעבד ליה לדחזקיה וניחל ליה על מעות הראשונות דלא פריק

וניתי מעשר דאית ליה ונצטרפינהו דאורייתא ודרבנן לא מצטרפי

וניתי דמאי דלמא אתי לאתויי ודאי

וניתי שתי פרוטות ונחלל עלייהו מעשר בפרוטה ומחצה ונחלל האי על היאך יתירא מי סברת פרוטה ומחצה תפסה שתי פרוטות לא פרוטה תפסה פרוטה וחצי פרוטה לא תפסה הדר הויא ליה דאוריית׳ ודרבנן ודאורייתא ודרבנן לא מצטרפי

ונייתי איסר דלמא אתי לאתויי פרוטות

ושנכנס לירושלים ויצא ואמאי וליהדר ונעייליה בשנטמא ונפרקיה דאמר ר׳ אלעזר מנין למעשר שני שנטמא שפודין אותו

דף נג עמוד ב

אפילו בירושלים שנא׳ (דברים יד, כד) כי לא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה שנאמר (בראשית מג, לד) וישא משאת מאת פניו

אלא בלקוח בכסף מעשר שני לקוח בכסף מעשר נמי ליפרקיה דתנן הלקוח בכסף מעשר שני שנטמא יפדה כרבי יהודה דאמר יקבר

אי רבי יהודה מאי איריא יצא אפילו לא יצא נמי אלא לעולם בטהור ומאי יצא דנפול מחיצות

והאמר רבא מחיצה לאכול דאורייתא מחיצות לקלוט דרבנן וכי גזרו רבנן כי איתנהו למחיצות כי ליתנהו למחיצות לא גזרו רבנן לא פלוג רבנן בין איתנהו למחיצות בין ליתנהו למחיצות

רב הונא בר יהודה אמר רב ששת חדא קתני מעשר שני שאין בו שוה פרוטה שנכנס לירושלים ויצא אמאי וניהדר ונעייליה וניכליה דנפול מחיצות

ונפרקיה האמר רבא מחיצה לאכול דאורייתא מחיצה לקלוט דרבנן וכי גזרו רבנן כי איתנהו למחיצות כי ליתנהו למחיצות לא גזרו רבנן לא פלוג רבנן

אי הכי מאי איריא אין בו שוה פרוטה אפילו יש בו נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא יש בו דקלטן ליה מחיצות אבל אין בו אימא לא קלטו ליה מחיצות קא משמע לן

ת״ר (ויקרא כז, לא) אם גאל יגאל איש ממעשרו ממעשרו ולא כל מעשרו פרט למעשר שני שאין בו שוה פרוטה איתמר רב אמי אמר אין בו רב אסי אמר אין בחומשו רבי יוחנן אמר אין בו רבי שמעון בן לקיש אמר אין בחומשו

מיתיבי מעשר שני שאין בו שוה פרוטה דיו שיאמר הוא וחומשו מחולל על מעות הראשונות

בשלמא למאן דאמר אין בחומשו היינו דקתני דיו דאע״ג דבדידיה אית ביה כיון דבחומשיה ליכא שפיר אלא למ״ד אין בו מאי דיו קשיא

איבעיא להו חומשא מלגיו או חומשא מלבר אמר רבינא תא שמע הבעלים אומרים בעשרים וכל אדם בעשרים הבעלים קודמין מפני שמוסיפין חומש אמר אחד הרי עלי בעשרים ואחד

דף נד עמוד א

הבעלים נותנין עשרים ושש עשרים ושנים הבעלים נותנין עשרים ושבע בעשרים ושלש הבעלים נותנין עשרים ושמונה בעשרים וארבע הבעלים נותנין עשרים ותשע

עשרים וחמש הבעלים נותנין שלשים לפי שאין מוסיפין חומש על עילוי של זה שמע מינה חומשא מלבר ש״מ

כתנאי (ויקרא כז, טו) ויסף חמישיתו עליו שיהא הוא וחומשו חמשה דברי רבי יאשיה ר׳ יונתן אומר חמישיתו חומשו של קרן

איבעיא להו חומש מעכב או אינו מעכב ד׳ בד׳ פריק ואכנפשיה מוסיף חומש אלמא חומש לא מעכב או דלמא ארבעה בחמשה פריק וחומש מעכב

אמר רבינא ת״ש הדמאי אין לו חומש ואין לו ביעור

הא קרן יש לו מאי טעמא קרן דמעכב בדאורייתא איתא בדרבנן חומש דלא מעכב בדאורייתא ליתא בדרבנן

לימא כתנאי נתן את הקרן ולא נתן את החומש רבי אליעזר אומר יאכל רבי יהושע אומר לא יאכל א״ר נראין דברי רבי אליעזר בשבת ודברי רבי יהושע בחול

מדאמר נראין דברי רבי אליעזר בשבת מכלל דפליגי אפילו בחול מדאמר נראין דברי רבי יהושע בחול מכלל דפליגי אפילו בשבת

מאי לאו בהא סברא קמיפלגי דרבי אליעזר סבר חומש לא מעכב ור׳ יהושע סבר חומש מעכב

אמר רב פפא לא דכולי עלמא חומש לא מעכב והכא בחיישינן לפשיעותא קמיפלגי מר סבר חיישינן לפשיעותא ומר סבר לא חיישינן לפשיעותא

אמר ר׳ יוחנן הכל מודים בהקדש שחילל הואיל וגזברין תובעין אותו בשוק

ובהקדש לא פליגי והתניא נתן את הקרן ולא נתן לו את החומש ר׳ אליעזר אומר חילל וחכמים אומרים לא חילל א״ר נראין דברי ר׳ אליעזר בהקדש ודברי חכמים במעשר

מדאמר נראין דברי רבי אליעזר בהקדש מכלל דפליג אפילו במעשר מדקאמר נראין דברי חכמים במעשר מכלל דאינהו פליגי אפי׳ בהקדש

אלא אי אתמר הכי אתמר א״ר יוחנן הכל מודים בשבת בהקדש שחילל חדא דכתיב (ישעיהו נח, יג) וקראת לשבת עונג ועוד הואיל וגזברין תובעין אותו בשוק

אמר רמי בר חמא הרי אמרו הקדש אינו מתחלל על הקרקע דרחמנא אמר (ויקרא כז, יט) ונתן הכסף וקם לו חומשו מהו שיתחלל על הקרקע

תרומה אינה משתלמת אלא מן החולין דרחמנא אמר (ויקרא כב, יד) ונתן לכהן את הקדש דבר הראוי להיות קדש חומשה מהו שישתלם שלא מן החולין

מעשר אין מתחלל על האסימון דרחמנא אמר (דברים יד, כה) וצרת הכסף בידך לרבות כל דבר שיש עליו צורה חומשו מהו שיתחלל על האסימון

אתגלגל מלתא ומטא לקמיה דרבא אמר להו אמר קרא עליו לרבות חומשו כמותו

אמר רבינא אף אנן נמי תנינא הגונב תרומה ולא אכלה משלם תשלומי כפל דמי תרומה אכלה משלם שני קרנים וחומש קרן וחומש מן החולין והקרן דמי תרומה

דף נד עמוד ב

ש״מ חומשו כמותו ש״מ

אמר רבא גבי גזל כתיב (ויקרא ה, טז) וחמישיתיו יוסף עליו ותנן נתן לו את הקרן ונשבע לו על החומש הרי זה מוסיף חומש על חומש עד שיתמעט הקרן פחות משוה פרוטה

גבי תרומה כתיב (ויקרא כב, יד) איש כי יאכל קדש בשגגה ויסף חמישיתו עליו ותנן האוכל תרומה בשוגג משלם קרן וחומש אחד האוכל ואחד השותה ואחד הסך אחד תרומה טהורה ואחד תרומה טמאה משלם חומשה וחומשא דחומשא ואילו גבי מעשר לא מכתב כתיב ולא מיתנא תנא ולא איבעויי איבעיא לן

גבי הקדש כתיב (ויקרא כז, טו) ואם המקדיש יגאל את ביתו ויסף חמישית כסף ערכך ותנן הפודה את הקדשו מוסיף חומש חומשא תנן חומשא דחומשא לא תנן מאי גבי תרומה כתיב ויסף גבי קדש נמי הא כתיב ויסף

או דלמא גבי תרומה כתיב ויסף אי שקלת ליה לוי״ו דויסף ושדית ליה על חמישיתו הוה ליה חמישיתיו גבי הקדש כתיב ויסף חמישית אע״ג דכי שקלת ליה לוי״ו דויסף ושדית ליה על חמישית סוף סוף הוה ליה חמישיתו

ותיפוק ליה דהוה ליה הקדש שני ואמר רבי יהושע בן לוי אהקדש ראשון מוסיף חומש על הקדש שני אין מוסיף חומש אמר ליה רב פפי לרבינא הכי אמר רבא חומש כתחילת הקדש דמי

מאי הוי עלה אמר רב טביומי משמיה דאביי אמר קרא (ויקרא כז, טו) ויסף חמישית כסף ערכך מקיש חומשו לכסף ערכו מה כסף ערכו מוסיף חומש אף כסף חומשו נמי מוסיף חומש

גופא א״ר יהושע בן לוי על הקדש ראשון מוסיף חומש ועל הקדש שני אין מוסיף חומש אמר רבא מ״ט דרבי יהושע בן לוי אמר קרא (ויקרא כז, טו) ואם המקדיש יגאל את ביתו המקדיש ולא המתפיס

תני תנא קמיה דרבי אלעזר (ויקרא כז, כז) ואם בבהמה הטמאה ופדה בערכך מה בהמה טמאה מיוחדת שתחילתה הקדש וכולה לשמים ומועלין בה אף כל שתחילתה הקדש וכולה לשמים מועלין בה

אמר ליה ר׳ אלעזר לתנא בשלמא כולה לשמים למעוטי קדשים קלים כיון דאית להו לבעלים בגווייהו לית בהו מעילה אלא תחילת הקדש למעוטי מאי תחילת הקדש הוא דאית ביה מעילה סוף הקדש לית ביה מעילה דלמא לענין חומש קאמרת וכרבי יהושע בן לוי אמר ליה אין הכי קאמינא

אמר ליה רב אשי לרבינא בהמה טמאה בתחילת הקדש איתא

דף נה עמוד א

באמצע הקדש ליתא אמר ליה לפי שאינה בסוף הקדש

אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא באמצע הקדש מיהא איתא ולוסיף נמי חומש אמר ליה הרי הוא כסוף הקדש מה סוף הקדש אינו מוסיף חומש אף אמצע הקדש אינו מוסיף חומש

אמר ליה רב זוטרא בריה דרב מרי לרבינא מאי חזית דמדמית ליה לסוף הקדש נדמייה לתחילת הקדש א״ל מסתברא לסוף הקדש הו״ל לדמויי שכן נתפס מנתפס אדרבה לתחילת הקדש הוה ליה לדמויי שכן דבר שיש אחריו קדושה מדבר שיש אחריו קדושה

כדאמר רבא (ויקרא ו, ג) העולה עולה ראשונה ה״נ הטמאה טמאה ראשונה

תניא כוותיה דריב״ל פרה זו תחת פרה של הקדש טלית זו תחת טלית של הקדש הקדשו פדוי ויד הקדש על העליונה

פרה זו בחמש סלעים תחת פרה של הקדש טלית זו בחמש סלעים תחת טלית של הקדש הקדשו פדוי על הקדש ראשון מוסיף חומש על הקדש שני אין מוסיף חומש:

מתני׳ האונאה ארבעה כסף והטענה שתי כסף וההודאה שוה פרוטה

חמש פרוטות הן ההודאה שוה פרוטה והאשה מתקדשת בשוה פרוטה והנהנה בשוה פרוטה מן ההקדש מעל והמוצא שוה פרוטה חייב להכריז והגוזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו יוליכנו אחריו אפילו למדי:

גמ׳ תנינא חדא זימנא האונאה ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע שתות למקח הטענה שתי כסף וההודאה שוה פרוטה אצטריכא ליה

הא נמי תנינא שבועת הדיינין הטענה שתי כסף וההודאה שוה פרוטה סיפא אצטריכא ליה דקתני חמש פרוטות הן:

חמש פרוטות הן וכו': וליתני נמי האונאה פרוטה אמר רב כהנא זאת אומרת אין אונאה לפרוטות

ולוי אמר יש אונאה לפרוטות וכן תני לוי במתניתיה חמש פרוטות הן האונאה פרוטה וההודאה פרוטה וקידושי אשה בפרוטה וגזל בפרוטה וישיבת הדיינין בפרוטה

ותנא דידן מאי טעמא לא קתני ישיבת הדיינין תנא ליה גזל

ומי לא תני גזל וקתני אבידה הנך אצטריכא ליה גזל הגוזל מחבירו שוה פרוטה ונשבע לו יוליכנו אחריו ואפילו למדי אבידה המוצא אבידה שוה פרוטה חייב להכריז ואע"ג דזל

ולוי מאי טעמא לא תני אבידה בפרוטה תנא ליה גזל

ומי לא קתני גזל וקתני ישיבת הדיינין ישיבת הדיינין אצטריכא ליה לאפוקי מדרב קטינא דא"ר קטינא ב"ד נזקקין אפילו לפחות משוה פרוטה

ולוי מ"ט לא קתני הקדש בחולין קמיירי בקדשי' לא קמיירי

אלא תנא דידן דקא מיירי בקדשים נתני מעשר בפרוטה כמאן דאמר אין בחומשו פרוטה וליתני חומש מעשר בפרוטה בקרנא קא מיירי בחומש לא קא מיירי

גופא אמר רב קטינא ב"ד נזקקין אפילו לפחות משוה פרוטה מתיב רבא (ויקרא ה, טז) ואת אשר חטא מן הקדש ישלם

דף נה עמוד ב

לרבות פחות משוה פרוטה להישבון לקדש אין אבל להדיוט לא

אלא אי אתמר הכי אתמר אמר רב קטינא אם הוזקקו בית דין לשוה פרוטה גומרין אפילו לפחות משוה פרוטה תחילת הדין בעינן פרוטה גמר דין לא בעינן פרוטה:

מתני' חמשה חומשין הן אלו הן האוכל תרומה ותרומת מעשר ותרומת מעשר של דמאי והחלה והבכורים מוסיף חומש והפודה נטע רבעי ומעשר שני שלו מוסיף חומש הפודה את הקדשו מוסיף חומש הנהנה שוה פרוטה מן ההקדש מוסיף חומש והגוזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו מוסיף חומש:

גמ' אמר רבא קשיא ליה לר' אלעזר תרומת מעשר של דמאי וכי עשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה

אמר רב נחמן אמר שמואל הא מני ר"מ היא דאמר עשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה דתניא המביא גט ממדינת הים נתנו לה ולא אמר לה בפני נכתב ובפני נחתם יוציא והולד ממזר דברי ר"מ וחכ"א אין הולד ממזר כיצד יעשה יטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה בפני שנים ויאמר לה בפני נכתב ובפני נחתם

ולרבי מאיר משום דלא אמר לה בפני נכתב ובפני נחתם יוציא והולד ממזר אין ר"מ לטעמיה דאמר רב המנונא משמיה דעולא אומר היה ר' מאיר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין יוציא והולד ממזר

מתיב רב ששת מחללין אותו כסף על כסף נחושת על נחושת כסף על נחושת ונחושת על הפירות ויחזור ויפדה את הפירות דברי רבי מאיר וחכ"א יעלו פירות ויאכלו בירושלים

ומי מחללינן כסף על נחושת והא תנן סלע של מעשר שני ושל חולין שנתערבו מביא בסלע מעות ואומר כל מקום שישנה סלע של מעשר שני מחוללת על מעות הללו ובורר את היפה שבהן ומחללו עליה

דף נו עמוד א

מפני שאמרו מחללין אותו כסף על נחשת מדוחק לא שיקיים כן אלא שחוזר ומחללן על הכסף קתני מיהת מחללין מדוחק מדוחק אין שלא מדוחק לא

אמר רב יוסף אע״פ שמיקל רבי מאיר בפדיונו מחמיר הוא באכילתו דתניא לא התירו למכור דמאי אלא לסיטון בלבד ובעל הבית בין כך ובין כך צריך לעשר דברי ר׳ מאיר

וחכ״א אחד הסיטון ואחד בעל הבית מוכר ושולח לחבירו ונותן לו במתנה ואינו חושש

מתיב רבינא הלוקח מן הנחתום מעשר מן החמה על הצוננת ומן הצוננת על החמה ואפי׳ מדפוסים הרבה דברי ר״מ

בשלמא מן הצוננת על החמה כדרבי אילעאי דא״ר אילעאי מנין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה שנאמר (במדבר יח, לב) ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו אם אינו קדש נשיאת חטא למה מכאן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה

אלא אפי׳ מדפוסים הרבה ליחוש דלמא אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור ומן הפטור על החיוב

אמר אביי ר׳ אלעזר שפיר קא קשיא ליה ושמואל לא שפיר קא משני ליה דקשיא ליה לר׳ אלעזר מיתה דבידי שמים ומשני ליה שמואל מיתת ב״ד דלמא שאני מיתת ב״ד דחמירא

ורב ששת לא שפיר קא מותיב ליה דקאמרי אינהו מיתה ומותיב רב ששת לאו דכתיב (דברים יב, יז) לא תוכל לאכול בשעריך ולמאי דמותיב רב ששת רב יוסף שפיר קא משני ליה

אלא רבינא עד דמותיב מנחתום לסייע ליה מפלטר דתנן הלוקח מן הפלטר מעשר מן כל דפוס ודפוס דברי ר״מ

אלא מאי אית לך למימר פלטר מתרי תלתא גברא זבין נחתום נמי מחד גברא הוא זבין

רבא אמר שמואל שפיר קא משני ליה שם מיתה בעולם:

מתני׳ אלו דברים שאין להם אונאה העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות אין להן תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה שומר חנם אינו נשבע ונושא שכר אינו משלם רבי שמעון אומר

דף נו עמוד ב

קדשים שהוא חייב באחריותן יש להן אונאה ושאינו חייב באחריותן אין להן אונאה רבי יהודה אומר אף המוכר ס״ת בהמה ומרגלית אין להם אונאה אמרו לו לא אמרו אלא את אלו:

גמ׳ מנהני מילי דתנו רבנן (ויקרא כה, יד) וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד יצאו קרקעות שאינן מטלטלים יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות דכתיב וכי תמכרו ממכר שגופו מכור וגופו קנוי יצאו שטרות שאין גופן מכור ואין גופן קנוי ואינן עומדין אלא לראיה שבהם

מכאן אמרו המוכר שטרותיו לבשם יש להם אונאה פשיטא לאפוקי מדרב כהנא דאמר אין אונאה לפרוטות קמ״ל יש אונאה לפרוטות הקדשות אמר קרא (ויקרא כה, כה) אחיו אחיו ולא הקדש

מתקיף לה רבה בר ממל כל היכא דכתיב ידו ידו ממש הוא אלא מעתה דכתיב (במדבר כא, כו) ויקח את כל ארצו מידו הכי נמי דכל ארעא בידיה הוה נקיט לה אלא מרשותו הכא נמי מרשותו

וכל היכא דכתיב ידו לאו ידו ממש הוא והתניא (שמות כב, ג) אם המצא תמצא בידו אין לי אלא ידו גגו חצירו וקרפיפו מנין ת״ל אם המצא תמצא מ״מ

טעמא דכתב רחמנא אם המצא תמצא הא לאו הכי הוה אמינא כל היכא דכתב ידו ידו ממש הוא ותו תניא ונתן בידה אין לי אלא ידה גגה חצירה וקרפיפה מנין ת״ל ונתן מ״מ טעמא דכתב רחמנא ונתן הא לאו הכי הו״א כל היכא דכתב ידו ידו ממש

אלא כל ידו ידו ממש הוא ושאני התם דליכא למימר הכי אלא ברשותו

בעי רבי זירא שכירות יש לו אונאה או אין לו אונאה ממכר אמר רחמנא אבל לא שכירות או דלמא לא שנא אמר ליה אביי מי כתיב ממכר לעולם ממכר סתמא כתיב והאי נמי ביומיה מכירה היא

בעי רבא חטין וזרען בקרקע מהו יש להם אונאה או אין להם אונאה כמאן דשדיין בכדא דמיין ויש להם אונאה או דלמא בטלינהו על גב ארעא

היכי דמי אילימא דאמר איהו שדאי בה שיתא ואתו סהדי ואמרי דלא שדא בה אלא חמשה והאמר רבא כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפילו פחות מכדי אונאה חוזר

אלא דאמר איהו שדאי בה כדאבעי לה ואיגלאי מילתא דלא שדא בה כדאבעי לה יש להם אונאה או אין להם אונאה כמאן דשדי בכדא דמיין ויש להם אונאה או דלמא בטלינהו אגב ארעא

נשבעין עליהן או אין נשבעין עליהן כמאן דשדיין בכדא דמיין ונשבעין עליהן או דלמא בטלינהו אגב ארעא ואין נשבעין עליהן

עומר מתירן או אין עומר מתירן היכי דמי אי דאשרוש תנינא אי דלא אשרוש תנינא דתנן אם השרישו קודם לעומר עומר מתירן ואם לאו אסורין עד שיבא עומר הבא

לא צריכא דחצדינהו וזרעינהו קודם לעומר ואתא ליה עומר וחליף עילוייהו ולא אשרוש קודם לעומר

דף נז עמוד א

מהו למינקט ומיכל מינייהו כמאן דשדיין בכדא דמי ושרינהו עומר או דלמא בטלינהו אגב ארעא תיקו

אמר רבא אמר רב חסא בעי רבי אמי אונאה אין להם ביטול מקח יש להם או אין להן אמר ר״נ הדר אמר רב חסא פשיט ר׳ אמי אונאה אין להם ביטול מקח יש להם ר׳ יונה אמר אהקדשות ר׳ ירמיה אמר אקרקעות ותרוייהו משמיה דר׳ יוחנן אמרו אונאה אין להם ביטול מקח יש להן

מ״ד אהקדשות כ״ש אקרקעות מ״ד אקרקעות אבל אהקדשות לא כדשמואל דאמר שמואל הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל

תנן התם אם היה קודש בעל מום יצא לחולין וצריך לעשות לו דמים א״ר יוחנן יצא לחולין דבר תורה וצריך לעשות לו דמים מדבריהם ור״ל אמר אף צריך לעשות לו דמים מן התורה

במאי עסקינן אילימא בכדי אונאה בהא לימא ר״ל צריך לעשות לו דמים דבר תורה והתנן אלו דברים שאין להם אונאה הקרקעות והעבדים והשטרות וההקדשות

אלא ביטול מקח בהא לימא רבי יוחנן צריך לעשות לו דמים מדבריהם והא״ר יונה אהקדשות ורבי ירמיה אמר אקרקעות ותרוייהו משמיה דר׳ יוחנן אמרי אונאה אין להם ביטול מקח יש להם לעולם בביטול מקח ואיפוך דרבי יוחנן לר״ל ודר״ל לרבי יוחנן

במאי קמיפלגי בדשמואל דאמר שמואל הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל מר אית ליה דשמואל ומר לית ליה דשמואל

איבעית אימא דכולי עלמא אית להו דשמואל והכא בהא קמיפלגי מר סבר שחיללו אין לכתחלה לא ומר סבר אפילו לכתחלה

איבעית אימא לעולם בכדי אונאה ולא תיפוך ובדרב חסדא קמיפלגי דאמר מאי אין להם אונאה אינן בתורת אונאה

דף נז עמוד ב

דאפי׳ פחות מכדי אונאה חוזר

מיתיבי רבית ואונאה להדיוט ואין רבית ואונאה להקדש מי אלימא ממתניתין דאוקימנא בתורת אונאה ה״נ רבית ודין אונאה להדיוט ואין רבית ודין אונאה להקדש

אי הכי היינו דקתני סיפא זה חומר בהדיוט מבהקדש ארבית ליתני נמי זה חומר בהקדש מבהדיוט אאונאה

הכי השתא בשלמא זה חומר בהדיוט מבהקדש ותו לא אלא הקדש זה חומר ותו לא

רבית דהקדש היכי דמי אילימא דאוזפיה גזבר מאה במאה ועשרים והלא מעל הגזבר וכיון שמעל הגזבר יצאו מעותיו לחולין והוו להו דהדיוט

אמר רב הושעיא הכא במאי עסקינן כגון שקיבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו משלש כדתניא המקבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו משלש מספק מארבע משלש ועמדו מארבע מספק מארבע שיד הקדש על העליונה

רב פפא אמר הכא באבני בנין המסורות לגזבר עסקינן כדשמואל דאמר שמואל בונין בחול ואח"כ מקדישין:

אין בהן תשלומי כפל (וכו'): מנהני מילי דת"ר (שמות כב, ח) על כל דבר פשע כלל על שור על חמור על שה על שלמה פרט על כל אבדה אשר יאמר חזר וכלל

כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון

יצאו קרקעות שאינן מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע"פ שמטלטלין אין גופן ממון הקדשות אמר קרא (שמות כב, ו) רעהו רעהו ולא הקדש:

ולא תשלומי ד' וה' (וכו'): מאי טעמא תשלומי ד' וה' אמר רחמנא ולא תשלומי שלשה וארבעה:

שומר חנם אינו נשבע (וכו'): מנהני מילי דת"ר (שמות כב, ו) כי יתן איש אל רעהו כלל כסף או כלים פרט (וגונב מבית האיש) חזר וכלל

כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון

יצאו קרקעות שאינן מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע"פ שמטלטלין אין גופן ממון הקדשות אמר קרא רעהו רעהו ולא של הקדש:

נושא שכר אינו משלם (וכו'): מנהני מילי דת"ר (שמות כב, ו) כי יתן איש אל רעהו כלל חמור או שור או שה פרט וכל בהמה לשמור חזר וכלל

כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון

יצאו קרקעות שאינן מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע"פ שמטלטלין אין גופן ממון הקדשות אמר קרא רעהו רעהו ולא של הקדש:

שומר חנם אינו נשבע וכו': ורמינהו בני העיר ששלחו את שקליהן ונגנבו או שאבדו

אם משנתרמה התרומה

דף נח עמוד א

נשבעין לגזברין ואם לאו נשבעין לבני העיר ובני העיר שוקלין אחרים תחתיהן נמצאו או שהחזירום הגנבים אלו ואלו שקלים הם ואין עולין להם לשנה הבאה

אמר שמואל הכא בנושא שכר עסקינן ונשבעין ליטול שכרן אי הכי נשבעין לגזברין לבני העיר מבעי ליה אמר רבה נשבעין לבני העיר במעמד גזברין כי היכי דלא נחשדינהו ואי נמי כי היכי דלא לקרו להו פושעים

והא נגנבו או שאבדו קתני ושומר שכר בגניבה ואבידה חיובי מיחייב והכא נמי נהי דשלומי לא משלמי אגרייהו מיהא לפסיד

אמר רבה נגנבו בלסטין מזויין אבדו שטבעה ספינתו בים

רבי יוחנן אמר הא מני ר"ש היא דאמר קדשים שחייב באחריותן יש להן אונאה ונשבעין עליהם

התינח עד שלא נתרמה התרומה משנתרמה התרומה קדשים שאינו חייב באחריותן נינהו דתניא תורמין על האבוד ועל הגבוי ועל העתיד לגבות

אלא א"ר אלעזר שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהו בני אדם מזלזלים בהקדשות:

נושא שכר אינו משלם: רמי ליה רב יוסף בר חמא לרבה תנן נושא שכר אינו משלם ורמינהי השוכר את הפועל לשמור את הפרה לשמור את התינוק לשמור את הזרעים אין נותנין לו שכר שבת לפיכך אין אחריות שבת עליו

היה שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע נותנין לו שכר שבת לפיכך אחריות שבת עליו מאי לאו לשלם

לא להפסיד שכרו אי הכי רישא דקתני אין אחריות שבת עליו הכי נמי דלהפסיד שכרו ומי אית ליה שכר שבת והא קתני אין נותנין לו שכר שבת אשתיק

א״ל מידי שמיע לך בהא א״ל הכי אמר רב ששת בשקנו מידו וכן א״ר יוחנן בשקנו מידו:

ר״ש אומר קדשים שחייב באחריותן יש להן אונאה ושאינו חייב באחריותן אין להן אונאה: תני תנא קמיה דר׳ יצחק בר אבא

קדשים שחייב באחריותן חייב שאני קורא בהן בה׳ וכחש ושאינו חייב באחריותן פטור שאני קורא בהן בעמיתו וכחש

אמר ליה כלפי לייא

דף נח עמוד ב

איפכא מסתברא אמר ליה איסמיה

אמר ליה לא הכי קאמר קדשים שחייב באחריותן חייב דאיתרבו מבה׳ וכחש ושאינו חייב באחריותן פטור דאמעיט מבעמיתו וכחש:

רבי יהודה אומר אף המוכר ספר תורה מרגלית ובהמה אין להם אונאה: תניא רבי יהודה אומר אף המוכר ספר תורה אין לה אונאה לפי שאין קץ לדמיה בהמה ומרגלית אין להם אונאה מפני שאדם רוצה לזווגן

אמרו לו והלא הכל אדם רוצה לזווגן ורבי יהודה הני חשיבי ליה והני לא חשיבי ליה ועד כמה אמר אמימר עד כדי דמיהם

תניא ר׳ יהודה בן בתירא אומר אף המוכר סוס וסייף וחטיטום במלחמה אין להם אונאה מפני שיש בהן חיי נפש:

מתני׳ כשם שאונאה במקח וממכר כך אונאה בדברים לא יאמר לו בכמה חפץ זה והוא אינו רוצה ליקח אם היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים אם הוא בן גרים לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך שנאמר (שמות כב, כ) וגר לא תונה ולא תלחצנו:

גמ׳ ת״ר (ויקרא כה, יז) לא תונו איש את עמיתו באונאת דברים הכתוב מדבר אתה אומר באונאת דברים או אינו אלא באונאת ממון כשהוא אומר (ויקרא כה, יד) וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך הרי אונאת ממון אמור הא מה אני מקיים (ויקרא כה, יז) לא תונו איש את עמיתו באונאת דברים

הא כיצד אם היה בעל תשובה אל יאמר לו זכור מעשיך הראשונים אם היה בן גרים אל יאמר לו זכור מעשה אבותיך אם היה גר ובא ללמוד תורה אל יאמר לו פה שאכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים בא ללמוד תורה שנאמרה מפי הגבורה

אם היו יסורין באין עליו אם היו חלאים באין עליו או שהיה מקבר את בניו אל יאמר לו כדרך שאמרו לו חביריו לאיוב (איוב ד, ו) הלא יראתך כסלתך תקותך ותום דרכיך זכר נא מי הוא נקי אבד

אם היו חמרים מבקשין תבואה ממנו לא יאמר להם לכו אצל פלוני שהוא מוכר תבואה ויודע בו שלא מכר מעולם ר״י אומר אף לא יתלה עיניו על המקח בשעה שאין לו דמים שהרי הדבר מסור ללב וכל דבר המסור ללב נאמר בו ויראת מאלהיך

א״ר יוחנן משום ר״ש בן יוחאי גדול אונאת דברים מאונאת ממון שזה נאמר בו (ויקרא כה, יז) ויראת מאלהיך וזה לא נאמר בו ויראת מאלהיך ור׳ אלעזר אומר זה בגופו וזה בממונו רבי שמואל בר נחמני אמר זה ניתן להישבון וזה לא ניתן להישבון

תני תנא קמיה דרב נחמן בר יצחק כל המלבין פני חבירו ברבים כאילו שופך דמים א״ל שפיר קא אמרת דחזינא ליה דאזיל סומקא ואתי חוורא אמר ליה אביי לרב דימי במערבא במאי זהירי א״ל באחווריי אפי דאמר רבי חנינא הכל יורדין לגיהנם חוץ משלשה

הכל ס״ד אלא אימא כל היורדין לגיהנם עולים חוץ משלשה שיורדין ואין עולין ואלו הן הבא על אשת איש והמלבין פני חבירו ברבים והמכנה שם רע לחבירו מכנה היינו מלבין אע״ג דדש ביה בשמיה

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן

דף נט עמוד א

נוח לו לאדם שיבא על ספק אשת איש ואל ילבין פני חבירו ברבים מנ״ל מדדרש רבא דדרש רבא מאי דכתיב (תהלים לה, טו) ובצלעי שמחו ונאספו קרעו ולא דמו אמר דוד לפני הקב״ה רבש״ע גלוי וידוע לפניך שאם היו מקרעים בשרי לא היה דמי שותת לארץ

ולא עוד אלא אפילו בשעה שעוסקין בנגעים ואהלות אומרים לי דוד הבא על אשת איש מיתתו במה ואני אומר להם מיתתו בחנק ויש לו חלק לעוה״ב אבל המלבין את פני חבירו ברבים אין לו חלק לעוה״ב

(ואמר) מר זוטרא בר טוביה אמר רב ואמרי לה אמר רב חנא בר ביזנא אמר ר״ש חסידא ואמרי לה א״ר יוחנן משום רשב״י נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים מנ״ל מתמר דכתיב (בראשית לח, כה) היא מוצאת והיא שלחה אל חמיה

אמר רב חננא בריה דרב אידי מאי דכתיב (ויקרא כה, יז) ולא תונו איש את עמיתו עם שאתך בתורה ובמצות אל תונהו אמר רב לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו שמתוך שדמעתה מצויה אונאתה קרובה

א״ר אלעזר מיום שנחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה שנאמר (איכה ג, ח) גם כי אזעק ואשוע שתם תפלתי ואע״פ ששערי תפלה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו שנאמר (תהלים לט, יג) שמעה תפלתי ה׳ ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש

ואמר רב כל ההולך בעצת אשתו נופל בגיהנם שנאמר (מלכים א כא, כה) רק לא היה כאחאב וגו׳ א״ל רב פפא לאביי והא אמרי אינשי איתתך גוצא גחין ותלחוש לה לא קשיא הא במילי דעלמא והא במילי דביתא לישנא אחרינא הא במילי דשמיא והא במילי דעלמא

אמר רב חסדא כל השערים ננעלים חוץ משערי אונאה שנאמר (עמוס ז, ז) הנה ה׳ נצב על חומת אנך ובידו אנך א״ר אלעזר הכל נפרע בידי שליח חוץ מאונאה שנאמר ובידו אנך

א״ר אבהו ג׳ אין הפרגוד ננעל בפניהם אונאה וגזל וע״ז אונאה דכתיב ובידו אנך גזל דכתיב (ירמיהו ו, ז) חמס ושוד ישמע בה על פני תמיד ע״ז דכתיב (ישעיהו סה, ג) העם המכעיסים אותי על פני תמיד [וגו׳]

אמר רב יהודה לעולם יהא אדם זהיר בתבואה בתוך ביתו שאין מריבה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא על עסקי תבואה שנאמר (תהלים קמז, יד) השם גבולך שלום חלב חטים ישביעך אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי כמשלם שערי מכדא נקיש ואתי תיגרא בביתא

ואמר רב חיננא בר פפא לעולם יהא אדם זהיר בתבואה בתוך ביתו שלא נקראו ישראל דלים אלא על עסקי תבואה שנאמר (שופטים ו, ג) והיה אם זרע ישראל וגו׳ וכתיב (שופטים ו, ד) ויחנו עליהם וגו׳ וכתיב (שופטים ו, ו) וידל ישראל מאד מפני מדין

(וא״ר) חלבו לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו שנאמר (בראשית יב, טז) ולאברם הטיב בעבורה והיינו דאמר להו רבא לבני מחוזא אוקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו

תנן התם חתכו חוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא ר״א מטהר וחכמים מטמאין

דף נט עמוד ב

וזה הוא תנור של עכנאי מאי עכנאי אמר רב יהודה אמר שמואל שהקיפו דברים כעכנא זו וטמאוהו תנא באותו היום השיב רבי אליעזר כל תשובות שבעולם ולא קיבלו הימנו

אמר להם אם הלכה כמותי חרוב זה יוכיח נעקר חרוב ממקומו מאה אמה ואמרי לה ארבע מאות אמה אמרו לו אין מביאין ראיה מן החרוב חזר ואמר להם אם הלכה כמותי אמת המים יוכיחו חזרו אמת המים לאחוריהם אמרו לו אין מביאין ראיה מאמת המים

חזר ואמר להם אם הלכה כמותי כותלי בית המדרש יוכיחו הטו כותלי בית המדרש ליפול גער בהם רבי יהושע אמר להם אם תלמידי חכמים מנצחים זה את זה בהלכה אתם מה טיבכם לא נפלו מפני כבודו של רבי יהושע ולא זקפו מפני כבודו של ר״א ועדיין מטין ועומדין

חזר ואמר להם אם הלכה כמותי מן השמים יוכיחו יצאתה בת קול ואמרה מה לכם אצל ר״א שהלכה כמותו בכ״מ

עמד רבי יהושע על רגליו ואמר (דברים ל, יב) לא בשמים היא מאי לא בשמים היא אמר רבי ירמיה שכבר נתנה תורה מהר סיני אין אנו משגיחין בבת קול שכבר כתבת בהר סיני בתורה (שמות כג, ב) אחרי רבים להטות אשכחיה רבי נתן לאליהו א״ל מאי עביד קוב״ה בההיא שעתא א״ל קא חייך ואמר נצחוני בני נצחוני בני

אמרו אותו היום הביאו כל טהרות שטיהר ר״א ושרפום באש ונמנו עליו וברכוהו ואמרו מי ילך ויודיעו אמר להם ר״ע אני אלך שמא ילך אדם שאינו הגון ויודיעו ונמצא מחריב את כל העולם כולו

מה עשה ר״ע לבש שחורים ונתעטף שחורים וישב לפניו ברחוק ארבע אמות אמר לו ר״א עקיבא מה יום מיומים אמר לו רבי כמדומה לי שחבירים בדילים ממך אף הוא קרע בגדיו וחלץ מנעליו ונשמט וישב על גבי קרקע

זלגו עיניו דמעות לקה העולם שליש בזיתים ושליש בחטים ושליש בשעורים ויש אומרים אף בצק שבידי אשה טפח תנא אך גדול היה באותו היום שבכל מקום שנתן בו עיניו ר״א נשרף

ואף ר״ג היה בא בספינה עמד עליו נחשול לטבעו אמר כמדומה לי שאין זה אלא בשביל ר״א בן הורקנוס עמד על רגליו ואמר רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד בית אבא עשיתי אלא לכבודך שלא ירבו מחלוקות בישראל נח הים מזעפו

אימא שלום דביתהו דר״א אחתיה דר״ג הואי מההוא מעשה ואילך לא הוה שבקה ליה לר״א למיפל על אפיה ההוא יומא ריש ירחא הוה ואיחלף לה בין מלא לחסר איכא דאמרי אתא עניא וקאי אבבא אפיקא ליה ריפתא

אשכחתיה דנפל על אנפיה אמרה ליה קום קטלית לאחי אדהכי נפק שיפורא מבית רבן גמליאל דשכיב אמר לה מנא ידעת אמרה ליה כך מקובלני מבית אבי אבא כל השערים ננעלים חוץ משערי אונאה

תנו רבנן המאנה את הגר עובר בשלשה לאוין והלוחצו עובר בשנים

מאי שנא מאנה דכתיבי שלשה לאוין (שמות כב, כ) וגר לא תונה (ויקרא יט, לג) וכי יגור אתך גר בארצכם לא תונו אותו (ויקרא כה, יז) ולא תונו איש את עמיתו וגר בכלל עמיתו הוא לוחצו נמי שלשה כתיבי (שמות כב, כ) ולא תלחצנו (שמות כג, ט) וגר לא תלחץ (שמות כב, כד) ולא תהיה לו כנושה וגר בכלל הוא אלא אחד זה ואחד זה בשלשה

תניא רבי אליעזר הגדול אומר מפני מה הזהירה תורה בל״ו מקומות ואמרי לה במ״ו מקומות בגר מפני שסורו רע

מאי דכתיב וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים (תנינא) רבי נתן אומר מום שבך אל תאמר לחברך והיינו דאמרי אינשי דזקיף ליה זקיפא בדיותקיה לא נימא ליה לחבריה זקיף ביניתא:

מתני׳ אין מערבין פירות בפירות אפי׳ חדשים בחדשים

דף ס עמוד א

ואין צריך לומר חדשים בישנים

באמת אמרו ביין התירו לערב קשה ברך מפני שהוא משביחו אין מערבין שמרי יין ביין אבל נותן לו את שמריו

מי שנתערב מים ביינו לא ימכרנו בחנות אלא א״כ הודיעו ולא לתגר אע״פ שהודיעו שאינו אלא לרמות בו מקום שנהגו להטיל מים ביין יטילו

התגר נוטל מה׳ גרנות ונותן לתוך מגורה אחת מה׳ גיתות ונותן לתוך פיטום אחד ובלבד שלא יהא מתכוין לערב:

גמ׳ ת״ר אין צ״ל חדשות מארבע וישנות משלש דאין מערבין אלא אפילו חדשות משלש וישנות מארבע אין מערבין מפני. שאדם רוצה לישנן:

באמת אמרו ביין התירו לערב קשה ברך מפני שהוא משביחו (וכו׳): א״ר אלעזר עדא אמרה כל באמת אמרו הלכה היא

אמר ר״נ ובין הגיתות שנו

והאידנא דקא מערבי שלא בין הגיתות אמר רב פפא דידעי וקא מחלי רב אחא בריה דרב איקא אמר הא מני רבי אחא היא דתניא רבי אחא מתיר בדבר הנטעם:

ואין מערבין שמרי יין ביין אבל נותן לו את שמריו (וכו'): והא אמרת רישא אין מערבין כלל וכי תימא מאי נותן לו את שמריו דקא מודע ליה הא מדקתני סיפא לא ימכרנו בחנות אלא א"כ מודיעו ולא לתגר אע"פ שמודיעו מכלל דרישא אע"ג דלא מודע ליה

אמר רב יהודה ה"ק אין מערבין שמרים של אמש בשל יום ולא של יום בשל אמש אבל נותן לו את שמריו תניא נמי הכי רבי יהודה אומר השופה יין לחבירו ה"ז לא יערב של אמש בשל יום ולא של יום בשל אמש אבל מערב של אמש בשל אמש ושל יום בשל יום:

מי שנתערב מים ביינו ה"ז לא ימכרנו בחנות אלא א"כ מודיעו וכו': רבא אייתו ליה חמרא מחנותא מזגיה טעמיה לא הוה בסים שדריה לחנותא א"ל אביי והא אנן תנן ולא לתגר אע"פ שהודיעו א"ל מזגא דידי מידע ידיע וכי תימא דטפי ומחייליה ומזבין ליה א"כ אין לדבר סוף:

מקום שנהגו להטיל מים ביין יטילו וכו': תנא למחצה לשליש ולרביע אמר רב ובין הגיתות שנו:

מתני' רבי יהודה אומר לא יחלק החנוני קליות ואגוזין לתינוקות מפני שהוא מרגילן לבא אצלו וחכמים מתירין ולא יפחות את השער וחכ"א זכור לטוב

לא יבור את הגריסין דברי אבא שאול וחכמים מתירין ומודים שלא יבור מעל פי מגורה שאינו אלא כגונב את העין אין מפרכסין לא את האדם ולא את הבהמה ולא את הכלים:

גמ' מאי טעמייהו דרבנן דאמר ליה אנא מפליגנא אמגוזי ואת פליג שיסקי:

ולא יפחות את השער וחכ"א זכור לטוב וכו': מאי טעמא דרבנן

דף ס עמוד ב

משום דקא מרווח לתרעא:

ולא יבור את הגריסין דברי אבא שאול וחכמים מתירין וכו': מאן חכמים רבי אחא דתניא רבי אחא מתיר בדבר הנראה:

אין מפרכסין לא את האדם וכו' ולא את הכלים: ת"ר אין משרבטין את הבהמה ואין נופחין בקרביים ואין. שורין את הבשר במים מאי אין משרבטין הכא תרגמו מיא דחיזרא זעירי אמר רב כהנא מזקפתא

שמואל שרא למרמא תומי לסרבלא רב יהודה שרא לכסכוסי קרמי רבה שרא למידק צרדי רבא שרא לצלומי גירי רב פפא בר שמואל שרא לצלומי דיקולי והא אנן תנן אין מפרכסין לא את האדם ולא את הבהמה ולא את הכלים לא קשיא הא בחדתי הא בעתיקי

פירכוס דאדם מאי היא כי הא דההוא עבדא סבא דאזל צבעיה לרישיה ולדיקניה אתא לקמיה דרבא אמר ליה זיבנן אמר ליה יהיו עניים בני ביתך

אתא לקמיה דרב פפא בר שמואל זבניה יומא חד א"ל אשקיין מיא אזל חווריה לרישיה ולדיקניה א"ל חזי דאנא קשיש מאבוך קרי אנפשיה (משלי יא, ח) צדיק מצרה נחלץ ויבא אחר תחתיו:

הדרן עלך הזהב

מתני' **איזהו** נשך ואיזהו תרבית

איזהו נשך המלוה סלע בה' דינרין סאתים חטין בשלש אסור מפני שהוא נושך

ואיזהו תרבית המרבה בפירות כיצד לקח הימנו חטין בדינר זהב הכור וכן השער עמדו חטין בל' דינרין

אמר לו תן לי חטיי שאני רוצה למוכרן וליקח בהן יין אמר לו הרי חטיך עשויות עלי בשלשים והרי לך אצלי בהן יין ויין אין לו:

גמ׳ מדשביק לריבית דאורייתא וקא מפרש דרבנן מכלל דאורייתא דנשך ותרבית חדא מלתא היא והא קראי כתיבי נשך כסף וריבית אוכל

ותיסברא דאיכא נשך בלא תרבית ותרבית בלא נשך נשך בלא תרבית היכי דמי

אי דאוזפיה מאה במאה ועשרים מעיקרא קיימי מאה בדנקא ולבסוף קיימי מאה ועשרים בדנקא נשך איכא דקא נכית ליה דקא שקיל מיניה מידי דלא יהיב ותרבית ליכא דלית ליה רווחא דדנקא אוזפיה ודנקא קא. שקיל מיניה

סוף סוף אי בתר מעיקרא אזלת הרי נשך והרי תרבית אי בתר בסוף אזלת לא נשך איכא ולא תרבית איכא

ותו תרבית בלא נשך היכי דמי אי דאוזיף מאה במאה מעיקרא קיימי מאה בדנקא ולבסוף מאה בחומשא

אי בתר מעיקרא אזלת לא נשך איכא ולא תרבית איכא אי בתר סוף אזלת הרי נשך והרי תרבית

אלא אמר רבא אי אתה מוצא לא נשך בלא תרבית ולא תרבית בלא נשך ולא חלקן הכתוב אלא לעבור עליו בשני לאוין

ת״ר (ויקרא כה, לז) את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן אכלך אין לי אלא נשך בכסף וריבית באוכל נשך באוכל מנין ת״ל (דברים כג, כ) נשך אוכל ריבית בכסף מנין תלמוד לומר נשך כסף

דף סא עמוד א

אם אינו ענין לנשך כסף שהרי כבר נאמר (דברים כג, כ) לא תשיך לאחיך תנהו ענין לרבית כסף

אין לי אלא בלוה במלוה מנין

נאמר נשך בלוה ונאמר נשך במלוה מה נשך האמור בלוה לא חלקת בו בין בכסף בין באוכל בין בנשך בין ברבית אף נשך האמור במלוה לא תחלוק בו בין בכסף בין באוכל בין בנשך בין ברבית מנין לרבות כל דבר ת״ל (דברים כג, כ) נשך כל דבר אשר ישך

רבינא אמר לא נשך באוכל ולא רבית בכסף צריכי קרא דאי כתיב את כספך לא תתן לו בנשך ואכלך במרבית כדקאמרת השתא דכתיב את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן אכלך קרי ביה הכי את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית ובנשך ובמרבית לא תתן אכלך

והא תנא נאמר נאמר קאמר

הכי קאמר אילו לא נאמר קרא הייתי אומר גזירה שוה עכשיו שנאמר קרא ג״ש לא צריך אלא גזירה שוה למה לי לנשך כל דבר אשר ישך דלא כתב במלוה

אמר רבא למה לי דכתב רחמנא לאו ברבית לאו בגזל לאו באונאה

צריכי דאי כתב רחמנא לאו ברבית משום דחידוש הוא דאפילו בלוה אסרה רחמנא

ואי כתב רחמנא לאו בגזל משום דבעל כרחיה אבל אונאה אימא לא

ואי כתב רחמנא לאו באונאה משום דלא ידע דמחיל

חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי הי תיתי לא לכתוב רחמנא לאו ברבית ותיתי מהנך מה להנך שכן שלא מדעת תאמר ברבית דמדעתיה

לא לכתוב רחמנא לאו באונאה ותיתי מהנך מה להנך שכן אין דרך מקח וממכר בכך

אלא לא לכתוב רחמנא לאו בגזל ותיתי מהנך דמאי פרכת מה לרבית שכן חידוש אונאה תוכיח

מה לאונאה שכן לא ידע ומחיל רבית תוכיח

וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שכן גוזלו אף אני אביא גזל

אמרי הכי נמי אלא לאו בגזל למה לי לכובש שכר שכיר

כובש שכר שכיר בהדיא כתיב ביה (דברים כד, יד) לא תעשוק שכיר עני ואביון לעבור עליו בשני לאוין

ולוקמה ברבית ואונאה ולעבור עליו בשני לאוין דבר הלמד מעניינו

דף סא עמוד ב

ובעניינא דשכיר כתיב

(ויקרא יט, יא) לא תגנובו דכתב רחמנא למה לי לכדתניא (שמות כ, יב) לא תגנוב על מנת למיקט לא תגנוב על מנת לשלם תשלומי כפל

א״ל רב יימר לרב אשי לאו דכתב רחמנא במשקלות למה לי א״ל לטומן משקלותיו במלח היינו גזל מעליא הוא לעבור עליו משעת עשייה

ת״ר (ויקרא יט, לה) לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה במדה זו מדידת קרקע שלא ימדוד לאחד בימות החמה ולאחד בימות הגשמים במשקל שלא יטמין משקלותיו במלח ובמשורה שלא ירתיח

והלא דברים ק״ו ומה משורה שהיא אחד משלשים (ושלשה) בלוג הקפידה עליו תורה ק״ו להין וחצי הין ושלישית ההין ורביעית ההין ולוג וחצי לוג ורביעית הלוג

אמר רבא למה לי דכתב רחמנא יציאת מצרים ברבית יציאת מצרים גבי ציצית יציאת מצרים במשקלות

אמר הקב״ה אני הוא שהבחנתי במצרים בין טפה של בכור לטפה שאינה של בכור אני הוא שעתיד ליפרע ממי שתולה מעותיו בנכרי ומלוה אותם לישראל ברבית וממי שטומן משקלותיו במלח וממי שתולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת הוא

רבינא איקלע לסורא דפרת א״ל רב חנינא מסורא דפרת לרבינא יציאת מצרים דכתב רחמנא גבי שרצים למה לי א״ל אמר הקב״ה אני הוא שהבחנתי בין טפה של בכור לטפה שאינה של בכור אני עתיד ליפרע ממי שמערב קרבי דגים טמאין בקרבי דגים טהורין ומוכרן לישראל

אמר ליה אנא המעלה קא קשיא לי מאי שנא הכא המעלה דכתב רחמנא

א״ל לכדתנא דבי רבי ישמעאל דתנא דבי רבי ישמעאל אמר הקב״ה אילמלא (לא) העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל דבר זה שאין מטמאין בשרצים דיי

א״ל ומי נפיש אגרייהו טפי מרבית ומציצית וממשקלות א״ל אע״ג דלא נפיש אגרייהו טפי מאיסי למכלינהו:

ואיזהו תרבית המרבה בפירות כיצד לקח הימנו חטים בדינר זהב וכו׳: אטו כל הני דאמרינן עד השתא לאו רבית הוא

א״ר אבהו עד כאן של תורה מכאן ואילך של דבריהם וכן אמר רבא עד כאן של תורה מכאן ואילך של דבריהם

ע״כ (איוב כז, יז) יכין רשע וילבש צדיק עד כאן ותו לא אלא אפי׳ ע״כ יכין רשע וילבש צדיק

ע״כ רבית קצוצה מכאן ואילך אבק רבית

א״ר אלעזר רבית קצוצה יוצאה בדיינין אבק רבית אינה יוצאה בדיינין רבי יוחנן אמר אפילו רבית קצוצה נמי אינה יוצאה בדיינין

א״ר יצחק מ״ט דרבי יוחנן דאמר קרא (יחזקאל יח, יג) בנשך נתן ותרבית לקח וחי לא יחיה את כל התועבות האלה עשה למיתה ניתן ולא להשבון רב אדא בר אהבה אמר אמר קרא (ויקרא כה, לו) אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלהיך למורא ניתן ולא להשבון

רבא אמר מגופיה דקרא שמיע ליה (יחזקאל יח, יג) מות יומת דמיו בו יהיה הוקשו מלוי רבית לשופכי דמים מה שופכי דמים לא ניתנו להשבון אף מלוי רבית לא ניתנו להשבון

אר״נ בר יצחק מ״ט דר״א דאמר קרא

דף סב עמוד א

(ויקרא כה, לו) וחי אחיך עמך אהדר ליה כי היכי דניחי

ורבי יוחנן האי וחי אחיך עמך מאי עביד ליה מבעי ליה לכדתניא שנים שהיו מהלכין בדרך וביד אחד מהן קיתון של מים אם שותין שניהם מתים ואם שותה אחד מהן מגיע לישוב דרש בן פטורא מוטב שישתו שניהם וימותו ואל יראה אחד מהם במיתתו של חבירו עד שבא ר׳ עקיבא ולימד וחי אחיך עמך חייך קודמים לחיי חבירך

מיתיבי הניח להם אביהם מעות של רבית אע״פ שיודעים שהן של רבית אינן חייבין להחזירן הא אביהן חייב להחזיר

בדין הוא דאבוהון נמי לא מיחייב להחזיר ואיידי דקא בעי למתני סיפא הניח להן אביהם פרה וטלית וכל דבר המסוים חייבין להחזיר מפני כבוד אביהם תני נמי רישא בדידהו

והני מפני כבוד אביהם מי מיחייבי קרי כאן (שמות כב, כז) ונשיא בעמך לא תאר בעושה מעשה עמך

כדאמר ר׳ פנחס משמיה דרבא בשעשה תשובה הכא נמי בשעשה תשובה אי עשה תשובה מאי בעי גביה שלא הספיק להחזיר עד שמת

מיתיבי הגזלנין ומלוי רבית אע״פ שגבו מחזירין גזלנין מאי אע״פ שגבו איכא אי לא גזול גזול אי לא גזול גזלנין קרית להו אלא אימא גזלנין מאי ניהו מלוי רבית אע״פ שגבו מחזירין

תנאי היא דתניא רבי נחמיה ורבי אליעזר בן יעקב פוטרין את המלוה ואת הערב מפני שיש בהן קום עשה מאי קום עשה לאו משום דאמרינן להו קומו אהדורו

מכלל דתנא קמא סבר לאו בני אהדורי נינהו לא מאי קום עשה לקרוע שטרא

מאי קסבר אי קסבר שטר העומד לגבות כגבוי דמי והא עבדו איסורייהו ואי לאו כגבוי דמי הא לא עבוד ולא כלום

לעולם קסבר שטר העומד לגבות לאו כגבוי דמי והא קא משמע לן דשומא מילתא היא

הכי נמי מסתברא דתנן אלו עוברים בלא תעשה המלוה והלוה הערב והעדים בשלמא כולהו עבוד מעשה אלא עדים מאי עבוד אלא לאו שמע מינה דשומא מילתא היא ש״מ

אמר רב ספרא כל שאילו בדיניהם מוציאים מלוה למלוה בדינינו מחזירין ממלוה ללוה כל שאילו בדיניהם אין מוציאין מלוה למלוה בדינינו אין מחזירין ממלוה ללוה

א״ל אביי לרב יוסף וכללא הוא והרי סאה בסאה דבדיניהם מוציאין מלוה למלוה ובדינינו אין מחזירין ממלוה ללוה אמר ליה אינהו בתורת פקדון אתא לידיה

א״ל רבינא לרב אשי והרי משכנתא בלא נכייתא דבדיניהם מוציאין מלוה למלוה

דף סב עמוד ב

ובדינינו אין מחזירין ממלוה ללוה אמר ליה אינהו בתורת זביני אתא לידייהו

אלא כל שאילו בדיניהן דקאמר רב ספרא מאי אתא לאשמועינן הכי אתא לאשמועינן כל שאילו בדיניהן מוציאין מלוה למלוה בדינינו מחזירין ממלוה ללוה ומאי ניהו ברבית קצוצה וכדרבי אלעזר

כל שאילו בדיניהם אין מוציאין בדינינו אין מחזירין רבית מוקדמת רבית מאוחרת:

כיצד לקח הימנו חטים בדינר זהב הכור וכן השער וכו׳: וכי אין לו יין מאי הוי

והתניא אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער יצא השער פוסקין אף על פי שאין לזה יש לזה

אמר רבה מתניתין בבא לחוב בדמיהן עסקינן

וכדתניא הרי שהיה נושה בחבירו מנה והלך ועמד על גורנו ואומר תן לי מעותי שאני רוצה ליקח בהם חטים אמר לו חטים יש לי שאני נותן לך צא ועשה עלי כשער של עכשיו ואני אעלה לך כל שנים עשר חדש אסור דלאו כאיסרו הבא לידו דמי

א״ל אביי אי דלא כאיסרו הבא לידו מאי אירא אין לו אפי׳ יש לו נמי אלא אמר אביי מתני׳ כדתני רב ספרא ברבית דבי רבי חייא

דתני רב ספרא ברבית דבי ר׳ חייא יש דברים שהם מותרין ואסורין מפני הערמת רבית כיצד אמר לו הלויני מנה א״ל מנה אין לי חטין במנה יש לי שאני נותן לך נתן לו חטין במנה וחזר ולקחן הימנו בעשרים וארבע סלע מותר ואסור לעשות כן מפני הערמת רבית

הכא נמי כגון דאמר הלויני שלשים דינרים אמר ליה שלשים דינרים אין לי חטין בשלשים דינרים יש לי שאני נותן לך נתן לו חטין בשלשים דינרים וחזר ולקחם הימנו בדינר זהב אי אית ליה חמרא ללוה דיהיב ליה בשלשים דינר פירא הוא דקא שקיל מיניה ולית לן בה ואי לא כיון דלית ליה חמרא ודאי משקל זוזי מיניה מחזי כרבית

אמר ליה רבא אי הכי תן לי חיטי דמי חיטי מבעי ליה תני דמי חיטי שאני מוכרן שמכרתים לך מבעיא ליה תני שמכרתים לך הרי חטיך עשויות עלי בשלשי׳ דינרין מעיקרא נמי הכי אוקמינהו עילויה הכי קאמר ליה בדמי חטיך שעשית עלי בשלשים דינר

הרי לך אצלי בהן יין ויין אין לו והא בדינר זהב הכור וכן השער קתני אלא אמר רבא כי שכיבנא רבי אושעיא נפק לוותי

דף סג עמוד א

דמתרצנא מתני׳ כוותיה

דתני ר׳ אושעיא הרי שהיה נושה בחבירו מנה והלך ועמד על גורנו ואמר תן לי מעותי שאני רוצה ליקח בהן חטין ואמר לו חטין יש לי שאני נותן לך צא ועשאן עלי כשער של עכשיו הגיע זמן חטין למכור אמר לו תן לי חטין שאני רוצה למוכרן וליקח בהן יין אמר לו יש לי יין שאני נותן לך צא ועשאן עלי כשער של עכשיו

הגיע זמן יין למכור ואמר לו תן לי ייני שאני רוצה למוכרו וליקח בו שמן אמר לו שמן יש לי שאני נותן לך צא ועשהו עלי כשער של עכשיו כולם אם יש לו מותר אין לו אסור ומאי לקח לקח בהלואתו

אמר רבא שמע מינה מדר׳ אושעיא תלת שמע מינה דמעמידין מלוה על גבי פירות ולא אמרינן דלא כאיסרו הבא לידו הוא וש״מ הוא דיש לו וש״מ איתא לדרבי ינאי

דאמר רבי ינאי מה לי הן מה לי דמיהן

דאתמר רב אמר עושין אמנה בפירות ואין עושין אמנה בדמים ור׳ ינאי אמר מה לי הן ומה לי דמיהן

מיתיבי כולם אם יש לו מותר אמר רב הונא אמר רב בשמשך אי בשמשך צריכא למימר אלא כגון שיחד לו קרן זוית

ושמואל אמר הא מני רבי יהודה היא דאמר צד אחד ברבית מותר

דתניא הרי שהיה נושה בחבירו מנה ועשה לו שדהו מכר בזמן שהמוכר אוכל פירות מותר לוקח אוכל פירות אסור ר׳ יהודה אומר אף בזמן שהלוקח אוכל פירות מותר

א״ל רבי יהודה מעשה בביתוס בן זונין שעשה שדהו מכר על פי ר׳ אלעזר בן עזריה ולוקח אוכל פירות היה אמרו לו משם ראיה מוכר אוכל פירות היה ולא לוקח

מאי בינייהו אמר אביי צד אחד ברבית איכא בינייהו רבא אמר רבית ע״מ להחזיר איכא בינייהו

אמר רבא השתא דאמר רבי ינאי

דף סג עמוד ב

מה לי הן ומה לי דמיהן אמרינן מה לי דמיהן ומה לי הן נמי אמרינן ופוסקין על שער שבשוק ואע״פ שאין לו

איתיביה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע לרבא כולם אם יש לו מותר אם אין לו אסור אמר להו התם הלואה הכא זביני

רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו מאי טעמא אמרו רבנן פוסקין על שער שבשוק ואע״פ שאין לו דאמר ליה שקילא טיבותיך ושדייא אחיזרי מאי אהנית לי אי הוו לי זוזי בידי הוה מזבנינא בהיני ובשילי בזולא

אמר ליה אביי לרב יוסף אלא מעתה מותר ללות סאה בסאה משום דמצי א״ל שקילא טיבותיך ושדייא אחיזרי דאמר ליה חטי דקדחי באכלבאי א״ל התם הלואה הכא זביני

אמר ליה אדא בר אבא לרבא והא בעי למיתב זוזי לספסירא א״ל דקא יהיב ליה נמי רב אשי אמר זוזי דאינשי אינהו עבדי ליה ספסירותיה:

רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו האי מאן דיהיב זוזי אתרעא חריפא צריך לאתחזויי לבי דרי

למאי אי למקנא הא לא קני אי לקבולי עליה מי שפרע כי לא מיתחזי נמי מקבל עליה מי שפרע

לעולם לקבולי עליה מי שפרע ומאן דיהיב זוזי אתרעא [חריפא] לבי תרי תלתא יהיב אי מיתחזי ליה סמכא דעתיה ואי לא אמר ליה אמינא דאשכחת פירי דשפירי מדידי ושקלת

אמר רב אשי השתא דאמרת משום מסמך דעתא אפילו אשכחיה בשוקא וא״ל סמכא דעתיה:

אמר רב נחמן כללא דרביתא כל אגר נטר ליה אסור ואמר רב נחמן האי מאן דיהיב זוזי לקיראה וקא אזלי ד׳ ד׳ וא״ל יהיבנא לך ה׳ ה׳ איתנהו גביה שרי ליתנהו גביה אסור

פשיטא לא צריכא דאית ליה אשראי במתא מהו דתימא כיון דאית ליה אשראי במתא כעד שיבא בני או עד שאמצא מפתח דמי קמ״ל כיון דמחסרי גוביינא כמאן דליתנהו דמי:

ואמר רב נחמן האי מאן דאוזיף פשיטי מחבריה ואשכח ביה טופיינא אי בכדי שהדעת טועה מיחייב לאהדוריה ליה ואי לאו מתנה בעלמא הוא דיהיב ליה

היכי דמי בכדי שהדעת טועה אמר רב אחא בריה דרב יוסף

דף סד עמוד א

בעישורייתא וחומשייתא

א״ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ואי איניש תקיפא הוא דלא יהיב מתנה מאי א״ל דלמא מיגזל גזליה ואבלע ליה בחשבון דתניא הגוזל את חבירו והבליע לו בחשבון יצא

ואי איניש דאתי מעלמא דלא שקיל וטרי בהדיה מאי א״ל דלמא איניש אחרינא גזליה וא״ל כי יזיף פלוני פשיטי מינך אבלע ליה בחשבון

אמר רב כהנא הוה יתיבנא בשילהי פרקי דרב ושמעית דקאמר קרי קרי ולא ידענא מאי קאמר בתר דקם רב אמרי להו מאי קרי קרי דקאמר רב

אמרו לי הכי קאמר רב האי מאן דיהיב זוזי לגינאה אקרי וקא אזלי עשרה קרי בני זרתא וא״ל יהבינא לך בני גרמידא איתנהו שרי ליתנהו אסור

פשיטא מהו דתימא כיון דממילא קא רבו שפיר דמי קמ״ל

כמאן כי האי תנא דתניא ההולך לחלוב את עזיו ולגזוז את רחליו ולרדות את כוורתו מצאו חבירו ואמר לו מה שעזי חולבות מכור לך מה שרחלי גוזזות מכור לך מה שכוורתי רודה מכור לך מותר

אבל אם אמר לו מה שעזי חולבות כך וכך מכור לך מה שרחלי גוזזות כך וכך מכור לך מה שכוורתי רודה כך וכך מכור לך אסור ואע״ג דממילא קא רבו כיון דליתנהו בההיא שעתא אסור

איכא דאמרי אמר רבא כיון דממילא קא רבו שפיר דמי והתניא כך וכך אסור

התם לאו מיניה קא רבו דשקלי ליה להאי ואתי אחרינא בדוכתיה הכא מיניה קא רבו דכי שקלי ליה להאי לא אתי אחרינא בדוכתיה

אמר אביי שרי ליה לאיניש למימר ליה לחבריה הילך ארבעה זוזי אחביתא דחמרא אי תקפה ברשותך אי יקרא אי זילא ברשותי א״ל רב שרביא לאביי

דף סד עמוד ב

האי קרוב לשכר ורחוק להפסד הוא אמר ליה כיון דמקבל עליה זולא קרוב לזה ולזה הוא:

מתני׳ המלוה את חבירו לא ידור בחצרו חנם ולא ישכור ממנו בפחות מפני שהוא רבית:

גמ׳ אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אע״פ שאמרו הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך להעלות לו שכר הלוהו ודר בחצרו צריך להעלות לו שכר מאי קמ״ל תנינא המלוה את חבירו לא ידור בחצירו חנם ולא ישכור ממנו בפחות מפני שהוא רבית

אי ממתני׳ הוה אמינא הני מילי בחצר דקיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר אבל חצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר אימא לא קמ״ל

איכא דאמרי אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אע״פ שאמרו הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך להעלות לו שכר הלויני ודור בחצרי צריך להעלות לו שכר

מ״ד הלוהו כל שכן הלויני ומ״ד הלויני אבל הלוהו לא מ״ט כיון דמעיקרא לאו אדעתא דהכי אוזפיה לית לן בה

רב יוסף בר חמא תקיף עבדי דאינשי דמסיק בהו זוזי ועביד בהו עבידתא א״ל רבא בריה מ״ט עביד מר הכי א״ל אנא כרב נחמן סבירא לי דאמר רב נחמן עבדא נהום כריסיה לא שוי

א״ל אימור דאמר רב נחמן כגון דארי עבדיה דמרקיד בי כובי עבדי אחריני מי אמר א״ל אנא כי הא דרב דניאל בר רב קטינא אמר רב סבירא לי דאמר התוקף עבדו של חבירו ועשה בו מלאכה פטור

דף סה עמוד א

דניחא ליה דלא נסתרי עבדיה

אמר ליה הני מילי היכא דלא מסיק ביה זוזי מר כיון דמסיק בהו זוזי מיחזי כרבית דאמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אע״פ שאמרו הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך להעלות לו שכר הלוהו ודר בחצירו צריך להעלות לו שכר אמר ליה הדרי בי

אמר אביי האי מאן דמסיק זוזי דריביתא בחבריה וקא אזלי חטי ארבעה גריוי בזוזא בשוקא ויהיב ליה איהו חמשה כי מפקינן מיניה ארבעה מפקינן מיניה אידך אוזולי הוא דקא מוזיל גביה רבא אמר חמשה מפקינן מיניה דמעיקרא בתורת ריביתא אתאי לידיה

ואמר אביי האי מאן דמסיק ארבעה זוזי דריביתא בחבריה ויהיב ליה גלימא בגוייהו כי מפקינן מיניה ארבעה מפקינן מיניה גלימא לא מפקינן מיניה רבא אמר גלימא מפקינן מיניה מאי טעמא כי היכי דלא לימרו גלימא דמכסי וקאי גלימא דריביתא הוא

אמר רבא האי מאן דמסיק תריסר זוזי דריביתא בחבריה ואגר ליה חצר דמתגרא בעשרה ואוגריה נהליה בתריסר כי מפקינן מיניה תריסר מפקינן מיניה

אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא ולימא ליה כי אגרא הכי דהוה קא משתרשי לי השתא דלא משתרשי לי כדאגרי כולי עלמא הוא דאגרנא משום דאמר ליה סברת וקבלת:

מתני׳ מרבין על השכר ואין מרבין על המכר כיצד השכיר לו את חצרו ואמר לו אם מעכשיו אתה נותן לי הרי הוא לך בעשר סלעים לשנה ואם של חודש בחודש סלע לחודש מותר מכר לו את שדהו ואמר לו אם מעכשיו אתה נותן לי הרי היא שלך באלף זוז אם לגורן בשנים עשר מנה אסור:

גמ׳ מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו שכירות אינה משתלמת אלא בסוף והאי כיון דלא מטא זמניה למיגבא לאו אגר נטר ליה משווא הוא דהכי שויא והאי דקאמר ליה אם מעכשיו אתה נותן לי הרי הוא לך בעשר סלעים לשנה אוזולי הוא דקא מוזיל גביה

סיפא כיון דזביני נינהו ובעי למישקל דמי מעכשיו הלכך אגר נטר ליה הוא ואסור אמר רבא דקו בה רבנן בהא מילתא ואוקמוה אקרא (ויקרא כה, נג) כשכיר שנה בשנה שכירות של שנה זו אינה משתלמת אלא בשנה אחרת:

ואם לגורן בשנים עשר מנה אסור: אמר רב נחמן טרשא שרי

איתיביה רמי בר חמא לרב נחמן ואמרי לה רב עוקבא בר חמא לרב נחמן ואם לגורן בשנים עשר מנה אסור א״ל התם קץ ליה הכא לא קץ ליה

אמר רב פפא טרשא דידי שרי מאי טעמא שכראי לא פסיד זוזי לא צריכנא אנא הוא דקא עבידנא מילתא גבי לוקח

אמר ליה רב ששת בריה דרב אידי לרב פפא מאי חזי מר דקא אזלת בתר דידך זיל בתר דידהו דאילו הוו להו זוזי הוו שקלי כי השתא השתא דלית להו זוזי שקלי כיוקרא דלקמיה

א״ר חמא טרשא דידי ודאי שרי

מאי טעמא ניחא להו דליקו ברשותי דכל היכא דקא אזלי שבקי להו מכסא ונקוט להו שוקא

דף סה עמוד ב

והלכתא כרב חמא והלכתא כרבי אלעזר והלכתא כרבי ינאי דאמר מה לי הן ומה לי דמיהן:

מתני׳ מכר לו את השדה ונתן לו מקצת דמים ואמר לו אימתי שתרצה הבא מעות וטול את שלך אסור הלוהו על שדהו ואמר לו אם אי אתה נותן לי מכאן ועד שלש שנים הרי היא שלי הרי היא שלו וכך היה ביתוס בן זונין עושה ע״פ חכמים:

גמ׳ מי אוכל פירות רב הונא אמר מוכר אוכל פירות רב ענן אמר משלשין את הפירות ולא פליגי הא דאמר לכי מייתית קני הא דאמר לכי מייתית קני מעכשיו

תני רב ספרא ברבית דבי רבי חייא פעמים ששניהם מותרין פעמים ששניהם אסורין ופעמים שהמוכר מותר ולוקח אסור ופעמים שהלוקח מותר ומוכר אסור

עני רבא בתריה פעמים ששניהם מותרין דאמר ליה קני כשיעור זוזך פעמים ששניהם אסורין דא״ל לכי מייתית קני מעכשיו

פעמים מוכר מותר ולוקח אסור דאמר ליה לכי מייתית קני פעמים שהלוקח מותר ומוכר אסור דאמר ליה קני מעכשיו וזוזאי ליהוו הלואה גבך

מאן תנא שניהם אסורין אמר רב הונא בריה דרב יהושע דלא כרבי יהודה דאי רבי יהודה הא אמר צד אחד ברבית מותר:

משכן לו בית משכן לו שדה ואמר לו לכשתרצה למוכרם לא תמכרם אלא לי בדמים הללו אסור בשווייהן מותר

מאן תנא בדמים הללו אסור אמר רב הונא בריה דרב יהושע דלא כרבי יהודה דאי רבי יהודה האמר צד אחד ברבית מותר:

מכר לו בית מכר לו שדה ואמר לו לכשיהיו לי מעות החזירם לי אסור לכשיהיו לך מעות אחזירם לך מותר: מאן תנא אמר רב הונא בריה דרב יהושע דלא כרבי יהודה דאי רבי יהודה האמר צד אחד בריבית מותר

מאי שנא רישא ומ״ש סיפא אמר רבא רישא דלא אמר ליה מדעתיה סיפא דא״ל מדעתיה:

ההוא גברא דזבין ליה ארעא לחבריה שלא באחריות חזייה דהוה קא עציב אמר ליה אמאי עציבת אי טרפו לה מינך מגבינא לך שופרא שבחא ופירי

אמר אמימר

דף סו עמוד א

פטומי מילי בעלמא הוא אמר ליה רב אשי לאמימר טעמא מאי כיון דלוקח בעי לאתנויי והכא מוכר קא מתני אמרת פטומי מילי בעלמא הוא

אלא מתניתא דקתני לכשיהיו לך מעות אחזיר לך מותר דמוכר הוא דבעי לאתנויי מוכר לא אתני ולוקח קא מתני

ואמרינן מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא ואמר רבא סיפא דאמר ליה מדעתיה טעמא דא״ל מדעתיה הא לא א״ל מדעתיה לא אמרינן פטומי מילי בעלמא הוא

א״ל נעשה כמאן דא״ל מדעתיה אתמר:

ההוא שכיב מרע דכתב לה גיטא לדביתהו אנגיד ואתנח אמרה ליה אמאי קא מתנחת אי קיימת דידך אנא אמר רב זביד פטומי מילי בעלמא הוא

א״ל רב אחא מדפתי לרבינא ואי לאו פטומי מילי מאי בדידה קיימא למישדי תנאה בגיטא בדידיה קיימא למשדי תנאה מהו דתימא הוא גופיה אדעתא דידה קא גמיר ויהיב גיטא קא משמע לן׃

הלוהו על שדהו׃ אמר רב הונא בשעת מתן מעות קנה הכל לאחר מתן מעות לא קנה אלא כנגד מעותיו ורב נחמן אמר אפילו לאחר מתן מעות קנה הכל

עבד רב נחמן עובדא גבי ריש גלותא כשמעתיה קרעיה רב יהודה לשטריה אמר ליה ריש גלותא רב יהודה קרע לשטרך אמר ליה דרדקא קרעיה גברא רבה קרעיה חזא ביה טעמא וקרעיה

איכא דאמרי אמר ליה דרדקא קרעיה דכולי עלמא לגבי דידי בדינא דרדקי נינהו

הדר אמר רב נחמן אפילו בשעת מתן מעות לא קנה ולא כלום איתיביה רבא לרב נחמן אם אי אתה נותן לי מכאן ועד שלש שנים הרי היא שלי הרי היא שלו

אמר ליה אני אומר אסמכתא קניא ומניומי אמר אסמכתא לא קניא

ולמניומי קשיא מתני׳ איבעית אימא מתני׳ רבי יוסי היא דאמר אסמכתא קניא

דף סו עמוד ב

איבעית אימא דאמר ליה קני מעכשיו

א״ל מר ינוקא ומר קשישא בני דרב חסדא לרב אשי הכי אמרי נהרדעאי משמיה דרב נחמן האי אסמכתא בזמניה קניא בלא זמניה לא קניא

א״ל כל מידי בזמניה קני בלא זמניה לא קני

דלמא הכי קאמריתו אשכחיה בגו זמניה וא״ל קני קני בתר זמניה ואמר ליה קני לא קני מאי טעמא מחמת כיסופא הוא דקאמר ליה

ולא היא דאפילו בגו זמניה נמי לא קני והאי דקאמר ליה קני קא סבר כי מטי זמניה לא ליתי ליטרדן

אמר רב פפא האי אסמכתא זימנין קניא וזימנין לא קניא אשכחיה דקא שתי שכרא קני דקא מהפך אזוזי לא קני

א״ל רב אחא מדפתי לרבינא דלמא לפכוחי פחדיה קא שתי אי נמי איניש אחרינא אסמכיה אזוזי אלא אמר רבינא אי קפיד בדמי ודאי קני

אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא דלמא סבר כי היכי דלא תיתזיל ארעיה אלא אמר רב פפא אי קפיד בארעא ודאי קני

ואמר רב פפא אף על גב דאמור רבנן אסמכתא לא קניא אפותיקי הויא למיגבא מינה

א״ל רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא מי קאמר ליה קני לגוביינא אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא ואי אמר קני למיגבא מיניה קני סוף סוף אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא

אלא אפותיקי דקאמר רב פפא מאי היא דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזו

ההוא גברא דזבין ליה ארעא לחבריה באחריות א״ל אי טרפו ליה מנאי מגבית לי מעידי עידית דאית לך אמר ליה מעידי עידית לא מגבינא לך דבעינן למיקם קמאי אלא מגבינא לך מעידית אחרים דאית לי לסוף טרפוה מיניה אתא בדקא שקיל לעידי עידית

סבר רב פפא למימר מעידית א״ל והא קיימא

א״ל רב אחא מדפתי לרבינא ולימא ליה כי אמרי לך אנא מגבינא לך דהוה עידי עידית קיימא השתא קיימא ליה עידית במקום עידי עידית

רב בר שבא הוה מסיק ביה רב כהנא זוזי א״ל אי לא פרענא לך ליום פלוני גבי מהאי חמרא סבר רב פפא למימר כי אמרינן אסמכתא לא קניא הני מילי בארעא דלאו לזבוני קיימא אבל חמרא כיון דלזבוני קאי כזוזי דמי

א״ל רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא הכי אמרי׳ משמיה דרבה כל דאי לא קני

אמר רב נחמן השתא דאמור רבנן אסמכתא לא קניא הדר ארעא והדרי פירי למימרא דסבר רב נחמן מחילה בטעות לא הויא מחילה

והאיתמר המוכר פירות דקל לחבירו אמר רב הונא עד שלא באו לעולם יכול לחזור בו משבאו לעולם אין יכול לחזור בו ורב נחמן אמר אף משבאו לעולם יכול לחזור בו

ואמר רב נחמן מודינא דאי שמיט ואכיל לא מפקינן מיניה התם זביני הכא הלואה

אמר רבא

דף סז עמוד א

הוה יתיבנא קמיה דרב נחמן ובעי לאותביה אונאה ואודיק חזיתן איילונית והרי אונאה דמחילה בטעות היא ולא הויא מחילה ואודיק חזיתן איילונית הרי איילונית דמחילה בטעות היא והויא מחילה

דתנן הממאנת והשנייה והאיילונית אין להן לא כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות

ולא היא לא אונאה הויא תיובתיה ולא איילונית מסייע ליה

לא אונאה תיובתיה דלא ידע דאיתיה אונאה דמחיל גביה ולא איילונית מסייע ליה דניחא לה דתיפוק עלה שמא דאישות

ההיא איתתא דאמרה ליה להההוא גברא זיל זבין לי ארעא מקריביי אזל זבן לה א״ל אי הוו לי זוזי מהדרת לה ניהלי א״ל את ונוולא אחי

אמר רבה בר רב הונא כל את ונוולא אחי אמר סמכא דעתיה ולא גמר ומקני

ארעא הדרה פירי מאי רבית קצוצה הוו ויוצאין בדיינין או דילמא כי אבק רבית הוו ואין יוצאין

אמר רבה בר רב הונא מסתברא כי אבק רבית הוו ואין יוצאין בדיינין וכן אמר רבא כי אבק רבית הוו ואין יוצאין בדיינין

אמר ליה אביי לרבה משכנתא מאי התם טעמא מאי משום דלא קץ ליה הכא נמי לא קץ ליה או דילמא התם זביני הכא הלואה

א״ל התם טעמא מאי משום דלא קץ ליה הכא נמי לא קץ ליה

אמר רב פפי עבד רבינא עובדא וחשיב ואפיק פירי דלא כרבה בר רב הונא

אמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא הא משכנתא באתרא דמסלקי אכל שיעור זוזי מסלקינן ליה

אכל טפי לא מפקינן מיניה ולא מחשבינן משטרא לשטרא

ובדיתמי אכל שיעור זוזי מסלקינן ליה אכל טפי מפקינן מיניה ומחשבינן משטרא לשטרא

אמר רב אשי השתא דאמרת אכל טפי לא מפקינן מיניה אכל שיעור זוזי נמי לא מסלקינן ליה בלא זוזי מאי טעמא סלוקי בלא זוזי אפוקי מיניה הוא הוי אבק רבית ואבק רבית אינה יוצאה בדיינין

עבד רב אשי עובדא ביתומים קטנים

דף סז עמוד ב

כגדולים

אמר רבא בריה דרב יוסף משמיה דרבא האי משכנתא באתרא דמסלקי לא ניכול אלא בנכייתא וצורבא מדרבנן אפילו בנכייתא לא ניכול אלא במאי ניכול בקיצותא

הניחא למאן דאמר קיצותא שריא אלא למאן דאמר קיצותא אסירא מאי איכא למימר דאתמר קיצותא פליגא בה רב אחא ורבינא חד אמר קיצותא שריא וחד אמר קיצותא אסירא היכי דמי קיצותא דאמר ליה עד חמש שנין אכילנא לה בלא נכייתא מכאן ואילך שיימנא לך כולהו פירי

איכא דאמרי כל בלא נכייתא אסור אבל היכי דמי קיצותא דאמר ליה עד חמש שנין אכילנא בנכייתא מכאן ואילך שיימנא לך כולהו פירי

מאן דאסר בקמייתא שרי בבתרייתא מאן דאסר בבתרייתא היכי שרי למיכל שרי כי משכנתא דסורא דכתבי בה הכי במשלם שניא אילין תיפוק ארעא דא בלא כסף

רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע אמרי תרוייהו האי משכנתא באתרא דמסלקי אין בעל חוב גובה הימנה ואין הבכור נוטל בה פי שנים ושביעית משמטתה

ובאתרא דלא מסלקי בעל חוב גובה הימנו ובכור נוטל בו פי שנים ואין שביעית משמטתה

ואמר מר זוטרא משמיה דרב פפא האי משכנתא באתרא דמסלקי מסלקי ליה ואפילו מתמרי דאבודיא ואי אגבהנהו בסיסני קננהו ולמאן דאמר כליו של לוקח ברשות מוכר קנה לוקח אפילו דלא אגבהנהו בסיסני קננהו:

פשיטא באתרא דמסלקי ואמר לא מסתלקנא הא קאמר דלא מסתלקנא אלא באתרא דלא מסלקי ואמר מסתלקנא מאי צריך למקנא מיניה או לא

רב פפא אמר לא צריך למקנא מיניה רב ששת בריה דרב אידי אמר צריך למקנא מיניה והלכתא צריך למקנא מיניה

אמר איזיל ואייתי זוזי לא אכיל איזיל ואטרח ואייתי זוזי רבינא אמר אכיל ומר זוטרא בריה דרב מרי אמר לא אכיל והלכתא לא אכיל

רב כהנא ורב פפא ורב אשי לא אכלי בנכייתא רבינא אכיל בנכייתא

אמר מר זוטרא מאי טעמא דמאן דאכיל בנכייתא מידי דהוה אשדה אחוזה שדה אחוזה לאו אע"ג דקא אכיל פירי טובא אמר רחמנא

דף סח עמוד א

קא פריק לה בארבעה זוזי הכא נמי לא שנא

ומאן דאסר אמר לך שדה אחוזה הקדש היא ורחמנא אוקמיה אפדיון הכא הלואה היא ומיחזי כרבית

אמר רב אשי אמרו לי סבי דמתא מחסיא סתם משכנתא שתא למאי נפקא מינה דאי אכיל לה שתא מצי מסלק ליה ואי לא לא מצי מסלק ליה

ואמר רב אשי אמרו לי סבי דמתא מחסיא מאי משכנתא דשכונה גביה למאי נפקא מינה לדינא דבר מצרא

אמר רבא לית הלכתא לא כטרשי פפונאי ולא כשטרי מחוזנאי ולא כחכירי נרשאי

כטרשי פפונאי כטרשי דרב פפא

שטרי מחוזנאי דזקפי ליה לרווחא אקרנא וכתבי ליה בשטרא מי יימר דהוה רווחא

א"ל מר בר אמימר לרב אשי אבא עביד הכי וכי אתו לקמיה מהימן להו א"ל תינח היכא דאיתיה לדידיה אי שכיב ונפל שטרא קמי יתמי מאי הוי (קהלת י, ה) כשגגה שיוצא מלפני השליט ונח נפשיה דאמימר

חכירי נרשאי דכתבי הכי משכן ליה פלניא ארעיה לפלניא והדר חכרה מיניה אימת קנאה דאקנייה נהליה

והאידנא דקא כתבי הכי קנינא מיניה ושהינא כמה עידני והדר חכרה כדי שלא תנעול דלת בפני לווין שפיר דמי ולאו מלתא היא:

מתני' אין מושיבין חנוני למחצית שכר ולא יתן מעות ליקח בהן פירות למחצית שכר אלא אם כן נותן לו שכרו כפועל

אין מושיבין תרנגולין למחצה ואין שמין עגלין וסייחין למחצה אלא אם כן נותן לו שכר עמלו ומזונו

אבל מקבלין עגלין וסייחין למחצה ומגדלין אותן עד שיהו משולשין וחמור עד שתהא טוענת:

גמ' תנא כפועל בטל מאי כפועל בטל

דף סח עמוד ב

אמר אביי כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל מינה

וצריכא דאי תנא חנוני הוא דסגי ליה כפועל בטל משום דלא נפיש טרחיה אבל מעות ליקח בהן פירות דנפיש טרחיה אימא לא סגי ליה כפועל בטל

ואי תנא מעות ליקח בהן פירות הוה אמינא התם הוא דבעי כפועל בטל משום דנפיש טרחיה אבל חנוני דלא נפיש טרחיה אימא סגי ליה במשהו בעלמא דאפילו לא טבל עמו אלא בציר ולא אכל עמו אלא גרוגרת אחת זהו שכרו צריכא:

(כמה עיזי ותרנגולין מעלין סימן)

תנו רבנן כמה הוא שכרו בין מרובה ובין מועט דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר אפילו לא טבל עמו אלא בציר ולא אכל עמו אלא גרוגרת אחת זהו שכרו ר' שמעון בן יוחאי אומר נותן לו שכרו משלם

תנו רבנן אין שמין לא את העזים ולא את הרחלים ולא כל דבר שאינו עושה ואוכל למחצה

ר' יוסי ברבי יהודה אומר שמין את העזים מפני שחולבות ואת הרחלים מפני שגוזזות ושוטפות ומורטות ואת התרנגולת מפני שהיא עושה ואוכלת

ותנא קמא גיזה וחלב לא ספק לשכר עמלו ומזונו בגיזה וחלב כולי עלמא לא פליגי כי פליגי בנסיובי ותותרי

תנא קמא סבר לה כר' שמעון בן יוחי דאמר נותן לו שכרו משלם ר' יוסי ברבי יהודה סבר לה כאבוה דאמר אפילו לא טבל עמו אלא בציר ולא אכל עמו אלא גרוגרת אחת זהו שכרו

תנו רבנן משכרת אשה לחברתה תרנגולת בשני אפרוחין אשה שאמרה לחברתה תרנגולת שלי וביצים שליכי ואני ואת נחלוק באפרוחין רבי יהודה מתיר רבי שמעון אוסר

ורבי יהודה לא בעי שכר עמלו ומזונו איכא ביצים מוזרות

תנו רבנן מקום שנהגו להעלות שכר כתף למעות לבהמה מעלין ואין משנין ממנהג המדינה רבן שמעון בן גמליאל אומר שמין עגל עם אמו וסיח עם אמו ואפילו במקום שנהגו להעלות שכר כתף למעות

ורשב"ג לא בעי שכר עמלו ומזונו איכא גללים ואידך גללים אפקורי מפקיר להו:

אמר רב נחמן הלכה כרבי יהודה והלכה כרבי יוסי ברבי יהודה והלכה כרבן שמעון בן גמליאל

בני רב עיליש נפק עלייהו ההוא שטרא דהוה כתיב ביה פלגא באגר פלגא בהפסד אמר רבא רב עיליש גברא רבה הוא ואיסורא לאינשי לא הוי ספי מה נפשך אי פלגא באגר תרי תילתי בהפסד

דף סט עמוד א

אי פלגא בהפסד תרי תילתי באגר

אמר רב כהנא אמריתא לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא ואמר לי דלמא רב עיליש טובל עמו בציר הוה ואמר רב נחמן הלכה כר' יהודה אמר ליה לאו הלכתא איתמר אלא שיטה איתמר

הכי נמי מסתברא דאי לא תימא הכי למה ליה למיחשב ולמימר הלכה הלכה לימא הלכה כר' יהודה דמיקל מכולהו

אמר רב מותר שליש בשכרך הרי זה מותר ושמואל אמר לא מצא מותר שליש ילך לביתו ריקן אלא אמר שמואל קוצץ לו דינר

וסבר רב אין קוצצין לו דינר והאמר רב ריש עגלא לפטומא מאי לאו דאמר ליה מותר שליש בשכרך

לא דקאמר ליה אי מותר שליש אי ריש עגלא לפטומא איבעית אימא כי קאמר רב מותר שליש בשכרך מותר כגון דאית ליה בהמה לדידיה דאמרי אינשי גביל לתורא גביל לתורי

ר׳ אלעזר מהגרוניא זבין בהמה ויהיב ליה לאריסיה מפטים ליה ויהיב ליה רישא באגריה ויהיב פלגא רווחא אמרה ליה דביתהו אי משתתפת בהדיה יהיב לך נמי אליתא אזל זבין בהדיה פליג ליה מאליתא א״ל תא נפלגיה לרישא א״ל השתא כמעיקרא נמי לא

א״ל עד האידנא זוזי דידי הוו אי לא הוה יהיבנא לך טפי פורתא מיחזי כרבית השתא שותפי אנן מאי קאמרת טרחנא טפי פורתא אמרי אינשי סתם אריסא למרי ארעא קמשעבד נפשיה לאתויי ליה רעיא

תנו רבנן השם בהמה לחבירו עד מתי חייב לטפל בה סומכוס אומר באתונות שמונה עשר חדש בגודרות כ״ד חדש ואם בא לחלוק בתוך זמנו חברו מעכב עליו אבל אינו דומה טיפולה של שנה זו לטיפולה של שנה אחרת

(אבל מאי קאמר) אלא לפי שאינו דומה טיפולה של שנה זו לטיפולה של שנה אחרת

תניא אידך השם בהמה לחבירו עד מתי חייב לטפל בולדות בדקה ל׳ יום ובגסה נ׳ יום רבי יוסי אומר בדקה ג׳ חדשים מפני שטיפולה מרובה מאי טיפולה מרובה מפני ששיניה דקות מכאן ואילך נוטל מחצה שלו וחצי מחצה בשל חבירו

רב מנשיא בר גדא שקל מחצה שלו וחצי מחצה בשל חבירו אתא לקמיה דאביי א״ל מאן פלג לך ועוד מקום שנהגו לגדל הוא ותנן מקום שנהגו לגדל יגדילו

הנהו תרי כותאי דעבוד עסקא בהדי הדדי אזיל חד מנייהו פליג זוזי בלא דעתיה דחבריה אתו לקמיה דרב פפא א״ל מאי נפקא מינה הכי אמר רב נחמן זוזי כמאן דפליגי דמו

לשנה זבון חמרא בהדי הדדי קם אידך פליג ליה בלא דעתיה דחבריה אתו לקמיה דרב פפא א״ל מאן פלג לך א״ל קא חזינא דבתר דידי קא אתי מר א״ר פפא

דף סט עמוד ב

כה״ג ודאי צריך לאודועיה זוזי מי שקיל טבי ושביק חסרי

(אמר ליה לא אמר ליה) חמרא כולי עלמא ידעי דאיכא דבסים ואיכא דלא בסים

גופא אמר רב נחמן זוזי כמאן דפליגי דמו הני מילי טבי וטבי תקולי ותקולי אבל טבי ותקולי לא

רב חמא הוה מוגר זוזי בפשיטא ביומא כלו זוזי דרב חמא הוא סבר מאי שנא ממרא ולא היא מרא הדרא בעינא וידיע פחתיה זוזי לא הדרי בעינייהו ולא ידיע פחתיה

אמר רבא שרי ליה לאיניש למימר ליה לחבריה הילך ד׳ זוזי ואוזפיה לפלניא זוזי לא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלוה למלוה ואמר רבא שרי ליה לאיניש למימר ליה לחבריה שקיל לך ארבעה זוזי וא״ל לפלוני לאוזפן זוזי מ״ט שכר אמירה קא שקיל

כי הא דאבא מר בריה דרב פפא הוה שקיל אוגנא דקירא מקיראי וא״ל לאבוה אוזפינהו זוזי אמרו ליה רבנן לרב פפא אכיל בריה דמר רביתא אמר להו כל כי האי רביתא ניכול לא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלוה למלוה הכא שכר אמירה קא שקיל ושרי:

מתני׳ שמין פרה וחמור וכל דבר שהוא עושה ואוכל למחצה מקום שנהגו לחלוק את הולדות מיד חולקין מקום שנהגו לגדל יגדילו

רבן שמעון בן גמליאל אומר שמין עגל עם אמו וסיח עם אמו ומפריז על שדהו ואינו חושש משום רבית:

גמ׳ תנו רבנן מפריז על שדהו ואינו חושש משום רבית כיצד השוכר את השדה מחבירו בעשרה כורים חטין לשנה ואומר לו תן לי מאתים זוז ואפרנסנה ואני אעלה לך שנים עשר כורין לשנה מותר

אבל אין מפריז לא על חנות ולא על ספינה

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה פעמים שמפריז על חנות לצור בה צורה ספינה לעשות לה איסקריא חנות לצור בה צורתא דצבו בה אינשי והוי אגרא טפי ספינה לעשות לה איסקריא כיון דשפירא איסקריא טפי אגרא טפי

ספינתא אמר רב אגרא ופגרא אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב אי אגרא לא פגרא אי פגרא לא אגרא שתיק רב

אמר רב ששת מ״ט שתיק רב לא שמיעא ליה הא דתניא אע״פ. שאמרו אין מקבלין צאן ברזל מישראל אבל מקבלין צאן ברזל מן הנכרים אבל אמרו השם פרה לחבירו ואמר לו הרי פרתך עשויה עלי בשלשים דינר ואני אעלה לך סלע בחדש מותר לפי שלא עשאה דמים

ולא עשאה אמר רב ששת לא עשאה דמים מחיים אלא לאחר מיתה

אמר רב פפא הלכתא ספינה אגרא ופגרא

דף ע עמוד א

ונהגו בני כופרא אגרא בשעת משיכה פגרא בשעת שבירה אטו במנהגא תליא מילתא משום דמתניתא תניא מנהגא

אמר רב ענן אמר שמואל מעות של יתומים מותר להלוותן ברבית אמר ליה רב נחמן משום דיתמי נינהו ספינא להו איסורא יתמי דאכלי דלאו דידהו ליזלו בתר שבקייהו אמר ליה אימא לי איזו גופא דעובדא היכי הוה

אמר ליה ההוא דודא דבני מר עוקבא דהוה בי מר שמואל תקיל ויהיב ליה תקיל ושקיל ליה שקיל אגרא ושקיל פחתא אי אגרא לא פחתא ואי פחתא לא אגרא

אמר ליה כי הא אפילו בדקנני נמי שרי למיעבד דהא מקבלי עלייהו חוסכא דנחשא דכמה דמקלי נחשא בציר דמיה

אמר רבה בר שילא אמר רב חסדא ואמרי לה אמר רבה בר יוסף בר חמא אמר רב ששת מעות של יתומים מותר להלוותן קרוב לשכר ורחוק להפסד

תנו רבנן קרוב לשכר ורחוק להפסד רשע קרוב להפסד ורחוק לשכר חסיד קרוב לזה ולזה רחוק מזה ומזה זו היא מדת כל אדם

אמר ליה רבה לרב יוסף הני זוזי דיתמי היכי עבדינן להו אמר ליה מותבינן להו בי דינא ויהבינן להו זוזא זוזא א״ל והא קא כליא קרנא

אמר ליה מר היכי עביד אמר ליה בדקינן גברא דאית ליה דהבא פריכא ונקטינן דהבא מיניה ויהבינן להו ניהליה קרוב לשכר ורחוק להפסד אבל דבר מסוים לא דלמא פקדון נינהו ואתי מריה יהיב סימנין ושקיל ליה

אמר רב אשי תינח אי משתכח גברא דאית ליה דהבא פריכא אי לא משתכח גברא דאית ליה דהבא פריכא ניכלו זוזי דיתמי אלא אמר רב אשי חזינן גברא דמשפו נכסיה ומהימן ושמע דינא דאורייתא ולא מקבל שמתא דרבנן ויהבינן להו ניהליה בבי דינא

דף ע עמוד ב

מתני׳ אין מקבלין צאן ברזל מישראל מפני שהוא רבית אבל מקבלין צאן ברזל מן העכו״ם

ולוין מהן ומלוין אותן ברבית וכן בגר תושב מלוה ישראל מעותיו של עכו״ם מדעת העכו״ם אבל לא מדעת ישראל:

גמ׳ למימרא דברשותא דמקבל קיימא ורמינהו המקבל צאן ברזל מן הנכרים ולדות פטורין מן הבכורה

אמר אביי לא קשיא הא דמקבל עליה אונסא וזולא הא דלא קביל עליה אונסא וזולא

א״ל רבא אי דקביל עליה מרה אונסא וזולא צאן ברזל קרית ליה

ועוד אדתני סיפא אבל מקבלין צאן ברזל מן העכו״ם ליפלוג בדידיה במה דברי׳ אמורים דלא קביל עליה אונסא וזולא אבל קביל מרה אונסא וזולא שפיר דמי

אלא אמר רבא אידי ואידי דלא קביל עליה מרה אונסא וזולא וגבי בכורות היינו טעם דולדות פטורין מן הבכורה כיון דאי לא יהיב זוזי אתי נכרי תפיס לה לבהמה ואי לא משכח לה לבהמה תפיס להו לולדות והוי ליה יד נכרי באמצע

וכל יד נכרי באמצע פטור מן הבכורה

(משלי כח, ח) מרבה הונו בנשך ותרבית לחונן דלים יקבצנו מאי לחונן דלים אמר רב כגון שבור מלכא

אמר רב נחמן אמר לי הונא לא נצרכא אלא דאפילו רבית דעובד כוכבים איתיביה רבא לרב נחמן (דברים כג, כא) לנכרי תשיך מאי תשיך לאו תשוך לא תשיך

לא סגי דלאו הכי לאפוקי אחיך דלא

אחיך בהדיא כתב ביה ולאחיך לא תשיך לעבור עליו בעשה ולא תעשה

איתיביה לוין מהן ומלוין אותם ברבית וכן בגר תושב אמר רב חייא בריה דרב הונא לא נצרכא אלא

דף עא עמוד א

בכדי חייו

רבינא אמר הכא בתלמידי חכמים עסקינן טעמא מאי גזור רבנן שמא ילמוד ממעשיו וכיון דתלמיד חכם הוא לא ילמוד ממעשיו

איכא דמתני לה להא דרב הונא אהא דתני רב יוסף (שמות כב, כד) אם כסף תלוה את עמי את העני עמך עמי ונכרי עמי קודם עני ועשיר עני קודם ענייך ועניי עירך ענייך קודמין עניי עירך ועניי עיר אחרת עניי עירך קודמין

אמר מר עמי ונכרי עמי קודם פשיטא אמר רב נחמן אמר לי הונא לא נצרכא דאפילו לנכרי ברבית ולישראל בחנם

תניא אמר ר׳ יוסי בא וראה סמיות עיניהם של מלוי ברבית אדם קורא לחבירו רשע יורד עמו לחייו והם מביאין עדים ולבלר וקולמוס ודיו וכותבין וחותמין פלוני זה כפר באלהי ישראל

תניא ר׳ שמעון בן אלעזר אומר כל מי שיש לו מעות ומלוה אותם שלא ברבית עליו הכתוב אומר (תהלים טו, ה) כספו לא נתן בנשך ושוחד על נקי לא לקח עושה אלה לא ימוט לעולם הא למדת שכל המלוה ברבית נכסיו מתמוטטין והא קא חזינן דלא מוזפי ברבית וקא מתמוטטין אמר רבי אלעזר הללו מתמוטטין ועולין והללו מתמוטטין ואינן עולין

(חבקוק א, יג) למה תביט בוגדים תחריש כבלע רשע צדיק ממנו אמר רב הונא צדיק ממנו בולע צדיק גמור אינו בולע

תניא רבי אומר גר צדק האמור לענין מכירה וגר תושב האמור לענין רבית איני יודע מה הוא

גר צדק האמור לענין מכירה דכתיב (ויקרא כה, לט) וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך ולא לך אלא לגר שנא׳ (ויקרא כה, מז) לגר

ולא לגר צדק אלא לגר תושב שנא׳ (ויקרא כה, מז) לגר תושב משפחת גר זה הנכרי כשהוא אומר או לעקר זה הנמכר לעבודת כוכבים עצמה

אמר מר ולא לך אלא לגר שנא׳ לגר למימרא דגר קני עבד עברי ורמינהי אין הגר נקנה בעבד עברי ואין אשה וגר קונין עבד עברי

גר לא נקנה בעבד עברי (ויקרא כה, מא) ושב אל משפחתו בעינן והא ליכא ואין אשה וגר קונין עבד עברי אשה לאו אורח ארעא גר נמי גמירי דמקני קני דלא מקני לא קני

אמר רב נחמן בר יצחק אינו קונה ודינו כישראל אבל קונה ודינו כנכרי

דתניא הנרצע והנמכר לנכרי אינו עובד לא את הבן ולא את הבת

אמר מר ואין אשה וגר קונין עבד עברי נימא דלא כרבן שמעון בן גמליאל דתניא אשה קונה את השפחות ואינה קונה את העבדים רבן שמעון בן גמליאל אומר אף קונה את העבדים אפילו תימא רבן שמעון בן גמליאל ולא קשיא כאן בעבד עברי כאן בעבד כנעני

עבד עברי צניע לה עבד כנעני פריץ לה

אלא הא דתני רב יוסף ארמלתא לא תרבי כלבא ולא תשרי בר בי רב באושפיזא בשלמא בר בי רב צניע לה אלא כלבא כיון דמסריך בה מירתתא אמרי כיון דכי שדיא ליה אומצא מסריך בתרה אמרי אינשי משום אומצא דשדיא ליה הוא דמסריך

גר תושב האמור לענין רבית מאי היא דכתיב (ויקרא כה, לה) וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלהיך וחי אחיך עמך ורמינהי לוין מהן ומלוין אותן ברבית וכן בגר תושב

אמר רב נחמן בר יצחק מי כתיב אל תקח מאתם מאתו כתיב מישראל

תנו רבנן אל תקח מאתו נשך ותרבית אבל אתה נעשה לו ערב

דף עא עמוד ב

ערב למאן אילימא ערב לישראל והא תנא אלו עוברין בלא תעשה המלוה והלוה הערב והעדים

אלא לנכרי וכיון דדיניה דנכרי דאזיל בתר ערבא איהו ניהו דקא שקיל מיניה רביתא

אמר רב ששת שקיבל עליו לדון בדיני ישראל אי קיבל עליו לדון בדיני ישראל רבית נמי לא לשקול אמר רב ששת שקיבל עליו לזו ולא קיבל עליו לזו:

מלוה ישראל מעותיו של נכרי מדעת הנכרי כו׳: תנו רבנן מלוה ישראל מעותיו של נכרי מדעת הנכרי אבל לא מדעת ישראל כיצד ישראל שלוה מעות מן הנכרי ברבית וביקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך כדרך שאתה מעלה לו אסור ואם העמידו אצל נכרי מותר

וכן נכרי שלוה מעות מישראל ברבית וביקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך כדרך שאתה מעלה לו מותר ואם העמידו אצל ישראל אסור

בשלמא סיפא לחומרא אלא רישא כיון דאין שליחות לנכרי איהו ניהו דקא שקיל מיניה רביתא

אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בריה דרב איקא הכא במאי עסקינן כגון דאמר ליה הניחם על גבי קרקע והיפטר אי הכי מאי למימרא

אלא אמר רב פפא כגון שנטל ונתן ביד ואכתי מאי למימרא מהו דתימא נכרי גופיה כי עביד אדעתא דישראל קא גמיר ויהיב קמ״ל

רב אשי אמר כי אמרינן אין שליחות לנכרי הני מילי בתרומה אבל בכל התורה כולה יש שליחות לנכרי

והא דרב אשי ברותא היא מאי שנא תרומה דלא דכתיב (במדבר יח, כח) אתם גם אתם מה אתם בני ברית אף שלוחכם נמי בני ברית

שליחות דכל התורה כולה נמי מתרומה גמרינן לה אלא דרב אשי ברותא היא

איכא דאמרי אמר רב אשי כי אמרינן אין שליחות לנכרי הני מילי אינהו לדידן אבל אנן לדידהו הוינא להו שליח והא דרב אשי ברותא היא מ״ש אינהו לדידן דלא דכתיב אתם גם אתם לרבות שלוחכם מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית

אנן לדידהו נמי מה אתם בני ברית קאמר אלא הא דרב אשי ברותא היא

רבינא אמר נהי דשליחות לנכרי לית ליה זכיה מדרבנן אית ליה מידי דהוי אקטן קטן לאו אף על גב דלית ליה שליחות

דף עב עמוד א

אית ליה זכיה מדרבנן הכא נמי לא שנא

ולא היא ישראל אתי לכלל שליחות עכו״ם לא אתי לכלל שליחות

תנו רבנן ישראל שלוה מעות מן הנכרי ברבית וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם קודם שנתגייר זקפן עליו במלוה גובה את הקרן וגובה את הרבית ואם לאחר שנתגייר זקפן עליו במלוה גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית

וכן נכרי שלוה מעות מישראל ברבית וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גובה את הקרן וגובה את הרבית אם משנתגייר זקפן עליו במלוה גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית

רבי יוסי אומר נכרי שלוה מעות מישראל ברבית בין כך ובין כך גובה את הקרן וגובה את הרבית אמר רבא אמר רב חסדא אמר רב הונא הלכה כרבי יוסי אמר רבא מאי טעמא דרבי יוסי כדי שלא יאמרו בשביל מעותיו נתגייר זה

תנו רבנן שטר שכתוב בו רבית קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית דברי רבי מאיר וחכמים אומרים גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית במאי קמיפלגי רבי מאיר סבר קנסינן התירא משום איסורא ורבנן סברי לא קנסינן התירא משום איסורא

תנן התם שטרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרין כשרין מוקדמין אמאי פסולין נהי דלא גבו מזמן ראשון ניגבו מזמן שני

אמר ר׳ שמעון בן לקיש במחלוקת שנויה ור״מ היא ורבי יוחנן אמר אפי׳ תימא רבנן גזירה שמא יגבה מזמן ראשון

ההוא גברא דמשכין ליה פרדיסא לחבריה אכלה תלת שני א״ל אי מזבנית לה ניהלי מוטב ואי לא כבישנא לה לשטר משכנתא ואמינא לקוחה היא בידי

אזל קם אקנייה לבנו קטן והדר זבנה ניהליה

זביני ודאי לא הוי זביני זוזי כמלוה בשטר דמו וגובה מנכסים משועבדים או דילמא כמלוה ע״פ דמו ואינו גובה מנכסים משועבדים אמר אביי ולאו היינו דרבי אסי דאמר ר׳ אסי

דף עב עמוד ב

מודה בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו וגובה מנכסים משועבדים

אמר ליה רבא מי דמי התם ניתן להכתב הכא לא ניתן להכתב

יתיב מרימר וקאמר להא שמעתא אמר ליה רבינא למרימר אלא הא דאמר ר׳ יוחנן גזירה שמא יגבה מזמן ראשון נימא לא ניתן ליכתב א״ל הכי השתא התם נהי דלא ניתן ליכתב מזמן ראשון אבל ניתן ליכתב מזמן שני הכא לא ניתן ליכתב כלל

אלא הא דתניא לשבח קרקעות כיצד הרי שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה והרי היא יוצאה מתחת ידו כשהוא גובה גובה את הקרן מנכסים משועבדים ושבח גובה מנכסים בני חורין נימא לא ניתן ליכתב

הכי השתא התם אי למ״ד ניחא ליה דלא ניקרייה גזלנא אי למ״ד ניחא ליה דליקום בהימנותיה מפייס ליה למריה ומוקים ליה לשטריה הכא לאברוחי מיניה קמכוין שטרא מקיים ליה:

מתני׳ אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער יצא השער פוסקין ואע״פ שאין לזה יש לזה

היה הוא תחילה לקוצרים פוסק עמו על הגדיש ועל העביט של ענבים ועל המעטן של זיתים ועל הביצים של יוצר ועל הסיד משקעו בכבשן

ופוסק עמו על הזבל כל ימות השנה רבי יוסי אומר אין פוסקין על הזבל אלא אם כן היתה לו זבל באשפה וחכמים מתירים

ופוסק עמו בשער הגבוה רבי יהודה אומר אע״פ שלא פסק עמו בשער הגבוה יכול לומר תן לי כזה או תן לי את מעותי:

גמ׳ אמר ר׳ אסי אמר ר׳ יוחנן אין פוסקין על שער שבשוק אמר ליה ר׳ זירא לר׳ אסי אמר ר׳ יוחנן אפי׳ כדורמוס הזה אמר ליה לא אמר ר׳ יוחנן אלא בשוק של עיירות דלא קביעי תרעייהו

ולמאן דסליק אדעתין מעיקרא דאמר ר׳ יוחנן אפי׳ כדורמוס הזה אלא מתני׳ דקתני אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער יצא השער פוסקין היכי משכחת לה מתניתין בחיטי דאכלבי וארבי דמשוך תרעיה טפי

ת״ר אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער יצא השער פוסקין אע״פ שאין לזה יש לזה היו חדשות מארבע וישנות משלש אין פוסקין עד שיצא השער לחדש ולישן

היו לקוטות מארבע ולכל אדם משלש אין פוסקין עד שיצא השער ללוקט ולמוכר

אמר רב נחמן פוסקין ללקוטות כשער הלקוטות א״ל רבא לרב נחמן מ״ש לוקט דאי לית ליה יזיף מלקוט חבריה בעל הבית נמי יזיף מלקוט א״ל בעל הבית זילא ביה מילתא למיזף מלקוט איבעית אימא מאן דיהב זוזי לבעל הבית אפירי שפירי יהיב

אמר רב ששת אמר רב הונא אין לוין על שער שבשוק אמר ליה רב יוסף בר חמא לרב ששת ואמרי לה רב יוסי בר אבא לרב ששת ומי א״ר הונא הכי והא בעי מיני׳ מרב הונא הני בני בי רב דיזפי בתשרי ופרעי בטבת שרי או אסיר אמר להו הא חיטי בהיני והא חיטי בשילי אי בעי זבני ופרעי ליה

מעיקרא סבר רב הונא אין לוין כיון דשמעה להא דא״ר שמואל בר חייא א״ר אלעזר לוין אמר איהו נמי לוין

תנו רבנן המוליך חבילה ממקום למקום מצאו חבירו ואמר לו תנה לי ואני אעלה לך כדרך שמעלין לך באותו מקום

דף עג עמוד א

ברשות מוכר מותר ברשות לוקח אסור

המוליך פירות ממקום למקום מצאו חבירו ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך פירות שיש לי באותו מקום אם יש לו פירות באותו מקום מותר ואם לאו אסור והחמרין מעלים במקום היוקר כבמקום הזול ואינן חוששין

מאי טעמא רב פפא אמר ניחא להו דמגלו להו תרעא רב אחא בריה דרב איקא אמר ניחא להו דמוזלי גבייהו

מאי בינייהו איכא בינייהו תגרא חדתא

בסורא אזלי ארבעה ארבעה בכפרי אזלן שיתא שיתא יהיב רב זוזי לחמרי וקביל עליה אונסא דאורחא ושקיל מינייהו חמשה ונשקול שיתא אדם חשוב שאני

בעא מיניה ר׳ אסי מר׳ יוחנן מהו לעשות בגרוטאות כן א״ל ביקש ר׳ ישמעאל ברבי יוסי לעשות כן בכלי פשתן ולא הניחו רבי איכא דאמרי ביקש רבי לעשות בגרוטאות כן ולא הניחו ר׳ ישמעאל בר׳ יוסי

פרדיסא רב אסר ושמואל שרי רב אסר כיון דלקמיה שויא טפי מיתחזי כי אגר נטר ליה ושמואל שרי כיון דהוי ביה תיוהא לא מיחזי כי אגר נטר ליה

אמר רב שימי בר חייא ומודי רב בתורי דנפיש פסידייהו

אמר להו שמואל להנהו דשבשי שבשא הפוכו בארעא כי היכי דקני לכו גופא דארעא ואי לא הויא לכו כהלואה ואסור

אמר להו רבא להנהו דמנטרי באגי פוקו הפוכו בבי דרי כי היכי דלא תשתלם שכירות דידכו עד ההיא שעתא דשכירות אינה משתלמת אלא בסוף וההיא שעתא אוזולי דקא מוזלי גבייכו

אמרו ליה רבנן לרבא קא אכיל מר רבית דכולי עלמא שקלי ארבעה ומסלקי לאריסא בניסן מר נטר להו עד אייר ושקיל שיתא

אמר להו אתון קא עבדיתון שלא כדין ארעא לאריס משתעבד אי אתון מסלקיתו להו בניסן מפסידתו להו בכמה אנא נטרנא להו עד אייר ומרווחנא להו בכמה

דף עג עמוד ב

רב מרי בר רחל משכן ליה ההוא נכרי ביתא הדר זבנה לרבא נטר תריסר ירחי שתא שקל אגר ביתא אמטי ליה לרבא אמר ליה האי דלא אמטאי למר אגר ביתא עד האידנא דסתם משכנתא שתא אי בעי נכרי לסלקי לא הוה מצי מסלק לי השתא לשקול מר אגר ביתא

א״ל אי הוה ידענא דהוה ממושכן ליה למר לא הוה זביננא ליה השתא כדיניהם עבדינן לך כל אימת דלא מסלקי בזוזי לא שקיל אגר ביתא אנא נמי לא שקילנא מינך אגר ביתא עד דמסלקנא לך בזוזי

אמר ליה רבא מברניש לרב אשי חזי מר רבנן דקא אכלי רביתא דיהבי זוזי אחמרא בתשרי ומבחרי לה בטבת

אמר ליה אינהו נמי אחמרא קא יהבי אחלא לא קא יהבי מעיקרא דחמרא חמרא דחלא חלא ההיא שעתא הוא דקמבחרי

רבינא הוה יהיב זוזי לבני אקרא דשנוותא ושפכי ליה טפי כופיתא אתא לקמיה דרב אשי אמר ליה מי שרי אמר ליה אין אחולי הוא דקא מחלי גבך

אמר ליה הא ארעא לאו דידהו היא אמר ליה ארעא לטסקא משעבדא ומלכא אמר מאן דיהיב טסקא ליכול ארעא

אמר ליה רב פפא לרבא חזי מר הני רבנן דיהבי זוזי אכרגא דאינשי ומשעבדי בהו טפי אמר ליה השתא איכו שכיבא לא אמרי לכו הא מילתא הכי אמר רב ששת מוהרקייהו דהני בטפסא דמלכא מנח ומלכא אמר מאן דלא יהיב כרגא לשתעביד למאן דיהיב כרגא

רב סעורם אחוה דרבא הוה תקיף אינשי דלא מעלו ומעייל להו בגוהרקא דרבא אמר ליה רבא שפיר קא עבדת דתנינא ראית שאינו נוהג כשורה מנין שאתה רשאי להשתעבד בו תלמוד לומר (ויקרא כה, מו) לעולם בהם תעבודו ובאחיכם יכול אפילו נוהג כשורה ת"ל (ויקרא כה, מו) ובאחיכם בני ישראל איש באחיו וגו'

אמר רב חמא האי מאן דיהיב זוזי לחבריה למיזבן ליה חמרא ופשע ולא זבין ליה משלם ליה כדקא אזיל אפרוותא דזולשפט

אמר אמימר אמריתא לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא אמר כי קאמר רב חמא הני מילי ביין סתם אבל ביין זה לא מי יימר דמזבני ליה ניהליה

רב אשי אמר אפי' יין סתם נמי לא מאי טעמא אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא

ולרב אשי מאי שנא מהא דתנן אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא התם בידו

דף עד עמוד א

הכא לאו בידו

אמר רבא הני בי תלתא דיהבי זוזי לחד למזבן להו מידי וזבן לחד מינייהו זבן לכולהו ולא אמרן אלא דלא צר וחתים איניש איניש לחודיה אבל צר וחתים איניש איניש לחודיה למאן דזבן זבן ולמאן דלא זבן לא זבן

אמר רב פפי משמיה דרבא האי סיטומתא קניא למאי הלכתא רב חביבא אמר למקניא ממש

רבנן אמרי לקבולי עליה מי שפרע

והלכתא לקבולי עליה מי שפרע ובאתרא דנהיגו למקני ממש קנו:

היה הוא תחלה לקוצרים: אמר רב מחוסר שתים פוסק שלש אינו פוסק ושמואל אמר בידי אדם אפילו מאה פוסק בידי שמים אפי' אחת אינו פוסק

תנן פוסק עמו על הגדיש והא מחוסר משדא בחמה למיבש ולמידש ומידרא כגון דשדא בחמה ויבש

ולשמואל דאמר בידי שמים אפי' אחת אינו פוסק והא מחוסר מידרא דבידי שמים היא אפשר בנפוותא:

ועל העביט של ענבים: והא מחוסר מכמר ועיולי לבי מעצרתא למידש ולמנגד כדתני רבי חייא על הכומר של זיתים הכא נמי על הכומר של ענבים

והא מחוסרי תלת באתרא דההוא דזבין הוא דנגיד:

ועל המעטן של זיתים: והא מחוסר מכמר ועיולי לבי דפי למידש ולמנגד תני רבי חייא על כומר של זיתים הא איכא תלת באתרא דההוא דזבין ההוא מנגיד:

ועל הביצים של יוצר: אמאי והא מחוסר לפופי ויבושי עיולי לאתונא למשרף ולמיפק כגון דמלפפה ויבישו והא איכא תלת באתרא דההוא דזבין הוא דמפיק:

ועל הסיד משישקענו בכבשן: והא מחוסר מקלה ואפוקי ומידק באתרא דההוא דזבין ההוא דייק ולשמואל דאמר בידי אדם אפי' מאה פוסק למה לי משישקענו בכבשן אימא משראוי לשקעו בכבשן:

ועל הביצים של יוצר: תנו רבנן אין פוסקים על הביצים של יוצר עד שיעשו דברי ר׳ מאיר אמר רבי יוסי בד״א בעפר לבן אבל בעפר שחור כגון כפר חנניא וחברותיה כפר שיחין וחברותיה פוסקין אע״פ שאין לזה יש לזה

אמימר יהיב זוזי מכי מעיילי עפרא כמאן אי כר׳ מאיר האמר עד שיעשו אי כרבי יוסי האמר אע״פ שאין לזה יש לזה לעולם כרבי יוסי ובאתריה דאמימר עשיק עפרא אי דמעיילי עפרא סמכא דעתיה ויהיב להו זוזי ואי לא לא סמכא דעתיה:

ופוסק עמו על הזבל כל ימות השנה חכמים היינו תנא קמא אמר רבא

דף עד עמוד ב

ימות הגשמים איכא בינייהו:

ופוסק עמו כשער הגבוה:

ההוא גברא דיהיב זוזי לנדוניא דבי חמוה לסוף זל נדוניא אתו לקמיה דרב פפא אמר ליה אי פסקת עמו כשער הגבוה שקיל כהשתא ואי לא שקיל כי מעיקרא

אמרו ליה רבנן לרב פפא ואי לא פסק שקיל כמעיקרא מעות נינהו ומעות לא קנו אמר להו אנא נמי לקבולי עליה מי שפרע קא אמינא אי פסק כשער הגבוה מוכר קא הדר ביה מקבל עליה מוכר מי שפרע אי לא פסק לוקח קא הדר ביה מקבל עליה לוקח מי שפרע

אמר ליה רבינא לרב פפא וממאי דרבנן היא דפליגי עליה דרבי שמעון דאמרי מעות לא קנו ואפילו הכי אי פסק כשער הגבוה שקיל כדהשתא אי לא פסק שקיל כדמעיקרא

דלמא ר׳ שמעון היא דאמר מעות קונות וכי פסק כשער הגבוה שקיל כי השתא אי לא פסק שקיל כמעיקרא משום דקני להו זוזי אבל לרבנן בין פסק בין לא פסק שקיל כי השתא דדעתיה דאיניש אתרעא זילא

אמר ליה אימור דאמר רבי שמעון בחד תרעא בתרי תרעי מי אמר דאי לא תימא הכי מי שפרע בלוקח לרבי שמעון לית ליה

וכי תימא הכי נמי והתניא מכל מקום כך הלכה אבל אמרו חכמים מי שפרע כו׳

מאי מכל מקום לאו דלא שנא לוקח ולא שנא מוכר מקבל עליה מי שפרע אלא כי קאמר רבי שמעון בחד תרעא בתרי תרעי לא אמר

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי ותיפוק ליה דשליח שוייה מעיקרא א״ל בתגרא דזבין ומזבין:

מתני׳ מלוה אדם את אריסיו חטין בחטין לזרע אבל לא לאכול שהיה רבן גמליאל מלוה את אריסיו חטין בחטין לזרע ביוקר והוזלו או בזול והוקרו נוטל מהן כשער הזול ולא מפני שהלכה כן אלא שרצה להחמיר על עצמו:

גמ׳ תנו רבנן מלוה אדם את אריסיו חטים בחטים לזרע בד״א שלא ירד אבל ירד אסור מאי שנא תנא דידן דלא קא מפליג בין ירד ובין לא ירד ומאי שנא תנא ברא דקא מפליג בין ירד ובין לא ירד

אמר רבא ר׳ אידי אסברה ניהלי באתרא דתנא דידן אריסא יהיב ביזרא בין ירד ובין לא ירד כמה דלא יהיב ביזרא מצי מסליק ליה וכי קא נחית לבציר מהכי קא נחית

באתרא דתנא ברא מרי ארעא יהיב ביזרא אי לא ירד דמצי מסליק ליה כי קא נחית לבציר מהכי קא נחית אי ירד דלא מצי מסליק ליה אסור

תנו רבנן אומר אדם לחבירו

דף עה עמוד א

הלויני כור חטין וקוצץ לו דמים הוזלו נותן לו חטים הוקרו נותן דמיהם

והלא קצץ אמר רב ששת הכי קאמר אם לא קצץ הוזלו נוטל חטיו הוקרו נותן דמיהם:

מתני׳ לא יאמר אדם לחבירו הלויני כור חטין ואני אתן לך לגורן אבל אומר לו הלויני עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח והלל אוסר וכן היה הלל אומר לא תלוה אשה ככר לחברתה עד שתעשיה דמים שמא יוקרו חטין ונמצאו באות לידי רבית:

גמ׳ אמר רב הונא יש לו סאה לוה סאה סאתים לוה סאתים ר׳ יצחק אומר אפי׳ יש לו סאה לוה עליה כמה כורין

תני ר׳ חייא לסיועיה לרבי יצחק טיפת יין אין לו טיפת שמן אין לו הא יש לו לוה עליה כמה טיפין

והלל אוסר אמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כדברי הלל ולית הלכתא כוותיה

וכן היה הלל אומר לא תלוה אשה [וכו׳] אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי הלל אבל חכמים אומרים לוים סתם ופורעים סתם

ואמר רב יהודה אמר שמואל בני חבורה המקפידין זה על זה עוברין משום מדה ומשום משקל ומשום מנין ומשום לוין ופורעין בי״ט וכדברי הלל אף משום רבית

ואמר רב יהודה אמר שמואל תלמידי חכמים מותרים ללוות זה מזה ברבית מאי טעמא מידע ידעי דרבית אסורה ומתנה הוא דיהבו אהדדי א״ל שמואל לאבוה בר איהי הלויני מאה פלפלין במאה ועשרין פלפלין ואריך

אמר רב יהודה אמר רב מותר לו לאדם להלוות בניו ובני ביתו ברבית כדי להטעימן טעם רבית ולאו מילתא היא משום דאתי למסרך

מתני׳ אומר אדם לחבירו נכש עמי ואנכש עמך עדור עמי ואעדור עמך ולא יאמר לו נכש עמי ואעדור עמך עדור עמי ואנכש עמך

דף עה עמוד ב

כל ימי גריד אחד כל ימי רביעה אחת לא יאמר לו חרוש עמי בגריד ואני אחרוש עמך ברביעה

רבן גמליאל אומר יש רבית מוקדמת ויש רבית מאוחרת כיצד נתן עיניו ללוות הימנו והוא משלח לו ואומר בשביל שתלוני זו היא רבית מוקדמת לוה הימנו והחזיר לו את מעותיו והוא משלח לו ואומר בשביל מעותיך שהיו בטילות אצלי זו היא רבית מאוחרת

ר״ש אומר יש רבית דברים לא יאמר לו דע כי בא איש פלוני ממקום פלוני

ואלו עוברין בלא תעשה המלוה והלוה והערב והעדים וחכמים אומרים אף הסופר עוברים משום (ויקרא כה, לז) לא תתן ומשום (ויקרא כה, לו) אל תקח מאתו ומשום (שמות כב, כד) לא תהיה לו כנושה ומשום (שמות כב, כד) ולא תשימון עליו נשך ומשום (ויקרא יט, יד) ולפני עור לא תתן מכשול ויראת מאלהיך אני ה׳

גמ׳ תניא ר״ש בן יוחי אומר מנין לנושה בחבירו מנה ואינו רגיל להקדים לו שלום שאסור להקדים לו שלום ת״ל (דברים כג, כ) נשך כל דבר אשר ישך אפילו דיבור אסור

ואלו עוברין אמר אביי מלוה עובר בכולן לוה עובר משום (דברים כג, כ) לא תשיך לאחיך (דברים כג, כא) ולאחיך לא תשיך ולפני עור לא תתן מכשול ערב והעדים אין עוברין אלא משום לא תשימון עליו נשך

תניא ר״ש אומר מלוי רבית יותר ממה שמרויחים מפסידים ולא עוד אלא שמשימים משה רבינו חכם ותורתו אמת ואומרין אילו היה יודע משה רבינו שיהיה ריוח בדבר לא היה כותבו

כי אתא רב דימי אמר מנין לנושה בחבירו מנה ויודע שאין לו שאסור לעבור לפניו ת״ל לא תהיה לו כנושה

ר׳ אמי ורבי אסי דאמרי תרוייהו כאילו דנו בשני דינין שנאמר (תהלים סו, יב) הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים

אמר רב יהודה אמר רב כל מי שיש לו מעות ומלוה אותן שלא בעדים עובר משום ולפני עור לא תתן מכשול וריש לקיש אמר גורם קללה לעצמו שנאמ׳ (תהלים לא, יט) תאלמנה שפתי שקר הדוברות על צדיק עתק

אמרו ליה רבנן לרב אשי קא מקיים רבינא כל מה דאמור רבנן שלח ליה בהדי פניא דמעלי שבתא לישדר לי מר עשרה זוזי דאתרמי לי קטינא דארעא למזבן שלח ליה ניתי מר סהדי ונכתב כתבא שלח ליה אפילו אנא נמי שלח ליה כל שכן מר דטריד בגירסיה משתלי וגורם קללה לעצמי

תנו רבנן שלשה צועקין ואינן נענין ואלו הן מי שיש לו מעות ומלוה אותן שלא בעדים והקונה אדון לעצמו ומי שאשתו מושלת עליו

קונה אדון לעצמו מאי היא איכא דאמרי תולה נכסיו בנכרי איכא דאמרי הכותב נכסיו לבניו בחייו איכא דאמרי דביש ליה בהא מתא ולא אזיל למתא אחריתא

הדרן עלך איזהו נשך

מתני׳ **השוכר** את האומנין והטעו זה את זה אין להם זה על זה אלא תרעומת שכר את החמר ואת הקדר להביא פרייפרין וחלילים לכלה או למת ופועלין להעלות פשתנו מן המשרה וכל דבר שאבד וחזרו בהן מקום שאין שם אדם שוכר עליהן או מטען

השוכר את האומנין וחזרו בהן ידם על התחתונה

דף עו עמוד א

אם בעל הבית חוזר בו ידו על התחתונה כל המשנה ידו על התחתונה וכל החוזר בו ידו על התחתונה

גמ׳ חזרו זה בזה לא קתני אלא הטעו זה את זה דאטעו פועלים אהדדי היכי דמי דאמר ליה בעל הבית זיל אוגר לי פועלים ואזל איהו ואטעינהו

היכי דמי אי דאמר ליה בעל הבית בארבעה ואזיל איהו אמר להו בתלתא תרעומת מאי עבידתיה סבור וקביל אי דאמר ליה בעל הבית בתלתא ואזיל איהו אמר להו בארבעה ה״ד אי דאמר להו שכרכם עלי נתיב להו מדידיה

דתניא השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו נותן לו שכרו משלם וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שההנהו

לא צריכא דאמר להו שכרכם על בעל הבית

ולחזי פועלים היכי מיתגרי לא צריכא דאיכא דמגר בארבעה ואיכא דמתגר בתלתא דאמרו ליה אי לאו דאמרת לן בארבעה טרחינן ומתגרינן בארבעה

איבעית אימא הכא בבעל הבית עסקינן דאמרו ליה אי לאו דאמרת לן בארבעה הוה זילא בן מילתא לאתגורי

איבעית אימא לעולם בפועלים עסקינן דאמרי ליה כיון דאמרת לן בארבעה טרחינן ועבדינן לך עבידתא שפירתא וליחזי עבידתייהו בריפקא ריפקא נמי מידע ידע דמלי מיא ולא ידיע

איבעית אימא לעולם דאמר ליה בעל הבית בארבעה ואזל איהו אמר להו בתלתא ודקאמרת סבור וקביל דאמרי ליה לית לך (משלי ג, כז) אל תמנע טוב מבעליו

פשיטא אי אמר ליה בעל הבית בתלתא ואזל איהו א״ל בארבעה ואמרי ליה כמו שאמר בעל הבית דעתייהו אעילויא

אלא אי א״ל בעל הבית בארבעה ואזל איהו אמר להו בתלתא ואמרי כמה שאמר בעל הבית מאי אדיבורא דידיה קא סמכי דאמרי ליה מהימנת לן דהכי אמר בעל הבית או דילמא אדיבורא דבעל הבית קא סמכי

ת״ש הבא לי גיטי

ואשתך אמרה התקבל לי גיטי והוא אומר הילך כמה שאמרה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב אפי׳ הגיע גט לידה אינה מגורשת

שמעת מינה אדיבורא דידיה קא סמיך דאי סלקא דעתך דאדיבורא דידה קא סמיך מכי מטי גיטא לידה מיהא תיגרש אמר רב אשי

דף עו עמוד ב

הכי השתא בשלמא אי איתמר איפכא התקבל לי גיטי ואשתך אמרה הבא לי גיטי והוא אומר הילך כמו שאמרה ואמר ר״נ אמר רבה בר אבוה אמר רב משיגיע גט לידו מגורשת אלמא דאדיבורא דידה קא סמיך

אי נמי משהגיע גט לידה מגורשת אלמא דאדיבורא דידיה קא סמיך אלא התם משום דעקר שליח לשליחותי׳ לגמרי דא״ל שליח לקבלה הוינא להולכה לא הוינא

איבעית אימא האי תנא חזרו נמי הטעו קרי ליה דתניא השוכר את האומנין והטעו את בעל הבית או בעל הבית הטעה אותן אין להם זה על זה אלא תרעומת

במה דברים אמורים שלא הלכו אבל הלכו חמרים ולא מצאו תבואה פועלין ומצאו שדה כשהיא לחה נותן להן שכרן משלם אבל אינו דומה הבא טעון לבא ריקן עושה מלאכה ליושב ובטל

בד״א שלא התחילו במלאכה אבל התחילו במלאכה שמין להן מה שעשו כיצד קבלו קמה לקצור בשני סלעים קצרו חציה והניחו חציה בגד לארוג בשני סלעים ארגו חציו והניחו חציו שמין להן את מה שעשו

היה יפה ששה דינרים נותן להן סלע או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים ואם סלע נותן להם סלע

ר׳ דוסא אומר שמין להן מה שעתיד להעשות היה יפה ששה דינרים נותן להם שקל או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים ואם סלע נותן להם סלע

במה דברים אמורים בדבר שאין אבוד אבל בדבר האבוד שוכר עליהן או מטען כיצד מטען אומר להן סלע קצצתי לכם באו וטלו שתים ועד כמה שוכר עליהן עד ארבעים וחמשים זוז

במה דברים אמורים בזמן שאין שם פועלים לשכור אבל יש שם פועלים לשכור ואמר צא ושכור מאלו אין לו עליהן אלא תרעומת

תני תנא קמיה דרב נותן להם שכרן משלם אמר ליה חביבי אמר אילו אנא הואי לא הוה יהיבנא להן אלא כפועל בטל ואת אמרת נותן להם שכרן משלם והא עלה קתני אינו דומה הבא טעון להבא ריקן עושה מלאכה ליושב ובטל לא סיימוה קמיה

איכא דאמרי סיימוה קמיה והכי קאמר חביבי אמר אי הואי אנא לא הוה יהיבנא ליה כלל ואת אמרת כפועל בטל אלא קשיא הך

לא קשיא הא דסיירא לארעיה מדאורתא הא דלא סיירא לארעיה מאורתא

כי הא דאמר רבא האי מאן דאגר אגירי לרפקא ואתא מטרא ומלייה מיא אי סיירא לארעיה מאורתא

דף עז עמוד א

פסידא דפועלים לא סיירא לארעיה מאורתא פסידא דבעל הבית ויהיב להו כפועל בטל

ואמר רבא האי מאן דאוגיר אגורי לדוולא ואתא מטרא פסידא דפועלים אתא נהרא פסידא דבעל הבית ויהיב להו כפועל בטל

ואמר רבא האי מאן דאוגיר אגורי לדוולא ופסק נהרא בפלגא דיומא אי לא עביד דפסיק פסידא דפועלים עביד דפסיק אי בני מתא פסידא דפועלים לאו בני מתא פסידא דבעל הבית

ואמר רבא האי מאן דאגר אגורי לעבידתא ושלים עבידתא בפלגא דיומא אי אית ליה עבידתא דניחא מינה יהיב להו א״נ דכותה מפקד להו דקשה מינה לא מפקד להו ונותן להם שכרן משלם

אמאי וליתיב להו כפועל בטל כי קאמר רבא באכלושי דמחוזא דאי לא עבדי חלשי

אמר מר שמין להם את מה שעשו כיצד היה יפה ששה דינרים נותן להם סלע קא סברי רבנן יד פועל על העליונה

או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים פשיטא לא צריכא דאייקר עבידתא ואימרו פועלים ואזל בעל הבית ופייסינהו מהו דתימא מצו אמרי ליה כי מפייסינן אדעתא דטפת לן באגרא קמ״ל דאמר להו אדעתא דטרחנא לכו באכילה ושתיה

סלע נותן להם סלע פשיטא לא צריכא דזל עבידתא מעיקרא ואגרינהו בטפי זוזא ולסוף אייקר עבידתא וקם בטפי זוזא

מהו דתימא אמרי ליה טפי זוזא אמרת לן טפי זוזא הב לן קמ"ל דאמר להו כי אמרי לכו טפי זוזא דלא הוה קים לכו השתא קים לכו

רבי דוסא אומר שמין להן את מה שעתיד להיעשות היה יפה ששה דינרים נותן להם שקל קסבר יד פועל על התחתונה

או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים פשיטא לא צריכא דזל עבידתא ואימר בעל הבית ואזול פועלים ופייסוהו מהו דתימא מצי אמר להו אדעתא דבצריתו לי מאגריי קמ"ל דאמרי ליה אדעתא דעבידנן לך עבידתא שפירתא

סלע נותן להם סלע פשיטא א"ר הונא בריה דרב נתן לא צריכא דאוזילו אינהו גביה זוזא מעיקרא ולסוף זל עבידתא

מהו דתימא בציר זוזא אמריתו לי בציר זוזא יהבינא לכו קמ"ל דאמרי ליה כי אמרנא לך בבציר זוזא דלא הוה קים לך השתא קים לך

אמר רב הלכה כר' דוסא ומי אמר רב הכי והאמר רב פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום וכי תימא שאני ליה לרבי דוסא בין שכירות לקבלנות ומי שאני ליה והתניא השוכר את הפועל ולחצי היום שמע שמת לו מת או שאחזתו חמה אם שכיר הוא

דף עז עמוד ב

נותן לו שכרו אם קבלן הוא נותן לו קבלנותו

מני אילימא רבנן מאי איריא שמע שמת לו מת או שאחזתו חמה דאניס כי לא אניס נמי הא אמרו רבנן יד פועל על העליונה אלא לאו ר' דוסא היא וש"מ לא שאני ליה לרבי דוסא בין שכירות לקבלנות

א"ר נחמן בר יצחק בדבר האבוד ודברי הכל

תנן כל המשנה ידו על התחתונה וכל החוזר בו ידו על התחתונה בשלמא כל המשנה ידו על התחתונה דסתם לן תנא כר' יהודה אלא כל החוזר בו ידו על התחתונה לאתויי מאי לאו לאתויי פועל וכר' דוסא

אלא ר' דוסא תרתי קאמר ורב סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא

איבעית אימא כל החוזר בו ידו על התחתונה לכדתניא כל החוזר בו כיצד הרי שמכר שדה לחבירו באלף זוז ונתן לו מעות מהן מאתים זוז בזמן שהמוכר חוזר בו יד לוקח על העליונה

רצה אומר לו תן לי מעותי או תן לי קרקע כנגד מעותי מהיכן מגביהו מן העידית ובזמן שלוקח חוזר בו יד מוכר על העליונה רצה אומר לו הילך מעותיך רצה אומר הילך קרקע כנגד מעותיך מהיכן מגביהו מן הזיבורית

רשב"ג אומר מלמדין אותן שלא יחזרו כיצד כותב לו אני פלוני בן פלוני מכרתי שדה פלונית לפלוני באלף זוז ונתן לי מהם מאתים זוז והריני נושה בו ח' מאות זוז קנה ומחזיר לו את השאר אפי' לאחר כמה שנים

אמר מר מהיכן מגביהו מן העידית קא ס"ד מעידית דנכסיו ולא יהא אלא ב"ח ותנן ב"ח דינו בבינונית ועוד הא ארעא דיהיב זוזי

א"ר נחמן בר יצחק מעידית שבה ומזיבורית שבה

רב אחא בריה דרב איקא אמר אפי' תימא מעידית דנכסיו סתם מאן דזבין ארעא באלפא זוזי אוזולי מוזיל ומזבין נכסי' והוה ליה כניזק ותנן הניזקין שמין להן בעידית

רשב"ג אומר מלמדין אותן שלא יחזרו כיצד כותב לו אני פלוני בן פלוני כו' טעמא דכתב ליה הכי הא לא כתב הכי לא קני

והתניא הנותן ערבון לחבירו ואמר לו אם אני חוזר בי ערבוני מחול לך והלה אומר אם אני חוזר בי אכפול לך ערבונך נתקיימו התנאין דברי רבי יוסי

רבי יוסי לטעמיה דאמר אסמכתא קניא

רבי יהודה אומר דיו שיקנה כנגד ערבונו אמר רבן שמעון בן גמליאל בד"א בזמן שאמר לו ערבוני יקון אבל מכר לו שדה באלף זוז ונתן לו מהם חמש מאות זוז קנה ומחזיר לו את השאר אפי' לאחר כמה שנים

לא קשיא הא דקא עייל ונפיק אזוזי הא דלא קא עייל ונפיק אזוזי

דאמר רבא האי מאן דזבין מידי לחבריה וקא עייל ונפיק אזוזי לא קני לא קא עייל ונפיק אזוזי קני

ואמר רבא האי מאן דאוזפיה מאה זוזי לחבריה ופרעיה זוזא זוזא פרעון הוי אלא דאית ליה תרעומת גביה דאמר ליה אפסדתינהו מינאי

ההוא גברא דזבין ליה חמרא לחבריה ופש ליה חד זוזא וקא עייל ונפיק אזוזי יתיב רב אשי וקא מעיין בה כי האי גוונא מאי קני או לא קני אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרוניא משמיה דרבא זוזא כזוזי דמי ולא קני

אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי והא אמרינן משמיה דרבא קני אמר ליה תתרגם שמעתיך במוכר שדהו

דף עח עמוד א

מפני רעתה

פשיטא בעי לזבוני במאה ולא אשכח וזבין במאתים וקא עייל ונפיק אזוזי לא קני אלא אי בעי לזבוני במאה ולא אשכח ואי טרח הוה משכח ולא טרח וזבין במאתים וקא עייל ונפיק אזוזי מאי כמוכר שדהו מפני רעתה דמי או לא תיקו

שכר את החמר ואת הקדר וכו׳ שוכר עליהן או מטען עד כמה שוכר עליהן אמר רב נחמן עד כדי שכרן

איתיביה רבא לרב נחמן עד ארבעים וחמשים זוז אמר ליה כי תניא ההיא שבאתה חבילה לידו

מתני׳ השוכר את החמור להוליכו בהר והוליכו בבקעה בבקע׳ והוליכו בהר אפילו זו עשר מילין וזו עשר מילין ומתה חייב השוכר את החמור להוליכה בהר והוליכה בבקעה אם החליקה פטור ואם הוחמה חייב להוליכה בבקעה והוליכה בהר אם החליקה חייב ואם הוחמה פטור אם מחמת המעלה חייב

השוכר את החמור והבריקה או שנעשית אנגריא אומר לו הרי שלך לפניך מתה או נשברה חייב להעמיד [לו] חמור:

גמ׳ מ״ש רישא דלא קא מפליג ומאי שנא סיפא דקא מפליג

אמרי דבי ר׳ ינאי רישא שמתה מחמת אויר דאמרינן אוירא דהר קטלה ואמרינן אוירא דבקעה קטלה ר׳ יוסי בר חנינא אמר כגון שמתה מחמת אובצנא רבה אמר כגון שהכישה נחש

רבי חייא בר אבא אמר ר׳ יוחנן הא מני ר״מ היא דאמר כל המעביר על דעת של בעל הבית

דף עח עמוד ב

נקרא גזלן

הי רבי מאיר אילימא ר״מ דצבע דתנן הנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו

ר׳ יהודה אומר אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח

ממאי דלמא שאני התם דקניא בשינוי מעשה

אלא הא רבי מאיר דמגבת פורים דתניא מגבת פורים לפורים מגבת העיר לאותה העיר ואין מדקדקין בדבר אבל לוקחין את העגלים ושוחטין ואוכלים אותן והמותר יפול לכיס של צדקה

רבי אליעזר אומר מגבת פורים לפורים ואין העני רשאי ליקח מהן רצועה לסנדלו אלא אם כן התנה במעמד אנשי העיר דברי רבי יעקב שאמר משום ר״מ ורשב״ג מיקל

דלמא התם נמי דאדעתא דפורים הוא דיהיב ליה אדעתא דמידי אחרינא לא יהיב ליה

אלא הא ר׳ מאיר דתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר משום ר״מ הנותן דינר לעני ליקח לו חלוק לא יקח בו טלית טלית לא יקח בו חלוק מפני שמעביר על דעתו של בעל הבית

ודלמא שאני התם דאתו למיחשדיה דאמרי אינשי אמר פלניא זבנינא ליה לבושא לפלוני עניא ולא זבן ליה אי נמי זבנינא ליה גלימא ולא זבן ליה

אם כן ליתני מפני החשד מאי מפני שמעביר על דעתו של בעל הבית שמע מינה משום דשני הוא וכל המעביר על דעת של בעל הבית נקרא גזלן

השוכר את החמור והבריקה מאי והבריקה הכא תרגימו נהוריתא רבא אמר אבזקת

ההוא דאמר להו אבזקת במילתא דמלכא אמרו ליה במאי בטלי כסף או בטלי דהב איכא דאמרי בטלי כסף אמר וקטלוה איכא דאמרי בטלי דהב אמר ושבקוה

או שנעשית אנגריא אומר לו הרי שלך לפניך אמר רב לא שנו אלא באנגריא חוזרת אבל אנגריא שאינה חוזרת חייב להעמיד לו חמור

ושמואל אמר בין אנגריא חוזרת בין אנגריא שאינה חוזרת אם בדרך הליכה ניטלה אומר לו הרי שלך לפניך ואם לאו בדרך הליכתה ניטלה חייב להעמיד לו חמור

מיתיבי השוכר את החמור והבריקה או שנשתטתה אומר לו הרי שלך לפניך מתה או שנעשית אנגריא חייב להעמיד לו חמור

בשלמא לרב לא קשיא כאן באנגריא חוזרת כאן באנגריא שאינה חוזרת אלא לשמואל קשיא

וכ״ת לשמואל נמי לא קשיא כאן שבדרך הליכתה ניטלה כאן שלא בדרך הליכתה ניטלה

הא מדקתני סיפא רבי שמעון בן אלעזר אומר אם בדרך הליכתה ניטלה אומר לו הרי שלך לפניך ואם לאו חייב להעמיד לו חמור מכלל דלתנא קמא לא שאני ליה

אמר לך שמואל לאו מי איכא רבי שמעון בן אלעזר דקאי כוותי אנא דאמרי כרבי שמעון בן אלעזר איבעית אימא כולה רבי שמעון בן אלעזר היא וחסורי מיחסרא והכי קתני השוכר את החמור והבריקה או נשתטית אומר לו הרי שלך לפניך מתה או שנעשית אנגריא חייב להעמיד לו חמור במה דברים אמורים שלא בדרך הליכתה ניטלה אבל ניטלה בדרך הליכתה אומר לו הרי שלך לפניך

דף עט עמוד א

דברי ר״ש בן אלעזר שהיה ר״ש בן אלעזר אומר אם בדרך הילוכה ניטלה אומר לו הרי שלך לפניך ואם לא חייב להעמיד לו חמור

ומי מצית מוקמת לה כר״ש בן אלעזר והא קתני רישא השוכר את החמור והבריקה או שנשתטתה אומר לו הרי שלך לפניך ואילו ר״ש בן אלעזר אמר השוכר את החמור לרכוב עליה והבריקה או שנשתטתה חייב להעמיד לו חמור

אמר רבה בר רב הונא לרכוב עליה שאני אמר רב פפא וכלי זכוכית כלרכוב עליה דמי

אמר רבה בר רב הונא אמר רב השוכר את החמור לרכוב עליה ומתה לו בחצי הדרך נותן לו שכרו של חצי הדרך ואין לו עליו אלא תרעומות

היכי דמי אי דשכיח לאגורי תרעומות מאי עבידתיה אי דלא שכיח לאגורי אגרא בעי למיתב ליה

לעולם דלא שכיח לאגורי ומשום דאמר ליה אילו בעית למיתי עד הכא לאו אגרא בעית למיתב

היכי דמי אי דא״ל חמור סתם הא חייב להעמיד לו חמור אחר אי דא״ל חמור זה אם יש בדמיה ליקח יקח

לא צריכא בשאין בדמיה ליקח אם יש בדמיה לשכור ישכור רב לטעמיה דאמר רב לא מכלינן קרנא

דאתמר השוכר את החמור ומתה לו בחצי הדרך אמר רב אם יש בדמיה ליקח יקח לשכור אל ישכור ושמואל אמר אף לשכור ישכור

במאי קמיפלגי רב סבר לא מכלינן קרנא ושמואל סבר מכלינן קרנא

מיתיבי יבש האילן או נקצץ שניהם אסורין בו כיצד יעשה ילקח בו קרקע והוא אוכל פירות והא הכא כיון דכי מטי יובל קא הדרא ארעא למרה וקא כליא קרנא

הכא במאי עסקינן דזבין ליה לשיתין שנין דאמר רב חסדא אמר רב קטינא מנין למוכר שדהו לששים שנה שאינה חוזרת ביובל שנאמר (ויקרא כה, כג) והארץ לא תמכר לצמיתות מי שאין שם יובל נצמתת יש שם יובל אינה נצמתת יצתה זו שאע״פ שאין שם יובל אינה נצמתת

סוף סוף לכי מטו שיתין שנין קא הדרא ארעא למרה וקא כליא קרנא אלא הכא במאי עסקינן בזמן שאין היובל נוהג ה״נ מסתברא דאי סלקא דעתך בזמן שהיובל נוהג ומכלינן קרנא נצלחיה לציבי ונשקליה

אי משום הא לא קשיא זמנין דשלמו שני משכנתא מקמי יובל אי נמי דמטו ליה זוזי ופריק לה ארבע וחמש שנין מקמי יובל

ת״ר השוכר את הספינה וטבעה לה בחצי הדרך ר׳ נתן אומר אם נתן לא יטול ואם לא נתן לא יתן

היכי דמי אילימא בספינה זו ויין סתם אם נתן אמאי לא יטול נימא ליה הב לי ספינתא דאנא מייתינא חמרא אלא בספינה סתם ויין זה אם לא נתן אמאי לא יתן

דף עט עמוד ב

נימא ליה הב לי ההוא חמרא ואנא מייתינא ספינתא

אמר רב פפא לא משכחת לה אלא בספינה זו ויין זה אבל בספינה סתם ויין סתם חולקין

ת״ר השוכר את הספינה ופרקה לה בחצי הדרך נותן לו שכרו של חצי הדרך ואין לו עליו אלא תרעומת היכי דמי אילימא דקא משכח לאגורה אמאי אית ליה תרעומת ואי דלא קא משכח לאגורה כוליה אגרה בעי שלומי

לעולם דקא משכח לאגורה אלא אמאי אית ליה תרעומת משום רפסתא דספינתא אי הכי טענתא מעלייתא הוא וממונא אית ליה גביה

אלא מאי פרקה דפרקה לטועניה בגויה אלא מאי תרעומת משום שינוי דעתא אי נמי לאשלא יתירא

תנו רבנן השוכר את החמור לרכוב עליה שוכר מניח עליה כסותו ולגנותו ומזונות של אותה הדרך מכאן ואילך חמר מעכב עליו חמר מניח עליו שעורים ותבן ומזונותיו של אותו היום מכאן ואילך שוכר מעכב עליו

היכי דמי אי דשכיח למזבן חמר נמי ליעכב ואי דלא שכיח למזבן שוכר נמי לא ליעכב

אמר רב פפא לא צריכא דשכיח למטרח ולמזבן מאוונא לאוונא חמר דרכיה למטרח ולמזבן שוכר לאו דרכיה למטרח ולמזבן

ת״ר השוכר את החמור לרכוב עליה איש לא תרכב עליה אשה אשה רוכב עליה איש ואשה בין גדולה ובין קטנה אפילו מעוברת ואפילו מניקה

השתא מניקה אמרת מעוברת מיבעיא אמר רב פפא מעוברת והיא מניקה קאמר

אמר אביי שמע מינה ביניתא אכרסה תקלה למאי נפקא מינה למקח וממכר

דף פ עמוד א

מתני׳ השוכר את הפרה לחרוש בהר וחרש בבקעה אם נשבר הקנקן פטור בבקעה וחרש בהר אם נשבר הקנקן חייב לדוש בקטנית ודש בתבואה פטור לדוש בתבואה ודש בקטנית חייב מפני שהקטנית מחלקת

גמ׳ היכא דלא שני בה מאן משלם א״ר פפא דנקיט פרשא משלם רב שישא בריה דרב אידי אמר דנקיט מנא משלם והלכתא דנקיט מנא משלם ואי דוכתא דמחזקא גונדרי תרוייהו משלמין

אמר רבי יוחנן המוכר פרה לחבירו ואמר לו פרה זו נגחנית היא נשכנית היא בעטנית היא רבצנית היא והיה בה מום אחד וסנפו בין המומין הרי זה מקח טעות מום זה ומום אחר אין זה מקח טעות

תניא נמי הכי המוכר שפחה לחבירו ואמר לו שפחה זו שוטה היא ניכפית היא משועממת היא והיה בה מום אחד וסנפו בין המומין הרי זה מקח טעות מום זה ומום אחר אין זה מקח טעות

א״ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי היו בה כל המומין הללו מהו אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמרינן משמיה דרבא היו בה כל המומין הללו אין זה מקח טעות

מתני׳ השוכר את החמור להביא עליה חטין והביא עליה שעורין חייב תבואה והביא עליה תבן חייב מפני שהנפח קשה כמשאוי להביא לתך חטין והביא לתך שעורין פטור ואם מוסיף על משאו חייב וכמה יוסיף על משאו ויהא חייב סומכוס אומר משום ר״מ סאה לגמל שלשה קבין לחמור

גמ׳ איתמר אביי אמר קשה כמשאוי תנן רבא אמר קשה למשאוי תנן אביי אמר קשה כמשאוי תנן נפחא כי תקלא ואי מוסיף שלשה קבין חייב רבא אמר קשה למשאוי תנן תקלא כי תקלא ונפחא הוי תוספת

תנן להביא לתך חטין והביא לתך שעורין פטור ואם הוסיף על משאו חייב מאי לאו שלשת קבין לא סאה והא עלה קתני וכמה יוסיף על משאו ויהא חייב סומכוס אומר משום ר״מ סאה לגמל שלשה קבין לחמור

הכי קאמר היכא דלא שני חטין והביא חטין שעורין והביא שעורין כמה יוסיף על משאו ויהא חייב סומכוס אומר משום ר״מ סאה לגמל שלשה קבין לחמור

ת״ש להביא לתך חטין והביא

דף פ עמוד ב

שש עשרה שעורים חייב הא שלשת קבין פטור תרגמה אביי במחיקתא

ת״ר קב לכתף אדריב לעריבה כור לספינה שלשת כורים לבורני גדולה

אמר מר קב לכתף אם איתא דלא מצי ביה בר דעת הוא לשדיה אמר אביי בשחבטו לאלתר רבא אמר אפילו תימא בשלא חבטו לאלתר לא צריכא אלא לאגרא יתירא רב אשי אמר הוא סבור חולשא הוא דנקיט ליה

כור לספינה שלשת כורין לבורני גדולה אמר רב פפא ש״מ סתם ספינות בת תלתין כורין למאי נפקא מינה למקח וממכר

מתני׳ כל האומנין שומרי שכר הן וכולן שאמרו טול את שלך והבא מעות שומר חנם שמור לי ואשמור לך שומר שכר שמור לי וא״ל הנח לפני שומר חנם

הלוהו על המשכון שומר שכר ר׳ יהודה אומר הלוהו מעות שומר חנם הלוהו פירות שומר שכר אבא שאול אומר רשאי אדם להשכיר משכונו של עני להיות פוסק והולך עליו מפני שהוא כמשיב אבידה

גמ׳ לימא מתניתין דלא כרבי מאיר דתניא שוכר כיצד משלם רבי מאיר אומר כשומר חנם ר׳ יהודה אומר כשומר שכר

אפילו תימא רבי מאיר בההיא הנאה דקא שביק כולי עלמא ואגיר ליה לדידיה הוי עילויה שומר שכר אי הכי שוכר נמי בההיא הנאה דקא שביק כולי עלמא ומוגר ליה לדידיה הוי עילויה שומר שכר

אלא אפילו תימא ר׳ מאיר בההיא הנאה דקא יהיב ליה טפי פורתא הוי עילויה שומר שכר

שוכר נמי מי לא עסקי׳ דקא משוי ליה טפי פורתא אלא אפילו תימא ר״מ בההיא הנאה דתפיש ליה אאגריה דלא בעי למיעל ולמיפק אזוזי הוי עליה ש״ש

איבעית אימא כדמחליף רבה בר אבוה ותני שוכר כיצד משלם ר׳ מאיר אומר כשומר שכר רבי יהודה אומר כשומר חנם

וכולן שאמרו טול את שלך והבא מעות שומר חנם תנן התם אמר לו שואל שלח ושלחה ומתה חייב וכן בשעה שמחזירה

אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא לא שנו אלא שהחזירה בתוך ימי שאילתה אבל לאחר ימי שאילתה פטור מתיב רב נחמן בר פפא וכולן שאמרו טול את שלך והבא מעות שומר חנם

דף פא עמוד א

הא גמרתיו שומר שכר לא הא הבא מעות וטול את שלך שומר שכר

אבל גמרתיו מאי שומר חנם אי הכי אדתני וכולן שאמרו טול את שלך והבא מעות שומר חנם נשמעינן גמרתיו וכ״ש טול את שלך

טול את שלך אצטריכא ליה סלקא דעתך אמינא שומר חנם נמי לא הוי קמ״ל

איכא דאמרי אמר רב נחמן בר פפא אף אנן נמי תנינא וכולן שאמרו טול את שלך והבא מעות שומר חנם מאי לאו הוא הדין גמרתיו לא טול את שלך שאני

הונא מר בר מרימר קמיה דרבינא רמי מתניתין אהדדי ומשני תנן וכולן שאמרו טול את שלך והבא מעות שומר חנם והוא הדין לגמרתיו ורמינהו אמר לו שואל שלח ושלחה ומתה חייב וכן בשעה שמחזירה ומשני אמר רפרם בר פפא א״ר חסדא לא שנו אלא שהחזיר בתוך ימי שאילתה אבל לאחר ימי שאילתה פטור

איבעיא להו פטור משואל וחייב כשומר שכר או דלמא שומר שכר נמי לא הוי אמר אמימר מסתברא פטור משואל וחייב כשומר שכר הואיל ונהנה מהנה הוה

תניא כוותיה דאמימר הלוקח כלים מבית האומן לשגרן לבית חמיו ואמר לו אם מקבלין אותן ממני אני נותן לך דמיהן ואם לאו אני נותן לך לפי טובת הנאה שבהן ונאנסו בהליכה חייב

בחזירה פטור מפני שהוא כנושא שכר

ההוא גברא דזבין ליה חמרא לחבריה א״ל קא ממטינא ליה לדוכתא פלוני אי מזדבנא מוטב ואי לא מהדרנא ליה נהליך אזל ולא אזדבנא ובהדי דקא אתא אתניס אתא לקמיה דרב נחמן חייביה

איתיביה רבה לרב נחמן נאנסו בהליכה חייב ובחזרה פטור מפני שהוא כנושא שכר

א״ל חזרה דהאי הליכה היא מאי טעמא סברא הוא בחזירתו אילו אשכח לזבוניה מי לא זבנה

שמור לי ואשמור לך שומר שכר ואמאי שמירה בבעלים היא א״ר פפא דאמר ליה שמור לי היום ואשמור לך למחר

תנו רבנן שמור לי ואשמור לך השאילני ואשאילך שמור לי ואשאילך השאילני ואשמור לך כולן נעשו שומרי שכר זה לזה ואמאי שמירה בבעלי׳ היא א״ר פפא דאמר ליה שמור לי היום ואשמור לך למחר

הנהו אהלויי דכל יומא הוה אפי לה חד מינייהו ההוא יומא אמרו ליה לחד מינייהו זיל אפי לן אמר להו נטרו לי גלימאי אדאתא פשעו בה ואגנוב אתו לקמיה דרב פפא חייבינהו

אמרו ליה רבנן לרב פפא אמאי פשיעה בבעלים היא אכסיף לסוף איגלאי מילתא דההוא שעתא שכרא הוה קא שתי

הניחא למאן דאמר פשיעה בבעלים פטור משום הכי אכסיף אלא למ״ד חייב אמאי אכסיף אלא ההוא יומא לאו דידיה הוה ואמרו ליה לדידי׳ זיל אפי לן את ואמר להו בההוא אגרא דקא אפינא לכו נטורו גלימאי

דף פא עמוד ב

עד דאתא אגניב אתו לקמיה דרב פפא חייבינהו אמרו ליה רבנן לרב פפא הא שמירה בבעלים היא אכסיף לסוף איגלאי מילתא דההיא שעתא שכרא הוה שתי

הנהו בי תרי דהוו קא מסגו באורחא חד אריך וחד גוצא אריכא רכיב חמרא והוה ליה סדינא גוצא מיכסי סרבלא וקא מסגי בכרעיה כי מטי לנהרא שקליה לסרבליה ואותביה עילוי חמרא ושקליה לסדיניה דההוא ואיכסי ביה שטפוה מיא לסדיניה

אתא לקמיה דרבא חייביה אמרו ליה רבנן לרבא אמאי שאלה בבעלים היא אכסיף לסוף איגלאי מילתא דבלא דעתיה שקליה ובלא דעתיה אותביה

ההוא גברא דאוגר ליה חמרא לחבריה אמר ליה חזי לא תיזול באורחא דנהר פקוד דאיכא מיא זיל באורחא דנרש דליכא מיא אזיל באורחא דנהר פקוד ומית חמרא כי אתא אמר אין באורחא דנהר פקוד אזלי ומיהו ליכא מיא

א״ל רבא מה ליה לשקר אי בעי אמר ליה אנא באורחא דנרש אזלי אמר ליה אביי מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן

שמור לי ואמר לו הנח לפני שומר חנם אמר רב הונא אמר לו הנח לפניך אינו לא שומר חנם ולא שומר שכר איבעיא להו הנח סתמא מאי ת״ש שמור לי ואמר לו הנח לפני שומר חנם הא סתמא ולא כלום

אדרבה מדאמר רב הונא הנח לפניך הוא דאינו לא שומר חנם ולא שומר שכר הא סתמא ש״ח הוי אלא מהא ליכא למשמע מינה

לימא כתנאי אם הכניס ברשות בעל חצר חייב רבי אומר בכולם אינו חייב עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור

ממאי דלמא עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא בחצר דבת נטורי היא וכי קאמר ליה עייל עייל דאינטר לך קאמר ליה אבל הכא שוקא לאו בר נטורי הוא אנח ותיב נטר לך קאמר ליה

אי נמי עד כאן לא קאמר רבי התם אלא בחצרו דלעיולי רשותא קא בעי למשקל מיניה וכי יהיב ליה רשותא לעיולי תיב ונטר לך קאמר ליה אבל הכא הנח ואנא מנטרנא קאמר ליה דאי סלקא דעתך הנח ותיב ונטר קאמר ליה אי לאותבה רשותא בעי למשקל מיניה

הלוהו על המשכון שומר שכר לימא מתניתין דלא כר׳ אליעזר דתניא המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון ישבע ויטול מעותיו דברי רבי אליעזר

רבי עקיבא אומר יכול לומר לו כלום הלויתני אלא על המשכון אבד המשכון אבדו מעותיך אבל הלוהו אלף זוז בשטר והניח לו משכון עליהם ד״ה אבד המשכון אבדו מעותיו

אפילו תימא רבי אליעזר ולא קשיא כאן שמשכנו בשעת הלואתו כאן שמשכנו שלא בשעת הלואתו

והא אידי ואידי

דף פב עמוד א

הלוהו על המשכון קתני אלא לא קשיא כאן שהלוהו מעות כאן שהלוהו פירות

והא מדקתני סיפא ר׳ יהודה אומר הלוהו מעות שומר חנם הלוהו פירות שומר שכר מכלל דלתנא קמא לא שני ליה

כולה רבי יהודה היא וחסורי מיחסרא והכי קתני הלוהו על המשכון שומר שכר במה דברים אמורים שהלוהו פירות אבל הלוהו מעות שומר חנם שרבי יהודה אומר הלוהו מעות שומר חנם הלוהו פירות שומר שכר

אי הכי קמה לה מתני׳ דלא כרבי עקיבא אלא מחוורתא מתני׳ דלא כר׳ אליעזר

לימא בדלא שוי משכון שיעור זוזי ובדשמואל קא מיפלגי דאמר שמואל האי מאן דאוזפיה אלפא זוזי לחבריה ואנח ליה קתא דמגלא עילוייהו אבד קתא דמגלא אבדו אלפא זוזי

אי בדלא שוי משכון שיעור זוזי דכולי עלמא לית להו דשמואל והכא בדשוי שיעור זוזי וקא מיפלגי בדר׳ יצחק

דאמר ר׳ יצחק מנין לבעל חוב שקונה משכון שנאמר (דברים כד, יג) ולך תהיה צדקה אם אינו קונה משכון צדקה מנא ליה מכאן לבעל חוב שקונה משכון

ותסברא אימור דאמר ר׳ יצחק במשכנו שלא בשעת הלואתו אבל משכנו בשעת הלואתו מי אמר

אלא משכנו שלא בשעת הלואתו כולי עלמא אית להו דרבי יצחק והכא במשכנו בשעת הלואתו ובשומר אבידה קא מיפלגי דאיתמר שומר אבידה רבה אמר כשומר חנם רב יוסף אמר כשומר שכר

לימא דרב יוסף תנאי היא לא בשומר אבידה דכולי עלמא אית להו דרב יוסף והכא

דף פב עמוד ב

במלוה צריך למשכון קמיפלגי מר סבר מצוה קא עביד שהלוהו והוי שומר שכר ומר סבר לאו מצוה קא עביד שלהנאתו מתכוין והוי שומר חנם

אבא שאול אומר מותר לאדם להשכיר משכונו של עני להיות פוחת והולך: אמר רב חנן בר אמי אמר שמואל הלכה כאבא שאול ואף אבא שאול לא אמר אלא במרא ופסל וקרדום הואיל ונפיש אגרייהו וזוטר פחתייהו:

מתני׳ המעביר חבית ממקום למקום ושברה בין ש״ח בין שומר שכר ישבע רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע ותמיה אני אם יכולין זה וזה לישבע:

גמ׳ תנו רבנן המעביר חבית לחבירו ממקום למקום ושברה בין שומר חנם בין שומר שכר ישבע דברי ר׳ מאיר רבי יהודה אומר שומר חנם ישבע נושא שכר ישלם: רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע ותמיה אני אם יכולין זה וזה לישבע:

למימרא דסבר ר׳ מאיר נתקל לאו פושע הוא והתניא נשברה כדו ולא סילקו נפלה גמלו ולא העמידה רבי מאיר מחייב בהזיקן וחכמים אומרים פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים וקיימא לן דבנתקל פושע פליגי

אמר ר׳ אלעזר תברה מי ששנה זו לא שנה זו ואתא ר׳ יהודה למימר שומר חנם ישבע נושא שכר ישלם האי כי דיניה והאי כי דיניה ואתא רבי אליעזר למימר אין גמרא כר׳ מאיר ומיהו תמיה אני אם יכולין זה וזה לישבע

בשלמא שומר חנם משתבע דלא פשע בה אלא שומר שכר אמאי משתבע כי לא פשע נמי שלומי בעי ואפילו שומר חנם נמי התינח במקום מדרון שלא במקום מדרון מי מצי משתבע דלא פשע בה

דף פג עמוד א

ואפילו במקום מדרון נמי התינח היכא דליכא ראיה אבל היכא דאיכא ראיה ניתי ראיה ונפטר דתניא איסי בן יהודה אומר (שמות כב, ט) אין רואה שבועת ה׳ תהיה בין שניהם הא יש רואה יביא ראיה ויפטר

ור׳ חייא בר אבא א״ר יוחנן שבועה זו תקנת חכמים היא שאם אי אתה אומר כן אין לך אדם המעביר חבית לחבירו ממקום למקום

היכי משתבע אמר רבא שבועה שלא בכוונה שברתיה ואתא ר׳ יהודה למימר שומר חנם ישבע נושא שכר ישלם האי כדיניה והאי כדיניה ואתא ר׳ אלעזר למימר אין גמרא כר״מ ומיהו תמיה אני אם יכולים זה וזה לישבע

בשלמא שומר חנם משתבע שלא פשע בה אלא שומר שכר אמאי משתבע כי לא פשע נמי בעי שלומי ואפילו שומר חנם נמי הא תינח במקום מדרון שלא במקום מדרון מי מצי משתבע שלא פשע

ואפילו במקום מדרון נמי הא תינח היכא דליכא ראיה היכא דאיכא ראיה ניתי ראיה ויפטר דתניא איסי בן יהודה אומר אין רואה שבועת ה׳ תהיה בין שניהם הא יש רואה יביא ראיה ויפטר

ההוא גברא דהוה קא מעבר חביתא דחמרא בריסתקא דמחוזא ותברה בזיזא דמחוזא אתא לקמיה דרבא א״ל ריסתקא דמחוזא שכיחי בה אינשי זיל אייתי ראיה ואיפטר א״ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א״ל אין כאיסי וסבירא לן כוותיה

ההוא גברא דא״ל לחבריה זיל זבין לי ארבע מאה דני חמרא אזל זבן ליה לסוף אתא לקמיה א״ל זביני לך ארבע מאה דני חמרא ותקיפו להו

אתא לקמיה דרבא א״ל ארבע מאה דני חמרא תקיפי קלא אית לה למילתא זיל אייתי ראיה דמעיקרא כי מזבנת להו חמרא מעליא הוה ואיפטר א״ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א״ל אין כאיסי וסבירא לן כוותיה

אתקין רב חייא בר יוסף בסיכרא הני דדרו באגרא ואיתבר נשלם פלגא מאי טעמא נפיש לחד וזוטר לתרי קרוב לאונס וקרוב לפשיעה בדיגלא משלם כולה

רבה בר בר חנן תברו ליה הנהו שקולאי חביתא דחמרא שקל לגלימייהו אתו אמרו לרב אמר ליה הב להו גלימייהו אמר ליה דינא הכי אמר ליה אין (משלי ב, כ) למען תלך בדרך טובים יהיב להו גלימייהו אמרו ליה עניי אנן וטרחינן כולה יומא וכפינן ולית לן מידי אמר ליה זיל הב אגרייהו א״ל דינא הכי אמר ליה אין (משלי ב, כ) וארחות צדיקים תשמור

הדרן עלך השוכר את האומנין

מתני׳ **השוכר** את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב מקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב אינו רשאי לכופן מקום שנהגו לזון יזון לספק במתיקה יספק הכל כמנהג המדינה

מעשה בר׳ יוחנן בן מתיא שאמר לבנו צא שכור לנו פועלין הלך ופסק להם מזונות

וכשבא אצל אביו אמר לו בני אפילו אם אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהן שהן בני אברהם יצחק ויעקב אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד רבן שמעון בן גמליאל אומר לא היה צריך לומר הכל כמנהג המדינה:

גמ׳ פשיטא לא צריכא דטפא להו אאגרייהו מהו דתימא אמר להו הא דטפאי לכו אאגרייכו אדעתא דמקדמיתו ומחשכיתו בהדאי קא משמע לן דאמרו ליה האי דטפת לן אדעתא דעבדינן לך עבידתא שפירתא

אמר ריש לקיש

דף פג עמוד ב

פועל בכניסתו משלו ביציאתו משל בעל הבית שנאמר (תהלים קד, כב) תזרח השמש יאספון ואל מעונתם ירבצון יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב

וליחזי היכי נהיגי בעיר חדשה וניחזי מהיכא קא אתו בנקוטאי איבעית אימא דאמר להו דאגריתו לי כפועל דאורייתא

דרש רבי זירא ואמרי לה תני רב יוסף מאי דכתיב (תהלים קד, כ) תשת חשך ויהי לילה בו תרמוש כל חיתו יער תשת חשך ויהי לילה זה העולם הזה שדומה ללילה בו תרמוש כל חיתו יער אלו רשעים שבו שדומין לחיה שביער

תזרח השמש יאספון ואל מעונתם ירבצון תזרח השמש לצדיקים יאספון רשעים לגיהנם ואל מעונתם ירבצון אין לך כל צדיק וצדיק שאין לו מדור לפי כבודו יצא אדם לפעלו יצאו צדיקים לקבל שכרן ולעבודתו עדי ערב במי שהשלים עבודתו עדי ערב

ר׳ אלעזר ב״ר שמעון אשכח להההוא פרהגונא דקא תפיס גנבי אמר ליה היכי יכלת להו לאו כחיותא מתילי דכתיב בו תרמוש כל חיתו יער איכא דאמרי מהאי קרא קאמר ליה (תהלים י, ט) יארב במסתר כאריה בסוכו דלמא שקלת צדיקי ושבקת רשיעי

א״ל ומאי אעביד הרמנא דמלכא הוא אמר תא אגמרך היכי תעביד עול בארבע שעי לחנותא כי חזית איניש דקא שתי חמרא וקא נקיט כסא בידיה וקא מנמנם שאול עילויה

אי צורבא מרבנן הוא וניים אקדומי קדים לגרסיה אי פועל הוא קדים קא עביד עבידתיה ואי עבידתיה בליליא רדודי רדיד ואי לא גנבא הוא ותפסיה

אישתמע מילתא בי מלכא אמרו קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרונקא אתיוה לרבי אלעזר ברבי שמעון וקא תפיס גנבי ואזיל שלח ליה ר׳ יהושע בן קרחה חומץ בן יין עד מתי אתה מוסר עמו של אלהינו להריגה

שלח ליה קוצים אני מכלה מן הכרם שלח ליה יבא בעל הכרם ויכלה את קוציו יומא חד פגע ביה ההוא כובס קרייה חומץ בן יין אמר מדחציף כולי האי שמע מינה רשיעא הוא אמר להו תפסוהו תפסוהו

לבתר דנח דעתיה אזל בתריה לפרוקיה ולא מצי קרי עליה (משלי כא, כג) שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו זקפוהו קם תותי זקיפא וקא בכי אמרו ליה רבי אל ירע בעיניך שהוא ובנו בעלו נערה מאורסה ביום הכפורים

הניח ידו על בני מעיו אמר שישו בני מעי שישו ומה ספיקות שלכם כך ודאית שלכם על אחת כמה וכמה מובטח אני בכם שאין רמה ותולעה שולטת בכם

ואפי׳ הכי לא מייתבא דעתיה אשקיוהו סמא דשינתא ועיילוהו לביתא דשישא וקרעו לכריסיה הוו מפקו מיניה דיקולי דיקולי דתרבא ומותבי בשמשא בתמוז ואב ולא מסרחי

כל תרבא נמי לא סריח כל תרבא לא סריח שורייקי סומקי מסריח הכא אף על גב דאיכא שורייקי סומקי לא מסריח קרי אנפשיה (תהלים טז, ט) אף בשרי ישכון לבטח

ואף ר׳ ישמעאל ברבי יוסי מטא

דף פד עמוד א

כי האי מעשה לידיה פגע ביה אליהו

אמר ליה עד מתי אתה מוסר עמו של אלהינו להריגה אמר ליה מאי אעביד הרמנא דמלכא הוא אמר ליה אבוך ערק לאסיא את ערוק ללודקיא

כי הוו מקלעי ר׳ ישמעאל ברבי יוסי ור׳ אלעזר בר׳ שמעון בהדי הדדי הוה עייל בקרא דתורי בינייהו ולא הוה נגעה בהו

אמרה להו ההיא מטרוניתא בניכם אינם שלכם אמרו לה שלהן גדול משלנו כל שכן איכא דאמרי הכי אמרו לה (שופטים ח, כא) כי כאיש גבורתו איכא דאמרי הכי אמרו לה אהבה דוחקת את הבשר

ולמה להו לאהדורי לה והא כתיב (משלי כו, ד) אל תען כסיל כאולתו שלא להוציא לעז על בניהם

א״ר יוחנן איבריה דר׳ ישמעאל [בר׳ יוסי] כחמת בת תשע קבין אמר רב פפא איבריה דרבי יוחנן כחמת בת חמשת קבין ואמרי לה בת שלשת קבין דרב פפא גופיה כי דקורי דהרפנאי

אמר רבי יוחנן אנא אישתיירי משפירי ירושלים האי מאן דבעי מחזי שופריה דרבי יוחנן נייתי כסא דכספא מבי סלקי ונמלייה פרצידיא דרומנא סומקא ונהדר ליה כלילא דוורדא סומקא לפומיה ונותביה בין שמשא לטולא ההוא זהרורי מעין שופריה דר׳ יוחנן

איני והאמר מר שופריה דרב כהנא מעין שופריה דרבי אבהו שופריה דר׳ אבהו מעין שופריה דיעקב אבינו שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון ואילו ר׳ יוחנן לא קא חשיב ליה שאני ר׳ יוחנן דהדרת פנים לא הויא ליה

ר׳ יוחנן הוה אזיל ויתיב אשערי טבילה אמר כי סלקן בנות ישראל מטבילת מצוה לפגעו בי כי היכי דלהוו להו בני שפירי כוותי גמירי אורייתא כוותי

אמרו ליה רבנן לא מסתפי מר מעינא בישא אמר להו אנא מזרעא דיוסף קאתינא דלא שלטא ביה עינא בישא דכתיב (בראשית מט, כב) בן פורת יוסף בן פורת עלי עין ואמר ר׳ אבהו אל תקרי עלי עין אלא עולי עין

ר׳ יוסי בר חנינא אמר מהכא (בראשית מח, טז) וידגו לרוב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסים אותם ואין העין שולטת בהן אף זרעו של יוסף אין העין שולטת בהן

יומא חד הוה קא סחי ר׳ יוחנן בירדנא חזייה ריש לקיש ושוור לירדנא אבתריה אמר ליה חילך לאורייתא אמר ליה שופרך לנשי א״ל אי הדרת בך יהיבנא לך אחותי דשפירא מינאי קביל עליה בעי למיהדר לאתויי מאניה ולא מצי הדר

אקרייה ואתנייה ושוייה גברא רבא יומא חד הוו מפלגי בי מדרשא הסייף והסכין והפגיון והרומח ומגל יד ומגל קציר מאימתי מקבלין טומאה משעת גמר מלאכתן

ומאימתי גמר מלאכתן רבי יוחנן אמר משיצרפם בכבשן ריש לקיש אמר משיצחצחן במים א״ל לסטאה בלסטיותיה ידע אמר ליה ומאי אהנת לי התם רבי קרו לי הכא רבי קרו לי אמר ליה אהנאי לך דאקרבינך תחת כנפי השכינה

חלש דעתיה דרבי יוחנן חלש ריש לקיש אתאי אחתיה קא בכיא אמרה ליה עשה בשביל בני אמר לה (ירמיהו מט, יא) עזבה יתומיך אני אחיה עשה בשביל אלמנותי אמר לה (ירמיהו מט, יא) ואלמנותיך עלי תבטחו

נח נפשיה דר׳ שמעון בן לקיש והוה קא מצטער ר׳ יוחנן בתריה טובא אמרו רבנן מאן ליזיל ליתביה לדעתיה ניזיל רבי אלעזר בן פדת דמחדדין שמעתתיה

אזל יתיב קמיה כל מילתא דהוה אמר רבי יוחנן אמר ליה תניא דמסייעא לך אמר את כבר לקישא בר לקישא כי הוה אמינא מילתא הוה מקשי לי עשרין וארבע קושייתא ומפריקנא ליה עשרין וארבעה פרוקי וממילא רווחא שמעתא ואת אמרת תניא דמסייע לך אטו לא ידענא דשפיר קאמינא

הוה קא אזיל וקרע מאניה וקא בכי ואמר היכא את בר לקישא היכא את בר לקישא והוה קא צוח עד דשף דעתיה [מיניה] בעו רבנן רחמי עליה ונח נפשיה

דף פד עמוד ב

ואפילו הכי לא סמך רבי אלעזר ברבי שמעון אדעתיה קביל עליה יסורי באורתא הוו מייכי ליה שיתין נמטי לצפרא נגדי מתותיה שיתין משיכלי דמא וכיבא

למחר עבדה ליה דביתהו שיתין מיני לפדא ואכיל להו וברי ולא הות שבקא ליה דביתהו למיפק לבי מדרשא כי היכי דלא לדחקוהו רבנן

באורתא אמר להו אחיי ורעיי בואו בצפרא אמר להו זילו מפני ביטול תורה יומא חד שמעה דביתהו אמרה ליה את קא מייתית להו עילויך כלית ממון של בית אבא אימרדה אזלה לבית נשא

סליקו ואתו הנך [שיתין] ספונאי עיילו ליה שיתין עבדי כי נקיטי שיתין ארנקי ועבדו ליה שיתין מיני לפדא ואכיל להו

יומא חד אמרה לה לברתה זילי בקי באבוך מאי קא עביד האידנא אתיא אמר לה זילי אמרי לאמך שלנו גדול משלהם קרי אנפשיה (משלי לא, יד) היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה אכל ושתי וברי נפק לבי מדרשא

אייתו לקמיה שתין מיני דמא טהרינהו הוה קא מרנני רבנן ואמרי סלקא דעתך לית בהו חד ספק אמר להו אם כמותי הוא יהיו כולם זכרים ואם לאו תהא נקבה אחת ביניהם היו כולם זכרים ואסיקו להו ר׳ אלעזר על שמיה

תניא אמר רבי כמה פריה ורביה ביטלה רשעה זו מישראל

כי הוה קא ניחא נפשיה אמר לה לדביתהו ידענא בדרבנן דרתיחי עלי ולא מיעסקי בי שפיר אוגנין בעיליתאי ולא תידחלין מינאי א״ר שמואל בר נחמני אישתעיא לי אימיה דרבי יונתן דאישתעיא לה דביתהו דרבי אלעזר ברבי שמעון לא פחות מתמני סרי ולא טפי מעשרין ותרין שנין אוגניתיה בעיליתא

כי הוה סליקנא מעיננא ליה במזייה כי הוה משתמטא ביניתא מיניה הוה אתי דמא יומא חד חזאי ריחשא דקא נפיק מאוניה חלש דעתאי איתחזי לי בחלמא אמר לי לא מידי הוא יומא חד שמעי בזילותא דצורבא מרבנן ולא מחאי כדבעי לי

כי הוו אתו בי תרי לדינא הוו קיימי אבבא אמר מר מילתיה ומר מילתיה נפיק קלא מעיליתיה ואמר איש פלוני אתה חייב איש פלוני אתה זכאי יומא חד הוה קא מינציא דביתהו בהדי שבבתא אמרה לה תהא כבעלה שלא ניתן לקבורה אמרי רבנן כולי האי ודאי לאו אורח ארעא

איכא דאמרי רבי שמעון בן יוחאי איתחזאי להו בחלמא אמר להו פרידה אחת יש לי ביניכם ואי אתם רוצים להביאה אצלי אזול רבנן לאעסוקי ביה לא שבקו בני עכבריא דכל שני דהוה ניים רבי אלעזר ברבי שמעון בעיליתיה לא סליק חיה רעה למתייהו

יומא חד מעלי יומא דכיפורי הוה הוו טרידי שדרו רבנן לבני בירי ואסקוהו לערסיה ואמטיוה למערתא דאבוה אשכחוה לעכנא דהדרא לה למערתא אמרו לה עכנא עכנא פתחי פיך ויכנס בן אצל אביו פתח להו

שלח רבי לדבר באשתו שלחה ליה כלי שנשתמש בו קודש ישתמש בו חול תמן אמרין באתר דמרי ביתא תלא זיניה כולבא רעיא קולתיה תלא שלח לה נהי דבתורה גדול ממני אבל במעשים טובים מי גדול ממני שלחה ליה בתורה מיהא גדול ממך לא ידענא במעשים ידענא דהא קביל עליה יסורי

בתורה מאי היא דכי הוו יתבי רבן שמעון בן גמליאל ורבי יהושע בן קרחה אספסלי יתבי קמייהו רבי אלעזר בר׳ שמעון ורבי אארעא

מקשו ומפרקו אמרי מימיהן אנו שותים והם יושבים על גבי קרקע עבדו להו ספסלי אסקינהו

אמר להן רבן שמעון בן גמליאל פרידה אחת יש לי ביניכם ואתם מבקשים לאבדה הימני אחתוהו לרבי אמר להן רבי יהושע בן קרחה מי שיש לו אב יחיה ומי שאין לו אב ימות אחתוהו נמי לרבי אלעזר ברבי שמעון חלש דעתיה אמר קא חשביתו ליה כוותי

עד ההוא יומא כי הוה אמר רבי מילתא הוה מסייע ליה רבי אלעזר ברבי שמעון מכאן ואילך כי הוה אמר רבי יש לי להשיב אמר ליה רבי אלעזר ברבי שמעון כך וכך יש לך להשיב זו היא תשובתך השתא היקפתנו תשובות חבילות שאין בהן ממש

חלש דעתיה דרבי אתא א״ל לאבוה אמר ליה בני אל ירע לך שהוא ארי בן ארי ואתה ארי בן שועל

והיינו דאמר רבי שלשה ענוותנין הן ואלו הן אבא

דף פה עמוד א

ובני בתירה ויונתן בן שאול רבן שמעון בן גמליאל הא דאמרן בני בתירה דאמר מר הושיבוהו בראש ומינוהו לנשיא עליהן יונתן בן שאול דקא״ל לדוד (שמואל א כג, יז) ואתה תמלוך על ישראל ואני אהיה לך למשנה

ממאי דלמא יונתן בן שאול דחזא דגריר עלמא בתר דוד בני בתירה נמי דחזו להלל דעדיף מינייהו אלא רבן שמעון בן גמליאל ודאי ענוותן הוה

אמר רבי חביבין יסורין קבל עליה תליסר שני שית בצמירתא ושבע בצפרנא ואמרי לה שבעה בצמירתא ושית בצפרנא

אהווריריה דבי רבי הוה עתיר משבור מלכא כד הוה רמי כיסתא לחיותא הוה אזיל קלא בתלתא מילי הוה מכוין דרמי בההיא שעתא דעייל רבי לבית הכסא ואפי׳ הכי מעבר ליה קליה לקלייהו ושמעו ליה נחותי ימא

ואפ״ה יסורי דר׳ אלעזר בר׳ שמעון עדיפי מדרבי דאילו ר״א בר״ש מאהבה באו ומאהבה הלכו דרבי ע״י מעשה באו וע״י מעשה הלכו

ע״י מעשה באו מאי היא דההוא עגלא דהוו קא ממטו ליה לשחיטה אזל תליא לרישיה בכנפיה דרבי וקא בכי אמר ליה זיל לכך נוצרת אמרי הואיל ולא קא מרחם ליתו עליה יסורין

וע״י מעשה הלכו יומא חד הוה קא כנשא אמתיה דרבי ביתא הוה שדיא בני כרכושתא וקא כנשא להו אמר לה שבקינהו כתיב (תהלים קמה, ט) ורחמיו על כל מעשיו אמרי הואיל ומרחם נרחם עליה

כולהו שני יסורי דר׳ אלעזר לא שכיב איניש בלא זמניה כולהו שני יסורי דרבי לא איצטריך עלמא למיטרא דאמר רבה בר רב שילא קשי יומא דמיטרא כיומא דדינא ואמר אמימר אי לאו צריך לעלמא בעו רבנן רחמי עליה ומבטלי ליה אפי׳ הכי כי הוו עקרי פוגלא ממשרא הוה קיימא בירא מליא מיא

איקלע רבי לאתריה דר׳ אלעזר בר׳ שמעון א״ל יש לו בן לאותו צדיק אמרו לו יש לו בן וכל זונה שנשכרת בשנים שוכרתו בשמנה אתייה אסמכיה ברבי ואשלמיה לר׳ שמעון בן איסי בן לקוניא אחות דאמיה

כל יומא הוה אמר לקרייתי אנא איזיל אמר ליה חכים עבדו יתך וגולתא דדהבא פרסו עלך ורבי קרו לך ואת אמרת לקרייתי אנא איזיל אמר ליה מומי עזובה דא כי גדל אתא יתיב במתיבתא דרבי שמעיה לקליה אמר הא קלא דמי לקליה דר׳ אלעזר בר׳ שמעון אמרו ליה בריה הוא

קרי עליה (משלי יא, ל) פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם פרי צדיק עץ חיים זה ר׳ יוסי בר׳ אלעזר בר׳ שמעון ולוקח נפשות חכם זה ר׳ שמעון בן איסי בן לקוניא

כי נח נפשיה אמטוהו למערתא דאבוה הוה הדרא לה עכנא למערתא אמר ליה עכנא עכנא פתח פיך ויכנס בן אצל אביו לא פתחא להו כסבורים העם לומר שזה גדול מזה

יצתה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה אלא זה היה בצער מערה וזה לא היה בצער מערה

איקלע רבי לאתריה דר׳ טרפון אמר להו יש לו בן לאותו צדיק שהיה מקפח את בניו אמרו לו בן אין לו בן בת יש לו וכל זונה שנשכרת בשנים שוכרתו בשמנה

אתיוהו לקמיה אמר ליה אי הדרת בך יהיבנא לך ברתאי הדר ביה איכא דאמרי נסבה וגירשה איכא דאמרי לא נסבה כלל כדי שלא יאמרו בשביל זו חזר זה

ולמה ליה כולי האי דאמר רב יהודה אמר רב ואמרי לה אמר ר׳ חייא בר אבא אמר ר׳ יוחנן ואמרי לה אמר ר׳ שמואל בר נחמני אמר ר׳ יונתן כל המלמד את בן חבירו תורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה שנאמר (ירמיהו טו, יט) אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד

וכל המלמד את בן עם הארץ תורה אפילו הקב״ה גוזר גזירה מבטלה בשבילו שנאמר (ירמיהו טו, יט) ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה

אמר ר׳ פרנך אמר ר׳ יוחנן כל שהוא תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם ובן בנו תלמיד חכם שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם שנאמר (ישעיהו נט, כא) ואני זאת בריתי וגו׳ לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה׳ מעתה ועד עולם

מאי אמר ה׳ אמר הקב״ה אני ערב לך בדבר זה מאי מעתה ועד עולם אמר ר׳ ירמיה מכאן ואילך תורה מחזרת על אכסניא שלה

רב יוסף יתיב ארבעין תעניתא ואקריוהו לא ימושו מפיך יתיב ארבעים תעניתא אחריני ואקריוהו לא ימושו מפיך ומפי זרעך יתיב מאה תעניתא אחריני אתא ואקריוהו לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר מכאן ואילך לא צריכנא תורה מחזרת על אכסניא שלה

ר׳ זירא כי סליק לארעא דישראל יתיב מאה תעניתא דלשתכח גמרא בבלאה מיניה כי היכי דלא נטרדיה יתיב מאה אחרניתא דלא לשכוב ר׳ אלעזר בשניה ונפלין עילויה מילי דצבורא ויתיב מאה אחריני דלא נשלוט ביה נורא דגיהנם

כל תלתין יומי הוה בדיק נפשיה שגר תנורא סליק ויתיב בגויה ולא הוה שלטא ביה נורא יומא חד יהבו ביה רבנן עינא ואיחרכו שקיה וקרו ליה קטין חריך שקיה

אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (ירמיהו ט, יא) מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה׳ אליו ויגידה על מה אבדה הארץ דבר זה

דף פה עמוד ב

אמרו חכמים ולא פירשוהו אמרו נביאים ולא פירשוהו עד שפירשו הקב״ה בעצמו שנאמר (ירמיהו ט, יב) ויאמר ה׳ על עזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם אמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תחילה

אמר רב חמא מאי דכתיב (משלי יד, לג) בלב נבון תנוח חכמה ובקרב כסילים תודע בלב נבון תנוח חכמה זה ת״ח בן ת״ח ובקרב כסילים תודע זה ת״ח בן ע״ה אמר עולא היינו דאמרי אינשי אסתירא בלגינא קיש קיש קריא

אמר ליה ר׳ ירמיה לר׳ זירא מאי דכתיב (איוב ג, יט) קטן וגדול שם הוא ועבד חפשי מאדניו אטו לא ידעינן דקטן וגדול שם הוא אלא כל המקטין עצמו על דברי תורה בעוה״ז נעשה גדול לעוה״ב וכל המשים עצמו כעבד על דברי תורה בעוה״ז נעשה חפשי לעוה״ב

ריש לקיש הוה מציין מערתא דרבנן כי מטא למערתיה דר׳ חייא איעלמא מיניה חלש דעתיה אמר רבש״ע לא פלפלתי תורה כמותו יצתה בת קול ואמרה לו תורה כמותו פלפלת תורה כמותו לא ריבצת

כי הוו מינצו ר׳ חנינא ור׳ חייא אמר ליה ר׳ חנינא לר׳ חייא בהדי דידי קא מינצית ח״ו אי משתכחא תורה מישראל מהדרנא לה מפילפולי אמר ליה ר׳ חייא לר׳ חנינא בהדי דידי קא מינצית דעבדי לתורה דלא תשתכח מישראל

מאי עבידנא אזלינא ושדינא כיתנא וגדילנא נישבי וציידנא טבי ומאכילנא בשרייהו ליתמי ואריכנא מגילתא וכתבנא חמשה חומשי וסליקנא למתא ומקרינא חמשה ינוקי בחמשה חומשי ומתנינא שיתא ינוקי שיתא סדרי ואמרנא להו עד דהדרנא ואתינא אקרו אהדדי ואתנו אהדדי ועבדי לה לתורה

דלא תשתכח מישראל

היינו דאמר רבי כמה גדולים מעשי חייא אמר ליה ר׳ ישמעאל בר׳ יוסי אפי׳ ממר אמר ליה אין אפי׳ מאבא אמר ליה ח״ו לא תהא כזאת בישראל

אמר ר׳ זירא אמש נראה לי ר׳ יוסי בר׳ חנינא אמרתי לו אצל מי אתה תקוע אמר לי אצל ר׳ יוחנן ור׳ יוחנן אצל מי אצל ר׳ ינאי ור׳ ינאי אצל מי אצל ר׳ חנינא ור׳ חנינא אצל מי אצל ר׳ חייא אמרתי לו ור׳ יוחנן אצל ר׳ חייא לא אמר לי באתר דזקוקין דנורא ובעורין דאשא מאן מעייל בר נפחא לתמן

אמר רב חביבא אשתעי לי רב חביבא בר סורמקי חזי ליה ההוא מרבנן דהוה שכיח אליהו גביה דלצפרא הוו שפירן עיניה ולאורתא דמיין כדמיקלין בנורא אמרי ליה מאי האי ואמר לי דאמרי ליה לאליהו אחוי לי רבנן כי סלקי למתיבתא דרקיע אמר לי בכולהו מצית לאסתכולי בהו לבר מגוהרקא דר׳ חייא דלא תסתכל ביה מאי סימנייהו בכולהו אזלי מלאכי כי סלקי ונחתי לבר מגוהרקא דר׳ חייא דמנפשיה סליק ונחית

לא מצאי לאוקמא אנפשאי אסתכלי בה אתו תרי בוטיטי דנורא ומחיוהו להההוא גברא וסמינהו לעיניה למחר אזלי אשתטחי אמערתיה אמינא מתנייתא דמר מתנינא ואתסאי

אליהו הוה שכיח במתיבתא דרבי יומא חד ריש ירחא הוה נגה ליה ולא אתא א״ל מאי טעמא נגה ליה למר אמר ליה אדאוקימנא לאברהם ומשינא ידיה ומצלי ומגנינא ליה וכן ליצחק וכן ליעקב ולוקמינהו בהדי הדדי סברי תקפי ברחמי ומייתי ליה למשיח בלא זמניה

א״ל ויש דוגמתן בעולם הזה אמר ליה איכא ר׳ חייא ובניו גזר רבי תעניתא אחתינהו לר׳ חייא ובניו אמר משיב הרוח ונשבה זיקא אמר מוריד הגשם ואתא מיטרא כי מטא למימר מחיה המתים רגש עלמא

אמרי ברקיעא מאן גלי רזיא בעלמא אמרי אליהו אתיוהו לאליהו מחיוהו שתין פולסי דנורא אתא אידמי להו כדובא דנורא על בינייהו וטרדינהו

שמואל ירחינאה אסייה דרבי הוה חלש רבי בעיניה א״ל אימלי לך סמא א״ל לא יכילנא אשטר לך משטר [א״ל] לא יכילנא הוה מותיב ליה בגובתא דסמני תותי בי סדיה ואיתסי

הוה קא מצטער רבי למסמכיה ולא הוה מסתייעא מילתא א״ל לא לצטער מר לדידי חזי לי סיפרא דאדם הראשון וכתיב ביה שמואל ירחינאה

דף פו עמוד א

חכים יתקרי ורבי לא יתקרי ואסו דרבי על ידו תהא רבי ור׳ נתן סוף משנה רב אשי ורבינא סוף הוראה

וסימנך (תהלים עג, יז) עד אבוא אל מקדשי אל אבינה לאחריתם

אמר רב כהנא אישתעי לי רב חמא בר ברתיה דחסא רבה בר נחמני אגב שמדא נח נפשיה אכלו ביה קורצא בי מלכא אמרו איכא חד גברא ביהודאי דקא מבטל תריסר אלפי גברי מישראל ירחא בקייטא וירחא בסתוא מכרגא דמלכא

שדרו פריסתקא דמלכא בתריה ולא אשכחיה ערק ואזל מפומבדיתא לאקרא מאקרא לאגמא ומאגמא לשחין ומשחין לצריפא ומצריפא לעינא דמים ומעינא דמים לפומבדיתא בפומבדיתא אשכחיה איקלע פריסתקא דמלכא להההוא אושפיזא דרבה קריבו תכא קמיה ואשקוהו תרי כסי ודליוה לתכא מקמיה הדר פרצופיה לאחוריה

אמרו ליה מאי נעביד ליה גברא דמלכא הוא אמר להו קריבו תכא לקמיה ואשקיוהו חד כסא ודליוהו לתכא מקמיה ולתסי עבדו ליה הכי ואתסי אמר מידע ידענא דגברא דקא בעינא הכא הוא בחיש אבתריה ואשכחיה אמר אזלינא מהא אי מקטל קטלו להההוא גברא לא מגלינא ואי נגידי מנגדין ליה מגלינא

אתיוהו לקמיה עייליה לאדרונא וטרקיה לבבא באנפיה בעא רחמי פרק אשיתא ערק ואזיל לאגמא הוה יתיב אגירדא דדקולא וקא גריס קא מיפלגי במתיבתא דרקיעא אם (ויקרא יג, ב) בהרת קודמת לשער לבן טמא ואם שער לבן קודם לבהרת טהור

ספק הקב״ה אומר טהור וכולהו מתיבתא דרקיעא אמרי טמא ואמרי מאן נוכח נוכח רבה בר נחמני דאמר רבה בר נחמני אני יחיד בנגעים אני יחיד באהלות

שדרו שליחא בתריה לא הוה מצי מלאך המות למקרב ליה מדלא הוה קא פסיק פומיה מגרסיה אדהכי נשב זיקא ואויש ביני קני סבר גונדא דפרשי הוא אמר תינח נפשיה דההוא גברא ולא ימסר בידא דמלכותא

כי הוה קא ניחא נפשיה אמר טהור טהור יצאת בת קול ואמרה אשריך רבה בר נחמני שגופך טהור ויצאתה נשמתך בטהור נפל פתקא מרקיעא בפומבדיתא רבה בר נחמני נתבקש בישיבה של מעלה נפקו אביי ורבא וכולהו רבנן לאיעסוקי ביה לא הוו ידעי דוכתיה אזלו לאגמא חזו צפרי דמטללי וקיימי אמרי שמע מינה התם הוא

ספדוהו תלתא יומי ותלתא לילותא נפל פתקא כל הפורש יהא בנידוי ספדוהו שבעה יומי נפל פתקא לכו לביתכם לשלום

ההוא יומא דנח נפשיה דלייה זעפא ודרי להההוא טייעא כי רכיב גמלא מהאי גיסא דנהר פפא ושדייה בהך גיסא אמר מאי האי אמרי ליה נח נפשיה דרבה בר נחמני אמר לפניו רבונו של עולם כולי עלמא דידך הוא ורבה בר נחמני דידך את דרבה ורבה דידך אמאי קא מחרבת ליה לעלמא נח זעפא

רבי שמעון בן חלפתא בעל בשר הוה יומא חד הוה חמימא ליה הוה סליק ויתיב אשינא דטורא אמר לה לברתיה בתי הניפי עלי במניפא ואני אתן ליך ככרין דנרד אדהכי נשבא זיקא אמר כמה ככרין דנרד למרי דיכי

הכל כמנהג המדינה וכו׳ הכל לאתויי מאי לאתויי באתרא דנהיגי מכרך ריפתא ומשתה אנפקא דאי אמר להו קדימו ואייתי לכו אמרו לו לא כל כמינך

מעשה ברבן יוחנן בן מתיא שאמר לבנו צא ושכור וכו׳ מעשה לסתור חסורי מחסרא והכי קתני ואם פסק להן מזונות

דף פו עמוד ב

ריבה להן ומעשה נמי בר׳ יוחנן בן מתיא שאמר לבנו צא שכור לנו פועלים הלך ופסק להן מזונות וכשבא אצל אביו אמר לו בני אפילו אתה עושה להן כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהן שהן בני אברהם יצחק ויעקב

למימרא דסעודתא דאברהם אבינו עדיפא מדשלמה והכתיב (מלכים א ה, ב) ויהי לחם שלמה ליום אחד שלשים כור סולת וששים כור קמח עשרה בקר בריאים ועשרה בקר רעי ומאה צאן לבד מאיל וצבי ויחמור וברבורים אבוסים ואמר גוריון בן אסטיון משמיה דרב הללו לעמילן של טבחים ור׳ יצחק אמר הללו לציקי קדירה

ואמר ר׳ יצחק אלף נשים היו לשלמה כל אחת ואחת עשתה לו בביתה כך מאי טעמא זו סבורה שמא אצלי סועד היום וזו סבורה [שמא] אצלי סועד היום ואילו גבי אברהם כתיב (בראשית יח, ז) ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב ואמר רב יהודה אמר רב בן בקר אחד רך שנים וטוב שלשה

התם תלתא תורי לתלתא גברי הכא לכל ישראל ויהודה שנאמר (מלכים א ד, כ) יהודה וישראל רבים כחול אשר על (שפת) הים

מאי ברבורים אבוסים אמר רב שאובסים אותן בעל כרחן ושמואל אמר שאבוסים ועומדים מאליהם ורבי יוחנן אמר מביאין תור ממרעיתו בדלא אניס ותרנגולת מאשפתה בדלא אניסא

אמר רבי יוחנן מובחר שבבהמות שור מובחר שבעופות תרנגולת אמר אמימר זגתא אוכמתא בי בטניתא דמשתכחא ביני עצרי דלא מציא פסיא קניא

(בראשית יח, ז) ואל הבקר רץ אברהם אמר רב יהודה אמר רב בן בקר אחד רך שנים וטוב שלשה ואימא חד כדאמרי אינשי רכיך וטב

א״כ לכתוב רך טוב מאי וטוב ש״מ לדרשה אימא תרי מדטוב לדרשה רך נמי לדרשה

מתיב רבה בר עולא ואיתימא רב הושעיא ואיתימא רב נתן ברבי הושעיא (בראשית יח, ז) ויתן אל הנער וימהר לעשות אותו כל חד וחד יהביה לנער חד (בראשית יח, ח) ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם דקמא קמא דמטיא אייתי לקמייהו

ולמה לי תלתא תסגי בחד אמר רב חנן בר רבא כדי להאכילן שלש לשונות בחרדל אמר רבי תנחום בר חנילאי לעולם אל ישנה אדם מן המנהג שהרי משה עלה למרום ולא אכל לחם מלאכי השרת ירדו למטה ואכלו לחם ואכלו סלקא דעתך אלא אימא נראו כמי שאכלו ושתו

אמר רב יהודה אמר רב כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו עשה הקב״ה לבניו בעצמו וכל [מה] שעשה אברהם ע״י שליח עשה הקב״ה לבניו ע״י שליח

(בראשית יח, ז) ואל הבקר רץ אברהם (במדבר יא, לא) ורוח נסע מאת ה׳ ויקח חמאה וחלב (שמות טז, ד) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים

(בראשית יח, ח) והוא עומד עליהם תחת העץ (שמות יז, ו) הנני עומד לפניך שם על הצור [וגו׳] (בראשית יח, טז) ואברהם הולך עמם לשלחם (שמות יג, כא) וה׳ הולך לפניהם יומם

(בראשית יח, ד) יוקח נא מעט מים (שמות יז, ו) והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם

ופליגא דר׳ חמא בר׳ חנינא דאמר ר׳ חמא בר׳ חנינא וכן תנא דבי רבי ישמעאל בשכר שלשה זכו לשלשה בשכר חמאה וחלב זכו למן בשכר והוא עומד עליהם זכו לעמוד הענן בשכר יוקח נא מעט מים זכו לבארה של מרים

יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם אמר רבי ינאי ברבי ישמעאל אמרו לו וכי בערביים חשדתנו שהם משתחוים לאבק רגליהם כבר יצא ממנו ישמעאל

(בראשית יח, א) וירא אליו ה׳ באלוני ממרא והוא יושב פתח האוהל כחום היום מאי כחום היום אמר רבי חמא בר׳ חנינא אותו היום יום שלישי של מילה של אברהם היה ובא הקב״ה לשאול באברהם הוציא הקב״ה חמה מנרתיקה כדי שלא יטריח אותו צדיק באורחים

שדריה לאליעזר למיפק לברא נפק ולא אשכח אמר לא מהימנא לך היינו דאמרי תמן לית הימנותא בעבדי נפק איהו חזייה להקדוש ברוך הוא דקאי אבבא היינו דכתיב (בראשית יח, ג) אל נא תעבור מעל עבדך

כיון דחזא דקא אסר ושרי אמר לאו אורח ארעא למיקם הכא היינו דכתיב (בראשית יח, ב) וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם מעיקרא אתו קמו עליה כי חזיוהו דהוה ליה צערא אמרו לאו אורח ארעא למיקם הכא

מאן נינהו שלשה אנשים מיכאל וגבריאל ורפאל מיכאל שבא לבשר את שרה רפאל שבא לרפא את אברהם גבריאל אזל למהפכיה לסדום והא כתיב (בראשית יט, א) ויבאו שני המלאכים סדומה בערב דאזל מיכאל בהדיה לשזביה ללוט דיקא נמי [דכתיב] (בראשית יט, כה) ויהפוך את הערים האל ולא כתיב ויהפכו שמע מינה

מאי שנא לגבי אברהם דכתיב (בראשית יח, ה) כן תעשה כאשר דברת ומאי שנא לגבי לוט דכתיב

דף פז עמוד א

(בראשית יט, ג) ויפצר בם מאד א״ר אלעזר מכאן שמסרבין לקטן ואין מסרבין לגדול

כתיב (בראשית יח, ה) ואקחה פת לחם וכתיב (בראשית יח, ז) ואל הבקר רץ אברהם אמר רבי אלעזר מכאן שצדיקים אומרים מעט ועושים הרבה רשעים אומרים הרבה ואפילו מעט אינם עושים

מנלן מעפרון מעיקרא כתיב (בראשית כג, טו) ארץ ארבע מאות שקל כסף ולבסוף כתיב (בראשית כג, טז) וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרון את הכסף אשר דבר באזני בני חת ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר דלא שקל מיניה אלא קנטרי דאיכא דוכתא דקרי ליה לתיקלא קנטירא

כתיב (בראשית יח, ו) קמח וכתיב סלת א״ר יצחק מכאן שהאשה צרה עיניה באורחים יותר מן האיש

כתיב (בראשית יח, ו) לושי ועשי עוגות וכתיב (בראשית יח, ח) ויקח חמאה וחלב ובן הבקר ואילו לחם לא אייתי לקמייהו

אמר אפרים מקשאה תלמידו של רבי מאיר משמיה דרבי מאיר אברהם אבינו אוכל חולין בטהרה היה ושרה אמנו אותו היום פירסה נדה

(בראשית יח, ט) ויאמרו אליו איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל להודיע ששרה אמנו צנועה היתה אמר רב יהודה אמר רב ואיתימא רבי יצחק יודעים היו מלאכי השרת ששרה אמנו באהל היתה אלא מאי באהל כדי לחבבה על בעלה

רבי יוסי ברבי חנינא אמר כדי לשגר לה כוס של ברכה תני משום רבי יוסי למה נקוד על איו שבאליו לימדה תורה דרך ארץ שישאל אדם באכסניא שלו והאמר שמואל אין שואלין בשלום אשה כלל על ידי בעלה שאני

(בראשית יח, יב) אחרי בלותי היתה לי עדנה אמר רב חסדא אחר שנתבלה הבשר ורבו הקמטין נתעדן הבשר ונתפשטו הקמטין וחזר היופי למקומו

כתיב (בראשית יח, יב) ואדוני זקן וכתיב (בראשית יח, יג) ואני זקנתי דלא מותיב הקב״ה כדקאמרה איהי

תנא דבי רבי ישמעאל גדול שלום שאפי׳ הקב״ה שינה בו שנאמר (בראשית יח, יב) ותצחק שרה בקרבה וגו׳ (בראשית יח, יב) ואדוני זקן וכתיב (בראשית יח, יג) ויאמר ה׳ אל אברהם וגו׳ ואני זקנתי

(בראשית כא, ז) ותאמר מי מלל לאברהם הניקה בנים שרה כמה בנים הניקה שרה אמר רבי לוי אותו היום שגמל אברהם את יצחק בנו עשה סעודה גדולה היו כל אומות העולם מרננים ואומרים ראיתם זקן וזקנה שהביאו אסופי מן השוק ואומרים בנינו הוא ולא עוד אלא שעושין משתה גדול להעמיד דבריהם

מה עשה אברהם אבינו הלך וזימן כל גדולי הדור ושרה אמנו זימנה את נשותיהם וכל אחת ואחת הביאה בנה עמה ומניקתה לא הביאה ונעשה נס בשרה אמנו ונפתחו דדיה כשני מעיינות והניקה את כולן ועדיין היו מרננים ואומרים אם שרה הבת תשעים שנה תלד אברהם בן מאה שנה יוליד מיד נהפך קלסתר פנים של יצחק ונדמה לאברהם פתחו כולם ואמרו (בראשית כה, יט) אברהם הוליד את יצחק

עד אברהם לא היה זקנה מאן דהוה בעי למשתעי בהדי אברהם משתעי בהדי יצחק בהדי יצחק משתעי בהדי אברהם אתא אברהם בעא רחמי והוה זקנה שנאמר (בראשית כד, א) ואברהם זקן בא בימים

עד יעקב לא הוה חולשא אתא יעקב בעא רחמי והוה חולשא שנאמר (בראשית מח, א) ויאמר ליוסף הנה אביך חולה עד דאתא אלישע לא הוה דחליש ואתפח אתא אלישע בעא רחמי ואתפח שנאמר (מלכים ב יג, יד) ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו מכלל דחלה חלי אחריתי

תנו רבנן שלשה חלאין חלה אלישע אחד שדחפו לגיחזי בשתי ידיו ואחד שגירה דובין בתינוקות ואחד שמת בו שנאמר (מלכים ב יג, יד) ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו:

אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית כו׳: אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב חסדא פת קטנית תנן או פת וקטנית תנן אמר ליה האלהים צריכה וי״ו כי מורדיא דלברות:

רבן שמעון בן גמליאל אומר אינו צריך הכל כמנהג המדינה: הכל לאתויי מאי לאתויי הא דתנן השוכר את הפועל ואמר לו כאחד וכשנים מבני העיר נותן לו כפחות שבשכירות דברי רבי יהושע וחכמים אומרים משמנין ביניהם:

מתני׳ ואלו אוכלין מן התורה העושה במחובר לקרקע בשעת גמר מלאכה ובתלוש מן הקרקע עד שלא נגמרה מלאכתו ובדבר שגידולו מן הארץ ואלו שאין אוכלים העושה במחובר לקרקע

דף פז עמוד ב

בשעה שאין גמר מלאכה ובתלוש מן הקרקע מאחר שנגמרה מלאכתו ובדבר שאין גידולו מן הארץ:

גמ׳ מנא הני מילי דכתיב (דברים כג, כה) כי תבא בכרם רעך ואכלת אשכחן כרם כל מילי מנא לן

גמרינן מכרם מה כרם מיוחד דבר שגידולי קרקע ובשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו אף כל דבר שגידולי קרקע בשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו

מה לכרם שכן חייב בעוללות גמרינן מקמה קמה גופה מנא לן דכתיב (דברים כג, כו) כי תבא בקמת רעך וקטפת מלילות בידך

מה לקמה שכן חייבת בחלה וממאי דהאי קמה קמה דמתחייבת בחלה היא דלמא כל קמה קאמר רחמנא

אתיא קמה קמה כתיב הכא כי תבא בקמת רעך וכתיב התם (דברים טז, ט) מהחל חרמש בקמה מה התם קמה דמיחייבא בחלה אף הכא נמי קמה דמיחייבא בחלה

איכא למיפרך מה לקמה שכן חייבת בחלה כרם יוכיח מה לכרם שכן חייב בעוללות קמה תוכיח

וחזר הדין לא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שכן דבר שגידולי קרקע ובשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו אף כל דבר שגידולי קרקע בשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו

מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד מזבח ואתא נמי זית דאית ביה צד מזבח

וזית במה הצד אתי הוא גופיה כרם איקרי דכתיב (שופטים טו, ה) ויבער מגדיש ועד קמה ועד כרם זית אמר רב פפא כרם זית אקרי כרם סתמא לא אקרי

מכל מקום קשיא אלא אמר שמואל אמר קרא וחרמש לרבות כל בעלי חרמש

והאי חרמש מיבעי ליה בשעת חרמש אכול שלא בשעת חרמש לא תיכול

ההוא (דברים כג, כה) מואל כליך לא תתן נפקא תינח דבר חרמש דלאו בר חרמש מנא לן

אלא אמר ר׳ יצחק אמר קרא קמה לרבות כל בעלי קמה והא אמרת קמה קמה דמיחייבא בחלה

הני מילי מקמי דניתי חרמש השתא דאתי חרמש איתרבי ליה כל דבר חרמש ואף על גב דלא מיחייב בחלה קמה למה לי לרבות כל בעלי קמה

והשתא דנפקא לן מחרמש ומקמה כי תבא בכרם רעך למה לי

אמר רבא להלכותיו כדתניא כי תבא נאמר כאן ביאה ונאמר להלן (דברים כד, טו) לא תבא עליו השמש מה להלן בפועל הכתוב מדבר אף כאן בפועל הכתוב מדבר

בכרם רעך ולא בכרם כותי הניחא למ״ד גזל כותי אסור היינו דאיצטריך קרא למישרי פועל אלא למ״ד גזל כותי מותר השתא גזילה מותר פועל מיבעיא

מוקים לה בכרם רעך ולא של הקדש ואכלת ולא מוצץ ענבים ולא ענבים ודבר אחר

כנפשך כנפש של בעל הבית כך נפשו של פועל מה נפשך אוכל ופטור אף נפשו של פועל אוכל ופטור

שבעך ולא אכילה גסה ואל כליך לא תתן בשעה שאתה נותן לכליו של בעל הבית אתה אוכל ובשעה שאי אתה נותן לכליו של בעה״ב אי אתה אוכל

אמר רבי ינאי אין הטבל מתחייב במעשר

דף פח עמוד א

עד שיראה פני הבית שנאמר (דברים כו, יג) בערתי הקדש מן הבית

ורבי יוחנן אמר אפילו חצר קובעת שנאמר (דברים כו, יב) ואכלו בשעריך ושבעו

ורבי יוחנן נמי הא כתיב מן הבית אמר לך חצר דומיא דבית מה בית המשתמר אף חצר המשתמרת

ורבי ינאי נמי הכתיב בשעריך ההוא מיבעי ליה דמעייל ליה דרך שער לאפוקי דרך גגות וקרפיפות דלא

מתיב רב חנינא חוזאה כנפשך כך נפשו של פועל מה נפשך אוכל ופטור אף נפשו של פועל אוכל ופטור

הא לוקח חייב מאי לאו בשדה

אמר רב פפא הכא בתאנה העומדת בגינה ונופה נוטה לחצר עסקינן ולמאן דאמר לבית לבית

א״ה בעל הבית נמי ניחייב בעל הבית עיניו בתאנתו ולוקח עיניו במקחו

ולוקח מדאורייתא מי מחייב והתניא מפני מה חרבו חנויות של בית הינו שלש שנים קודם ירושלים מפני שהעמידו דבריהם על דברי תורה שהיו אומרין

דף פח עמוד ב

(דברים יד, כב) עשר תעשר ואכלת ולא מוכר תבואת זרעך ולא לוקח אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא

אלא כנפשך למאי אתא לכדתניא כנפשך מה נפשך אם חסמת פטור אף פועל אם חסמת פטור

מתיב מר זוטרא איזהו גורנן למעשרות בקישואים ובדלועים משיפקסו ואמר רבי אסי משינטל פיקס שלהן מאי לאו משיפקסו אפי׳ בשדה

לא משיפקסו בבית אי הכי משיפקסו עד שיפקסו מיבעי ליה

אי תנא עד שיפקסו ה״א עד דגמר לפיקוסייהו קמ״ל משיפקסו מכי אתחולי פיקוסייהו

מתיב מר זוטרא בריה דרב נחמן גורנו למעשר לחייב עליו משום טבל משתגמר מלאכתן ואיזהו גמר מלאכתן מלאכת הכנסתן מאי לאו הכנסתן אפילו בשדה

לא הכנסתן לבית זה הוא גמר מלאכתן ואיבעית אימא כי קאמר רבי ינאי בזיתים וענבים דלאו בני גורן נינהו אבל חטין ושעורין גורן בהדיא כתיב ביה

אשכחן אדם במחובר ושור בתלוש אדם בתלוש מנלן

קל וחומר משור ומה שור שאינו אוכל במחובר אוכל בתלוש אדם שאוכל במחובר אינו דין שאוכל בתלוש מה לשור שכן אתה מצווה על חסימתו תאמר באדם שאי אתה מצווה על חסימתו

ויהא אדם מצווה על חסימתו מקל וחומר משור ומה שור שאי אתה מצווה להחיותו אתה מצווה על חסימתו אדם שאתה מצווה להחיותו אינו דין שאתה מצווה על חסימתו

אמר קרא (דברים כג, כה) כנפשך כנפשו של פועל מה נפשו אם חסמתו פטור אף פועל אם חסמתו פטור

ואלא אדם בתלוש מנלן אמר קרא (דברים כג, כו) קמה קמה ב׳ פעמים אם אינו ענין לאדם במחובר תנהו ענין לאדם בתלוש

ר׳ אמי אמר אדם בתלוש לא צריך קרא כתיב (דברים כג, כה) כי תבא בכרם רעך מי לא עסקינן ששכרו לכתף ואמר רחמנא ליכול

שור במחובר מנ״ל קל וחומר מאדם ומה אדם שאינו אוכל בתלוש אוכל במחובר שור שאוכל בתלוש אינו דין שאוכל במחובר מה לאדם שכן אתה מצווה להחיותו תאמר בשור שאי אתה מצווה להחיותו

ויהא שור מצווה להחיותו מקל וחומר ומה אדם שאי אתה מצווה על חסימתו אתה מצווה להחיותו שור שאתה מצווה על חסימתו אינו דין שאתה מצווה להחיותו

אמר קרא (ויקרא כה, לו) וחי אחיך עמך אחיך ולא שור ואלא שור במחובר מנלן אמר קרא רעך רעך ב׳ פעמים אם אינו ענין לאדם במחובר תנהו ענין לשור במחובר

רבינא אמר לא אדם בתלוש ולא שור במחובר צריכי קראי דכתי׳ (דברים כה, ד) לא תחסום שור בדישו

דף פט עמוד א

מכדי כל מילי איתנהו בחסימה דילפינן שור שור משבת א״כ לכתוב רחמנא לא תדוש בחסימה שור דכתב רחמנא למה לי

לאקושי חוסם לנחסם ונחסם לחוסם מה חוסם אוכל במחובר אף נחסם אוכל במחובר ומה נחסם אוכל בתלוש אף חוסם אוכל בתלוש

ת״ר דיש מה דיש מיוחד דבר שגידולי קרקע (ובשעת גמר מלאכה) ופועל אוכל בו אף כל שגידולי קרקע פועל אוכל בו יצא החולב והמחבץ והמגבן שאין גידולי קרקע ואין פועל אוכל בו

למה לי (דברים כג, כה) מכי תבא בכרם רעך נפקא איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל וכתיב קמה לרבות כל בעלי קמה לרבות נמי מידי דלאו גדולי קרקע נינהו קמ״ל

תניא אידך דיש מה דיש מיוחד דבר שבשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו אף כל שהוא בשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו יצא המנכש בשומים ובבצלים הואיל ואין גמר מלאכה אין פועל אוכל בהם

למה לי (דברים כג, כה) מואל כליך לא תתן נפקא לא צריכא אע״ג דקא משליף קטיני מביני אלימי

תניא אידך דיש מה דיש מיוחד דבר שלא נגמרה מלאכתו למעשר פועל אוכל בו אף כל שלא נגמרה מלאכתו למעשר פועל אוכל בו יצא הבודל בתמרים ובגרוגרות הואיל ונגמרה מלאכתו למעשר אין פועל אוכל בו

והתניא הבודל בתמרים ובגרוגרות פועל אוכל בו אמר רב פפא כי תניא ההיא בתוחלני

תניא אידך דיש מה דיש מיוחד דבר שלא נגמרה מלאכתו לחלה ופועל אוכל בו אף כל דבר שלא נגמרה מלאכתו לחלה פועל אוכל בו יצא הלש והמקטף והאופה שנגמרה מלאכתו לחלה דאין פועל אוכל בו והלא נגמרה מלאכתו למעשר

לא קשיא בחוצה לארץ עסקינן דליכא מעשר אי הכי חלה נמי ליכא אלא לעולם בארץ ולא קשיא בשבע שכיבשו ובשבע שחילקו דאמר מר שבע שכיבשו ושבע שחילקו נתחייבו בחלה ולא נתחייבו במעשר

מידי מעשר קא גרים גמר מלאכה קא גרים

אלא אמר רבינא כרוך ותני דיש מה דיש מיוחד דבר שלא נגמר מלאכתו למעשר ולחלה ופועל אוכל בו אף כל שלא נגמר מלאכתו למעשר ולחלה פועל אוכל בו

איבעיא להו פועל מהו שיהבהב באור ויאכל מי הוי כענבים ודבר אחר או לא תא שמע רשאי בעה״ב להשקות פועלים יין כדי שלא יאכלו ענבים הרבה רשאין פועלין לטבל פיתם בציר כדי שיאכלו ענבים הרבה

דף פט עמוד ב

לאכשורי גברא לא קמיבעיא לן כי קמיבעיא לן לאכשורי פירא מאי ת״ש פועלין אוכלין ענבים בראשי אומניות שלהם ובלבד שלא יהבהבו באור

התם משום ביטול מלאכה כי קא מיבעיא לן היכא דאיכא אשתו ובניו מאי

ת״ש לא יהבהב באור ויאכל ולא יכמור באדמה ויאכל ולא יפריך ע״ג הסלע ויאכל אבל מפריך על יד על יד ואוכל התם משום ביטול מלאכה הכי נמי מסתברא דאי ס״ד משום מתוקי פירא סלע מאי מתוקי פירא איכא אי אפשר דלא ממתיק פורתא

ת״ש פועלין שהיו עודרים בתאנים וגודרים בתמרים ובוצרים בענבים ומוסקין בזיתים הרי אלו אוכלים ופטורים שהתורה זיכתה להם בפיתם לא יאכלו אלא אם כן נטלו רשות מבעה״ב ולא יספות במלח ויאכל

מלח ודאי כענבים ודבר אחר דמי

ולא יספות במלח ויאכל ורמינהו השוכר את הפועל לעדר ולקשקש תחת הזיתים הרי זה לא יאכל שכרו לבצור שכרו למסוק שכרו ללקט הרי זה אוכל ופטור שהתורה זיכתה להן קצץ אחת ואחת יאכל שתים שתים לא יאכל וסופת במלח ויאכל

אהייא אילימא אסיפא כיון דקצץ כל היכי דבעי ליכול אלא לאו אריש

אמר אביי לא קשיא כאן בארץ כאן בחוצה לארץ בארץ קבעא ספיתא בחוצה לארץ לא קבעא ספיתא אמר רבא מי איכא מידי דבארץ קבעא ספיתא מדאורייתא ובחוצה לארץ לא קבעא ספיתא ומותר לכתחילה

אלא אמר רבא בין בארץ בין בחוצה לארץ חדא לא קבעא ספיתא תרתי קבעא ספיתא קצץ בין ספת ובין לא ספת אחת אוכל שתים שתים לא יאכל לא קצץ ולא ספת אוכל שתים שתים ספת אחת אחת אוכל שתים שתים לא יאכל ואע״ג דנטל רשות מבעה״ב דאיטביל להו למעשר וקבעא ספיתא

ותרתי דקבעא ספיתא מנא לן אמר רב מתנא דאמר קרא (מיכה ד, יב) כי קבצם כעמיר גורנה

תנו רבנן פרות המרכסות בתבואה

דף צ עמוד א

והדשות בתרומה ומעשר אינו עובר משום בל תחסום אבל מפני מראית העין מביא בול מאותו המין ותולה לה בטרסקלין שבפיה ר״ש בן יוחאי אומר מביא כרשינים ותולה לה שהכרשינים יפות לה מן הכל

ורמינהי פרות המרכסות בתבואה אינו עובר משום בל תחסום והדשות בתרומה ומעשר עובר משום בל תחסום ונכרי הדש בפרתו של ישראל אינו עובר משום בל תחסום וישראל הדש בפרתו של נכרי עובר משום בל תחסום קשיא תרומה אתרומה קשיא מעשר אמעשר

בשלמא תרומה אתרומה לא קשיא כאן בתרומה כאן בגידולי תרומה אלא מעשר אמעשר קשיא

וכי תימא מעשר אמעשר נמי לא קשיא כאן במעשר כאן בגידולי מעשר בשלמא גידולי תרומה תרומה אלא גידולי מעשר חולין נינהו דתנן גידולי טבל וגידולי מעשר שני חולין

אלא לא קשיא הא במעשר ראשון הא במעשר שני ואיבעית אימא הא והא במעשר שני ולא קשיא הא רבי מאיר הא רבי יהודה

הא ר״מ דאמר מעשר ממון גבוה הוא הא רבי יהודה דאמר מעשר שני ממון הדיוט הוא

היכי דמי כגון שהקדימו בשבלין

ולר׳ יהודה והא בעי חומה כגון שדש לפנים מחומת בית פאגי

איבעית אימא לא קשיא כאן במעשר ודאי כאן במעשר דמאי השתא דאתית להכי תרומה אתרומה נמי לא קשיא כאן בתרומת ודאי כאן בתרומת דמאי

בשלמא מעשר דמאי איכא אלא תרומת דמאי מי איכא והתניא אף הוא ביטל את הוידוי וגזר על הדמאי לפי ששלח בכל גבול ישראל וראה שלא היו מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד

אלא לא קשיא כאן בתרומת מעשר ודאי כאן בתרומת מעשר דמאי

בעו מיניה מרב ששת היתה אוכלת ומתרזת מהו משום דמעלי לה הוא והא לא מעלי לה או דלמא דחזיא ומצטערא והא חזיא ומצטערא

אמר להו רב ששת תניתוה רבי שמעון בן יוחי אומר מביא כרשינים ותולה לה שהכרשינים יפות לה מן הכל שמע מינה משום דמעלי לה הוא שמע מינה

איבעיא להו מהו שיאמר אדם לנכרי חסום פרתי ודוש בה מי אמרינן כי אמרינן אמירה לנכרי שבות הני מילי לענין שבת דאיסור סקילה אבל חסימה דאיסור לאו לא או דלמא לא שנא

ת״ש נכרי הדש בפרתו של ישראל אינו עובר משום בל תחסום מעבר הוא דלא עבר הא איסורא איכא בדין הוא דאיסורא נמי ליכא ואיידי דתנא סיפא דישראל הדש בפרתו של נכרי עובר תנא רישא אינו עובר

תא שמע דשלחו ליה לאבוה דשמואל הלין תורי

דף צ עמוד ב

דגנבין ארמאי ומגנחין יתהון מהו שלח להו הערמה אתעביד בהו אערימו עלייהו ויזדבנון

אמר רב פפא בני מערבא סברי לה כר׳ חידקא דאמר בני נח מצווין על הסירוס וקא עברי משום (ויקרא יט, יד) ולפני עור לא תתן מכשול

סבר רבא למימר ימכרו לשחיטה א״ל אביי דיין שקנסת עליהם מכירה

פשיטא בנו גדול כי אחר דמי בנו קטן מאי רב אחי אסר ורב אשי שרי מרימר ומר זוטרא ואמרי לה הנהו תרי חסידי מחלפי אהדדי

בעי רמי בר חמא הושיב לה קוץ בפיה מהו הושיב לה חסימה מעלייתא היא אלא ישב לה קוץ בפיה מהו

הרביץ לה ארי מבחוץ מהו הרביץ לה חסימה מעלייתא היא אלא רבץ לה ארי מבחוץ מהו העמיד בנה מבחוץ מהו היתה צמאה למים מהו פרס לה קטבליא על גבי דישה מהו

פשוט מהא דתניא רשאי בעל פרה להרעיב פרתו כדי שתאכל מן הדישה הרבה ורשאי בעל הבית להתיר פקיע עמיר לפני הבהמה כדי שלא תאכל מן הדישה הרבה

שאני התם דקא אכלה איבעית אימא רשאי בעה״ב להתיר פקיע עמיר לפני בהמה מעיקרא כדי שלא תאכל הרבה מן הדישה

בעא מיניה רבי יונתן מרבי סימאי חסמה מבחוץ מהו שור בדישו אמר רחמנא והא לאו בדישו הוא או דלמא לא תדוש בחסימה אמר רחמנא

א״ל מבית אביך אתה למד (ויקרא י, ט) יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך בבואכם בבואכם הוא דאסור הא מישתא ומיעל שרי

(ויקרא י, י) ולהבדיל בין הקדש ובין החול אמר רחמנא אלא מה התם בשעת ביאה לא תהא שכרות הכא נמי בשעת דישה לא תהא חסימה

תנו רבנן החוסם את הפרה והמזווג בכלאים פטור ואינו לוקה אלא דש ומנהיג בלבד

איתמר חסמה בקול והנהיגה בקול ר׳ יוחנן אמר חייב ריש לקיש אמר פטור רבי יוחנן אמר חייב עקימת פיו הויא מעשה ריש לקיש אמר פטור קלא לא הוי מעשה

איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש

דף צא עמוד א

לא שאדם רשאי להמיר אלא שאם המיר מומר וסופג את הארבעים א״ל הא מני ר׳ יהודה היא דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו

ומי מצית מוקמת לה כר׳ יהודה והא קתני רישא הכל ממירין אחד האנשים ואחד הנשים והוינן בה הכל לאתויי מאי לאתויי יורש ודלא כר׳ יהודה

דאי כר״י האמר יורש אינו ממיר יורש אינו סומך האי תנא סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא

ת״ר החוסם את הפרה ודש בה לוקה ומשלם ד׳ קבין לפרה וג׳ קבין לחמור והא אינו לוקה ומת ואינו לוקה ומשלם אמר אביי הא מני ר״מ היא דאמר לוקה ומשלם

רבא אמר אתנן אסרה תורה ואפילו בא על אמו

רב פפא אמר משעת משיכה איחייב לה במזונותיה ומילקא לא לקי עד שעת חסימה

אמר רב פפא הני מילי בעו מינאי דבי רב פפא בר אבא ופשטי להו לאיסורא חדא כהלכתא וחדא דלאו כהלכתא

בעו מינאי מהו ללוש את העיסה בחלב ופשטי להו לאיסורא כהלכתא דתניא אין לשין את העיסה בחלב ואם לש כל הפת כולה אסורה מפני הרגל עבירה כיוצא בו אין טשין את התנור באליה ואם טש כל הפת כולה אסורה עד שיסיק את התנור

ואידך בעו מינאי מהו להכניס מין ושאינו מינו לדיר ופשטי להו לאיסורא דלאו כהלכתא

דאמר שמואל ובמנאפים עד שיראו כדרך המנאפים ובכלאים עד שיכניס כמכחול בשפופרת

מתיב רב אחדבוי בר אמי אילו נאמר (ויקרא יט, יט) בהמתך לא תרביע הייתי אומר לא יאחוז אדם הבהמה בשעה שעולה עליה זכר ת״ל כלאים

לאו מכלל דכלאים אחיזה נמי לא מאי אחיזה הכנסה ואמאי קרי לה אחיזה לישנא מעליא

אמר רב יהודה מין במינו מותר להכניס כמכחול בשפופרת ואפילו משום פריצותא ליכא מ״ט בעבידתיה טריד מתיב רב אחדבוי בר אמי

דף צא עמוד ב

אילו נאמר (ויקרא יט, יט) בהמתך לא תרביע הייתי אומר לא יאחוז אדם את הבהמה כדי שיעלה עליה זכר תלמוד לומר כלאים כלאים הוא דאסור הא מין במינו שרי

ומין במינו נמי אחיזה אין הכנסה לא מאי אחיזה הכנסה ואמאי קרי ליה אחיזה לישנא מעליא

אמר רב אשי הא מילתא בעו מינאי דבי רב נחמיה ריש גלותא מהו להכניס מין ומינו ושאינו מינו לדיר כיון דאיכא מיניה בתר מיניה גריר או דלמא אפילו הכי לא ופשטי להו לאיסורא דלא כהלכתא משום פריצותא דעבדי

מתני׳ היה עושה בידיו אבל לא ברגליו ברגליו אבל לא בידיו אפילו בכתיפו הרי זה אוכל ר׳ יוסי ברבי יהודה אומר עד שיעשה בידיו וברגליו

גמ׳ מ״ט (דברים כג, כה) כי תבא בכרם רעך בכל מאי דעביד

רבי יוסי בר׳ יהודה אומר עד שיעשה בידיו וברגליו מ״ט דר׳ יוסי ברבי יהודה כי שור מה שור עד שיעשה בידיו וברגליו אף פועל עד שיעשה בידיו וברגליו

בעי רבה בר רב הונא דש באווזין ותרנגולים לר׳ יוסי ברבי יהודה מהו בכל כחו בעינן והא איכא או דלמא בידיו וברגליו בעינן והא ליכא תיקו

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה פועלים עד שלא הילכו שתי וערב בגת אוכלין ענבים ואין שותין יין משהילכו שתי וערב בגת אוכלין ענבים ושותין יין

מתני׳ היה עושה בתאנים לא יאכל בענבים בענבים לא יאכל בתאנים אבל מונע את עצמו עד שמגיע למקום יפות ואוכל

וכולן לא אמרו אלא בשעת מלאכה אבל משום השב אבידה לבעלים אמרו פועלין אוכלין בהליכתן מאומן לאומן ובחזירתן מן הגת ובחמור כשהיא פורקת

גמ׳ איבעיא להו עושה בגפן זה מהו שיאכל בגפן אחר ממין שאתה נותן לכליו של בעל הבית בעינן והא איכא או דלמא ממה שאתה נותן לכליו של בעל הבית בעינן והא ליכא

ואם תמצי לומר עושה בגפן זה לא יאכל בגפן אחר שור במחובר היכי אכיל אמר רב שישא בריה דרב אידי בשרכא

תא שמע היה עושה בתאנים לא יאכל בענבים הא תאנים ותאנים דומיא דתאנים וענבים אוכל ואי אמרת עושה בגפן זה אינו אוכל בגפן אחר היכי משכחת לה אמר רב שישא בריה דרב אידי במודלית

תא שמע אבל מונע את עצמו עד שמגיע למקום היפות ואוכל ואי אמרת עושה בגפן זה אוכל בגפן אחר ניזיל וניתי וניכול התם משום ביטול מלאכה לא קא מיבעיא לן כי קא מבעיא לן היכא דאיכא אשתו ובניו מאי

תא שמע וכולם לא אמרו אלא בשעת מלאכה אבל מפני השב אבידה לבעלים אמרו פועלים אוכלים בהליכתן מאומן לאומן ובחזירתן מן הגת

סברוה מהלך כעושה מעשה דמי ומשום השב אבידה לבעלים הוא דאכיל מדאורייתא לא אכיל אלמא עושה בגפן זה אינו אוכל בגפן אחר

לא לעולם אימא לך עושה בגפן זה אוכל בגפן אחר ומהלך לאו כעושה מעשה דמי

איכא דאמרי סברוה מהלך לאו כעושה מעשה דמי והיינו טעמא דמדאורייתא לא אכיל משום דלאו כעושה מעשה דמי הא עושה מעשה אכיל מדאורייתא אלמא עושה בגפן זה אוכל בגפן אחר

לא לעולם אימא לך עושה בגפן זה אינו אוכל בגפן אחר

דף צב עמוד א

ומהלך כעושה מעשה דמי:

ובחמור כשהיא פורקת: כשהיא פורקת מהיכן אכלה אימא עד שתהא פורקת תנינא להא דתנו רבנן חמור וגמל אוכלים ממשאוי שעל גביהן ובלבד שלא יטול בידו ויאכילם

מתני׳ אוכל פועל קישות אפילו בדינר כותבת ואפילו בדינר ר׳ אלעזר חסמא אומר לא יאכל פועל יתר על שכרו וחכמים מתירין אבל מלמדין את האדם שלא יהא רעבתן ויהא סותם את הפתח בפניו

גמ׳ חכמים היינו תנא קמא איכא בינייהו אבל מלמדין לתנא קמא לית ליה מלמדין לרבנן אית להו מלמדין

איבעית אימא איכא בינייהו דרב אסי דאמר רב אסי אפילו לא שכרו אלא לבצור אשכול אחד אוכלו ואמר רב אסי אפילו לא בצר אלא אשכול אחד אוכלו

וצריכא דאי אשמעינן הך קמייתא משום דלא איכא למיתב לכליו של בעל הבית אבל היכא דאיכא למיתב לכליו של בעל הבית אימא ליתב ברישא והדר ליכול

ואי אשמעינן בהא דאפשר לקיומי לבסוף אבל היכא דלא אפשר לקיומי לבסוף אימא לא צריכא

איבעית אימא איכא בינייהו דרב דאמר רב מצאתי מגילת סתרים בי רבי חייא וכתוב בה איסי בן יהודה אומר (דברים כג, כה) כי תבא בכרם רעך בביאת כל אדם הכתוב מדבר

ואמר רב לא שבק איסי חיי לכל בריה

אמר רב אשי אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא דלמא בעושין בסעודתם דעבדו ואכלו אמר לי אפילו הכי ניחא ליה לאיניש לאוגר אגורי וניקטפיה לפרדיסיה ולא ניתו כולי עלמא ואכלו ליה

איבעיא להו פועל משלו הוא אוכל או משל שמים הוא אוכל

למאי נפקא מינה דאמר תנו לאשתי ובני אי אמרת משלו הוא אוכל יהבינן להו אלא אי אמרת משל שמים הוא אוכל לדידיה זכי ליה רחמנא לאשתו ובניו לא זכי להו רחמנא מאי

תא שמע אוכל פועל קישות ואפילו בדינר כותבת ואפילו בדינר אי אמרת משלו הוא אוכל אוגיר בדנקא אכיל בזוזא ואלא מאי משל שמים הוא אוכל סוף סוף אוגיר בדנקא אכיל בזוזא אלא מאי אית לך למימר רחמנא זכי ליה הכא נמי רחמנא זכי ליה

תא שמע ר׳ אלעזר חסמא אומר לא יאכל פועל יותר על שכרו וחכמים מתירין מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר משלו הוא אוכל ומר סבר משל שמים הוא אוכל

לא דכולי עלמא משלו הוא אוכל והכא בכנפשך קמיפלגי מר סבר כנפשך בדבר שמוסר נפשו עליו

ומר סבר כנפשך מה נפשך אם חסמת פטור אף פועל אם חסמת פטור

תא שמע נזיר שאמר תנו (לאשתו ובניו) אין שומעין לו ואי אמרת משלו הוא אוכל אמאי אין שומעין לו התם משום לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב

תא שמע פועל שאמר תנו לאשתי ובני אין שומעין לו ואי אמרת משלו הוא אוכל אמאי אין שומעין לו מאי פועל נזיר והתניא נזיר והתניא פועל מידי גבי הדדי תניין

תא שמע מנין לפועל שאמר תנו לאשתי ובני שאין שומעין לו שנאמר (דברים כג, כה) ואל כליך לא תתן וכי תימא הכי נמי נזיר אי הכי משום אל כליך לא תתן משום לך לך אמרין נזירא הוא

אין הכי נמי ואיידי דקתני לה בלשון פועל קא נסיב לה קרא דפועל

תא שמע השוכר את הפועל לקצות בתאנים

דף צב עמוד ב

הרי זה אוכל ופטור מן המעשר על מנת שאוכל אני ובני או שיאכל בני בשכרי הוא אוכל ופטור ובנו אוכל וחייב

ואי אמרת משלו הוא אוכל בנו אמאי חייב אמר רבינא משום דמיחזי כמקח

תא שמע השוכר את הפועל לעשות בנטע רבעי שלו הרי אלו לא יאכלו ואם לא הודיעם פודה ומאכילן

ואי אמרת משל שמים הוא אוכל אמאי פודה ומאכילן איסורא לא זכי להו רחמנא התם משום דמיחזי כמקח טעות

אימא סיפא נתפרסו עגוליו נתפתחו חביותיו הרי אלו לא יאכלו ואם לא הודיען מעשר ומאכילן ואי אמרת משל שמים הוא אוכל אמאי מעשר ומאכילן איסורא לא זכי להו רחמנא

וכי תימא הכא נמי משום דמיחזי כמקח טעות בשלמא נתפרסו עגוליו מיחזי כמקח טעות אלא נתפתחו חביותיו מאי מקח טעות איכא מידע ידע דאיטביל להו למעשר

אמר רב ששת שנתפתחו חביותיו לבור והתניא יין משירד לבור

כר׳ עקיבא דאמר משיקפה דאמרו ליה לא הוה ידעינן ונימא להו איבעי לכו אסוקי אדעתייכו דלמא מקפה באתרא דההוא גברא דנגיד איהו מקפה

והשתא דתני רב זביד בדבי ר׳ הושעיא יין משירד לבור ויקפה ור׳ עקיבא אומר משישלה בחביות אפי׳ תימא שלא נתפתחו חביותיו לבור דאמרו ליה לא הוה ידעינן דמשלי

ונימא להו איבעי לכו אסוקי אדעתייכו דלמא משלי באתרא דההוא דשריק ההוא משלי

תא שמע קוצץ אדם על ידי עצמו על ידי בנו ובתו הגדולים על ידי עבדו ושפחתו הגדולים ועל ידי אשתו מפני שיש בהן דעת אבל אינו קוצץ לא על ידי בנו ובתו הקטנים ולא על ידי עבדו ושפחתו הקטנים ולא על ידי בהמתו מפני שאין בהן דעת

קא סלקא דעתך במעלה להן מזונות אי אמרת בשלמא משל שמים הוא אוכל משום הכי אינו קוצץ אלא אי אמרת משלו הוא אוכל קטנים נמי נקוץ להו

הכא במאי עסקינן בשאין מעלה להן מזונות אי הכי גדולים נמי גדולים ידעי וקא מחלי

והא תנא ר׳ הושעיא קוצץ אדם על ידי עצמו ועל ידי אשתו אבל לא על ידי בהמתו ועל ידי בנו ובתו הגדולים אבל לא ע״י בנו ובתו הקטנים וקוצץ ע״י עבדו ושפחתו הכנענים בין גדולים ובין קטנים

מאי לאו אידי ואידי במעלה להן מזונות ובהא קא מיפלגי דמר סבר משלו הוא אוכל ומר סבר משל שמים הוא אוכל לא דכ״ע משלו הוא אוכל ולא קשיא כאן בשאין מעלה להן מזונות ובריייתא במעלה להן מזונות

במאי אוקימתא במעלה להן מזונות אי הכי קטנים נמי נקוץ להו צעריייהו דבנו ובתו הקטנים לא זכי ליה רחמנא

במאי אוקימתא למתני׳ בשאין מעלה להן מזונות

דף צג עמוד א

הניחא למאן דאמר אין הרב יכול לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך שפיר אלא למאן דאמר יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך מאי איכא למימר

אלא אידי ואידי בשאין מעלה להן מזונות ובהא פליגי דמר סבר יכול ומר סבר אין יכול ורבי יוחנן דאמר יכול הרב שביק מתניתין ועביד כבריייתא

אלא דכולי עלמא משל שמים הוא אוכל ולא מצי קציץ ומאי קוצץ דאמר רבי הושעיא מזונות

דכוותיה גבי בהמתו תבן נקוץ לה אלא בהא קמיפלגי דמר סבר משלו הוא אוכל ומר סבר משל שמים הוא אוכל:

מתני׳ קוצץ אדם על ידי עצמו על ידי בנו ובתו הגדולים על ידי עבדו ושפחתו הגדולים על ידי אשתו מפני שיש בהן דעת אבל אינו קוצץ על ידי בנו ובתו הקטנים ולא על ידי עבדו ושפחתו הקטנים ולא על ידי בהמתו מפני שאין בהן דעת

השוכר את הפועלים לעשות בנטע רבעי שלו הרי אלו לא יאכלו אם לא הודיען פודה ומאכילן נתפרסו עגוליו נתפתחו חביותיו הרי אלו לא יאכלו אם לא הודיען מעשר ומאכילן

שומרי פירות אוכלין מהלכות מדינה אבל לא מן התורה:

גמ׳ שומרי פירות אמר רב לא שנו אלא שומרי גנות ופרדסין אבל שומרי גיתות ועירמות אוכלין מן התורה קסבר משמר כעושה מעשה דמי

ושמואל אמר לא שנו אלא שומרי גיתות ועירמות אבל שומרי גנות ופרדסים אינן אוכלים לא מן התורה ולא מהלכות מדינה קא סבר משמר לאו כעושה מעשה דמי

מתיב רב אחא בר רב הונא המשמר את הפרה מטמא בגדים ואי אמרת משמר לאו כעושה מעשה דמי אמאי מטמא בגדים אמר רבה בר עולא גזירה שמא יזיז בה אבר

מתיב רב כהנא המשמר ארבע וחמש מקשאות הרי זה לא ימלא כריסו מאחד מהן אלא מכל אחד ואחד אוכל לפי חשבון ואי אמרת משמר לאו כעושה מעשה דמי אמאי אוכל

אמר רב שימי בר אשי בעקורין שנו עקורין והלא נגמרה מלאכתן למעשר שלא ניטל פיקס שלהם

אמר רב אשי כוותיה דשמואל מסתברא דתנן ואלו אוכלין מן התורה העושה במחובר לקרקע בשעת גמר מלאכה ובתלוש כו׳ מכלל דאיכא דלא קא אכיל מן התורה אלא מהלכות מדינה

אימא סיפא ואלו שאינן אוכלין מאי אינן אוכלין אילימא שאין אוכלין מן התורה אלא מהלכות מדינה היינו רישא אלא לאו שאין אוכלין לא מן התורה ולא מהלכות מדינה ומאי ניהו עושה במחובר לקרקע בשעה שאין גמר מלאכה וכל שכן שומרי גנות ופרדסות:

מתני׳ ארבעה שומרים הן שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר שומר חנם נשבע על הכל והשואל משלם את הכל

ונושא שכר והשוכר נשבעים על השבורה ועל השבויה ועל המתה ומשלמין את האבידה ואת הגניבה:

גמ׳ מאן תנא ארבעה שומרים אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה רבי מאיר היא אמר ליה רבא לרב נחמן מי איכא דלית ליה ארבעה שומרין אמר ליה הכי קאמינא לך מאן תנא שוכר כנושא שכר רבי מאיר היא

והא רבי מאיר איפכא שמעינן ליה דתניא שוכר כיצד משלם ר׳ מאיר אומר כשומר חנם ר׳ יהודה אומר כשומר שכר רבה בר אבוה איפכא קתני

אי הכי ארבעה שלשה נינהו אמר רב נחמן בר יצחק ד׳ שומרין ודיניהם שלשה

ההוא רעיא דהוה קא רעי חיותא אגודא דנהר פפא שריג חדא מינייהו ונפלת למיא אתא לקמיה דרבה ופטריה אמר מאי הו״ל למעבד

דף צג עמוד ב

הא נטר כדנטרי אינשי אמר ליה אביי אלא מעתה על למתא בעידנא דעיילי אינשי הכי נמי דפטור אמר ליה אין גנא פורתא בעידנא דגנו אינשי הכי נמי דפטור א״ל אין

איתיביה אלו הם אונסין ששומר שכר פטור עליהן כגון (איוב א, טו) ותפל שבא ותקחם ואת הנערים הכו לפי חרב אמר ליה התם בחזני מתא

איתיביה עד מתי שומר שכר חייב לשמור עד כדי (בראשית לא, מ) הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה א״ל התם נמי בחזני מתא אמר ליה אטו יעקב אבינו חזן מתא הוה דאמר ליה ללבן נטרי לך נטירותא יתירתא כחזני מתא

איתיביה רועה שהיה רועה והניח עדרו ובא לעיר בא זאב וטרף ובא ארי ודרס אין אומדים אילו היה שם היה מציל אלא אומדין אותו אם יכול להציל חייב ואם לאו פטור

מאי לאו דעל בעידנא דעיילי אינשי לא דעל בעידנא דלא עיילי אינשי אי הכי אמאי פטור תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב

דשמע קל אריה ועל אי הכי אומדין אותו מאי הוה ליה למעבד היה לו לקדם ברועים ובמקלות

אי הכי מאי איריא שומר שכר אפי׳ שומר חנם נמי דהא מר הוא דאמר שומר חנם שהיה לו לקדם ברועים ובמקלות ולא קידם חייב שומר חנם בחנם שומר שכר בשכר

ועד כמה עד כדי דמיהן והיכן מצינו בשומר שכר שחייב באונסין דהדר שקיל דמיהן מבעל הבית

א״ל רב פפא לאביי אי הכי מאי אהני ליה מינה נפקא מינה לכושרא דחיותא אי נמי לטרחא יתירתא

רב חסדא ורבה בר רב הונא לא סבירא להו הא דרבה דאמרי להכי יהבי לך אגרא לנטורי לי נטירותא יתירתא

בר אדא סבולאה הוי קא מעבר חיותא אגמלא דנרש דחפה חדא לחברתה ושדיתה במיא אתא לקמיה דרב פפא חייביה אמר ליה מאי הוה לי למעבד א״ל אבעי לך לעבורי חדא חדא א״ל ידעת ביה בבר אחתיך דמצי למעבר חדא חדא א״ל כבר צווחו קמאי דקמך ולא איכא דאשגח בהו

איבו אפקיד כיתנא בי רוניא אזל שבו שמטיה מיניה לסוף הוכר הגנב אתא לקמיה דרב נחמן חייביה לימא פליגא דרב הונא בר אבין

דשלח רב הונא בר אבין נגנבה באונס ואח״כ הוכר הגנב אם שומר חנם הוא רצה נשבע רצה עושה עמו דין אם שומר שכר הוא עושה עמו דין ואינו נשבע

אמר רבא התם גברי דפרמוסקא הוו קיימי דאי רמא קלא הוו אתו ומצלין ליה:

מתני׳ זאב אחד אינו אונס שני זאבים אונס רבי יהודה אומר בשעת משלחת זאבים אף זאב אחד אונס

שני כלבים אינו אונס ידוע הבבלי אומר משום רבי מאיר מרוח אחת אינו אונס משתי רוחות אונס הלסטים הרי זה אונס הארי הדוב והנמר והברדלס והנחש הרי אלו אונס

אימתי בזמן שבאו מאליהן אבל הוליכן למקום גדודי חיה ולסטים אינו אונס

מתה כדרכה הרי זה אונס סגפה ומתה אינו אונס עלתה לראשי צוקין ונפלה הרי זה אונס העלה לראשי צוקין ונפלה ומתה אינו אונס:

גמ׳ והתניא זאב אחד אונס אמר רב נחמן בר יצחק ההיא בשעת משלחת זאבים ורבי יהודה היא

הלסטים הרי זה אונס אמאי לוקי גברא להדי גברא אמר רב בלסטים מזויין

איבעיא להו לסטים מזויין ורועה מזויין מהו מי אמרינן אוקי גברא להדי גברא או דלמא האי מסר נפשיה והאי לא מסר נפשיה מסתברא דהאי מסר נפשיה והאי לא מסר נפשיה אמר ליה אביי לרבא אשכחיה רועה ואמר ליה גנבא סריא בדוכתא פלניא יתיבינן

דף צד עמוד א

כך וכך גברי איכא בהדן כך וכך כלבי איכא בהדן כך וכך זוקתא פסיקא לן ואזל ושקל מיניה מאי א״ל הרי הוליכן למקום גדודי חיה ולסטים:

מתני׳ מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה והשואל להיות פטור מלשלם נושא שכר והשוכר להיות פטורין משבועה ומלשלם כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל

וכל תנאי שיש מעשה בתחילתו תנאו בטל וכל שאפשר לו לקיימו בסופו והתנה עמו מתחילתו תנאו קיים:

גמ׳ אמאי מתנה על מה שכתוב בתורה הוא וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל

הא מני ר׳ יהודה היא דאמר בדבר שבממון תנאו קיים דתניא האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין ליך עלי שאר כסות ועונה הרי זו מקודשת ותנאו בטל דברי ר״מ רבי יהודה אומר בדבר שבממון תנאו קיים

ומי מצית מוקמת לה כר׳ יהודה אימא סיפא כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל אתאן לר״מ הא לא קשיא לעולם ר׳ יהודה היא וסיפא בדבר שאינו של ממון

אימא סיפא כל תנאי שיש בו מעשה בתחילתו תנאו בטל מאן שמעת ליה דאית ליה הא סברא ר״מ דתניא אבא חלפתא איש כפר חנניא אמר משום ר״מ תנאי קודם למעשה הרי זה תנאי מעשה קודם לתנאי אינו תנאי

אלא כולה ר״מ היא ושאני הכא דמעיקרא לא שעבד נפשיה

תנא ומתנה שומר שכר להיות כשואל במאי בדברים אמר שמואל בשקנו מידו

ור׳ יוחנן אמר אפילו תימא בשלא קנו מידו בההיא הנאה דקא נפיק ליה קלא דאיניש מהימנא הוא גמיר ומשעבד נפשיה:

וכל שאפשר לו לקיימו בסופו וכו׳: אמר רב טבלא אמר רב זו דברי רבי יהודה בן תימא אבל חכמים אומרים אע״פ שאי אפשר לו לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו תנאו קיים

דתניא הרי זה גיטך ע״מ שתעלי לרקיע על מנת שתרדי לתהום על מנת שתבלעי קנה של מאה אמה על מנת שתעברי את הים הגדול ברגליך נתקיים התנאי הרי זה גט לא נתקיים התנאי אינו גט

רבי יהודה בן תימא אומר כזה גט כלל א״ר יהודה בן תימא כל שאי אפשר לו לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו אינו אלא כמפליגה וכשר

אמר רב נחמן אמר רב הלכה כרבי יהודה בן תימא אמר רב נחמן בר יצחק מתני׳ נמי דיקא דקתני כל שאפשר לו לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו תנאו קיים הא אי אפשר לו לקיימו תנאו בטל שמע מינה:

הדרן עלך השוכר את הפועלים

מתני׳ השואל את הפרה ושאל בעליה עמה או שכר בעליה עמה שאל הבעלים או שכרן ואחר כך שאל את הפרה ומתה פטור שנאמר (שמות כב, יד) אם בעליו עמו לא ישלם

דף צד עמוד ב

אבל שאל את הפרה ואחר כך שאל את הבעלים או שכרן ומתה חייב שנאמר (שמות כב, יג) בעליו אין עמו שלם ישלם:

גמ׳ מדקתני סיפא ואחר כך שאל את הפרה מכלל דרישא דקתני עמה עמה ממש עמה ממש מי משכחת לה פרה במשיכה ובעלים באמירה

איבעית אימא כגון דקיימא פרה בחצרו דשואל דלא מחסרא משיכה איבעית אימא דאמר ליה את גופך לא תשאל עד שעת משיכת פרתך

תנן התם ארבעה שומרים הם שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר

שומר חנם נשבע על הכל והשואל משלם את הכל נושא שכר והשוכר נשבעין על השבורה ועל השבויה ועל המתה ומשלמים את האבידה ואת הגניבה

מנא ה״מ דתנו רבנן פרשה ראשונה נאמרה בש״ח שניה בשומר שכר שלישית בשואל

בשלמא שלישית בשואל מפורש (שמות כב, יג) וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם אלא ראשונה בשומר חנם שניה בשומר שכר איפוך אנא

מסתברא שניה בשומר שכר שכן חייב בגניבה ואבידה אדרבה ראשונה בשומר שכר שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת גנב

אפילו הכי קרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה

תדע דהא שואל כל הנאה שלו ואינו משלם אלא קרן

והשואל כל הנאה שלו והא בעיא מזוני דקיימא באגם והא בעיא נטירה בנטר מתא ואיבעית אימא לא תימא כל הנאה שלו אלא אימא רוב הנאה שלו ואיבעית אימא בשאילת כלים

נושא שכר והשוכר נשבעין על השבורה ועל השבויה ועל המתה ומשלמין את האבידה ואת הגניבה

בשלמא גניבה דכתיב (שמות כב, יא) אם גנוב יגנב מעמו ישלם לבעליו אלא אבידה מנא לן דתניא אם גנוב יגנב אין לי אלא גניבה אבידה מנין ת״ל אם גנוב יגנב מכל מקום

הניחא למאן דאמר לא אמרינן דברה תורה כלשון בני אדם אלא למאן דאמר אמרינן דברה תורה כלשון בני אדם מאי איכא למימר

אמרי במערבא קל וחומר ומה גניבה שקרובה לאונס משלם אבידה שקרובה לפשיעה לא כל שכן

ואידך מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא

והשואל משלם את הכל בשלמא שבורה ומתה דכתיב (שמות כב, יג) וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת אלא שבויה בשואל מנא לן

וכי תימא נילף משבורה ומתה מה לשבורה ומתה שכן אונסא דסליק אדעתא הוא תאמר בשבויה שכן אונסא דלא סליק אדעתא הוא

אלא נאמרה שבורה ומתה בשואל ונאמרה שבורה ומתה בשומר שכר מה להלן שבויה עמו אף כאן שבויה עמו

איכא למיפרך מה לשומר שכר שכן לפטור תאמר בשואל שכן לחיוב

אלא כר׳ נתן דתניא ר׳ נתן אומר או לרבות שבויה

האי או מיבעיא ליה לחלק דסד״א עד דמיתברא ומתה לא מחייב קמ״ל

הניחא לר׳ יונתן אלא לר׳ יאשיה מאי איכא למימר

דתניא (ויקרא כ, ט) איש אשר יקלל את אביו ואת אמו אין לי אלא אביו ואמו אביו בלא אמו אמו בלא אביו מנין ת״ל אביו ואמו קלל אביו קלל אמו קלל דברי רבי יאשיה

רבי יונתן אומר משמע שניהם כאחד ומשמע אחד בפני עצמו

דף צה עמוד א

עד שיפרוט לך הכתוב יחדו

אפילו תימא ר׳ יאשיה לחלק הכא לא צריך מ״ט סברא הוא מה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא

גניבה ואבידה בשואל מנא לן

וכ״ת נילף משבורה ומתה מה לשבורה ומתה דלא אפשר למיטרח ואתויי תאמר בגניבה ואבידה דאפשר למיטרח ואתויי

אלא כי הא דתניא (שמות כב, יג) ונשבר או מת אין לי אלא שבורה ומתה גניבה ואבידה מנין אמרת קל וחומר ומה שומר שכר שפטור משבורה ומתה חייב בגניבה ואבידה שואל שחייב בשבורה ומתה אינו דין שחייב בגניבה ואבידה וזה הוא קל וחומר שאין עליו תשובה

מאי אין עליו תשובה וכ״ת איכא למיפרך מה לשומר שכר שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת לסטים מזויין

אפ״ה קרנא דשואל עדיפא

איבעית אימא קסבר לסטים מזויין גזלן הוא

אשכחן לחיוב לפטור מנא לן

וכי תימא נילף משבורה ומתה מה לשבורה ומתה שכן אונס

אלא גמר משומר שכר ושומר שכר גופיה מנלן גמרי חיובא דשומר שכר מחיובא דשואל מה להלן בבעלים פטור אף כאן בבעלים פטור

במאי גמר אי במה מצינו איכא למיפרך כדפרכינן שכן אונס

אלא אמר קרא (שמות כב, יג) וכי ישאל וי״ו מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון

ואכתי שואל משומר שכר לא גמר דאיכא למיפרך מה לשומר שכר שכן פטור בשבורה ומתה תאמר בשואל שחייב בשבורה ומתה

אלא גניבה ואבידה בשואל לחיובא מנלן דגמר משומר שכר דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה גניבה ואבידה דשומר שכר בבעלים פטור אף גניבה ואבידה דשואל נמי בבעלים פטור

הניחא למאן דאית ליה דיו אלא למאן דלית ליה דיו מאי איכא למימר

אלא אמר קרא וכי ישאל וי״ו מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון ותחתון מעליון

איתמר פשיעה בבעלים פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר חייב וחד אמר פטור

מ״ד חייב קסבר מקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו

הלכך אם בעליו עמו אשומר חנם לא כתיב ופשיעה נמי בשומר שכר ובשואל לא כתיב הלכך בשומר שכר ובשואל לחיוב אתיא בקל וחומר משומר חנם

אבל בבעלים לפטור אף בשומר שכר ובשואל לא מ״ט כי כתיב אם בעליו עמו לא ישלם אשואל ואשומר שכר אהנך חיובי דכתיב בהו בהדיא הוא דמיכתב

מ״ד פטור קסבר מקרא נדרש לפניו ולפני פניו וכי כתיב אם בעליו עמו אשומר חנם נמי כתיב

תנן השואל הפרה ושאל בעליה עמה השואל הפרה ושכר בעליה עמה שאל בעליה או שכרן ואחר כך שאל הפרה ומתה פטור ואילו ש״ח לא קתני

ולטעמיך ש״ש מי קתני

אלא תנא מילתא

דף צה עמוד ב

דכתיבא בהדיא קתני דאתיא מדרשא לא קתני

ת״ש שאלה ושאל בעליה עמה שכרה ושכר בעליה עמה שאלה ושכר בעליה עמה שכרה ושאל בעליה עמה אף על פי שהבעלים עושין מלאכה במקום אחר ומתה פטור

סברוה הא מני ר׳ יהודה היא דאמר שוכר כשומר שכר דמי והא האי תנא קתני מילתא דאתיא מדרשא ואילו שומר חנם לא קתני

הא מני ר״מ היא דאמר שוכר כשומר חנם דמי ותנא שומר חנם והוא הדין לשומר שכר

איבעית אימא כדמחליף רבה בר אבוה ותני שוכר כיצד משלם ר׳ מאיר אומר כשומר שכר ר׳ יהודה אומר כשומר חנם

אמר רב המנונא לעולם הוא חייב עד שתהא פרה וחורש בה חמור ומחמר אחריה ועד שיהו בעלים משעת שאילה עד שעת שבורה ומתה אלמא קסבר בעליו עמו אכולה מילתא משמע

מתיב רבא שאלה ושאל בעליה עמה שכרה ושכר בעליה עמה שכרה ושאל בעליה עמה שאלה ושכר בעליה עמה אע״פ שהבעלים עושין מלאכה במקום אחר ומתה פטור מאי לאו במלאכה אחרת

לא באותה מלאכה אלא מאי מקום אחר דקא מרפי ואזיל קמה

והא מדסיפא על גבה הוי רישא במלאכה אחרת דקתני סיפא שאלה ואח״כ שאל בעליה שכרה ואח״כ שכר בעליה עמה אע״פ שהבעלים חורשין ע״ג ומתה חייב

אמרי רישא וסיפא באותה מלאכה ורישא רבותא קמ״ל וסיפא רבותא קמ״ל רישא רבותא קמ״ל דאע״ג דלאו על גבה אלא באותה מלאכה כיון דהוו בעלים בשעת שאילה פטור וסיפא רבותא קמ״ל דאע״ג דעל גבה כיון דלא היו בעלים בשעת שאילה חייב

האי מאי אי אמרת בשלמא רישא במלאכה אחרת וסיפא באותה מלאכה היינו רבותא

אלא אי אמרת רישא וסיפא באותה מלאכה מאי רבותא אידי ואידי באותה מלאכה הוי

ועוד תניא ממשמע שנאמר (שמות כב, יד) אם בעליו עמו לא ישלם איני יודע שאם בעליו אין עמו שלם ישלם אלא מה ת״ל (שמות כב, יג) בעליו אין עמו לומר לך היה עמו בשעת שאילה אין צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה היה עמו בשעת שבורה ומתה צריך להיות עמו בשעת שאילה

ותניא אידך ממשמע שנאמר בעליו אין עמו שלם ישלם איני יודע שאם בעליו עמו לא ישלם אלא מה ת״ל אם בעליו עמו לומר לך כיון שיצאה מרשות משאיל שעה אחת בבעלים ומתה פטור תיובתא דרב המנונא תיובתא

אביי סבר לה כר׳ יאשיה ומתרץ לקראי כר׳ יאשיה רבא סבר לה כר׳ יונתן ומתרץ לקראי כר׳ יונתן

אביי סבר לה כר׳ יאשיה ומתרץ לקראי כר׳ יאשיה בעליו אין עמו שלם ישלם טעמא דליתיה בתרוייהו הא איתיה בחדא וליתיה בחדא פטור

והא כתיב אם בעליו עמו לא ישלם טעמא דאיתיה בתרוייהו הא אי איתיה בחדא וליתיה בחדא מחייב

לומר לך היה עמו בשעת שאילה אינו צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה היה עמו בשעת שבורה ומתה צריך להיות עמו בשעת שאילה

דף צו עמוד א

רבא סבר לה כרבי יונתן ומתרץ לקראי כרבי יונתן דתני׳ (שמות כב, יד) אם בעליו עמו לא ישלם משמע דאיתיה בתרוייהו ומשמע נמי דכי איתיה בחדא וליתיה בחדא פטור

וכתיב בעליו אין עמו שלם ישלם משמע דליתיה בתרוייהו משמע נמי דכי איתיה בחדא וליתיה בחדא חייב

לומר לך היה עמו בשעת שאלה אין צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה היה עמו בשעת שבורה ומתה צריך להיות עמו בשעת שאלה

איפוך אנא מסתברא שאלה עדיפא משום דקא מייתי לה לרשותיה

אדרבה שבורה ומתה עדיפא שכן חייב באונסי׳

אי לא שאלה שבורה ומתה מאי עביד ואי לאו שבורה ומתה שאלה מאי עביד אפילו הכי שאלה עדיפא שכן חייב במזונותיה

רב אשי אמר קרא (שמות כב, יג) וכי ישאל איש מעם רעהו ולא רעהו עמו שלם ישלם הא רעהו עמו פטור

אי הכי בעליו אין עמו ואם בעליו עמו למה לי אי לאו הנך הוה אמינא האי אורחיה דקרא הוא

בעי רמי בר חמא שאלה לרבעה מהו כדשיילי אינשי בעינן ולהכי לא שיילי אינשי או דלמא טעמא מאי משום הנאה והאי נמי הא אית ליה הנאה

שאלה ליראות בה מהו ממונא בעינן והאיכא או דלמא ממונא דאית ליה הנאה מיניה בעינן וליכא

שאלה לעשות בה פחות מפרוטה מהו ממונא בעינן ואיכא או דלמא כל פחות מפרוטה לא כלום היא

שאל שתי פרות לעשות בהן פרוטה מהו מי אמרינן זיל בתר שואל ומשאיל ואיכא או דלמא זיל בתר פרות וכל חדא וחדא ליכא ממונא

שאל משותפין ונשאל לו אחד מהן מהו כולו בעליו בעינן והא ליכא או דלמא מההוא פלגא דידיה מיהא מיפטר

שותפין ששאלו ונשאל לאחד מהן מהו כולו שואל בעינן וליכא או דלמא בההיא פלגא דשיילי מיהת מיפטר

שאל מהאשה ונשאל בעלה אשה ששאלה ונשאל לבעל מהו קנין פירות כקנין גוף דמי או לא

אמר ליה רבינא לרב אשי האומר לשלוחו צא והשאל לי עם פרתי מהו בעליו ממש בעינא וליכא או דלמא שלוחו של אדם כמותו ואיכא

א״ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי בעל פלוגתא דר׳ יוחנן ור״ל שליח פלוגתא דר׳ יונתן ור׳ יאשיה

בעל פלוגתא דר׳ יוחנן ור״ל דאיתמר המוכר שדהו לחבירו לפירות ר׳ יוחנן אומר מביא וקורא ריש לקיש אומר מביא ואינו קורא

ר׳ יוחנן אומר מביא וקורא קנין פירות כקנין הגוף דמי וריש לקיש אומר מביא ואינו קורא קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי

שליח פלוגתא דר׳ יונתן ור׳ יאשיה דתניא האומר לאפוטרופוס כל נדרים שתהא אשתי נודרת מכאן עד שאבא ממקום פלוני הפר לה והפיר לה יכול יהו מופרין ת״ל (במדבר ל, יד) אישה יקימנו ואישה יפרנו דברי ר׳ יאשיה ר׳ יונתן אומר מצינו בכל מקום ששלוחו של אדם כמותו

א״ל רב עיליש לרבא האומר לעבדו צא והשאל עם פרתי מהו תיבעי למ״ד שלוחו של אדם כמותו תיבעי למאן דאמר שלוחו של אדם אינו כמותו

תיבעי למ״ד שלוחו של אדם כמותו הני מילי שליח דבר מצוה הוא אבל עבד דלאו בר מצוה לא או דלמא אפי׳ למ״ד אין שלוחו של אדם כמותו ה״מ שליח אבל עבד יד עבד כיד רבו דמיא

אמר ליה מסתברא יד עבד כיד רבו דמיא

בעי רמי בר חמא בעל בנכסי אשתו

דף צו עמוד ב

שואל הוי או שוכר הוי

אמר רבא לפום חורפא שבשתא מה נפשך אי שואל הוי שאלה בבעלים היא אי שוכר הוי שכירות בבעלים היא

אלא כי קמיבעיא ליה לרמי בר חמא דאגר מינה פרה והדר נסבה שואל הוי או שוכר הוי

שואל הוי ואתיא שאלה בבעלים מפקעא שכירות שלא בבעלים או דלמא שוכר הוי ושכירות כדקיימא קיימא

ומאי שנא דאי שואל הוי דאתי שאלה בבעלים מפקעא שכירות שלא בבעלים אי שוכר נמי הוי תיתי שכירות בבעלים תיפוק שכירות שלא בבעלים

אלא כי קא מיבעיא לרמי בר חמא כגון דאגרא איהי פרה מעלמא והדר נסבה

ואליבא דרבנן דאמרי שואל משלם לשוכר לא תיבעי לך דודאי שאילה בבעלים היא

כי תיבעי לך אליבא דר׳ יוסי דאמר תחזיר פרה לבעלים הראשונים מאי שואל הוי או שוכר הוי

אמר רבא בעל לא שואל הוי ולא שוכר הוי אלא לוקח הוי מדרבי יוסי בר׳ חנינא דאמר רבי יוסי ברבי חנינא באושא התקינו האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות

בעי רמי בר חמא בעל בנכסי אשתו מי מעל

אמר רבא מאן לימעול לימעול בעל דהיתרא ניחא ליה דליקני איסורא לא ניחא ליה דליקני

תימעול איהי דהיתרא נמי לא ניחא לה דליקני

נימעלו בית דין כי עבדו רבנן תקנתא ואמרו בעל לוקח הוי להיתרא לאיסורא לא עביד רבנן תקנתא

אלא אמר רבא בעל מעל לכשיוציא מידי דהוה אמוציא מעות הקדש לחולין

איבעיא להו כחש בשר מחמת מלאכה מאי

אמר ליה ההוא מרבנן ורב חלקיה בריה דרב אויא שמיה מכלל דכי מתה מחמת מלאכה מחייב נימא לאו לאוקמא בכילתא שאילתה

אלא אמר רבא לא מיבעיא כחש בשר מחמת מלאכה דפטור אלא אפי׳ מתה מחמת מלאכה נמי פטור דאמר ליה לאו לאוקמא בכילתא שאילתה

ההוא גברא דשאיל נרגא מחבריה איתבר אתא לקמיה דרבא אמר ליה זיל אייתי סהדי דלאו שנית ביה ואיפטר

ואי ליכא סהדי מאי ת״ש דההוא גברא דשאיל נרגא מחבריה ואיתבר אתא לקמיה דרב א״ל זיל שלים ליה נרגא מעליא

א״ל רב כהנא ורב אסי לרב

דף צז עמוד א

דינא הכי ושתיק רב

והלכתא כרב כהנא ורב אסי דמהדר ליה תבריה וממליא ליה דמי מנא

ההוא גברא דשאיל דוולא מחבריה איתבר אתא לקמיה דרב פפא אמר ליה אייתי סהדי דלא שנית ביה ואיפטר

ההוא גברא דשאיל שונרא מחבריה חבור עליה עכברי וקטלוהו יתיב רב אשי וקמיבעיא ליה כי האי גוונא מאי כי מתה מחמת מלאכה דמי או לא אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרוניא משמיה דרבא גברא דנשי קטלוהו לא דינא ולא דיינא

איכא דאמרי אכיל עכברי טובא וחביל ומית יתיב רב אשי וקא מעיין בה כהאי גוונא מאי אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרוניא גברא דנשי קטלוהו לא דינא ולא דיינא

אמר רבא האי מאן דבעי למישאל מידי מחבריה וליפטר נימא ליה אשקיין מיא דהוי שאילה בבעלים

ואי פקח הוא נימא ליה שאיל ברישא והדר אשקיך

אמר רבא מקרי דרדקי שתלא טבחא ואומנא ספר מתא כולהון בעידן עבידתייהו כשאילה בבעלים דמו

אמרו ליה רבנן לרבא שאיל לן מר אקפיד אמר להו לאפקועי ממונאי קא בעיתו אדרבה אתון שאילתון לי דאילו אנא מצי אישתמוטי לכו ממסכתא למסכתא אתון לא מציתו לאישתמוטי

ולא היא איהו שאיל להו ביומא דכלה אינהו שאילו ליה בשאר יומי

מרימר בר חנינא אוגר כודנייתא בי חוזאי נפק לדלויי טעונה בהדייהו פשעו בה ומית אתו לקמיה דרבא חייבינהו אמרו ליה רבנן לרבא פשיעה בבעלים היא איכסיף לסוף איגלאי מילתא דלמיסר טעונה הוא דנפק

הניחא למאן דאמר פשיעה בבעלים פטור משום הכי איכסיף אלא למאן דאמר חייב אמאי איכסיף

לא מיפשע פשעו בה אלא איגנובי איגנוב ומתה כדרכה בי גנב הוי ואתו לקמיה דרבא וחייבינהו אמרו ליה רבנן לרבא גניבה בבעלים היא איכסיף לסוף איגלאי מילתא דלמיסר טעונה הוא דנפק:

מתני׳ השואל את הפרה שאלה חצי יום ושכרה חצי יום שאלה היום ושכרה למחר שכר אחת ושאל אחת ומתה המשאיל אומר שאולה מתה ביום שהיתה שאולה מתה

דף צז עמוד ב

בשעה שהיתה שאולה מתה והלה אומר איני יודע חייב

השוכר אומר שכורה מתה ביום שהיתה שכורה מתה בשעה שהיתה שכורה מתה והלה אומר איני יודע פטור

זה אומר שאולה וזה אומר שכורה ישבע השוכר ששכורה מתה

זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו:

גמ׳ שמעת מיניה מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב

לימא תהוי תיובתא דרב נחמן דאיתמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע רב הונא ורב יהודה אמרי חייב רב נחמן ורבי יוחנן אמרי פטור

כדאמר רב נחמן כגון שיש עסק שבועה ביניהן ה״נ כגון שיש עסק שבועה ביניהן

ה״ד עסק שבועה כדרבא

דף צח עמוד א

דאמר רבא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים והשאר איני יודע מתוך שאינו יכול לישבע משלם

משכחת לה רישא בב׳ וסיפא בג׳

רישא בב׳ דא״ל ב׳ פרות מסרתי לך פלגיה דיומא בשאילה ופלגיה דיומא בשכירות אי נמי חד יומא בשאילה וחד יומא בשכירות ומתו תרוייהו בעידן שאילה

וא״ל שואל חדא אין בעידן שאילה מתה ואידך לא ידענא אי בעידן שאילה מתה ואי בעידן שכירות מתה דמתוך שאינו יכול לישבע משלם

וסיפא בג׳ דא״ל ג׳ פרות נתתי לך ב׳ בשאילה ואחת בשכירות ומתו הני תרתי דשאילה ואמר ליה שואל אין חדא דשאילה מתה אידך לא ידענא אי דשאילה מתה ודקיימא דשכירות היא אי דשכירות מתה והא דקיימא דשאילה היא ומתוך שאינו יכול לישבע משלם

ולרמי בר חמא דאמר ד׳ שומרים צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת משכחת לה רישא בג׳ וסיפא בד׳

רישא בג׳ דאמר ליה ג׳ פרות נתתי לך פלגיה דיומא בשאלה ופלגיה דיומא בשכירות אי נמי חד יומא בשאלה וחד יומא בשכירות ומתו ג׳ כולהו בעידן שאילה

וא״ל שואל חדא לא היו דברים מעולם וחדא אין בעידן שאילה מתה ואידך לא ידענא אי בעידן שאילה מתה ואי בעידן שכירות מתה דמתוך שאינו יכול לישבע משלם

סיפא בד׳ דא״ל ד׳ פרות נתתי לך ג׳ בשאלה חדא בשכירות ומתו הנך ג׳ דשאלה וא״ל

דף צח עמוד ב

שואל חדא להד״מ וחדא אין דשאלה מתה ואידך לא ידענא אי דשכירות מתה ודקיימא דשאלה או דשאלה מתה ודקיימא דשכירות דמתוך שאינו יכול לישבע משלם:

זה אומר שאולה וזה אומר שכורה ישבע השוכר ששכורה מתה:

ואמאי מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו אמר עולא על ידי גלגול

דא״ל אישתבע לי איזו מיהת דכדרכה מתה ומיגו דמישתבע דכדרכה מתה מישתבע נמי דשכורה מתה:

זה אומר איני יודע וזה אומר כו׳: הא מני סומכוס היא דאמר ממון המוטל בספק חולקין

בעי ר׳ אבא בר ממל שאלה בבעלים שכרה שלא בבעלים מהו

מי אמרינן שאילה לחודה קיימא ושכירות לחודה קיימא או דלמא שכירות בשאלה מישך שייכי דהא מיחייב בגניבה ואבידה

את״ל שכירה בשאלה מישך שייכי שכרה בבעלים שאלה שלא בבעלים מהו

שאלה בשכירות ודאי לא שייכא או דלמא כיון דשייכא במקצת כמאן דשייכא בכולה דמי

את״ל לא אמרינן כיון דשייכא במקצת כמאן דשייכא בכולה דמי שאלה בבעלים ושכרה שלא בבעלים וחזר ושאלה מהו

הדר אתיא לה שאלה לדוכתה או דלמא אפסיקא לה שכירות ביני וביני

שכרה בבעלים ושאלה וחזר ושכרה מהו מי אמרינן אתיא לה שכירות לדוכתה או דלמא אפסיקא לה שאלה ביני וביני

תיקו:

מתני׳ השואל את הפרה ושלחה לו ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו או ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו של שואל ומתה פטור

אמר לו השואל שלחה לי ביד בני ביד עבדי ביד שלוחי או ביד בנך ביד עבדך ביד שלוחך או שאמר לו המשאיל הריני משלחה לך ביד בני ביד עבדי ביד שלוחי או ביד בנך ביד עבדך ביד שלוחך וא״ל השואל שלח ושלחה ומתה חייב

וכן בשעה שמחזירה **גמ׳**

דף צט עמוד א

ביד עבדו חייב יד עבד כיד רבו

אמר שמואל בעבד עברי דלא קני ליה גופיה רב אמר אפילו תימא בעבד כנעני נעשה כאומר ליה הכישה במקל והיא תבא

מיתיבי השואל הפרה ושלחה לו ביד בנו ביד שלוחו חייב ביד עבדו פטור

בשלמא לשמואל מתניתין בעבד עברי ברייתא בעבד כנעני אלא לרב קשיא

אמר לך רב לא תימא נעשה כאמר ליה אלא אימא באמר ליה הכישה במקל והיא תבא

דאיתמר השאילני פרתך וא״ל ביד מי וא״ל הכישה במקל ותבא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב כיון שיצאת מרשות משאיל ומתה חייב

נימא מסייע ליה השאילני פרתך ואמר ליה ביד מי ואמר ליה הכישה במקל והיא תבא כיון שיצאת מרשות משאיל ומתה חייב

אמר רב אשי הכא במאי עסקינן כגון שהיתה חצרו של שואל לפנים מחצרו של משאיל דכי משלחה לה ודאי להתם אזלא

אי הכי מאי למימרא לא צריכא דאיכא גזייתא מהו דתימא לא סמכא דעתיה דלמא קיימא התם ולא אתיא אזלא להדיא קמ״ל דסמכא דעתיה

אמר רב הונא השואל קרדום מחבירו בקע בו קנאו לא בקע בו לא קנאו

למאי אילימא לאונסין מ״ש פרה דמשעת שאילה אלא לחזרה בקע בו לא מצי הדר ביה משאיל לא בקע בו מצי משאיל הדר ביה

ופליגא דרבי אמי דא״ר אמי המשאיל קרדום של הקדש מעל לפי טובת הנאה שבו וחבירו מותר לבקע בו לכתחילה

ואי לא קנאו אמאי מעל ואמאי חבירו מותר לבקע בו לכתחילה ניהדריה ולא ליקנייה ולא לימעול

ופליגא דר׳ אלעזר דא״ר אלעזר כדרך שתקנו משיכה בלקוחות כך תקנו משיכה בשומרים

תניא נמי הכי כשם שתקנו משיכה בלקוחות כך תקנו משיכה בשומרים וכשם

דף צט עמוד ב

שקרקע נקנית בכסף ובשטר ובחזקה כך שכירות נקנה בכסף ובשטר ובחזקה שכירות מאי עבידתיה אמר רב חסדא שכירות קרקע

אמר שמואל האי מאן דגזיל חביצא דתמרי מחבירו ואית בה חמשים תמרי אגב הדדי מזדבנן בנ׳ נכי חדא חדא מזדבנן בנ׳

להדיוט משלם חמשים נכי חדא להקדש משלם חמשים וחומשייהו מה שאין כן במזיק דלא משלם חומשא דאמר מר (ויקרא כב, יד) איש כי יאכל קדש פרט למזיק

מתקיף לה רב ביבי בר אביי להדיוט אמאי משלם חמשים נכי חדא נימא ליה אנא חדא חדא הוה מזבנינא להו

אמר רב הונא בריה דרב יהושע שמין בית סאה באותה שדה תנן

למימרא דסבר שמואל דין הדיוט לאו כדין גבוה דמי והתנן נטל אבן או קורה מהקדש לא מעל נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל בנאה בתוך ביתו לא מעל עד שידור תחתיה בשוה פרוטה

ויתיב ר׳ אבהו קמיה דרבי יוחנן ויתיב וקאמר משמיה דשמואל זאת אומרת הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר (א״ל רבי יוחנן) הדר ביה שמואל מההיא

וממאי דמההיא הדר ביה דלמא מהא הדר לא מההיא הדר ביה כדרבא דאמר רבא הקדש שלא מדעת כהדיוט מדעת דמי

אמר רבא הני שקולאי דתברו חבית׳ דחמרא לחנוואה ביומא דשוקא מיזדבנא בה׳ בשאר יומי מיזדבנא בארבע אהדרו ליה ביומא דשוקא מהדרו ליה חביתא דחמרא בשאר יומי מהדרו ליה ה׳

ולא אמרן אלא דלא ה״ל חמרא לזבוני אבל ה״ל חמרא לזבוני הא איבעי ליה לזבוני

ומנכי ליה אגר טירחיה ודמי ברזנייתא:

דף ק עמוד א

מתני׳ המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר עד שלא מכרתי וזה אומר משלקחתי יחלוקו

היו לו ב׳ עבדים אחד גדול ואחד קטן וכן ב׳ שדות אחת גדולה ואחת קטנה

הלוקח אומר גדול לקחתי והלה אומר איני יודע זכה בגדול

המוכר אומר קטן מכרתי והלה אומר איני יודע אין לו אלא קטן

זה אומר גדול וזה אומר קטן ישבע המוכר שהקטן מכר

זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו:

גמ׳ אמאי יחלוקו וליחזי ברשות דמאן קיימא וליהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה

א״ר חייא בר אבין אמר שמואל בעומדת באגם שפחה נמי דקיימא בסימטא

ונוקמא אחזקת דמרא קמא וליהוי אידך המע״ה

הא מני סומכוס היא דאמר ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה

אימור דאמר סומכוס בשמא ושמא בברי וברי מי אמר

אמר רבה בר רב הונא אין אמר סומכוס אפילו בברי וברי

רבא אמר לעולם כי אמר סומכוס שמא ושמא אבל ברי וברי לא אמר ותני זה אומר שמא עד שלא מכרתי וזה אומר שמא משלקחתי

תנן זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו

בשלמא לרבא מדסיפא שמא ושמא רישא נמי שמא ושמא אלא לרבה בר רב הונא דאמר אין אמר סומכוס אפילו ברי וברי השתא ברי וברי אמר יחלוקו שמא ושמא מיבעיא

אי משום הא לא איריא תנא סיפא לגלויי רישא שלא תאמר רישא שמא ושמא אבל ברי וברי לא תנא סיפא שמא ושמא מכלל דרישא ברי וברי ואפ״ה יחלוקו

תנן זה אומר גדול וזה אומר קטן ישבע המוכר שקטן מכר

בשלמא לרבא דאמר כי אמר סומכוס שמא ושמא אבל ברי וברי לא אמר מש״ה ישבע אלא לרבה בר רב הונא דאמר אין אמר סומכוס אפילו ברי וברי אמאי ישבע מוכר יחלוקו מיבעי ליה

מודה סומכוס היכא דאיכא שבועה דאורייתא כדבעינן למימר לקמן:

היו לו ב׳ עבדים אחד גדול ואחד קטן [וכו׳]: אמאי ישבע מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו

ועוד הילך הוא

ועוד אין נשבעין על העבדים

אמר רב בטוענו דמי דמי עבד גדול דמי עבד קטן דמי שדה גדולה דמי שדה קטנה

ושמואל אמר בטוענו כסות עבד גדול כסות עבד קטן עומרי שדה גדולה עומרי שדה קטנה

דף ק עמוד ב

כסות מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו כדאמר רב פפא בדיילפי הכא נמי בדיילפי

קשיא ליה לרבי הושעיא מידי כסות קתני עבד קתני

אלא א״ר הושעיא כגון שטענו עבד בכסותו ושדה בעומריה ואכתי כסות מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו א״ר פפא בדיילפי

קשיא ליה לרב ששת זוקקין אתא לאשמועינן תנינא זוקקין הנכסים שאין להן אחריות את הנכסים שיש להן אחריות לישבע עליהן

אלא אמר רב ששת הא מני ר״מ היא דאמר עבדא כמטלטלין דמי

ואכתי מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו סבר לה כר״ג דתנן טענו חטים והודה שעורים פטור ר״ג מחייב

אכתי הילך הוא אמר רבא עבדא דקטע לידיה ושדה שחפר בה בורות שיחין ומערות

והא ר״מ איפכא שמעינן ליה דתנן גזל בהמה והזקינה עבדים והזקינו משלם כשעת הגזילה ר״מ אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך

הא לא קשיא כדמחליף רבה בר אבוה ותני רבי מאיר אומר משלם כשעת הגזילה וחכ״א אומר לו בעבדים הרי שלך לפניך

אלא ממאי דסבר ר״מ מקשינן קרקע לעבד מה עבד נשבעין אף קרקע נשבעין דלמא אעבד הוא דנשבעין אבל אקרקע לא

לא ס״ד דתניא המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה

זה אומר ברשותי וזה שותק זכה

זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו

זה אומר ברשותי וזה אומר ברשותי ישבע המוכר שברשותו ילדה לפי שכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין דברי ר״מ וחכ״א אין נשבעין לא על העבדים ולא על הקרקעות

לאו מכלל דר״מ סבר נשבעין

ממאי דלמא כשם קאמרו ליה כי היכי דאודית לן בקרקעות אודי לן נמי בעבדים

תדע דתנן ר״מ אומר יש דברים. שהן כקרקע ואינן כקרקע ואין חכמים מודים לו כיצד י׳ גפנים טעונות מסרתי לך והלה אומר אינן אלא חמש ר״מ מחייב וחכ״א כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע

וא״ר יוסי בר חנינא ענבים העומדות ליבצר איכא בינייהו דמר סבר כבצורות דמיין ומר סבר לאו כבצורות דמיין

אלא לעולם כדרבי הושעיא ודקשיא לך זוקקין איצטריך סד״א כסות עבד כעבד דמי עומרי שדה כשדה דמי קמ״ל:

זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו: הא מני סומכוס היא דאמר ממון המוטל בספק חולקין

אימא סיפא זה אומר ברשותי וזה אומר ברשותי ישבע המוכר שברשותו ילדה ולרבה בר רב הונא דאמר אין אמר סומכוס אפילו ברי וברי אמאי ישבע מוכר יחלוקו מיבעיא

מודה סומכוס היכא דאיכא שבועה דאורייתא ודקטעה לידה כדרבא:

מתני׳ המוכר זיתיו לעצים ועשו פחות מרביעית לסאה הרי אלו של בעל הזיתים

עשו רביעית לסאה זה אומר זיתי גדלו וזה אומר ארצי גדלה יחלוקו

שטף נהר זיתיו ונתנם לתוך שדה חבירו זה אומר זיתי גדלו וזה אומר ארצי גדלה יחלוקו:

גמ׳ ה״ד אי דאמר ליה קוץ לאלתר אפילו פחות מרביעית נמי לבעל הקרקע אי דאמר ליה כל אימת דבעית קוץ אפילו רביעית נמי לבעל זיתים

לא צריכא דאמר ליה סתמא פחות מרביעית לא קפדי אינשי רביעית קפדי אינשי

א״ר שמעון בן פזי ורביעית שאמרו

דף קא עמוד א

חוץ מן ההוצאה:

שטף נהר זיתיו: אמר עולא אמר ריש לקיש לא שנו אלא שנעקרו בגושיהן ולאחר שלש

אבל בתוך שלש הכל של בעל הזיתים דאמר ליה אי את נטעת בתוך שלש מי הוה אכלת

ולימא ליה אי אנא נטעי לאחר שלש הוה אכילנא ליה כוליה השתא קאכלת פלגא בהדאי

אלא כי אתא רבין אמר ריש לקיש לא שנו אלא שנעקרו בגושיהן ובתוך שלש אבל לאחר שלש הכל לבעל הקרקע דאמר ליה אי אנא נטעי לאחר שלש מי לא הוה אכילנא ליה כוליה

ולימא ליה אי את נטעת בתוך שלש לא הוה אכלת השתא קא אכלת פלגא בהדאי משום דאמר ליה אי אנא נטעי הוה קטיני וזרענא תחותייהו סילקא וירקא

תנא אמר הלה זיתיי אני נוטל אין שומעין לו מאי טעמא אמר רבי יוחנן משום ישוב ארץ ישראל אמר ר׳ ירמיה כגון דא צריכא רבה

תנן התם ר׳ יהודה אומר המקבל שדה אבותיו מן הנכרי מעשר ונותן לו

סברוה מאי שדה אבותיו ארץ ישראל ואמאי קרו לה שדה אבותיו שדה אברהם יצחק ויעקב

וקסבר אין קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר

ומקבל כחוכר דמי מה חוכר בין עבד ובין לא עבד בעי עשורי ומיתן ליה דכי פורע חובתו דמי אף מקבל נמי כי פורע חובתו דמי מעשר ונותן לו

א״ל רב כהנא לרב פפי ואמרי לה לרב זביד אלא הא דתניא רבי יהודה אומר המקבל שדה אבותיו ממציק נכרי מעשר ונותן לו מאי איריא מציק אפילו אין מציק נמי

אלא לעולם יש קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר ומקבל לאו כחוכר דמי

ומאי שדה אבותיו שדה אבותיו ממש ולדידיה הוא דקנסוה רבנן דאיידי דחביבא עליה טפי ואזיל מקבל לה אבל איניש דעלמא לא

ולדידיה מ״ט קנסוה רבנן אמר ר׳ יוחנן כדי שתהא ברה בידו

אמר רבי ירמיה כגון דא צריכא רבה

איתמר היורד לתוך שדה חבירו ונטעה שלא ברשות אמר רב שמין לו וידו על התחתונה ושמואל אמר אומדין כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו לנוטעה

אמר רב פפא ולא פליגי כאן בשדה העשויה ליטע כאן בשדה שאינה עשויה ליטע

והא דרב לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דההוא דאתא לקמיה דרב א״ל זיל שום ליה א״ל לא בעינא א״ל זיל שום ליה וידו על התחתונה א״ל לא בעינא

לסוף חזייה דגדרה וקא מנטר לה א״ל גלית אדעתיך דניחא לך זיל שום ליה וידו על העליונה

איתמר היורד לתוך חורבתו של חבירו ובנאה שלא ברשותו ואמר לו עציי ואבניי אני נוטל רב נחמן אמר שומעין לו רב ששת אמר אין שומעין לו

מיתיבי רשב״ג אומר בית שמאי אומרים שומעין לו וב״ה אומרים אין שומעין לו לימא רב נחמן דאמר כב״ש

הוא דאמר כי האי תנא דתניא שומעין לו דברי ר׳ שמעון בן אלעזר ר׳ שמעון בן גמליאל אומר בית שמאי אומרים שומעין לו וב״ה אומרים אין שומעין לו

מאי הוי עלה א״ר יעקב אמר ר׳ יוחנן

דף קא עמוד ב

בבית שומעין לו בשדה אין שומעין לו

בשדה מ״ט משום ישוב א״י איכא דאמרי משום כחשא דארעא מאי בינייהו איכא בינייהו חוצה לארץ:

מתני׳ המשכיר בית לחבירו בימות הגשמים אינו יכול להוציאו מן החג ועד הפסח בימות החמה שלשים יום ובכרכים אחד ימות החמה ואחד ימות הגשמים שנים עשר חדש ובחנויות אחד עיירות ואחד כרכים שנים עשר חדש רשב״ג אומר חנות של נחתומים ושל צבעים שלש שנים:

גמ׳ מ״ש ימות הגשמים דכי אגר איניש ביתא בימות הגשמים אגר לכולהו ימות הגשמים ימות החמה נמי דכי אגר איניש ביתא לכולהו ימות החמה אגר אלא בימות הגשמים היינו טעמא דלא שכיח ביתא למיגר

אימא סיפא בכרכים אחד ימות החמה ואחד ימות הגשמים שנים עשר חדש ואילו מלו ליה יומי שכירות בימות הגשמים מפיק ליה ואמאי הא לא שכיח ביתא למיגר

אמר רב יהודה להודיע קתני וה״ק המשכיר בית לחבירו סתם אין יכול להוציאו בימות הגשמים מחג ועד הפסח אלא א״כ הודיעו שלשים יום מעיקרא

תניא נמי הכי כשאמרו שלשים וכשאמרו שנים עשר חדש לא אמרו אלא להודיעו וכשם שמשכיר צריך להודיע כך שוכר צריך להודיע דאמר ליה אי אודעתן הוה טרחנא ומותיבנא ביה איניש מעליא

אמר רב אסי אם נכנס יום אחד בימות הגשמים אינו יכול להוציאו מן החג עד הפסח והא אנן שלשים יום קאמר הכי קאמר אם נכנס יום אחד בימות הגשמים מהני שלשים יום אינו יכול להוציאו מן החג ועד הפסח

אמר רב הונא ואם בא לרבות בדמיה מרבה א״ל רב נחמן האי לנקטיה בכובסיה דלשבקיה לגלימא לא צריכא דאייקור בתי:

פשיטא נפל ליה ביתא א״ל לא עדיפת מינאי

זבניה או אורתיה או יהביה במתנה א״ל לא עדיפת מגברא דאתית מיניה

כלליה לבריה חזינן אי הוה אפשר לאודועיה איבעי ליה לאודועיה ואי לא א״ל לא עדיפת מינאי

ההוא גברא דזבן ארבא דחמרא לא אשכח דוכתא לאותוביה אמר לה לההיא איתתא אית לך דוכתא לאוגרי אמרה ליה לא אזל קדשה יהבה ליה דוכתא לעייליה אזל לביתיה כתב לה גיטא שדר לה אזלא איהי אגרא שקולאי מיניה וביה אפיקתיה ואותביה בשבילא אמר רב הונא בריה דרב יהושע כאשר עשה כן יעשה לו גמולו ישוב בראשו

לא מיבעיא חצר דלא קיימא לאגרא אלא אפילו חצר דקיימא לאגרא אמרה ליה לכ״ע ניחא לי לאוגורי ולך לא ניחא לי דדמית עלי כי אריא ארבא:

רשב״ג אומר של נחתומים ושל צבעין שלש שנים: תנא מפני שהקיפן מרובה:

מתני׳ המשכיר בית לחבירו המשכיר חייב בדלת בנגר ובמנעול ובכל דבר שמעשה אומן אבל דבר שאינו מעשה אומן השוכר עושהו

הזבל של בעל הבית ואין לשוכר אלא היוצא מן התנור ומן הכירים בלבד:

גמ׳ תנו רבנן המשכיר בית לחבירו משכיר חייב להעמיד לו דלתות לפתוח לו חלונות לחזק לו תקרה לסמוך לו קורה ושוכר חייב לעשות לו סולם לעשות לו מעקה לעשות לו מרזב ולהטיח את גגו

בעו מיניה מרב ששת מזוזה על מי מזוזה האמר רב משרשיא מזוזה חובת הדר היא אלא מקום מזוזה על מי

אמר להו רב ששת תניתוה דבר שאין מעשה אומן השוכר עושהו והאי נמי לאו מעשה אומן הוא אפשר הוא

דף קב עמוד א

בגובתא דקניא

ת״ר המשכיר בית לחבירו על השוכר לעשות לו מזוזה וכשהוא יוצא לא יטלנה בידו ויוצא ומנכרי נוטלה בידו ויוצא ומעשה באחד שנטלה בידו ויצא וקבר אשתו ושני בניו

מעשה לסתור אמר רב ששת אריש׳א:

הזבל של בעל הבית ואין לשוכר אלא היוצא מן התנור ומן הכירים בלבד: במאי עסקינן אילימא בחצר דאגיר ליה לשוכר ותורי דשוכר אמאי של בעה״ב אלא בחצר דלא אגירא לשוכר ותורי דמשכיר פשיטא

לא צריכא בחצר דמשכיר ותורי דאתו מעלמא קמו בה

מסייע ליה לר׳ יוסי ברבי חנינא דא״ר יוסי ברבי חנינא חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו

מיתיבי אם אמר כל מציאות שיבאו לתוכו היום תקנה לי חצרי לא אמר כלום ואם איתא להא דא״ר יוסי בר׳ חנינא חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו אמאי לא אמר כלום

הכא במאי עסקינן בחצר שאינה משתמרת

אי הכי אימא סיפא יצא לו שם מציאה בעיר דבריו קיימין ואי בחצר שאינה משתמרת כי יצא לו שם מציאה בעיר מאי הוי

כיון דיצא לו שם מציאה בעיר מיבדל בדילי אינשי מינה והויא לה כחצר המשתמרת

מיתיבי זבל היוצא מן התנור ומן הכירים והקולט מן האויר הרי הוא שלו ושברפת ושבחצר של בעל הבית ואם איתא להא דר׳ יוסי בר׳ חנינא דאמר חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו קולט מאויר אמאי הרי הוא שלו אויר חצרו הוא

אמר אביי במדביק כלי בשולי פרה

רבא אמר אויר שאין סופו לנוח לאו כמונח דמי

ומי פשיטא ליה לרבא והא מיבעי בעי לה דבעי רבא זרק ארנקי בפתח זה ויצאתה בפתח זה מהו אויר שאין סופו לנוח כמונח דמי או לאו כמונח דמי

התם לא מיפסק ולא מידי הכא מיפסק כלי

ושברפת ושבחצר הרי אלו של בעל הבית תרתי

אמר אביי הכי קאמר ושברפת שבחצר הרי אלו של בעל הבית אמר רב אשי זאת אומרת המשכיר חצירו סתם לא השכיר רפת שבה

מיתיבי יוני שובך ויוני עלייה חייבות בשילוח ואסורות בגזל מפני דרכי שלום

ואם איתא להא דאמר רבי יוסי בר׳ חנינא חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו קרי כאן (דברים כב, ו) כי יקרא פרט למזומן

אמר רבא ביצה ביציאת רובה הוא דאיחייבה לה בשילוח ומיקנא לא קניא עד דנפלה לחצרו וכי קתני חייבות בשילוח מקמי דתיפול לחצירו

אי הכי אמאי אסורות משום גזל אאמן

ואיבעית אימא לעולם אביצים ומדנפיק רובה דעתיה עילוה

והשתא דאמר רב יהודה אמר רב אסור לזכות בביצים כל זמן שהאם רובצת עליהם שנאמר (דברים כב, ז) שלח תשלח את האם והדר את הבנים תקח לך אפי׳ תימא דנפלה לה לחצרו כל היכא דאיהו מצי זכי ליה חצרו זכיא ליה וכל היכא דאיהו לא מצי זכי ליה חצרו נמי לא זכיא ליה

א״ה אסורות בגזל מפני דרכי שלום אי דשלחה גזל מעליא הוא אי דלא שלחה הא בעי שלוחה

בקטן דלאו בר שילוח הוא קטן בר דרכי שלום הוא ה״ק אביו של קטן חייב להחזיר לו מפני דרכי שלום:

מתני׳ המשכיר בית לחבירו לשנה נתעברה השנה נתעברה לשוכר השכיר לו לחדשים נתעברה השנה נתעברה למשכיר

מעשה בציפורי באחד ששכר מרחץ מחבירו בשנים עשר זהב לשנה מדינר זהב לחדש

דף קב עמוד ב

ובא מעשה לפני רבן שמעון בן גמליאל ולפני ר׳ יוסי ואמרו יחלוקו את חדש העיבור:

גמ׳ מעשה לסתור חסורי מחסרא והכי קתני ואם אמר לו בשנים עשר זהובים לשנה מדינר זהב לחדש יחלוקו ומעשה נמי בציפורי באחד ששכר מרחץ מחבירו בשנים עשר זהובים לשנה מדינר זהב לחדש ובא מעשה לפני רבן שמעון ב״ג ולפני ר׳ יוסי ואמרו יחלוקו את חדש העיבור

אמר רב אי הואי התם הוה יהיבנא ליה כוליה למשכיר

מאי קא משמע לן תפוס לשון אחרון

הא אמר רב חדא זימנא דאמר רב הונא אמרי בי רב אסתירא מאה מעי מאה מעי מאה מעי אסתירא אסתירא

אי מהתם הוה אמינא פרושי קא מפרש קמשמע לן

ושמואל אמר בבא באמצע חדש עסקינן אבל בא בתחלת חדש כוליה למשכיר בא בסוף חדש כוליה לשוכר

מי אמר שמואל לא אמרינן תפוס לשון אחרון והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו כור בשלשים אני מוכר לך יכול לחזור בו אפילו בסאה אחרונה כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה

התם טעמא מאי משום דתפיס הכא נמי קא תפיס

ורב נחמן אמר קרקע בחזקת בעליה קיימת מאי קמ״ל תפוס לשון אחרון היינו דרב אע״ג דאפיך מיפך

בעו מיניה מרבי ינאי שוכר אמר נתתי ומשכיר אומר לא נטלתי על מי להביא ראיה

אימת אי בתוך זמנו תנינא אי לאחר זמנו תנינא דתנן מת האב בתוך שלשים יום בחזקת שלא נפדה עד שיביא ראיה שנפדה לאחר שלשים יום בחזקת שנפדה עד שיאמרו לו שלא נפדה

לא צריכא ביומא דמשלם זמניה מי עביד איניש דפרע ביומא דמשלם זמניה או לא

אמר להו ר׳ יוחנן תניתוה

דף קג עמוד א

שכיר בזמנו נשבע ונוטל

שכיר הוא דרמו רבנן שבועה עליה משום דבעל הבית טרוד בפועליו אבל הכא שוכר מהימן בשבועה

אמר רבא אמר רב נחמן האי מאן דאוגר ליה ביתא לחבריה לעשר שנין וכתב ליה שטרא וא״ל נקיטת חמש שנין מהימן א״ל רב אחא מדפתי לרבינא אלא מעתה אוזפיה מאה זוזי בשטרא וא״ל פרעתיך פלגא ה״נ דמהימן

א״ל הכי השתא התם שטר לגוביינא קאי אם איתא דפרעיה איבעי ליה למכתבא אגביה א״נ מיכתב עליה תברא אבל הכא אמר ליה האי דכתיבי לך שטרא כי היכי דלא תחזק עליה

אמר רב נחמן שואל אדם בטובו לעולם

אמר רב מרי ברה דבת שמואל והוא דקני מיניה

אמר רב מרי בריה דרב אשי ומהדר ליה קתיה

אמר רבא האי מאן דאמר ליה לחבריה אושלן מרא למירפק ביה האי פרדיסא רפיק ביה ההוא פרדיסא פרדיסא רפיק ביה כל פרדיסא דבעי פרדיסי רפיק ואזיל כל פרדיסי דאית ליה ומהדר ליה קתיה

אמר רב פפא האי מאן דאמר ליה לחבריה אושלן האי גרגותא ונפלה לא בני לה גרגותא ונפלה בני לה בי גרגותא כרי ואזיל כמה גרגותי בארעיה עד דמתרמי ליה וצריך למיקני מיניה:

מתני׳ המשכיר בית לחבירו ונפל חייב להעמיד לו בית היה קטן לא יעשנו גדול גדול לא יעשנו קטן אחד לא יעשנו שנים שנים לא יעשנו אחד לא יפחות מן החלונות ולא יוסיף עליהם אלא מדעת שניהם:

גמ׳ היכי דמי אי דאמר ליה בית זה נפל אזל ליה אי דאמר ליה בית סתם אחד אמאי לא יעשנו שנים קטן אמאי לא יעשנו גדול

אמר ריש לקיש דאמר ליה בית שאני משכיר לך מדת ארכו כך וכך

אי הכי מאי למימרא

אלא כי אתא רבין אמר ריש לקיש דאמר ליה בית כזה אני משכיר לך ואכתי מאי למימרא לא צריכא דקאי אגודא דנהרא מהו דתימא מאי כזה דקאי אגודא דנהרא קמ״ל:

הדרן עלך השואל

מתני׳ **המקבל** שדה מחבירו מקום שנהגו לקצור יקצור לעקור יעקור לחרוש אחריו יחרוש הכל כמנהג המדינה כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש כשם שחולקין ביין כך חולקין

דף קג עמוד ב

בזמורות ובקנים ושניהם מספקין את הקנים:

גמ׳ תנא מקום שנהגו לקצור אינו רשאי לעקור לעקור אינו רשאי לקצור ושניהם מעכבין זה על זה

לקצור אינו רשאי לעקור האי אמר בעינא דתתבן לי ארעאי והאי אמר לא מצינא לעקור אינו רשאי לקצור האי אמר בעינא דתינקר ארעאי והאי אמר בעינא תיבנא

ושניהם מעכבין זה על זה למה לי מה טעם קאמר מה טעם לקצור אינו רשאי לעקור לעקור אינו רשאי לקצור משום דשניהם מעכבין זה על זה:

לחרוש אחריו יחרוש: פשיטא לא צריכא באתרא דלא מנכשי ואזל איהו ונכיש מהו דתימא אמר ליה האי דנכישנא אדעתא דלא כריבנא לה קמ״ל דאיבעי ליה לפרושי ליה:

הכל כמנהג המדינה: הכל לאתויי מאי לאתויי הא דת״ר מקום שנהגו להשכיר אילנות על גבי קרקע משכירין מקום שאין נהגו להשכיר אין משכירין

מקום שנהגו להשכיר משכירין פשיטא לא צריכא דכ״ע יהבי בתילתא ואזל איהו ויהביה בריבעא מהו דתימא דאמר ליה האי דבצרי לך אדעתא דלא יהיבנא לך באילנות קמ״ל דאיבעי ליה לפרושי ליה:

מקום שנהגו שלא להשכיר אין משכירין: פשיטא לא צריכא דכ״ע מקבלי בריבעא ואזל איהו וקיבלה בתילתא מהו דתימא א״ל האי דטפאי לך אדעתא דיהבת לי באילנות קמ״ל דאיבעי ליה לפרושי ליה:

כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש: אמר רב יוסף בבבל נהיגו דלא יהיבי תיבנא לאריסא למאי נפקא מינה דאי איכא איניש דיהיב עין יפה הוא ולא גמרינן מיניה

אמר רב יוסף בוכרא וטפתא וארכבתא וקני דחיזרא דבעל הבית וחיזרא גופיה דאריסא כללא דמילתא כל עיקר בלמא דבעל הבית נטירותא יתירתא דאריסא ואמר רב יוסף מרא וזבילא ודוולא וזרנוקא דבעל הבית אריסא עביד בי יאורי:

כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות ובקנים: קנים מאי עבידתייהו אמרי דבי רבי ינאי קנים המוחלקין שבהן מעמידין את הגפנים:

ושניהם מספקין את הקנים: למה לי מה טעם קאמר מה טעם שניהם חולקין בקנים משום דשניהם מספקין את הקנים:

מתני׳ המקבל שדה מחבירו והיא בית השלחין או בית האילן יבש המעין ונקצץ האילן אינו מנכה לו מן חכורו אם אמר לו חכור לי שדה בית השלחין זו או שדה בית האילן זה יבש המעין ונקצץ האילן מנכה לו מן חכורו:

גמ׳ היכי דמי אילימא דיבש נהרא רבה אמאי אינו מנכה לו מן חכורו נימא ליה מכת מדינה היא אמר רב פפא דיבש נהרא זוטא דאמר ליה

דף קד עמוד א

איבעי לך לאתויי בדוולא

אמר רב פפא הני תרתי מתניתא קמייתא משכחת לה בין בחכרנותא בין בקבלנותא מכאן ואילך דאיתא בקבלנותא ליתא בחכרנותא ודאיתא בחכרנותא ליתא בקבלנותא:

אם אמר לו חכור לי שדה בית השלחין זה [וכו׳]: ואמאי לימא ליה שמא בעלמא אמרי לך מי לא תניא האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך אע״פ שאין בו אלא לתך הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמתקרי בית כור

כרמא אני מוכר לך אע״פ שאין בו גפנים הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמתקרי כרמא פרדס אני מוכר לך אע״פ שאין בו רמונים הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמתקרי פרדסא אלמא אמר ליה שמא בעלמא אמרי לך הכא נמי נימא ליה שמא בעלמא אמרי לך

אמר שמואל לא קשיא הא דאמר ליה מחכיר לחוכר הא דאמר ליה חוכר למחכיר אמר ליה מחכיר לחוכר שמא בעלמא א״ל א״ל חוכר למחכיר קפידא

רבינא אמר אידי ואידי דא״ל מחכיר לחוכר מדקאמר זה מכלל דקאי בגוה עסקינן בית השלחין למה ליה למימר דקאמר ליה בית השלחין כדקיימא השתא:

מתני׳ המקבל שדה מחבירו והובירה שמין אותה כמה ראויה לעשות ונותן לו שכך כותב לו אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא:

גמ׳ ר״מ היה דורש לשון הדיוט דתניא ר״מ אומר אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא

רבי יהודה היה דורש לשון הדיוט דתניא ר׳ יהודה אומר אדם מביא קרבן עשיר על אשתו וכן כל קרבן וקרבן שהיא חייבת שכך כותב לה אחריות דאית ליך עלי מן קדמת דנא

הלל הזקן היה דורש לשון הדיוט דתניא אנשי אלכסנדריא היו מקדשין את נשותיהם ובשעת כניסתן לחופה באין אחרים וחוטפים אותם מהן ובקשו חכמים לעשות בניהם ממזרים

אמר להן הלל הזקן הביאו לי כתובת אמכם הביאו לו כתובת אמן ומצא שכתוב בהן לכשתכנסי לחופה הוי לי לאינתו ולא עשו בניהם ממזרים

ר״י בן קרחה היה דורש לשון הדיוט דתניא ר״י בן קרחה אומר המלוה את חבירו לא ימשכננו יותר מחובו שכך כותב לו תשלומתא דאית לך עלי כל קבל דיכי

טעמא דכתב ליה הכי הא אי לא כתב ליה הכי לא קניא והא אמר רבי יוחנן משכנו והשיב לו המשכון ומת שומטו מעל גבי בניו

דף קד עמוד ב

אהני כתיבה לגירעון

ר׳ יוסי היה דורש לשון הדיוט דתניא רבי יוסי אומר מקום שנהגו לעשות כתובה מלוה גובה מלוה לכפול גובה מחצה

נהרבלאי גבו תילתא מרימר מגבי נמי שבחא

א״ל רבינא למרימר והתניא לכפול גובה מחצה לא קשיא הא דקני מיניה הא דלא קני מיניה

רבינא משבח וכתיב לברתיה אמרו ליה נקני מיניה דמר אמר להו אי מקנא לא מיכפל אי מיכפל לא מיקנא

ההוא גברא דאמר להו הבו לה ארבע מאה זוזי לברתי בכתובתה שלח רב אחא בריה דרב אויא לקמיה דרב אשי ארבע מאה דאינון תמני מאה או ארבע מאה זוזי דאינון מאתן אמר רב אשי חזינן אי אמר הבו לה ארבע מאה זוזי דאינון תמני מאה אי אמר כתובו לה ארבע מאה זוזי דאינון מאתן

איכא דאמרי אמר רב אשי חזינן אי אמר לכתובתה ארבע מאה זוזי דאינון תמני מאה ואי אמר בכתובתה ארבע מאה זוזי דאינון מאתן

ולא היא לא שנא דאמר לכתובתה ולא שנא דאמר בכתובתה ארבע מאה זוזי דאינון מאתן עד דאמר הבו לה סתמא

ההוא גברא דקבל ארעא מחבריה אמר אי מוברנא לה יהיבנא לך אלפא זוזי אוביר תילתא אמרי נהרדעי דינא הוא דיהיב ליה תלת מאה ותלתין ותלתא ותילתא רבא אמר אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא

ולרבא מ״ש מהא דתנן אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא התם לא קא גזים הכא כיון דקאמר מילתא יתירתא גוזמא בעלמא הוא דקגזים

ההוא גברא דקביל ארעא לשומשמי זרעה חיטי עבדא חיטי כשומשמי סבר רב כהנא למימר מנכי ליה כחשא דארעא

אמר ליה רב אשי לרב כהנא אמרי אינשי כחשא ארעא ולא לכחוש מרה

ההוא גברא דקביל ארעא לשומשמי זרעא חיטי עבדא חיטי טפי מן שומשמי סבר רבינא למימר יהיב ליה שבחא דביני ביני אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא אטו הוא אשבח ארעא לא אשבחה

אמרי נהרדעי האי עיסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון עבוד רבנן מילתא דניחא ליה ללוה וניחא ליה למלוה

השתא דאמרינן פלגא מלוה אי בעי למשתי ביה שכרא שפיר דמי רבא אמר להכי קרו ליה עיסקא דאמר ליה כי יהבינא לך לאיעסוקי ביה ולא למשתי ביה שכרא

אמר רב אידי בר אבין ואם מת נעשה מטלטלין אצל בניו רבא אמר להכי קרו ליה עיסקא דאם מת לא יעשה מטלטלין אצל בניו

אמר רבא חדא עיסקא ותרי שטרי פסידא דמלוה

דף קה עמוד א

תרי עיסקי וחד שטרא פסידא דלוה

ואמר רבא האי מאן דקביל עיסקא מן חבריה ופסיד טרח ומלייה ולא אודעיה לא מצי אמר ליה דרי מהיאך פסידא בהדאי משום דאמר ליה... להכי טרחת למליותיה כי היכי דלא ליקרו לך מפסיד עיסקי

ואמר רבא הני בי תרי דעבדי עיסקא בהדי הדדי ורווח וא״ל חד לחבריה תא ליפלוג אי א״ל אידך נרווח טפי דינא הוא דמעכב ואי א״ל הב לי פלגא דרווחא אמר ליה רווחא לקרנא משתעבד

ואי א״ל הב לי פלג׳ רווחא ופלגא קרנא אמר ליה עיסקא להדדי משועבד ואי א״ל נפלוג רווחא ונפלוג קרנא ואי מטי לך פסידא דרינא בהדך א״ל לא מזלא דבי תרי עדיף:

מתני׳ המקבל שדה מחבירו ולא רצה לנכש ואמר לו מה איכפת לך הואיל ואני נותן לך את חכירך אין שומעין לו מפני שיכול לומר לו למחר אתה יוצא ממנה ומעלת לפני עשבים:

גמ׳ אי א״ל לבתר הכי כריבנא לה אמר ליה חטי מעלייתא בעינא ואי א״ל זביננא לך חטי משוקא א״ל חטי דארעאי בעינא ואי א״ל מנכישנא לך שיעור מנתיך א״ל קא מנסבת שם רע לארעאי

והתנן מפני שמעלת לפני עשבים אלא משום דא״ל בזרא דנפל נפל:

מתני׳ המקבל שדה מחבירו ולא עשתה אם יש בה כדי להעמיד כרי חייב לטפל בה א״ר יהודה מאי קצבה בכרי אלא אם יש בה כדי נפילה:

גמ׳ ת״ר המקבל שדה מחבירו ולא עשתה אם יש בה כדי להעמיד כרי חייב לטפל בה שכך כותב לו אנא אוקים ואניר ואזרע ואחצוד ואעמר ואדוש ואידרי ואוקים כריא קדמך ותיתי אנת ותיטול פלגא ואנא בעמלי ובנפקות ידי פלגא

וכמה כדי להעמיד בה כרי א״ר יוסי בר׳ חנינא כדי שתעמוד בו הרחת איבעיא להו רחת היוצא מהאי גיסא להאי גיסא מאי

ת״ש א״ר אבהו לדידי מפרשא לי מיניה דר׳ יוסי בר׳ חנינא כל שאין כונס שלו רואה פני החמה איתמר לוי אמר שלש סאין דבי רבי ינאי אמרי סאתים אמר ר״ל סאתים שאמרו חוץ מן ההוצאה

תנן התם פריצי זיתים וענבים ב״ש מטמאין וב״ה מטהרין

מאי פריצי זיתים אמר רב הונא רשעי זיתים אמר רב יוסף ומאי קראה (דניאל יא, יד) [ובני] פריצי עמך ינשאו להעמיד חזון ונכשלו ר״נ בר יצחק אמר מהכא (יחזקאל יח, י) והוליד בן פריץ שופך דם

וכמה פריצי זיתים ר׳ אלעזר אמר ארבעת קבין לקורה דבי ר׳ ינאי אמרי סאתים לקורה

ולא פליגי הא באתרא דמעיילי כורא באוללא הא באתרא דמעיילי תלתא כורין באוללא

תנו רבנן

דף קה עמוד ב

עלו באילן שכוחו רע ובסוכה שכוחה רע טמא

היכי דמי אילן שכוחו רע אמרי דבי ר׳ ינאי כל שאין בעיקרו לחוק רובע היכי דמי סוכה שכוחה רע אמר ר״ל כל שנחבאת בחזיונה

תנן התם המהלך בבית הפרס על גבי אבנים שיכול להסיט על האדם ועל הבהמה שכוחן רע טמא

ה״ד אדם שכוחו רע אמר ר״ל כל שרוכבו וארכבותיו נוקשות ה״ד בהמה שכוחה רע אמרי דבי ר׳ ינאי כל שרוכבה מטילה גללים

אמרי דבי ר׳ ינאי לתפלה ולתפילין ד׳ קבין

לתפלה מאי היא דתניא הנושא משאוי על כתיפו והגיע זמן תפלה פחות מד׳ קבין מפשילין לאחוריו ומתפלל ארבעה קבין מניח ע״ג קרקע ומתפלל

לתפילין מאי היא דתניא היה נושא משאוי על ראשו ותפילין בראשו אם היו תפילין רוצצות אסור ואם לאו מותר באיזו משאוי אמרו במשאוי של ארבעת קבין

תני רבי חייא המוציא זבל על ראשו ותפילין בראשו ה״ז לא יסלקם לצדדין ולא יקשרם במתניו מפני שהוא נוהג בהן מנהג בזיון אבל קושרם על זרועו במקום תפילין

משום דבי שילא אמרו אפילו מטפחת שלהן אסור להניח על הראש שיש בו תפילין וכמה אמר אביי אפילו רבעא דרבעא דפומבדיתא:

אמר ר׳ יהודה מאי קצבה בכרי אלא אם יש בו כדי נפילה: וכמה כדי נפילה ר׳ אמי אמר רבי יוחנן ארבעה סאין לכור רבי אמי דיליה אמר שמונת סאין לכור אמר ליה ההוא סבא לרב חמא בריה דרבה בר אבוה אסברה לך בשני דרבי יוחנן הוה שמינה ארעא בשני דרבי אמי הוה כחישא ארעא

תנן התם הרוח שפיזרה את העומרין אומדים אותה כמה לקט ראויה לעשות ונותן לעניים רשב״ג אומר נותן לעניים כדי נפילה

וכמה כדי נפילה כי אתא רב דימי אמר ר׳ אלעזר ואיתימא ר׳ יוחנן ארבעת קבין לכור בעי רבי ירמיה לכור זרע או לכור תבואה למפולת יד או למפולת שוורים

ת״ש דכי אתי רבין א״ר אבוה א״ר אלעזר ואמרי לה אמר ר׳ יוחנן ארבעת קבין לכור זרע ועדיין תיבעי לך למפולת יד או למפולת שוורים תיקו:

מתני׳ המקבל שדה מחבירו ואכלה חגב או נשדפה אם מכת מדינה היא מנכה לו מן חכורו אם אינה מכת מדינה אין מנכה לו מן חכורו ר׳ יהודה אומר אם קיבלה הימנו במעות בין כך ובין כך אינו מנכה לו מחכורו:

גמ׳ ה״ד מכת מדינה אמר רב יהודה כגון דאישדוף רובא דבאגא עולא אמר כגון שנשתדפו ארבע שדות מארבע רוחותיה

אמר עולא בעו במערבא נשדף תלם אחד על פני כולה מאי נשתייר תלם אחד על פני כולה מהו אפסיקא בירא מאי אספסתא

דף קו עמוד א

מאי זרע אחר מאי חיטי לגבי שעורים כזרע אחר דמי או לא כל העולם כולו בשדפון ושלו בירקון אי נמי כל העולם כולו בירקון ושלו בשדפון מאי תיקו

אמר ליה זרעה חיטי ואזל הוא וזרעה שערי ואשתדוף רובא דבאגא ואשתדוף נמי הנך שערי דיליה מאי מי אמרינן דאמר ליה אילו זרעתה חיטי הוה נמי משתדפא או דלמא מצי אמר ליה אילו זרעתה חיטי הוה מקיים בי (איוב כב, כח) ותגזר אומר ויקם לך

מסתברא דאמר ליה אי זרעתה חיטי הוה מקיים בי ותגזר אומר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור

נשתדפו כל שדותיו של מחכיר ואשתדוף נמי הא בהדייהו ולא אשתדוף רובא דבאגא מאי מי אמרינן כיון דלא אשתדוף רובא דבאגא לא מנכי ליה או דלמא כיון דאשתדוף כולהו ארעתיה מצי אמר ליה האי משום לתך דידך הוא דהא משתדפו כל שדותיך

מסתברא דאמר ליה אי משום לתאי דידי הוה משתייר לי פורתא כדכתיב (ירמיהו מב, ב) כי נשארנו מעט מהרבה

נשתדפו כל שדותיו של חוכר ואשתדוף רובא דבאגא ואשתדוף נמי הא בהדייהו מאי מי אמרינן כיון דאשתדוף רובא דבאגא מנכי ליה או דלמא כיון דאשתדוף כולהו ארעתיה מצי אמר ליה משום לתך דידך הוא דהא משתדפו כל שדותיך מסתברא דאמר ליה משום לתאך הוא

אמאי הכא נמי נימא ליה אי משום לתאי דידי הוא הוה משייר לי פורתא דהוה מקיים בי כי נשארנו מעט מהרבה משום דאמר ליה אי הוה חזית לאישתיורי לך מידי הוה משתייר לך מדנפשך

מיתיבי היתה שנת שדפון וירקון או שביעית או שהיו שנים כשני אליהו אינו עולה לו מן המנין

קתני שדפון וירקון דומיא דשנים כשני אליהו מה שני אליהו דלא הוי תבואה כלל אף הכא נמי דלא הוי תבואה כלל אבל דאיכא תבואה סלקא ליה ולא קאמרינן מכת מדינה היא

אמר רב נחמן בר יצחק שאני התם דאמר קרא (ויקרא כה, טו) במספר שני תבואות ימכר לך שנים שיש בהן תבואה בעולם

אמר ליה רב אשי לרב כהנא אלא מעתה שביעית תעלה לו מן המנין דהא איכא תבואה בחוצה לארץ אמר ליה שביעית אפקעתא דמלכא היא

אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא אלא מעתה שביעית לא תעלה לו מן הגירוע אלמה תנן נותן סלע ופונדיון לשנה אמר ליה שאני התם דחזיא למישטחא בה פירי

אמר שמואל לא שנו אלא שזרעה וצמחה ואכלה חגב אבל לא זרעה כלל לא דאמר ליה אילו זרעתה הוה מקיים בי (תהלים לז, יט) לא יבשו בעת רעה ובימי רעבון ישבעו

מתיב רב ששת רועה שהיה רועה והניח עדרו ובא לעיר ובא זאב וטרף ובא ארי ודרס אין אומרים אילו היה שם היה מציל אלא אומדין אותו אם יכול להציל חייב ואם לאו פטור ואמאי נימא ליה אי הוית התם הוה מקיים בי (שמואל א יז, לו) גם את הארי גם את (את) הדוב הכה עבדך

משום דאמר ליה אי הוית חזית לאיתרחושי לך ניסא הוה איתרחיש לך ניסא כר׳ חנינא בן דוסא דמתיין עיזי דובי בקרנייהו ונימא ליה נהי דלניסא רבה לא הוה חזינא לניסא זוטא

דף קו עמוד ב

חזינא קשיא

תני חדא פעם ראשונה ושניה זורעה ושלישית אינו זורעה ותניא אידך שלישית זורעה רביעית אינו זורעה לא קשיא הא כרבי הא כרשב״ג

הא כרבי דאמר בתרי זימני הוי חזקה הא כרשב״ג דאמר בתלת זימני הוי חזקה

אמר ריש לקיש לא שנו אלא שזרעה וצמחה ואכלה חגב אבל זרעה ולא צמחה מצי אמר ליה בעל הקרקע כל ימי זרע זרעא לה ואזיל ועד אימת אמר רב פפא עד דאתו אריסי מדברא וקיימא כימה אריסייהו

מיתיבי רשב״ג משום ר״מ אומר וכן היה רבי שמעון בן מנסיא אומר כדבריו חצי תשרי מרחשון וחצי כסליו זרע

חצי כסליו טבת וחצי שבט חורף חצי שבט אדר וחצי ניסן קור חצי ניסן אייר וחצי סיון קציר חצי סיון תמוז וחצי אב קיץ חצי אב אלול וחצי תשרי חום

רבי יהודה מונה מתשרי ר״ש מונה ממרחשון

מאן מיקל בכולהו ר׳ שמעון וכולי האי לא קאמר לא קשיא הא דקבלה מיניה בחרפי הא דקבלה מיניה באפלי׃

רבי יהודה אומר אם קבלה ממנו במעות׃ ההוא גברא דקביל ארעא למיזרעה בהו תומי אגודא דנהר מלכא סבא בזוזי איסתכר נהר מלכא סבא אתא לקמיה דרבא אמר ליה נהר מלכא סבא לא עביד דמיסכר מכת מדינה היא זיל נכי ליה

אמרו ליה רבנן לרבא הא אנן תנן ר׳ יהודה אומר אם קבלה הימנו במעות בין כך ובין כך אינו מנכה לו מן חכורו אמר להו לית דחש לה לדר׳ יהודה׃

מתני׳ המקבל שדה מחבירו בעשרה כור חטים לשנה ולקתה נותן לו מתוכה היו חטיה יפות לא יאמר לו הריני לוקח מן השוק אלא נותן לו מתוכה׃

גמ׳ ההוא גברא דקביל ארעא לאספסתא בכורי דשערי עבדא אספסתא וחרשה וזרעה שערי ולקו הני שערי שלחה רב חביבא מסורא דפרת לקמיה דרבינא כי האי גונא מאי כי לקתה נותן לו מתוכה דמי או לא

אמר ליה מי דמי התם לא עבדא ארעא שליחותא דמרה הכא עבדא ארעא שליחותא דמרה

ההוא גברא דקבל פרדס מחבריה בעשר דני חמרא תקיף ההוא חמרא סבר רב כהנא למימר היינו מתני׳ לקתה נותן לו מתוכה אמר ליה רב אשי מי דמי התם לא עבדא ארעא שליחותא הכא עבדא ארעא שליחותא

ומודה רב אשי בעינבי דכדום ובשדה שלקתה בעומריה׃

מתני׳ המקבל שדה מחבירו לזרעה שעורים לא יזרענה חטים חטים יזרענה שעורים רשב״ג אוסר תבואה לא יזרענה קטנית קטנית יזרענה תבואה ורשב״ג אוסר׃

גמ׳ א״ר חסדא מ״ט דרשב״ג דכתיב (צפניה ג, יג) שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא בפיהם לשון תרמית

מיתיבי מגבת פורים לפורים ואין מדקדקין בדבר ואין העני רשאי ליקח מהן רצועה לסנדלו אא״כ התנה במעמד אנשי העיר דברי רבי יעקב שאמר משום ר״מ רשב״ג

דף קז עמוד א

מיקל

אמר אביי טעמא דרבן שמעון כדמר דאמר מר האי מאן דניחא ליה דתתבור ארעיה ליזרעה שתא חטי ושתא שערי שתא שתי ושתא ערב

ולא אמרן אלא דלא כריב ותני אבל כריב ותני לית לן בה:

תבואה לא יזרענה קטנית [וכו׳]: מתני ליה רב יהודה לרבין תבואה יזרענה קטנית א״ל והא אנן תנן תבואה לא יזרענה קטנית א״ל לא קשיא הא לן והא להו

א״ל רב יהודה לרבין בר ר״נ רבין אחי הני תחלי דבי כיתנא אין בהן משום גזל עומדות על גבולין יש בהן משום גזל

ואם הוקשו לזרע אפילו דבי כיתנא נמי יש בהם משום גזל מ״ט מאי דאפסיד אפסיד

א״ל רב יהודה לרבין בר ר״נ רבין אחי הני דילי דילך ודילך דילי נהוג בני מצרא אילן הנוטה לכאן לכאן והנוטה לכאן

לכאן דאיתמר אילן העומד על המיצר אמר רב הנוטה לכאן לכאן והנוטה לכאן לכאן ושמואל אמר חולקין

מיתיבי אילן העומד על המיצר יחלוקו תיובתא דרב תרגמא שמואל אליבא דרב בממלא כל המיצר כולו

אי הכי מאי למימרא לא צריכא דתלי טוניה לחד גיסא ואכתי מאי למימרא מהו דתימא דא״ל פלוג הכי קמ״ל דאמר ליה מאי חזית דפלגת הכי פלוג הכי

א״ל רב יהודה לרבין בר ר״נ רבין אחי לא תזבין ארעא דסמיכא למתא דא״ר אבהו אמר רב הונא אמר רב אסור לו לאדם שיעמוד על שדה חבירו בשעה שעומדת בקמותיה

איני והא אשכחינהו רבי אבא לתלמידיה דרב אמר להו מאי אמר רב בהני קראי (דברים כח, ג) ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך

ואמרו ליה הכי אמר רב ברוך אתה בעיר שיהא ביתך סמוך לבהכ״נ ברוך אתה בשדה שיהו נכסיך קרובים לעיר ברוך אתה בבואך שלא תמצא אשתך ספק נדה בשעת ביאתך מן הדרך ברוך אתה בצאתך שיהו צאצאי מעיך כמותך

ואמר להו ר׳ יוחנן לא אמר הכי אלא ברוך אתה בעיר שיהא בית הכסא סמוך לשולחנך אבל בהכ״נ לא ורבי יוחנן לטעמיה דאמר שכר פסיעות יש

ברוך אתה בשדה שיהו נכסיך משולשין שליש בתבואה שליש בזיתים ושליש בגפנים ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך שתהא יציאתך מן העולם כביאתך לעולם מה ביאתך לעולם בלא חטא אף יציאתך מן העולם בלא חטא

דף קז עמוד ב

לא קשיא הא דמהדר ליה שורא ורתקא הא דלא מהדר ליה שורא ורתקא

(דברים ז, טו) והסיר ה׳ ממך כל חולי אמר רב זו עין רב לטעמיה דרב סליק לבי קברי עבד מאי דעבד אמר תשעין ותשעה בעין רעה ואחד בדרך ארץ

ושמואל אמר זה הרוח שמואל לטעמיה דאמר שמואל הכל ברוח ולשמואל הא איכא הרוגי מלכות הנך נמי אי לאו זיקא עבדי להו סמא וחיי

ר׳ חנינא אמר זו צינה דא״ר חנינא הכל בידי שמים חוץ מצנים פחים שנאמר (משלי כב, ה) צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם

ר׳ יוסי בר חנינא אמר זו צואה דאמר מר צואת החוטם וצואת האוזן רובן קשה ומיעוטן יפה

ר׳ אלעזר אמר זו מרה תניא נמי הכי מחלה זו מרה ולמה נקרא שמה מחלה שהיא מחלה כל גופו של אדם דבר אחר מחלה ששמונים ושלשה חלאים תלוין במרה וכולן פת שחרית במלח וקיתון של מים מבטלתן

ת״ר י״ג דברים נאמרו בפת שחרית מצלת מן החמה ומן הצנה ומן הזיקין ומן המזיקין ומחכימת פתי וזוכה בדין ללמוד תורה וללמד ודבריו נשמעין ותלמודו מתקיים בידו

ואין בשרו מעלה הבל ונזקק לאשתו ואינו מתאוה לאשה אחרת והורגת כינה שבבני מעים וי״א אף מוציא את הקנאה ומכניס את האהבה

א״ל רבה לרבא בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי שיתין רהיטי רהוט ולא מטו לגברא דמצפרא כרך ואמרו רבנן השכם ואכול בקיץ מפני החמה ובחורף מפני הצינה

א״ל דכתיב (ישעיהו מט, י) לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכם שרב ושמש לא יכם שרב ושמש כיון דלא ירעבו ולא יצמאו

א״ל את אמרת לי מהתם ואנא אמינא לך מהכא (שמות כג, כה) ועבדתם את ה׳ אלהיכם וברך את לחמך ואת מימיך ועבדתם את ה׳ אלהיכם זו קריאת שמע ותפלה וברך את לחמך ואת מימיך זו פת במלח וקיתון של מים מכאן ואילך והסירותי מחלה מקרבך

א״ל רב יהודה לרב אדא משוחאה לא תזלזל במישחתא דכל פורתא ופורתא חזי לכורכמא רישקא א״ל רב יהודה לרב אדא משוחאה ד׳ אמות דאניגרא זלזל בהו דאנהרא לא תמשחנהו כלל

רב יהודה לטעמיה דאמר רב יהודה ארבע אמות דאניגרא לבני אניגרא דאנהרא דכולי עלמא

מכריז רבי אמי מלא כתפי נגדי בתרי עברי נהרא קוצו רב נתן בר הושעיא קץ שיתסר אמתא אתו עליה בני משרוניא דפנוהו הוא סבר כרשות הרבים ולא היא התם בעינן כולי האי הכא משום אמתוחי אשליהן הוא כמלא כתפי נגדי סגי

רבה בר רב הונא הוה ליה ההוא אבא אגודא דנהרא אמרו ליה ניקוץ מר אמר להו קוצו עילאי ותתאי והדר ניקוץ אנא היכי עביד הכי והכתיב (צפניה ב, א) התקוששו וקשו ואמר ריש לקיש קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים

התם אבא דבי פרזק רופילא הוה ואמר אי קייצו קייצנא ואי לא קייצו אמאי איקוץ דאי ממתחי להו אשלייהו מסתגי להו

דף קח עמוד א

ואי לא לא מיסתגי להו

רבה בר רב נחמן הוה קא אזיל בארבא חזא ההוא אבא דקאי אגודא דנהרא אמר להו דמאן אמרו ליה דרבה בר רב הונא אמר (עזרא ט, ב) ויד השרים והסגנים היתה במעל הזה ראשונה אמר להו קוצו קוצו

אתא רבה בר רב הונא אשכחיה דקייץ אמר מאן קצייה תקוץ ענפיה אמרי כולהו שני דרבה בר רב הונא לא אקיים ליה זרעא לרבה בר רב נחמן

אמר רב יהודה הכל לאיגלי גפא ואפילו מיתמי אבל רבנן לא מ״ט רבנן לא צריכי נטירותא לכריא דפתיא ואפילו מרבנן

ולא אמרן אלא דלא נפקא באוכלוזא אבל לאוכלוזא לא דרבנן לאו בני מיפק באוכלוזא נינהו

אמר רב יהודה לכריא דנהרא תתאי מסייעי עילאי עילאי לא מסייעי תתאי וחילופא במיא דמיטרא

תניא נמי הכי חמש גנות המסתפקות מים ממעין אחד ונתקלקל המעיין כולם מתקנות עם העליונה נמצאת התחתונה מתקנת עם כולן ומתקנת לעצמה וכן חמש חצרות שהיו מקלחות מים לביב אחד ונתקלקל הביב כולן מתקנות עם התחתונה נמצאת העליונה מתקנת עם כולן ומתקנת לעצמה

אמר שמואל האי מאן דאחזיק ברקתא דנהרא חציפא הוי סלוקי לא מסלקינן ליה והאידנא דקא כתבי פרסאי קני לך עד מלי צוארי סוסיא מיא סלוקי נמי מסלקינן ליה

אמר רב יהודה אמר רב האי מאן דאחזיק ביני אחי וביני שותפי חציפא הוי סלוקי לא מסלקינן ליה ורב נחמן אמר נמי מסלקינן ואי משום דינא דבר מצרא לא מסלקינן ליה

נהרדעי אמרי אפילו משום דינא דבר מצרא מסלקינן ליה משום שנאמר (דברים ו, יח) ועשית הישר והטוב בעיני ה׳

אתא אימליך ביה אמר ליה איזיל איזבון ואמר ליה זיל זבון צריך למיקנא מיניה או לא רבינא אמר לא צריך למיקנא מיניה נהרדעי אמרי צריך למיקנא מיניה והלכתא צריך למיקנא מיניה

השתא דאמרת צריך למיקנא מיניה אי לא קנו מיניה אייקור וזול ברשותיה

זבן במאה ושוי מאתן חזינא אי לכולי עלמא קא מוזילא ומזבין יהיב ליה מאה ושקיל ליה ואי לא יהיב ליה מאתן ושקיל ליה

זבן במאתן ושויא מאה סבור מינה מצי אמר ליה לתקוני שדרתיך ולא לעוותי אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי הכי אמרי נהרדעי משום דרב נחמן אין אונאה לקרקעות

זבין ליה גריוא דארעא במיצעא נכסיה חזינן אי עידית היא אי זיבורית היא זביניה זביני

דף קח עמוד ב

ואי לא איערומי קא מערים

מתנה לית בה משום דינא דבר מצרא אמר אמימר אי כתב ליה אחריות אית בה משום דינא דבר מצרא

מכר כל נכסיו לאחד לית בה משום דינא דבר מצרא לבעלים הראשונים לית בה משום דינא דבר מצרא זבן מעכו״ם וזבין לעכו״ם לית בה משום דינא דבר מצרא

זבן מעכו״ם דאמר ליה ארי אברחי לך ממצרא זבין לעכו״ם עכו״ם ודאי לאו בר ועשית הישר והטוב הוא שמותי ודאי משמתינן ליה עד דמקבל עליה כל אונסי דאתי ליה מחמתיה

משכנתא לית בה משום דינא דבר מצרא דאמר רב אשי אמרו לי סבי דמתא מחסיא מאי משכנתא דשכונה גביה מאי נפקא מינה לדינא דבר מצרא

למכור ברחוק ולגאול בקרוב ברע ולגאול ביפה לית בה משום דינא דבר מצרא

לכרגא ולמזוני ולקבורה לית בה משום דינא דבר מצרא דאמרי נהרדעא לכרגא למזוני ולקבורה מזבנינן בלא אכרזתא לאשה וליתמי ולשותפי לית בה משום דינא דבר מצרא

שכיני העיר ושכיני שדה שכיני העיר קודמין

שכן ותלמיד חכם תלמיד חכם קודם קרוב ותלמיד חכם תלמיד חכם קודם איבעיא להו שכן וקרוב מאי ת״ש (משלי כז, י) טוב שכן קרוב מאח רחוק

הני זוזי טבי והני זוזי תקולי לית ביה משום דינא דבר מצרא הני ציירי והני שרי לית ביה משום דינא דבר מצרא

אמר איזיל ואטרח ואייתי זוזי לא נטרינן ליה אמר איזיל אייתי זוזי חזינן אי גברא דאמיד הוא דאזיל ומייתי זוזי נטרינן ליה ואי לא לא נטרינן ליה

ארעא דחד ובתי דחד מרי ארעא מעכב אמרי בתי מרי בתי לא מעכב אמרי דארעא ארעא דחד ודיקלי דחד מרי דארעא מצי מעכב אמרי דיקלי מרי דיקלי לא מצי מעכב אמרי דארעא

ארעא לבתי וארעא לזרעא ישוב עדיף ולית בה משום דינא דבר מצרא

אפסיק משוניתא או ריכבא דדיקלא חזינא אם יכול להכניס בה אפילו תלם אחד אית בה משום דינא דבר מצרא ואי לא לית בה משום דינא דבר מצרא

הני ד׳ בני מצרני דקדים חד מינייהו וזבין זביניה זביני ואי כולהו אתו בהדי הדדי פלגו לה בקרנזיל:

דף קט עמוד א

מתני׳ המקבל שדה מחבירו לשנים מועטות לא יזרענה פשתן ואין לו בקורות שקמה קיבלה הימנו לז׳ שנים שנה ראשונה יזרענה פשתן ויש לו בקורות שקמה:

גמ׳ אמר אביי בקורות שקמה אין לו בשבח שקמה יש לו ורבא אמר אפילו בשבח שקמה נמי אין לו

מיתיבי המקבל שדה מחבירו והגיע זמנו לצאת שמין לו מאי לאו שמין לו בשבח שקמה לא שמין לו ירקא וסילקא

ירקא וסילקא נעקור ונשקול בדלא מטא יומא דשוקא

ת״ש המקבל שדה מחבירו והגיע שביעית שמין לו שביעית מי קא מפקעא ארעא אלא אימא המקבל שדה מחבירו והגיע יובל שמין לו

ואכתי יובל מי מפקעא קבלנות לצמיתות אמר רחמנא אלא אימא הלוקח שדה מחבירו והגיע יובל שמין לו

וכי תימא ה״נ שמין לו בירקא וסילקא סילקא וירקא ביובל הפקירא הוא אלא לאו שבח שקמה

תרגמא אביי אליבא דרבא שאני התם דאמר קרא (ויקרא כה, לג) ויצא ממכר בית ממכר חוזר שבח אינו חוזר ונגמר מיניה התם זביני מעליא הוא ויובל אפקעתא דמלכא היא

רב פפא קביל ארעא לאספסתא קדחו בה תאלי כי קא מסתלק אמר להו הבו לי שבחא א״ל רב שישא בריה דרב אידי לרב פפא אלא מעתה דיקלא ואלים ה״נ דבעי מר שבחיה א״ל התם לאו אדעתא דהכי נחית אנא הכא אדעתא דהכי נחיתנא

כמאן כאביי דאמר בשבח שקמה יש לו אפילו תימא כרבא התם לית ליה פסידא הכא איכא פסידא

א״ל מאי פסדתיך ידא דאספסתא שקול ידא דאספסתא וזיל אמר ליה אנא כורכמא רישקא רבאי א״ל גלית אדעתך דלמשקל ואסתלוקי עבדת שקל כורכמא רישקא וזיל אין לך אלא דמי עצים בלבד

רב ביבי בר אביי קביל ארעא ואהדר ליה משוניתא קדחו ביה זרדתא כי קא מיסתלק אמר להו הבו לי שבחאי אמר רב פפי משום דאתיתו ממולאי אמריתו מילי מולייתא אפילו רב פפא לא אמר אלא דאית ליה פסידא הכא מאי פסידא אית לך:

רב יוסף הוה ליה ההוא שתלא שכיב ושבק חמשה חתנוותא אמר עד האידנא חד השתא חמשה עד האידנא לא הוו סמכו אהדדי ולא מפסדו לי השתא חמשה סמכו אהדדי ומפסדו לי אמר להו אי שקליתו שבחייכו ומסתלקיתו מוטב ואי לא מסליקנא לכו בלא שבחא

דאמר רב יהודה ואיתימא רב הונא ואיתימא ר״נ האי שתלא דשכיב יורשים דיליה מסתלקין להו בלא שבחא ולאו מילתא היא

ההוא שתלא דאמר להו אי מפסדינא מסלקנא אפסיד אמר רב יהודה מסתלק בלא שבחא רב כהנא אמר מסתלק ושקיל שבחא ומודה רב כהנא דאי אמר אי פסידנא מסתלקנא בלא שבחא מסתלק בלא שבחא רבא אמר אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא

ולרבא מאי שנא מהא דתנן אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא התם מאי דאפסיד משלם הכא מאי דאפסיד מנכינן ליה ואידך יהבינן ליה

רוניא שתלא דרבינא הוה אפסיד סלקיה אתא לקמיה דרבא א״ל חזי מר מאי קא עביד לי א״ל שפיר עביד א״ל הא לא התרה בי א״ל לא צריכא להתרות רבא לטעמיה דאמר רבא מקרי דרדקי שתלא טבחא ואומנא

דף קט עמוד ב

וספר מתא כולן כמותרין ועומדין דמי כללא דמילתא כל פסידא דלא הדר כמותרין ועומדין דמי

ההוא שתלא דאמר להו הבו לי שבחאי דבעינא למיסק לארעא דישראל אתא לקמיה דרב פפא בר שמואל אמר להו הבו ליה שבחיה א״ל רבא איהו אשבח ארעא לא אשבח א״ל אנא פלגא דשבחא קאמינא לך א״ל עד האידנא הוה שקיל בעל הבית פלגא ושתלא פלגא השתא בעי למיתב מנתא לאריסא א״ל ריבעא דשבחא קאמינא

סבר רב אשי למימר ריבעא דהוא דנקא דאמר רב מניומי בריה דרב נחומי באתרא דשקיל שתלא פלגא ואריסא תילתא האי שתלא דבעי לאסתלוקי יהבינן ליה שבחא ומסלקינן ליה כי היכי דלא נמטייה הפסד לבעל הבית

אי אמרת בשלמא ריבעא דהוא דנקא שפיר אלא אי אמרת ריבעא ממש קא מטי ליה פסידא לבעל הבית פלגא דנקא

א״ל רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי ולימא ליה אנת מנתא דילך הב ליה לאריסא ואנא מנתא דילי מאי דבעינא עבידנא ביה אמר כי מטית לשחיטת קדשים תא ואקשי לי

גופא אמר רב מניומי בריה דרב נחומי באתרא דשקיל שתלא פלגא ואריסא תילתא האי שתלא דבעי איסתלוקי יהבינן ליה שבחיה ומסלקינן ליה כי היכי דלא ליפסוד בעל הבית אמר רב מניומי בריה דרב נחומי קופא סבא פלגא שטפה נהרא ריבעא

ההוא גברא דמשכין פרדיסא לחבריה לעשר שנין וקש לחמש שנין אביי אמר פירא הוי רבא אמר קרנא הוי וילקח בו קרקע והוא אוכל פירות

מיתיבי יבש האילן או נקצץ שניהם אסורים בו כיצד יעשו ימכרו לעצים וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות מאי לאו יבש דומיא דנקצץ מה נקצץ בזמנו אף יבש בזמנו וקתני ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות אלמא קרנא הוי

לא נקצץ דומיא דיבש מה יבש בלא זמנו אף נקצץ בלא זמנו

ת״ש נפלו לה גפנים וזיתים זקנים

דף קי עמוד א

ימכרו לעצים וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות אימא והזקינו

ואיבעית אימא לאו מי אוקימנא להההיא כגון שנפלו לה בשדה אחרת דקא כליא קרנא:

ההוא שטרא דהוה כתיב ביה שנין סתמא מלוה אמר שלש לוה אמר שתים קדים מלוה ואכלינהו לפירי מי נאמן רב יהודה אמר קרקע בחזקת בעליה קיימא רב כהנא אמר פירות בחזקת אוכליהן קיימי

והלכתא כוותיה דרב כהנא דאמר פירות בחזקת אוכליהן קיימי והא קי״ל דהלכתא כוותיה דרב נחמן דאמר קרקע בחזקת בעליה עומדת

התם מילתא דלא עבידא לאיגלויי היא הכא מילתא דעבידא לאיגלויי היא ואטרוחי בי דינא תרי זמני לא מטרחינן

מלוה אומר חמש לוה אומר שלש א״ל אייתי לי שטרך א״ל שטרא אירכס לי אמר רב יהודה מלוה נאמן מגו דאי בעי אמר לקוחה היא בידי

א״ל רב פפא לרב אשי רב זביד ורב עוירא לא סבירא להו הא דרב יהודה מאי טעמא האי שטרא כיון דלגוביינא קאי מיזהר זהיר ביה ומיכבש הוא דכבשיה לשטריה סבר אוכלה תרתין שנין יתירתא

א״ל רבינא לרב אשי אלא מעתה האי משכנתא דסורא דכתבי הכי במישלם שניא אלין תיפוק ארעא דא בלא כסף היכא דכבשיה לשטר משכנתא ואמר לקוחה היא בידי הכי נמי דמהימן וכי מתקני רבנן מילתא דאתי בה [לידי] פסידא א״ל התם תקינו ליה רבנן דמרי ארעא יהיב טסקא וכרי כריא

ארעא דלית לה כריא ולא יהיב טסקא מאי א״ל איבעי ליה למחויי לא אימחא מאי איהו הוא דאפסיד אנפשיה

אריס אומר למחצה ירדתי ובעל הבית אומר לשליש הורדתיו מי נאמן רב יהודה אמר בעל הבית נאמן רב נחמן אמר הכל כמנהג המדינה

סבור מינה לא פליגי הא באתרא דשקיל אריסא פלגא הא באתרא דשקיל אריסא תילתא

אמר להו רב מרי ברה דבת שמואל הכי אמר אביי אפילו באתרא דשקיל אריסא פלגא פליגי רב יהודה אמר בעל הבית נאמן דאי בעי אמר שכירי ולקיטי הוא:

יתומים אומרים אנו השבחנו ובעל חוב אומר אביכם השביח על מי להביא ראיה

דף קי עמוד ב

סבר רבי חנינא למימר ארעא בחזקת יתמי קיימא ועל בעל חוב להביא ראיה אמר להו ההוא סבא הכי א״ר יוחנן על היתומים להביא ראיה מאי טעמא ארעא כיון דלגוביינא קיימא כמאן דגביא דמיא ועל היתומין להביא ראיה

אמר אביי אף אנן נמי תנינא ספק זה קדם וספק זה קדם קוצץ ואינו נותן דמים

אלמא כיון דלמיקץ קיימא אמרינן ליה אייתי ראיה ושקול הכא נמי האי שטרא כיון דלגוביינא קיימא כמאן דגביא דמיא ועל היתומים להביא ראיה

אייתו יתמי ראיה דאינהו אשבחו סבר רבי חנינא למימר כי מסלקינן להו בארעא מסלקינן להו

ולא היא בדמי מסלקינן להו מדרב נחמן דאמר רב נחמן אמר שמואל שלשה שמין להם את השבח ומעלין אותן בדמים ואלו הן בכור לפשוט

ובעל חוב וכתובת אשה ליתומים ובעל חוב ללקוחות

א״ל רבינא לרב אשי למימרא דסבר שמואל בעל חוב ללקוחות ומי אית ליה שבחא ללוקח והאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח וכי תימא לא קשיא כאן בשבח המגיע לכתפים כאן בשבח שאין מגיע לכתפים והא מעשים בכל יום וקא מגבי שמואל אפי׳ בשבח המגיע לכתפים

לא קשיא הא דמסיק ביה כשיעור ארעא ושבחא הא דלא מסיק ביה שיעור ארעא ושבחא

וכי לא מסיק שיעור ארעא ושבחא דיהיב ליה זוזי ללוקח ומסלק ליה הניחא למ״ד אי אית [ליה] זוזי ללוקח לא מצי מסלק ליה לבעל חוב שפיר אלא למ״ד אית ליה זוזי ללוקח מצי מסלק ליה לבעל חוב ונימא ליה אי הוו לי זוזי הוה מסליקנא לך מכולא ארעא השתא דלית לי זוזי הב לי גריוא דארעא בארעאי שיעור שבחאי

הכא במאי עסקינן כגון דשויא ניהליה אפותיקי דא״ל לא יהא לך פרעון אלא מזו:

מתני׳ המקבל שדה מחבירו לשבוע אחד בשבע מאות זוז השביעית מן המנין קבלה הימנו שבע שנים בשבע מאות זוז אין השביעית מן המנין

שכיר יום גובה כל הלילה שכיר לילה גובה כל היום שכיר שעות גובה כל הלילה וכל היום שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע יצא ביום גובה כל היום יצא בלילה גובה כל הלילה וכל היום:

גמ׳ ת״ר מנין לשכיר יום שגובה כל הלילה ת״ל (ויקרא יט, יג) לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר ומנין לשכיר לילה שגובה כל היום שנאמר (דברים כד, טו) ביומו תתן שכרו

ואימא איפכא שכירות אינה משתלמת אלא בסוף

ת״ר ממשמע שנאמר לא תלין פעולת שכיר אתך איני יודע שעד בקר מה ת״ל עד בקר מלמד שאינו עובר אלא עד בקר ראשון בלבד

מכאן ואילך מאי אמר רב עובר משום בל תשהא אמר רב יוסף מאי קראה (משלי ג, כח) אל תאמר לרעך לך ושוב ומחר אתן ויש אתך

ת״ר האומר לחבירו צא שכור לי פועלים שניהן אין עוברין משום בל תלין זה לפי שלא שכרן

דף קיא עמוד א

וזה לפי שאין פעולתו אצלו היכי דמי אי דאמר להו שכרכם עלי שכרו עליו הוא דתניא השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו נותן לו שכרו משלם וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שההנה אותו

לא צריכא דאמר להו שכרכם על בעל הבית

יהודה בר מרימר א״ל לשמעיה זיל אגיר לי פועלים ואימא להו שכרכם על בעל הבית מרימר ומר זוטרא אגרי להדדי

אמר רבה בר רב הונא הני שוקאי דסורא לא עברי משום בל תלין מידע ידעי דעל יומא דשוקא סמיכי אבל משום בל תשהא ודאי עובר:

שכיר שעות גובה כל הלילה וכל היום: אמר רב שכיר שעות דיום גובה כל היום שכיר שעות דלילה גובה כל הלילה ושמואל אמר שכיר שעות דיום גובה כל היום ושכיר שעות דלילה גובה כל הלילה וכל היום

תנן שכיר שעות גובה כל הלילה וכל היום תיובתא דרב אמר לך רב לצדדין קתני שכיר שעות דיום גובה כל היום שכיר שעות דלילה גובה כל הלילה

תנן היה שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע יוצא ביום גובה כל היום יוצא בלילה גובה כל הלילה וכל היום

אמר לך רב תנאי היא דתניא שכיר שעות דיום גובה כל היום שכיר שעות דלילה גובה כל הלילה דברי ר׳ יהודה ר״ש אומר שכיר שעות דיום גובה כל היום שכיר שעות דלילה גובה כל הלילה וכל היום

מכאן אמרו כל הכובש שכר שכיר עובר בה׳ שמות הללו ועשה משום (ויקרא יט, יג) בל תעשוק את ריעך ומשום (ויקרא יט, יג) בל תגזול ומשום (דברים כד, יד) בל תעשוק שכיר עני ומשום (ויקרא יט, יג) בל תלין ומשום (דברים כד, טו) ביומו תתן שכרו ומשום (דברים כד, טו) לא תבא עליו השמש

הני דאיכא ביממא ליכא בליליא דאיכא בליליא ליכא ביממא אמר רב חסדא שם שכירות בעלמא

איזה הוא עושק ואיזהו גזל א״ר חסדא (משלי ג, כח) לך ושוב לך ושוב זה הוא עושק יש לך בידי ואיני נותן לך זה הוא גזל

מתקיף לה רב ששת איזהו עושק שחייבה עליו תורה קרבן דומיא דפקדון דקא כפר ליה ממונא אלא אמר רב ששת נתתיו לך זהו עושק יש לך בידי ואיני נותן לך זה הוא גזל

מתקיף לה אביי איזה הוא גזל שחייבה עליו תורה קרבן דומיא דפקדון בעינן דקא כפר ליה ממונא אלא אמר אביי לא שכרתיך מעולם זה הוא עושק נתתיו לך זה הוא גזל

ולרב ששת מאי שנא עושק דקשיא ליה ומאי שנא גזל דלא קשיא ליה אמר לך גזל דגזליה והדר כפריה

אי הכי אפילו עושק נמי דהדר כפריה הכי השתא בשלמא התם כתיב (ויקרא ה, כא) או בגזל מכלל דאודי ליה מעיקרא אבל גבי עושק מי כתיב או בעושק (ויקרא ה, כא) או עשק כתיב שעשקו כבר

רבא אמר זה הוא עושק זהו גזל ולמה חלקן הכתוב לעבור עליו בשני לאוין:

מתני׳ אחד שכר אדם ואחד שכר בהמה ואחד שכר כלים יש בו משום (דברים כד, טו) ביומו תתן שכרו ויש בו משום לא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר אימתי בזמן שתבעו לא תבעו אינו עובר עליו המחהו אצל חנוני או אצל שולחני אינו עובר עליו

שכיר בזמנו נשבע ונוטל עבר זמנו אינו נשבע ונוטל אם יש עדים שתבעו (בזמנו) הרי זה נשבע ונוטל

גר תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו ואין בו משום לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר:

גמ׳ מני מתני׳ לא תנא קמא דמאחיך ולא רבי יוסי ברבי יהודה מאי היא דתניא

דף קיא עמוד ב

מאחיך פרט לאחרים גרך זה גר צדק בשעריך זה אוכל נבילות

אין לי אלא שכר אדם מנין לרבות בהמה וכלים ת״ל בארצך כל שבארצך וכולן עוברים בכל השמות הללו

מכאן אמרו אחד שכר אדם ואחד שכר בהמה ואחד שכר כלים יש בו משום ביומו תתן שכרו ויש בהן משום בל תלין פעולת שכיר רבי יוסי ברבי יהודה אומר גר תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו ואין בו משום לא תלין בהמה וכלים אין בהן אלא משום בל תעשק בלבד

מני אי תנא קמא דמאחיך קשיא גר תושב אי רבי יוסי קשיא בהמה וכלים

אמר רבא האי תנא תנא דבי ר׳ ישמעאל הוא דתנא דבי ר׳ ישמעאל אחד שכר אדם ואחד שכר בהמה ואחד שכר כלים יש בו משום ביומו תתן שכרו ומשום לא תלין גר תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו ואין בו משום בל תלין

מ״ט דת״ק דמאחיך גמר שכיר שכיר ורבי יוסי ברבי יהודה לא גמר שכיר שכיר

נהי דלא גמר שכיר שכיר בהמה וכלים משום ביומו תתן שכרו נמי ניחייב תני רבי חנניא אמר קרא ולא תבא עליו השמש כי עני הוא מי שהן באין לידי עניות ועשירות יצאו בהמה וכלים שאינן באין לידי עניות ועשירות

ות״ק האי כי עני הוא מאי עביד ליה ההוא מיבעי להקדים עני לעשיר ורבי יוסי ברבי יהודה ההוא מלא תעשק שכיר עני ואביון נפקא

ות״ק חד להקדים עני לעשיר וחד להקדים עני לאביון

וצריכא דאי אשמעינן אביון משום דלא כסיף למתבעיה אבל עשיר דכסיף למתבעיה אימא לא ואי אשמעינן עשיר משום דלא צריך ליה אבל אביון דצריך ליה אימא לא צריכא

ותנא דידן מה נפשך אי יליף שכיר שכיר אפילו גר תושב נמי אי לא יליף שכיר שכיר בהמה וכלים מנא ליה

לעולם לא יליף שכיר שכיר ושאני התם דאמר קרא ולא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר כל שפעולתו אתך אי הכי אפילו גר תושב נמי אמר קרא רעך רעך ולא גר תושב

אי הכי אפילו בהמה וכלים נמי הא כתיב אתך מה ראית לרבות בהמה וכלים ולהוציא גר תושב מסתברא בהמה וכלים הוה ליה לרבות שכן ישנן בכלל ממון רעך גר תושב אינו בכלל ממון רעך

ות״ק דמאחיך האי רעך מאי עבדי ליה ההוא מיבעי ליה לכדתניא רעך ולא עמלקי עמלקי מאחיך נפקא

חד למשרא עושקו וחד למשרא גזלו וצריכי דאי אשמעינן גזלו משום דלא טרח ביה אבל עושקו דטרח גביה אימא לא ואי אשמעינן עושקו משום דלא אתא לידיה אבל גזלו דאתא לידיה אימא לא צריכא

ורבי יוסי ברבי יהודה האי לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר מאי עביד ליה מיבעיא ליה לכדרב אסי דאמר רב אסי אפילו לא שכרו אלא לבצור לו אשכול אחד של ענבים עובר משום בל תלין

ואידך מואליו הוא נושא את נפשו נפקא דבר המוסר נפשו עליו

דף קיב עמוד א

ואידך ההוא מיבעי ליה לכדתניא (דברים כד, טו) ואליו הוא נושא את נפשו מפני מה עלה זה בכבש ונתלה באילן ומסר את עצמו למיתה לא על שכרו

דבר אחר ואליו הוא נושא את נפשו כל הכובש שכר שכיר כאילו נוטל נפשו ממנו רב הונא ורב חסדא חד אמר נפשו של גזלן וחד אמר נפשו של נגזל

מאן דאמר נפשו של גזלן דכתיב (משלי כב, כב) אל תגזל דל כי דל הוא ואל תדכא עני בשער וכתיב (משלי כב, כג) כי ה׳ יריב ריבם וקבע את קבעיהם נפש ומ״ד נפשו של נגזל דכתיב (משלי א, יט) כן ארחות כל בוצע בצע את נפש בעליו יקח

ואידך נמי הכתיב את נפש בעליו יקח בעליו דהשתא ואידך נמי הכתיב וקבע את קבעיהם נפש מה טעם קאמר מה טעם קבע את קבעיהם משום דנטלו נפש:

אימתי בזמן שתבעו לא תבעו אינו עובר עליו: ת״ר לא תלין פעולת שכיר יכול אפילו לא תבעו ת״ל אתך לדעתך

יכול אפי׳ אין לו ת״ל אתך שיש אתך יכול אפי׳ המחהו אצל חנוני ואצל שולחני ת״ל אתך ולא שהמחהו אצל חנוני ואצל שולחני:

המחהו אצל חנוני ואצל שולחני אינו עובר: איבעיא להו חוזר או אינו חוזר רב ששת אמר אינו חוזר ורבה אמר חוזר

אמר רבה מנא אמינא לה מדקתני אינו עובר עליו מעבר הוא דלא עבר הא מיהדר הדר ורב ששת אמר מאי אינו עובר אינו בתורת לעבור:

בעו מיניה מרב ששת קבלנות עובר עליו משום בל תלין או אין עובר משום בל תלין

אומן קונה בשבח כלי והלואה היא או אין אומן קונה בשבח כלי ושכירות היא

אמר להו רב ששת עובר והתניא אינו עובר התם שהמחהו אצל חנוני ואצל שולחני

נימא מסייעא ליה הנותן טליתו לאומן גמרה והודיעו אפי׳ מכאן ועד עשרה ימים אינו עובר משום בל תלין נתנה לו בחצי היום משקעה עליו חמה עובר משום בל תלין

ואי אמרת אומן קונה בשבח כלי אמאי עובר

אמר רב מרי בריה דרב כהנא בגרדא דסרבלא למאי יהבה ניהליה לרכוכי היינו שבחיה

לא צריכא דקא אגריה מיניה לבטושי בטשא ובטשא במעתא:

דף קיב עמוד ב

שכיר בזמנו נשבע ונוטל וכו׳: שכיר אמאי תקינו ליה רבנן למשתבע ושקיל

אמר רב יהודה אמר שמואל הלכות גדולות שנו כאן הני הלכתא נינהו הני תקנות נינהו אלא אמר רב יהודה אמר שמואל תקנות גדולות שנו כאן גדולות מכלל דאיכא קטנות

אלא אמר רב נחמן אמר שמואל תקנות קבועות שנו כאן שבועה דבעל הבית היא ועקרוה רבנן לשבועה דבעל הבית ושדיוה אשכיר משום כדי חייו דשכיר ומשום כדי חייו דשכיר מפסדנא ליה לבעל הבית

בעל הבית גופיה ניחא ליה דמשתבע שכיר ושקיל כי היכי דליתגרו ליה פועלים שכיר גופיה ניחא ליה דמשתבע בעל הבית ויפקע כי היכי דליגרוהו בעל הבית על כרחיה אגר שכיר נמי בעל כרחיה איתגר

אלא בעל הבית טרוד בפועלים הוא אי הכי ניתב ליה בלא שבועה כדי להפיס דעתו של בעל הבית

וניתב ליה בעדים טריחא להו מילתא וניתב ליה מעיקרא שניהם רוצים בהקפה

אי הכי אפי׳ קצץ נמי אלמה תניא אומן אומר שתים קצצת לי והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת המוציא מחבירו עליו הראיה קציצה ודאי מידכר דכירי ליה אינשי

אי הכי אפי׳ עבר זמנו נמי אלמה תנן עבר זמנו אינו נשבע ונוטל חזקה אין בעל הבית עובר משום בל תלין

והא אמרת בעל הבית טרוד בפועליו הוא הני מילי מקמיה דלימטייה זמן חיוביה

דף קיג עמוד א

אבל מטא זמן חיוביה רמי אנפשיה ומידכר

וכי שכיר עובר משום בל תגזול התם תרי חזקי הכא חדא חזקה גבי בעל הבית איכא תרי חזקי חדא דאין בעל הבית עובר משום (ויקרא יט, יג) בל תלין וחדא דאין שכיר משהא שכרו והכא חדא חזקה:

אם יש עדים שתבעו הרי זה נשבע ונוטל: והא קתבעו לקמן א״ר אסי שתבעו בזמנו ודלמא לבתר הכי פרע אמר אביי שתבעו כל זמנו

ולעולם לא פרע ליה א״ר חמא בר עוקבא כנגד אותו היום של תביעה:

מתני׳ המלוה את חבירו לא ימשכננו אלא בב״ד ולא יכנס לביתו ליטול משכונו שנאמר (דברים כד, יא) בחוץ תעמוד היו לו שני כלים נוטל אחד ומניח אחד

ומחזיר את הכר בלילה ואת המחרישה ביום ואם מת אינו מחזיר ליורשיו רשב״ג אומר אף לעצמו אינו מחזיר אלא עד שלשים יום ומשלשים יום ולהלן מוכרן בב״ד:

גמ׳ אמר שמואל שליח ב״ד מנתח נתוחי אין אבל משכוני לא והתנן המלוה את חבירו לא ימשכננו אלא בב״ד מכלל דבב״ד ממשכנין

א״ל שמואל אימא לא ינתחנו אלא בב״ד הכי נמי מסתברא דקתני סיפא לא יכנס לביתו ליטול משכונו מני אילימא בעל חוב מרישא שמע מינה אלא לאו שליח ב״ד

אי משום הא לא איריא ה״ק המלוה את חבירו לא ימשכננו אלא בב״ד מכלל דבב״ד ממשכנים ובעל חוב אפי׳ נתוחי נמי לא שלא יכנס לביתו ליטול משכונו

מתיב רב יוסף (דברים כד, ו) לא יחבל ריחים ורכב הא דברים אחרים חבל (דברים כד, יז) לא תחבל בגד אלמנה הא של אחרים תחבל מאן אי נימא בעל חוב הא כתיב (דברים כד, י) לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו אלא לאו שליח ב״ד

תרגמה רב פפא בריה דרב נחמן קמיה דרב יוסף ואמרי לה רב פפא בריה דרב יוסף קמיה דרב יוסף לעולם בבעל חוב ולעבור עליו בשני לאוין

ת״ש ממשמע שנאמר (דברים כד, יא) בחוץ תעמוד איני יודע שהאיש אשר אתה נושה בו יוציא אלא מה תלמוד לומר (דברים כד, יא) והאיש לרבות שליח בית דין מאי לאו שליח בית דין כלוה

דף קיג עמוד ב

לא שליח ב״ד כמלוה

ת״ש (שמות כב, כה) אם חבל תחבל שלמת רעך בשליח בית דין הכתוב מדבר אתה אומר בשליח בית דין הכתוב מדבר או אינו אלא בבעל חוב כשהוא אומר (דברים כד, י) לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו הרי בע״ח אמור הא מה אני מקיים אם חבל תחבל שלמת רעך בשליח ב״ד הכתוב מדבר

תנאי היא דתניא שליח ב״ד שבא למשכנו לא יכנס לביתו למשכנו אלא עומד מבחוץ והלה מוציא לו משכון שנאמר (דברים כד, יא) בחוץ תעמוד והאיש

ותניא אידך בע״ח שבא למשכנו לא יכנס לביתו למשכנו אלא עומד בחוץ והלה נכנס ומוציא לו משכונו שנאמר בחוץ תעמוד ושליח ב״ד שבא למשכנו הרי זה נכנס לביתו וממשכנו

ולא ימשכננו דברים שעושין בהן אוכל נפש ונותן מטה ומטה ומצע לעשיר מטה ומטה ומפץ לעני לו אבל לא לאשתו ולא לבניו ולבנותיו

כדרך שמסדרין לבע״ח כך מסדרין בערכין כלפי לייא עיקר סידור בערכין כתיב אלא אימא כדרך שמסדרין בערכין כך מסדרין בבע״ח

אמר מר נותן מטה ומטה ומצע לעשיר מטה ומטה ומפץ לעני למאן אילימא לאשתו ולבניו ולבנותיו הא אמרת לו אבל לא לאשתו ולבניו ולבנותיו אלא אידי ואידי לדידיה

תרתי למה לי חדא דאכיל עלה וחדא דזג עלה כדשמואל דאמר שמואל כל מילי ידענא אסותייהו לבר מהני תלת מאן דאכיל אהינא מרירא אליבא ריקנא ומאן דאסר מיתנא דכיתנא רטיבא אחרציה ומאן דאכיל נהמא ולא מסגי ארבעה גרמידי

תני תנא קמיה דרב נחמן כדרך שמסדרין בערכין כך מסדרין בבע״ח א״ל השתא זבוני מזבנינן ליה סדורי מסדרינן ליה ומי מזבנינן ליה והתנן מחזיר את הכר בלילה ואת המחרישה ביום

תנא כרשב״ג תנא קמיה והכי קאמר ליה השתא לרשב״ג זבוני מזבנינן ליה סדורי מסדרינן ליה דתנן רשב״ג אומר אף לעצמו אינו מחזיר אלא עד שלשים יום מכאן ואילך מוכרן בב״ד

וממאי דכי קאמר רשב״ג זבוני לגמרי קאמר דלמא הכי קאמר עד שלשים יום הדר ליה בעיניה מכאן ואילך מיהדר ליה למאי דחזי ליה ומזבנינן מאי דלא חזי ליה

אי סלקא דעתך אית ליה לרשב״ג האי סברא ליכא מידי דלא חזי ליה דאמר אביי רשב״ג ורבי שמעון ורבי ישמעאל ורבי עקיבא כולהו סבירא להו כל ישראל בני מלכים הן

רשב״ג דתנן לא את הלוף ולא את החרדל רשב״ג מתיר בלוף מפני שהוא מאכל לעורבין

רבי שמעון דתנן בני מלכים סכין שמן וורד על גבי מכותיהן בשבת שכן דרכן לסוך בחול ר׳ שמעון אומר כל ישראל בני מלכים הן

רבי ישמעאל ורבי עקיבא דתניא הרי שהיו נושין בו אלף זוז ולבוש איצטלא בת מאה מנה מפשיטין אותה ממנו ומלבישים אותו איצטלא הראויה לו ותנא משום רבי ישמעאל ותנא משום רבי עקיבא כל ישראל ראוין לאותה איצטלא

ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא דיהיב ליה מאי דחזי ליה ומזבנינן מאי דלא חזי ליה בשלמא כר וכסת חזי ליה דביני ביני אלא מחרישה למאי חזיא אמר רבא בר רבה מחרישה דכספא

מתקיף לה רב חגא ולימא ליה לאו עלי קרמית אמר ליה אביי

דף קיד עמוד א

איברא עליה קרמי משום שנאמר (דברים כד, יג) ולך תהיה צדקה

איבעיא להו מהו שיסדרו בבעל חוב מי גמר מיכה מיכה מערכין או לא

ת״ש דשלח רבין באגרתי׳ דבר זה שאלתי לכל רבותי ולא אמרו לי דבר ברם כך היתה שאלה האומר הרי עלי מנה לבדק הבית מהו שיסדרו

ר׳ יעקב משמיה דבר פדא ור׳ ירמיה משמיה דאילפא אמרי ק״ו מבעל חוב ומה ב״ח שמחזירין אין מסדרין הקדש שאין מחזירין אינו דין שאין מסדרין ור׳ יוחנן אמר נדר בערכך כתיב מה ערכין מסדרין אף הקדש מסדרין

ואידך ההוא לנידון בכבודו הוא דאתא מה ערכין נידון בכבודו אף הקדש נידון בכבודו

ויסדרו בב״ח ק״ו מערכין ומה ערכין שאין מחזירין מסדרין בעל חוב שמחזירין אינו דין שמסדרין אמר קרא (ויקרא כז, ח) ואם מך הוא מערכך הוא ולא ב״ח

ואידך האי עד שיהא במכותו מתחילתו ועד סופו

ויחזירו בהקדש קל וחומר מב״ח ומה בעל חוב שאין מסדרין מחזירין הקדש שמסדרין אינו דין שמחזירין אמר קרא (דברים כד, יג) ושכב בשלמתו וברכך יצא הקדש שאין צריך ברכה

ולא והכתי׳ (דברים ח, י) ואכלת ושבעת וברכת וגו׳ אלא אמר קרא ולך תהיה צדקה מי שצריך צדקה יצא הקדש שאין צריך צדקה

אשכחיה רבה בר אבוה לאליהו דקאי בבית הקברות של עובדי כוכבים א״ל מהו שיסדרו בב״ח א״ל גמר מיכה מיכה מערכין גבי ערכין כתיב ואם מך הוא מערכך גבי ב״ח כתיב (ויקרא כה, לה) וכי ימוך אחיך

דף קיד עמוד ב

מנין לערום שלא יתרום דכתיב (דברים כג, טו) ולא יראה בך ערות דבר

אמר ליה לאו כהן הוא מר מאי טעמא קאי מר בבית הקברות א״ל לא מתני מר טהרות דתניא ר״ש בן יוחי אומר קבריהן של עובדי כוכבים אין מטמאין שנאמר (יחזקאל לד, לא) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם אתם קרויין אדם ואין עובדי כוכבים קרויין אדם

אמר ליה בארבעה לא מצינא בשיתא מצינא א״ל ואמאי אמר ליה דחיקא לי מילתא דבריה ועייליה לגן עדן אמר ליה פשוט גלימך ספי שקול מהני טרפי ספא שקל

כי הוה נפיק שמע דקאמר מאן קא אכיל לעלמיה כרבה בר אבוה נפץ שדנהו אפילו הכי אתייה לגלימיה סחט גלימא ריחא זבניה בתריסר אלפי דינרי פלגינהו לחתנוותיה

ת״ר (דברים כד, יב) ואם איש עני הוא לא תשכב בעבוטו הא עשיר שכיב מאי קאמר אמר רב ששת הכי קאמר ואם איש עני הוא לא תשכב ועבוטו אצלך הא עשיר שכיב ועבוטו אצלך

ת״ר המלוה את חבירו אינו רשאי למשכנו ואינו חייב להחזיר לו ועובר בכל השמות הללו מאי קאמר אמר רב ששת הכי קאמר המלוה את חבירו אינו רשאי למשכנו ואם משכנו חייב להחזיר לו ועובר בכל השמות הללו אסיפא

רבא אמר הכי קאמר המלוה את חבירו אינו רשאי למשכנו ואם משכנו חייב להחזיר לו במה דברים אמורים שמשכנו שלא בשעת הלואתו אבל משכנו בשעת הלואתו אינו חייב להחזיר לו ועובר בכל השמות הללו אריסא

תני רב שיזבי קמיה דרבא (שמות כב, כה) עד בא השמש תשיבנו לו זו כסות לילה (דברים כד, יג) השב תשיב לו את העבוט כבוא השמש זו כסות יום אמר ליה דיממא בליליא למה לי ודליליא ביממא למה לי

אמר ליה איסמייה אמר ליה לא הכי קאמר עד בא השמש תשיבנו לו זו כסות יום שניתנה לחבול בלילה השב תשיב לו את העבוט כבוא השמש זו כסות לילה שניתנה לחבול ביום

אמר ר׳ יוחנן משכנו ומת שומטו מעל גבי בניו מיתיבי אמר ר׳ מאיר וכי מאחר שממשכנין למה מחזירין רחמנא אמר אהדר אלא מאחר שמחזירין

דף קטו עמוד א

למה חוזרין וממשכנין שלא תהא שביעית משמטתו ולא יעשה מטלטלין אצל בניו

טעמא דהדר ומשכניה הא לא הדר ומשכניה לא

אמר רב אדא בר מתנא ולאו תרוצי קא מתרצת לה תריץ הכי וכי מאחר שמחזירין למה ממשכנין מעיקרא שלא תהא שביעית משמטתו ולא יעשה מטלטלין אצל בניו

ת״ר (דברים כד, י) לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו לביתו אי אתה נכנס אבל אתה נכנס לביתו של ערב וכן הוא אומר (משלי כ, טז) לקח בגדו כי ערב זר וגו׳

ואומר (משלי ו, א) בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך נוקשת באמרי פיך נלכדת באמרי פיך עשה זאת אפוא בני והנצל כי באת בכף רעך לך התרפס ורהב רעיך

אם ממון יש לו בידך התר לו פיסת יד ואם לאו הרבה עליו רעים

לצד שני לביתו אי אתה נכנס אבל אתה נכנס לשכר כתף לשכר חמר לשכר פונדק לשכר דיוקנאות יכול אפילו זקפן עליו במלוה ת״ל משאת מאומה:

מתני׳ אלמנה בין שהיא ענייה בין שהיא עשירה אין ממשכנין אותה שנאמר (דברים כד, יז) לא תחבול בגד אלמנה:

גמ׳ ת״ר אלמנה בין שהיא ענייה בין שהיא עשירה אין ממשכנין אותה דברי ר׳ יהודה

ר״ש אומר עשירה ממשכנין אותה ענייה אין ממשכנין אותה שאתה חייב להחזיר לה ואתה משיאה שם רע בשכנותיה

למימרא דר׳ יהודה לא דריש טעמא דקרא ור״ש דריש טעמא דקרא והא איפכא שמעינן להו

דתניא (דברים יז, יז) ולא ירבה לו נשים ר׳ יהודה אומר מרבה הוא ובלבד שלא יהו מסירות את לבו ר״ש אומר אפילו אחת והיא מסירה את לבו ה״ז לא ישאנה א״כ מה ת״ל ולא ירבה לו נשים אפילו כאביגיל

לעולם ר׳ יהודה לא דריש טעמא דקרא ושאני הכא דמפרש קרא ולא ירבה לו נשים ולא יסור מאי טעמא לא ירבה לו נשים משום דלא יסור

ור״ש מכדי בעלמא דרשינן טעמא דקרא לכתוב רחמנא לא ירבה ולא בעינן לא יסור ואנא ידענא מאי טעמא לא ירבה משום דלא יסור לא יסור דכתב רחמנא למה לי אפילו אחת ומסירה את לבו הרי זה לא ישאנה:

מתני׳ החובל את הריחים עובר משום לא תעשה וחייב משום שני כלים שנאמר (דברים כד, ו) לא יחבול ריחים ורכב ולא ריחים ורכב בלבד אמרו אלא כל דבר שעושין בו אוכל נפש שנאמר כי נפש הוא חובל:

גמ׳ אמר רב הונא חבל ריחים לוקה שתים משום ריחים ומשום כי נפש הוא חובל ריחים ורכב לוקה שלש משום ריחים ורכב ומשום כי נפש הוא חובל

ורב יהודה אמר חבל ריחים לוקה אחת ורכב לוקה אחת ריחים ורכב לוקה שתים כי נפש הוא חובל

דף קטו עמוד ב

לשאר דברים הוא דאתא

לימא אביי ורבא בפלוגתא דרב הונא ורב יהודה קמיפלגי

דאמר רבא אכל נא לוקה שתים משום נא ומשום (שמות יב, ט) כי אם צלי אש מבושל לוקה שתים משום מבושל ומשום כי אם צלי אש נא ומבושל לוקה שלש משום נא ומשום מבושל ומשום לא תאכלנו כי אם צלי אש

אביי אמר אין לוקין על לאו שבכללות לימא אביי דאמר כרב יהודה ורבא דאמר כרב הונא

אמר לך רבא אנא דאמרי אפילו כרב יהודה עד כאן לא קאמר רב יהודה התם אלא דכי נפש הוא חובל לא משמע ריחים ורכב הלכך לשאר דברים הוא דאתא

אבל הכא כי אם צלי אש למאי אתא ש״מ ללאו

ואביי אמר לך אנא דאמרי אפילו לרב הונא ע״כ לא קאמר רב הונא התם אלא דכי נפש הוא חובל

דף קטז עמוד א

יתירא הוא כיון דיתירא הוא שדייה אריחים ורכב

אבל הכא כי אם צלי אש לאו יתירא הוא דמבעי ליה לכדתניא בשעה שישנו בקום אכול צלי ישנו (שמות יב, ט) בבל תאכל נא בשעה שאינו בקום אכול צלי אינו בבל תאכל נא

תניא כוותיה דרב יהודה חבל זוג של ספרים וצמד של פרות חייב שתים זה בעצמו וזה בעצמו אינו חייב אלא אחת

ותניא אידך חבל זוג של ספרים וצמד של פרות יכול לא יהא חייב אלא אחת ת״ל (דברים כד, ו) לא יחבול ריחים ורכב מה ריחים ורכב שהן מיוחדין שני כלים ועושין מלאכה אחת וחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו אף כל דברים שהן שני כלים מיוחדים ועושין מלאכה אחת חייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו

ההוא גברא דחבל סכינא דאשכבתא מחבריה אתא לקמיה דאביי א״ל זיל אהדריה דהוי ליה כלי שעושים בו אוכל נפש ותא קום בדינא עלה רבא אמר לא צריך למיקם בדינא עלה ויכול לטעון עד כדי דמיהן

ואביי לית ליה ההיא סברא מאי שנא מהנהו עיזי דאכלי חושלא בנהרדעא ואתא מרא דחושלא ותפס להו וקא טעין טובא ואמר אבוה דשמואל יכול לטעון עד כדי דמיהן

התם לאו מידי דעבדא לאושולי ולאוגורי הוא הכא מידי דעביד לאושולי ולאוגורי הוא דשלח רב הונא בר אבין דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן

ורבא לית ליה האי סברא והא רבא אפיק זוגא דסרבלא וספרא דאגדתא מיתמי בדברים העשויין להשאיל ולהשכיר אמר לך רבא האי נמי כיון דמיפגמא קפדי אינשי ולא מושלי:

הדרן עלך המקבל

דף קטז עמוד ב

מתני׳ **הבית** והעלייה של שנים שנפלו שניהם חולקין בעצים ובאבנים ובעפר ורואין אלו אבנים העשויות להשתבר אם היה אחד מהן מכיר מקצת אבניו נוטלן ועולות לו מן החשבון:

גמ׳ מדקתני רואין מכלל דאיכא למיקם עלייהו אי בחבסא נפיל אי בחבטא נפיל

אי הכי רישא אמאי חולקין נחזי אי בחבטא נפיל עלייתא איתבור אי בחבסא נפיל תתייתא איתבור

לא צריכא דנפיל בליליא וליחזינהו בצפרא דפנינהו וליחזי מאן פנינהו ולישייליה דפנינהו בני רשות הרבים ואזלו לעלמא

וליחזי ברשות דמאן יתבן וליהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראייה לא צריכא דייתבן בחצר דתרוייהו אי נמי ברשות הרבים ואיבעית אימא שותפין בכי האי גוונא לא קפדי אהדדי:

אם היה אחד מהן מכיר כו': והלה מה טוען אי דקאמר אין פשיטא ואי לא אמר אין למה נוטל אלא דא"ל איני יודע

לימא תהוי תיובתא דר"נ דאיתמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע רב הונא ורב יהודה אמרי חייב ר"נ ור' יוחנן אמרי פטור

כדאמר ר"נ כגון שיש עסק שבועה ביניהן הכא נמי כגון שיש עסק שבועה ביניהן

היכי דמי עסק שבועה כדרבא דאמר רבא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים והשאר איני יודע מתוך שאינו יכול לישבע ישלם:

ועולות לו מן החשבון: סבר רבא למימר לפי חשבון שבורות אלמא כיון דאמר איני יודע ריע טפי

א"ל אביי אדרבה הא ריע טפי מדהני ידע טפי לא ידע תו לית ליה ואידך כולהו דהיאך נינהו

אלא אמר אביי לפי חשבון שלימות אי הכי מאי קמהני ליה למלבנא רווחא אי נמי טינא דמעבדא:

מתני' הבית והעלייה נפחתה העלייה ואין בעל הבית רוצה לתקן הרי בעל העלייה יורד ודר למטה עד שיתקן לו את העלייה

ר' יוסי אומר התחתון נותן את התקרה והעליון את המעזיבה:

גמ' נפחתה בכמה רב אמר ברובה ושמואל אמר בארבעה

רב אמר ברובה אבל בארבעה לא אדם דר חציו למטה וחציו למעלה ושמואל אמר בארבעה אין אדם דר חציו למטה וחציו למעלה

ה"ד אי דאמר עלייה זו אזדא אלא דאמר ליה עלייה סתם לוגר ליה אחריתי

אמר רבא לא צריכא דא"ל עלייה זו שאני משכיר לך כי סלקא סליק בהדה וכי נחית חות בהדה אי הכי מאי למימרא

אלא אמר רב אשי דא"ל עלייה זו שעל גבי בית זה אני משכיר לך דהא שעביד בית לעלייה

וכי הא דאמר רבין בר רב אדא אמר ר' יצחק מעשה באחד שאמר לחבירו דלית שעל גבי פרסק זה אני מוכר לך ונעקר הפרסק ובא מעשה לפני רבי חייא ואמר חייב אתה להעמיד לו פרסק כל זמן שהדלית קיימא

בעי ר' אבא בר ממל

דף קיז עמוד א

כשהוא דר לבדו הוא דר כדמעיקרא או דלמא שניהם דרין דא"ל אדעתא לאפקינן לא אגרי לך

אם תמצא לומר שניהם דרין בו כשהוא משתמש דרך פתחים משתמש או דרך גגין משתמש מי אמר כדמעיקרא מה מעיקרא דרך גגין השתא נמי דרך גגין או דלמא מצי אמר ליה עלייה קבילי עלאי עלייה וירידה לא קבילי עלאי

אם תמצא לומר מצי אמר ליה עלייה וירידה לא קבילי עלאי שתי עליות זו על גב זו מהו איפחית עליונה נחית ודר בתחתונה איפחית תחתונה מהו למיסלק לגמרי בעליונה

מי אמרינן דא"ל שם עלייה קבילית עלך או דלמא חד עלייה קביל עליה שתי עליות לא קביל עליה תיקו:

רבי יוסי אומר התחתון נותן את התקרה כו': מאי תקרה רבי יוסי בר חנינא אמר קינים וסנאין וסטיני אמר רבי שמעון בן לקיש לווחים ולא פליגי מר כי אתריה ומר כי אתריה

הנהו בי תרי דהוו דיירי חד עילאי וחד תתאי איפחית מעזיבה כי משי מיא עילאי אזלי ומזקי לתתאי מי מתקן ר' חייא בר אבא אמר העליון מתקן ור' אלעי משום ר' חייא בר' יוסי אמר התחתון מתקן וסימן (בראשית לט, א) ויוסף הורד מצרימה

לימא ר׳ חייא בר אבא ורבי אלעי בפלוגתא דרבי יוסי ורבנן קמיפלגי למאן דאמר העליון מתקן קסבר על המזיק להרחיק את עצמו מן הניזק ומאן דאמר תחתון מתקן קסבר על הניזק להרחיק את עצמו מן המזיק

ותיסברא רבי יוסי ורבנן לענין נזקין פליגי והא איפכא שמעינן להו דתנן מרחיקין את האילן מן הבור עשרים וחמש אמה ובחרוב ובשקמה חמשים אמה בין מלמעלה בין מן הצד אם הבור קדם קוצץ ונותן דמים אם האילן קדם לא יקוץ ספק זה קדם ספק זה קדם לא יקוץ

רבי יוסי אומר אע״פ שהבור קודמת לאילן לא יקוץ שזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו אלמא ר׳ יוסי סבר על הניזק להרחיק את עצמו ורבנן סברי על המזיק להרחיק את עצמו

אלא אי איכא למימר פליגי בפלוגתא דר׳ יוסי ורבנן דהתם קמיפלגי

ורבי יוסי ורבנן דהכא במאי פליגי בחוזק תקרה קמפלגי רבנן סברי מעזיבה אחזוקי תקרה הוא ואחזוקי תקרה על התחתון בעי לאחזוקי ורבי יוסי סבר מעזיבה אשוויי גומות הוא ואשוויי גומות על העליון לאשוויי

איני והאמר רב אשי כי הוינא בי רב כהנא הוה אמרינן מודה רבי יוסי בגירי דיליה

דפסקי מיא והדר נפלי:

מתני׳ הבית והעלייה של שנים שנפלו אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות והוא אינו רוצה לבנות הרי בעל העלייה בונה את הבית ודר בתוכה עד שיתן לו את יציאותיו

ר׳ יהודה אומר אף זה דר בתוך של חבירו צריך להעלות לו שכר אלא בעל העלייה בונה את הבית ואת העלייה מקרה את העליונה ויושב בבית עד שיתן לו את יציאותיו:

דף קיז עמוד ב

גמ׳ אמר ר׳ יוחנן בשלשה מקומות שנה לנו רבי יהודה אסור לאדם שיהנה מממון חבירו חדא הא דתנן

אידך מה היא דתנן הנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום ר׳ מאיר אומר נותן לו דמי צמרו רבי יהודה אומר אם השבח יותר על ההוצאה נותן לו היציאה ואם ההוצאה יתירה על השבח נותן לו את השבח

ואידך מאי היא דתנן מי שפרע מקצת חובו והשליש את שטרו ואמר לו אם אין אני נותן לך מכאן ועד זמן פלוני תן לו שטרו הגיע זמן ולא נתן רבי יוסי אומר יתן רבי יהודה אומר לא יתן

אמאי דלמא עד כאן לא קאמר רבי יהודה הכא אלא משום דאיכא שחרוריתא

אי נמי לצבוע לו אדום וצבעו שחור משום דקא משנה והתנן כל המשנה ידו על התחתונה

ומי שפרע מקצת חובו נמי הוי אסמכתא ושמעינן ליה לר׳ יהודה דאמר לא קני

אמר רב אחא בר אדא משמיה דעולא תחתון הבא לשנות בגויל שומעין לו בגזית אין שומעין לו

בכפיסין שומעין לו בלבנים אין שומעין לו לסכך בארזים שומעין לו בשקמים אין שומעין לו

למעט בחלונות שומעין לו להרבות בחלונות אין שומעין לו להגביה אין שומעין לו למעט שומעין לו

עליון שבא לשנות בגזית שומעין לו בגויל אין שומעין לו

בכפיסין אין שומעין לו בלבנים שומעין לו בארזים אין שומעין לו בשקמה שומעין לו לרבות בחלונות שומעין לו למעט בחלונות אין שומעין לו להגביה אין שומעין לו למעט שומעין לו

אין לו לזה ולא לזה מאי תניא אין לו לא לזה ולא לזה אין לו לבעל עלייה בקרקע כלום

תניא רבי נתן אומר תחתון נוטל שני חלקים והעליון שליש ואחרים אומרים תחתון נוטל שלשה חלקים והעליון נוטל רביע אמר רבה נקוט דרבי נתן בידך דדיינא הוא ונחית לעומקא דדינא קא סבר כמה מפסיד עלייה בבית תילתא הלכך אית ליה תילתא:

מתני׳ וכן בית הבד שהוא בנוי בסלע וגינה אחת על גביו ונפחת הרי בעל הגינה יורד וזורע למטה עד שיעשה לבית בדו כיפין

הכותל והאילן שנפלו לרשות הרבים והזיקו פטור מלשלם נתנו לו זמן לקוץ את האילן ולסתור את הכותל ונפלו בתוך הזמן פטור לאחר הזמן חייב

מי שהיה כותלו סמוך לגינת חבירו ונפל ואמר לו פנה אבניך ואמר לו

דף קיח עמוד א

הגיעוך אין שומעין לו משקבל עליו אמר לו הילך את יציאותיך ואני אטול את שלי אין שומעין לו

השוכר את הפועל לעשות עמו בתבן ובקש ואמר לו תן לי שכרי ואמר לו טול מה שעשית בשכרך אין שומעין לו משקבל עליו ואמר לו הילך שכרך ואני אטול את שלי אין שומעין לו:

גמ׳ נפחתה רב אמר ברובה ושמואל אמר בארבע רב אמר ברובה אבל בארבע אדם זורע חציו למטה וחציו למעלה ושמואל אמר בארבע אין אדם זורע חציו למטה וחציו למעלה

וצריכא דאי אשמועינן דירה בהא קאמר שמואל משום דלא עבידי אינשי דדיירי פורתא הכא ופורתא הכא אבל לענין זריעה עבידי אינשי דזרעי הכא פורתא והכא פורתא אימא מודה ליה לרב ואי איתמר בהך קאמר רב אבל בהא אימא מודה ליה לשמואל צריכא:

נתנו לו זמן: וכמה זמן ב״ד א״ר יוחנן שלשים יום:

מי שהיה כותלו כו׳: הא מדקתני סיפא הילך יציאותיך מכלל דפנינהו עסקינן טעמא דפנינהו הא לא פנינהו לא

אמאי ותקנה ליה שדהו דאמר ר׳ יוסי בר׳ חנינא חצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו

ה״מ היכא דקא מיכוין לאקנויי ליה אבל הכא אישתמוטי הוא דקא מישתמיט ליה:

השוכר לעשות עמו בתבן כו׳: וצריכא

דאי אשמועינן להך קמייתא דכי קאמר ליה הגיעוך אין שומעין לו משום דלית ליה אגרא גביה אבל הכא דאית ליה אגרא גביה אימא שומעין לו דאמרי אינשי ממרי רשותיך פארי אפרע

ואי אשמועינן הכא הכא שמשקבל עליו אין שומעין לו משום דאית ליה אגרא גביה אבל הכא דלית ליה אגרא גביה אימא שומעין לו צריכא:

אין שומעין לו: והתניא שומעין לו אמר רב נחמן לא קשיא כאן בשלו כאן בשל חבירו

א״ל רבה לרב נחמן בשלו מ״ט דא״ל אגרא עלך בשל חבירו נמי שכרו עליו דתניא השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו נותן לו שכרו משלם וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שההנה אותו

אלא אמר רב נחמן לא קשיא כאן בשלו כאן בשל הפקר

איתיביה רבא לרב נחמן מציאת פועל לעצמו אימתי בזמן שאמר לו בעל הבית נכש עמי היום או עדור עמי היום אבל אם אמר לו עשה עמי מלאכה היום מציאתו לבעל הבית

אלא אמר רב נחמן לא קשיא כאן בהגבהה כאן בהבטה

אמר רבה הבטה בהפקר תנאי היא דתנן שומרי ספיחי שביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה ר׳ יוסי אומר הרוצה מתנדב הוא ושומר חנם אמרו לו אתה אומר כן אין באין משל צבור

מאי לאו בהא קמיפלגי דת״ק סבר הבטה בהפקר קני ואי יהיבי ליה אגרא אין ואי לא לא ורבי יוסי סבר הבטה בהפקר לא קני וכי אזלי צבור ומייתי השתא הוא דקא זכי ביה

ומה אתה אומר הכי קאמרי ליה מדבריך לדברינו אין עומר ושתי לחם באין משל צבור

אמר רבא לא דכ״ע הבטה בהפקר קני והכא חיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה קמיפלגי דרבנן סברי יהבינן ליה אגרא ואי לא חיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה

רבי יוסי סבר לא חיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה ומה אתה אומר הכי קאמרי ליה מדבריך לדברינו דחיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה אין עומר ושתי לחם באין משל צבור

איכא דאמרי רבא אמר דכ״ע הבטה בהפקר לא קני והכא בחיישינן לבעלי זרועות קמיפלגי דת״ק סבר דתקינו רבנן למיתב ליה ארבע זוזי כי היכי דלישמעי בעלי זרועות וליפרשו מינייהו ור׳ יוסי סבר לא תקינו

דף קיח עמוד ב

ומה אתה אומר הכי קאמרי ליה מדבריך לדברינו אין באין משל צבור וכן כי אתא רבין אמר רבי יוחנן חוששין לבעלי זרועות איכא בינייהו:

מתני׳ המוציא זבל לרשות הרבים המוציא מוציא והמזבל מזבל אין שורין טיט ברשות הרבים ואין לובנים לבנים אבל גובלין טיט ברשות הרבים אבל לא לבנים

הבונה ברשות הרבים המביא אבנים מביא והבונה בונה ואם הזיק משלם מה שהזיק רבן שמעון בן גמליאל אומר אף מתקן הוא את מלאכתו לפני שלשים יום:

גמ׳ לימא מתני׳ דלא כרבי יהודה דתניא רבי יהודה אומר בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה״ר וצוברו כל שלשים יום כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ

אפילו תימא רבי יהודה מודה ר׳ יהודה שאם הזיק חייב לשלם והתנן מודה רבי יהודה בנר חנוכה שהוא פטור מפני שהוא עושה ברשות מאי לאו רשות דבית דין לא רשות דמצוה

והתניא כל אלו שאמרו מותרין לקלקל ברה״ר אם הזיק חייב לשלם ורבי יהודה פוטר אלא מחוורתא מתני׳ דלא כרבי יהודה

אמר אביי רבי יהודה ורבן שמעון בן גמליאל ור׳ שמעון כולהו סבירא להו כל מקום שנתנו לו חכמים רשות והזיק פטור רבי יהודה הא דאמרן רשב״ג דתנן רשב״ג אומר אף מתקן הוא את מלאכתו לפני שלשים יום

רבי שמעון דתנן היה מעמידו בעלייה צריך שיהא תחתיו מעזיבה שלשה טפחים ובכירה טפח ואם הזיק משלם מה שהזיק רבי שמעון אומר לא אמרו כל השיעורים הללו אלא שאם הזיק פטור מלשלם

ת״ר החצב שמסר לסתת הסתת חייב הסתת שמסר לחמר החמר חייב החמר שמסר לכתף הכתף חייב הכתף שמסר לבנאי הבנאי חייב הבנאי שמסר לאדריכל אדריכל חייב ואם הניח אבן על הדימוס והזיקה כולן חייבין לשלם

והתניא אחרון חייב וכולן פטורים לא קשיא כאן בשכירות כאן בקבלנות:

מתני׳ שתי גנות זו על גב זו והירק בינתים ר״מ אומר של עליון ר׳ יהודה אומר של תחתון אמר ר״מ אם ירצה העליון ליקח את עפרו אין כאן ירק אמר ר׳ יהודה אם ירצה התחתון למלאות את גנתו אין כאן ירק

אמר ר״מ מאחר ששניהן יכולין למחות זה על זה רואין מהיכן ירק זה חי אמר ר״ש כל שהעליון יכול לפשוט את ידו וליטול הרי הוא שלו והשאר של תחתון:

גמ׳ אמר רבא בעיקרו כולי עלמא לא פליגי דעליון הוי כי פליגי בנופו ר״מ סבר שדי נופו בתר עיקרו ור׳ יהודה סבר לא אמרינן שדי נופו בתר עיקרו

ואזדא לטעמייהו דתניא היוצא מן הגזע ומן השרשין הרי אלו של בעל הקרקע דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומר מן הגזע של בעל האילן ומן השרשין של בעל הקרקע

דף קיט עמוד א

ותנן נמי גבי ערלה כי האי גוונא אילן היוצא מן הגזע ומן השרשין חייב בערלה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר מן הגזע פטור מן השרשין חייב

וצריכי דאי אשמועינן קמייתא בהא קאמר רבי יהודה משום דממונא אבל גבי ערלה דאיסורא אימא מודי ליה לר׳ מאיר ואי איתמר בהא קאמר ר׳ מאיר אבל בההיא אימא מודי ליה לר׳ יהודה צריכי:

אמר ר״ש אומר כל שהעליון יכול לפשוט [וכו׳]: אמרי דבי רבי ינאי ובלבד שלא יאנס

בעי רב ענן ואיתימא רבי ירמיה מגיע לנופו ואין מגיע לעיקרו מגיע לעיקרו ואין מגיע לנופו מאי תיקו:

אמר אפרים ספרא תלמידו של ריש לקיש משום ריש לקיש הלכה כר״ש אמרוה קמיה דשבור מלכא אמר להו אפריון נמטייה לרבי שמעון:

הדרן עלך הבית והעלייה וסליקא לה מסכת בבא מציעא